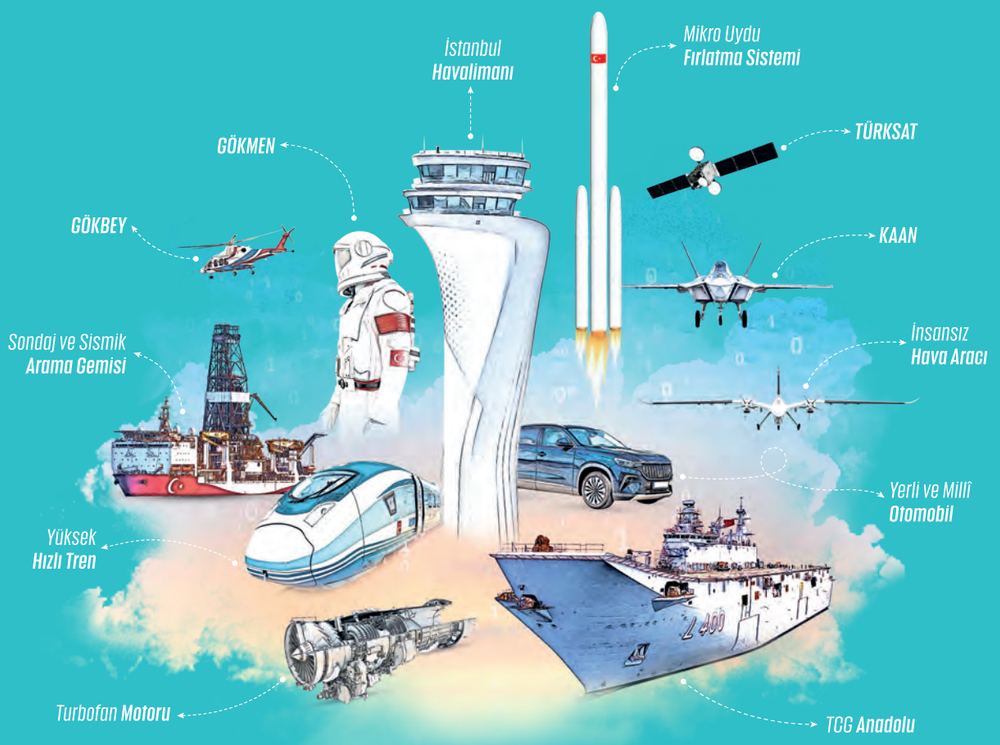
Bu kitaba sığmayan daha neler var!

eba
www.eba.gov.tr

Karekodu okut, bu kitapla ilgili EBA içeriklerine ulaş!

Teknoloji Yolculuğumuz

BU DERS KİTABI MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞINCA ÜCRETSİZ OLARAK VERİLMİŞTİR.
PARA İLE SATILAMAZ.

ISBN 978-975-11-6930-3

Bandrol Uygulamasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin Beşinci Maddesinin İkinci Fıkrası Çerçevesinde Bandrol Taşıması Zorunlu Değildir.

EL SANATLARI TEKNOLOJİSİ ALANI

KIRKYAMA ÜRETİMİ 11 - 12 DERS MATERYALİ

11
12

EL SANATLARI TEKNOLOJİSİ ALANI

KIRKYAMA ÜRETİMİ 11 - 12 DERS MATERYALİ

MESLEKİ VE TEKNİK ANADOLU LİSESİ

KIRKYAMA ÜRETİMİ

Ders Materyali

MESLEKİ VE TEKNİK ANADOLU LİSESİ
EL SANATLARI TEKNOLOJİSİ ALANI

KIRKYAMA ÜRETİMİ

11-12

DERS MATERYALİ

YAZARLAR

Asiye BENHÜR
Birgül ÇÜRÜK
Gülay KAYABAŞI
Melahat KUTUCU

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI YAYINLARI ..... : 8325
YARDIMCI VE KAYNAK KİTAPLAR DİZİSİ ..... : 2217

Her hakkı saklıdır ve Millî Eğitim Bakanlığına aittir. Ders materyalinin metin, soru ve şekilleri kısmen de olsa hiçbir surette alınıp yayımlanamaz.

HAZIRLAYANLAR

DİL UZMANI : HÜLYA BAŞTÜRK
PROGRAM GELİŞTİRME UZMANI: DR. EDA ÖZ
REHBERLİK UZMANI: DAVUT ŞENYÜREK
ÖLÇME DEĞERLENDİRME UZMANI: DR. ELİF SEYLİM
GÖRSEL TASARIM UZMANI : FATMA DURSUN

ISBN 978-975-11-6930-3

Millî Eğitim Bakanlığının 24.12.2020 gün ve 18433886 sayılı oluru ile Meslekî ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğünce ders materyali olarak hazırlanmıştır.

İSTİKLÂL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl.
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
Medeniyyet dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş, yurduma alçakları uğratma sakın;
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın;
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri toprak diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda fışkıracak toprağı sıksan, şüheda!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Huda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

Ruhumun senden İlâhî, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne nâmahrem eli.
Bu ezanlar -ki şehadetleri dinin temeli-
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder -varsa- taşım,
Her cerîhamdan İlâhî, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruh-ı mücerret gibi yerden na'şım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım.

Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl;
Hakkıdır hür yaşamış bayrağımın hürriyyet;
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl!

Mehmet Âkif Ersoy

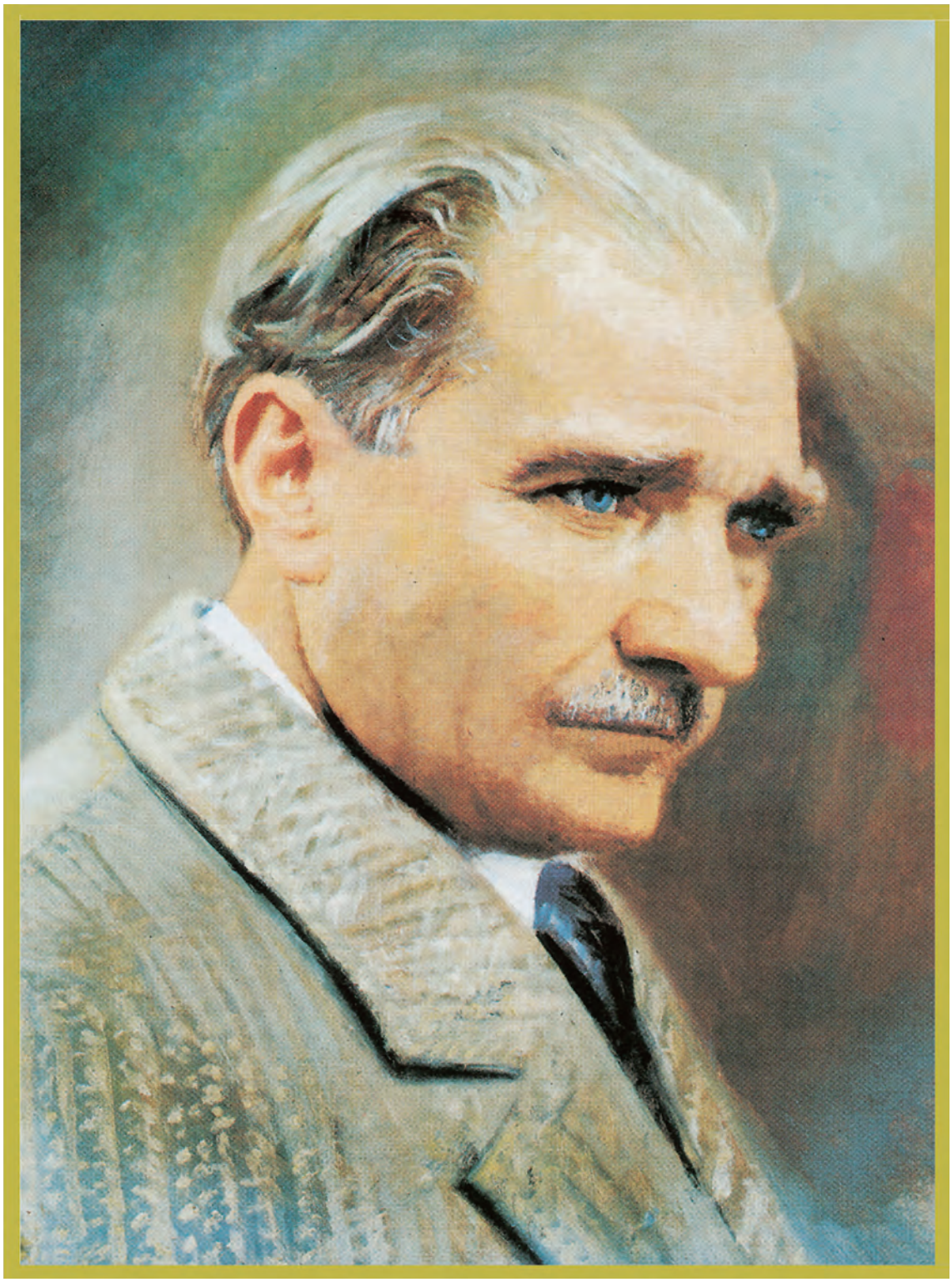
GENÇLİĞE HİTABE

Ey Türk gençliği! Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk Cumhuriyetini, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir.

Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi, seni bu hazineden mahrum etmek isteyecek dâhilî ve hâricî bedhahların olacaktır. Bir gün, istiklâl ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için, içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmeyeceksin! Bu imkân ve şerait, çok namüsait bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklâl ve cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın bütün kaleleri zapt edilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten daha elîm ve daha vahim olmak üzere, memleketin dâhilinde iktidara sahip olanlar gaflet ve dalâlet ve hattâ hıyanet içinde bulunabilirler. Hattâ bu iktidar sahipleri şahsî menfaatlerini, müstevlîlerin siyasî emelleriyle tevhit edebilirler. Millet, fakr u zaruret içinde harap ve bîtap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evlâdı! İşte, bu ahval ve şerait içinde dahi vazifen, Türk istiklâl ve cumhuriyetini kurtarmaktır. Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur.

Mustafa Kemal Atatürk

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

İÇİNDEKİER

DERS MATERYALİNİN TANITIMI **12**
İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ **16**

1. ÖĞRENME BİRİMİ

1. KIRKYAMAYA HAZIRLIK **17**
1.1. KIRKYAMA TEKNİĞİ 18
1.1.1. Kırkyamada Kullanılan Kumaş Özellikleri 21
1.1.2. Renklerin Sınıflandırılması ve Renk Uyumu 27
1.1.3. Kırkyamada Kullanılan Araç Gereç 34
1.1.4. Kırkyama Model Özellikleri 36
1.1.5. Örgü Tekniğiyle Kırkyama 39
1.2. KIRKYAMA KUMAŞINI KESME 44
1.2.1. Motif Tasarımı ve Renklendirme 44
1.2.2. Kırkyamada Temel Motifler 44
1.2.3. Tasarlanan Modele ve Renge Uygun Kumaş Seçimi 47
1.2.4. Yapılacak Ürünün Özelliğine Göre Kumaş Seçimi 48
1.2.5. Motif Özelliğine Uygun Kumaş Hesabı 48
1.2.6. Modele Uygun Kalıp Hazırlama 54
1.2.7. Kalıpları Kumaşa Yerleştirme 57
1.2.8. Kumaş Kesiminden Önce Yapılması Gereken İşlemler 58
1.2.9. Kalıba Uygun Kumaş Kesimi Yapma 58

2. ÖĞRENME BİRİMİ

2. KIRKYAMA MAKİNEDE BİRLEŞTİRME **63**
2.1. MAKİNEDE DİKİŞ TEKNİĞİYLE BİRLEŞTİRME 64
2.1.1. Makinede Birleştirme Tekniklerinde Kullanılan Araç Gereç 64
2.1.2. Makinede Kırkyama Kumaş Hazırlığı 64
2.1.3. Kırkyamada Makineyi Hazırlama 67
2.1.4. Makinede Kırkyama Model Tasarımı 68
2.1.5. Makinede Birleştirmede Kumaş Kesimi 72
2.1.6. Makinede Kırkyama Birleştirme Tekniği 74
2.2. MAKİNEDE GEOMETRİK MODELLERİ DİKME 80
2.3. MAKİNEDE KAVİSLİ DESENLERİ DİKME 96
2.4. MAKİNEDE ZEMİN KUMAŞINA (KÂĞITLI) BİRLEŞTİRME 107

3. ÖĞRENME BİRİMİ

3. KIRKYAMA KENAR BORDÜRÜ 119
3.1. KIRKYAMA BLOKLARI HAZIRLAMA 120
3.1.1. Blok Tasarlama 120
3.1.2. Blok Dikim Teknikleri 122
3.1.3. Kırkyama Blokları Hazırlamada Kullanılan Araç Gereç 123
3.2. KIRKYAMA BLOKLARI ÇERÇEVELEME 131
3.3. KIRKYAMADA KENAR BORDÜRÜ 136

4. ÖĞRENME BİRİMİ

4. KIRKYAMA ELDE BİRLEŞTİRME 155
4.1. ELDE DİKİŞ TEKNİĞİYLE BİRLEŞTİRME 156
4.1.1. Elde Birleştirme Tekniklerinde Kullanılan Araç Gereç 156
4.1.2. Elde Kırkyama Kumaş Hazırlığı 157
4.1.3. Elde Kırkyama Model Tasarımı 157
4.1.4. Elde Birleştirmede Kumaş Kesimi 161
4.1.5. Elde Kırkyama Birleştirme Teknikleri 161
4.2. ELDE GEOMETRİK MODELLERİ DİKME 167
4.3. ELDE YILDIZ MODELLERİ DİKME 174
4.4. ELDE KAVİSLİ MODELLERİ DİKME 177

5. ÖĞRENME BİRİMİ

5. KIRKYAMA APLİKE 183
5.1. KIRKYAMA TEKNİĞİNDE APLİKEYE HAZIRLIK 184
5.1.1. Aplikenin Tanımı 184
5.1.2. Aplikenin Uygulama Alanları 184
5.1.3. Aplike Desen Özelliği 186
5.1.4. Aplikede Kullanılan Araç Gereç 188
5.1.5. Aplike Tekniğinde Kumaş ve İplik 188
5.1.6. Kumaşı İşlemeye Hazırlama 190
5.2. APLİKE YAPIM TEKNİKLERİ 193
5.2.1. Açık Aplike 193
5.2.2. Kapalı Aplike 193
5.2.3. Aplike Yaparken Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar 194

5.2.4. Elde Yapılan Aplike 195
5.2.5. Kırkyama Süslemede Kullanılan Basit Nakış İğne Teknikleri 196
5.2.6. Makinede Yapılan Aplike 210

6. ÖĞRENME BİRİMİ

6. DEKORATİF KIRKYAMA 221
6.1. YOYO (BÜZGÜ) TEKNİĞİ 222
6.1.1. Yoyo Tekniğinde Kullanılan Malzemeler 222
6.1.2. Yoyo Tekniğini Uygulama 223
6.2. PENCERE TEKNİĞİ 235
6.2.1. Pencere Tekniğinde Kullanılan Malzemeler 236
6.2.2. Pencere Tekniği Uygulama 236
6.3. KATLAMA TEKNİĞİ 249
6.3.1. Katlama Tekniğinde Kullanılan Malzemeler 250
6.3.2. Katlama Tekniği Uygulama 250
6.4. DOLDURMA TEKNİĞİ 260
6.4.1. Tropunto Tekniği 260
6.4.2. Bisküvi Puf Tekniği 267
6.5. İĞNESİZ İPLİKSİZ KIRKYAMA TEKNİĞİ 276
6.5.1. İğnesiz İpliksiz Kırkyama Tekniğinde Kullanılan Malzemeler 277
6.5.2. İğnesiz ipliksiz Kırkyama Tekniğini Uygulama 277

7. ÖĞRENME BİRİMİ

7. KIRKYAMA YORGANLAMA 285
7.1. DESEN ÇİZME 286
7.1.1. Kırkyama Yorganlamada Model Tasarımı 290
7.1.2. Model ve Desen Özelliğine Uygun Renklendirme 291
7.1.3. Yorganlamada Kullanılan Desen Geçirme Teknikleri 294
7.2. ARKALIK KUMAŞ HAZIRLAMA 304
7.3. ELYAFLAMA 304
7.4. YORGANLAMA 306
7.4.1.Yorganlamada Kullanılan Araç Gereç 306
7.4.2. Yorganlama Dikişi Çeşitleri 307
7.5. BASİT NAKIŞ İĞNELERİ İLE SÜSLEME 317
7.6. ASTARLAMA 324

KAYNAKÇA 331

DERS MATERYALİNİN TANITIMI

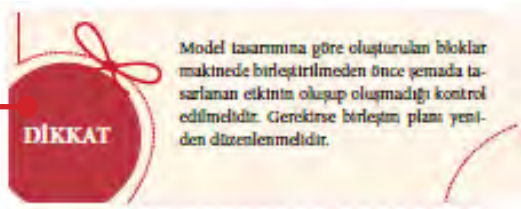
Öğrenme biriminin adını gösterir.

Öğrenme biriminin numarasını gösterir.

Öğrenme biriminin konularını gösterir.

Öğrenme birimiyle ilgili ön bilgileri gösterir.

Öğrenme birimiyle ilgili etkileşimli kitap, video, ses, animasyon, uygulama, oyun, soru vb. ilave kaynaklara ulaşabileceğiniz karekodu gösterir.

Konuya ilişkin uyarıları gösterir.

DERS MATERYALİNİN TANITIMI

Bilgi sayfalarında öğrenme biriminin numarasını ve adını gösterir.

Uygulamanın numarasını, amacını ve yönergesini gösterir.

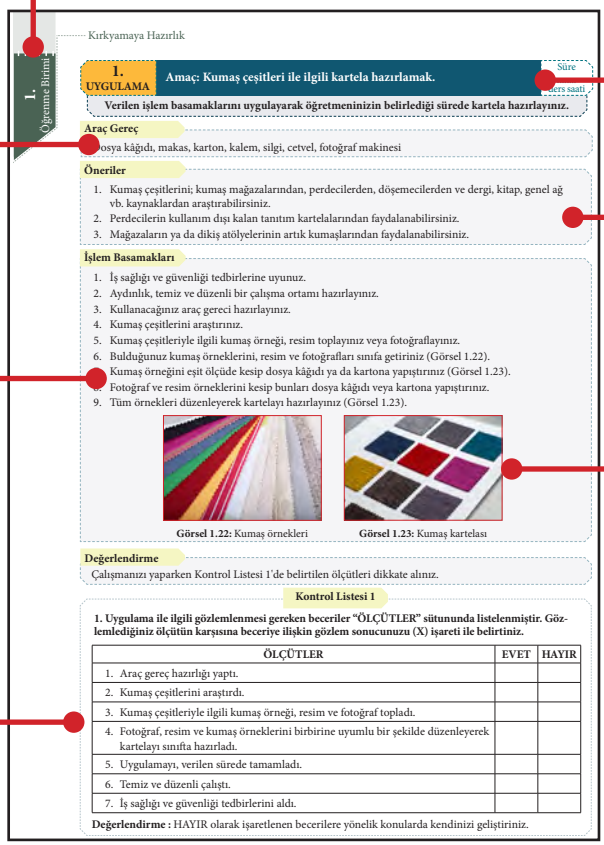
Uygulamada kullanılacak araç gereci gösterir.

Uygulamaya ilişkin önerileri gösterir.

Uygulamayı tamamlamak için takip edilmesi gereken işlem basamaklarını gösterir.

Uygulamadaki işlem basamaklarına ait görselleri gösterir.

Ders öğretmeni tarafından uygulamayla ilgili gözlenmesi gereken becerilerin değerlendirildiği listedir.

Kırkyamaya Hazırlık

1. Öğrenme Birimi

1. UYGULAMA **Amaç: Kumaş çeşitleri ile ilgili kartela hazırlamak.** Süre ders saati

Verilen işlem basamaklarını uygulayarak öğretmeninizin belirlediği sürede kartela hazırlayınız.

Araç Gereç

Dosya kâğıdı, makas, karton, kalem, silgi, cetvel, fotoğraf makinesi

Öneriler

1. Kumaş çeşitlerini; kumaş mağazalarından, perdecilerden, döşemecilerden ve dergi, kitap, genel ağ vb. kaynaklardan araştırabilirsiniz.
2. Perdecilerin kullanım dışı kalan tanıtım kartelalarından faydalanabilirsiniz.
3. Mağazaların ya da dikiş atölyelerinin artık kumaşlarından faydalanabilirsiniz.

İşlem Basamakları

1. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyunuz.
2. Aydınlık, temiz ve düzenli bir çalışma ortamı hazırlayınız.
3. Kullanacağınız araç gereci hazırlayınız.
4. Kumaş çeşitlerini araştırınız.
5. Kumaş çeşitleriyle ilgili kumaş örneği, resim toplayınız veya fotoğraflayınız.
6. Bulduğunuz kumaş örneklerini, resim ve fotoğrafları sınıfa getiriniz (Görsel 1.22).
7. Kumaş örneğini eşit ölçüde kesip dosya kâğıdı ya da kartona yapıştırınız (Görsel 1.23).
8. Fotoğraf ve resim örneklerini kesip bunları dosya kâğıdı veya kartona yapıştırınız.
9. Tüm örnekleri düzenleyerek kartelayı hazırlayınız (Görsel 1.23).

Görsel 1.22: Kumaş örnekleri **Görsel 1.23:** Kumaş kartelası

Değerlendirme

Çalışmanızı yaparken Kontrol Listesi 1'de belirtilen ölçütleri dikkate alınız.

Kontrol Listesi 1

1. Uygulama ile ilgili gözlemlenmesi gereken beceriler "ÖLÇÜTLER" sütununda listelenmiştir. Gözlediğiniz ölçütün karşısına beceriye ilişkin gözlem sonucunuzu (X) işareti ile belirtiniz.

ÖLÇÜTLER	EVET	HAYIR
1. Araç gereç hazırlığı yaptı.		
2. Kumaş çeşitlerini araştırdı.		
3. Kumaş çeşitleriyle ilgili kumaş örneği, resim ve fotoğraf topladı.		
4. Fotoğraf, resim ve kumaş örneklerini birbirine uyumlu bir şekilde düzenleyerek kartelayı sınıfta hazırladı.		
5. Uygulamayı, verilen sürede tamamladı.		
6. Temiz ve düzenli çalıştı.		
7. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.		

Değerlendirme : HAYIR olarak işaretlenen becerilere yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

Şablonla Kalıp Arasındaki Fark

Şablonda desenlerin içi oyulur, desen için iç çizgiler baz alınır. Kalıp ise şablondan çıkarılan oyulmuş parçalardır. Desen için dış çizgiler baz alınır.

BİLGİ KUTUSU

Konuya ilişkin ek bilgileri ve ipuçlarını gösterir.

DERS MATERYALİNİN TANITIMI

Sıra Sizde uygulamasının amacını ve yönergesini gösterir.

Sıra Sizde uygulamasında kullanılacak araç gereci gösterir.

SIRA SİZDE

Sıra Sizde uygulama sayfalarını gösterir.

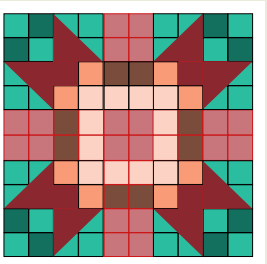
Sıra Sizde uygulamasının diğer uygulamalardan farkı öğrenci çalışmasının derecelendirme ölçeği kullanılarak değerlendirilmesi ve ölçütlerin performans düzeylerinin 100'lük sisteme dönüştürülerek puanlanmasıdır.

Amaç: Kırkyama bloğu tasarlayarak kumaş kesimi yapmak.

Süre
.....
ders saati

Görsel 1.110'da verilen tasarıma benzer kırkyama bloğu tasarlayarak kumaş kesimi yapınız.

İşlem basamaklarını öğretmeninizin belirlediği sürede "Derecelendirme Ölçeği" nde yer alan ölçütleri dikkate alarak uygulayınız.

Görsel 1.110: Motif tasarımı

Araç Gereç

Kalem, silgi, desen çizim kâğıdı, boya kalemleri, cetvel

İşlem Basamakları

1. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyunuz.
2. Aydınlık, temiz ve düzenli bir çalışma ortamı hazırlayınız.
3. Kullanacağınız araç gereci hazırlayınız.
4. Kırkyamada uygulanacak modellerle ilgili desen araştırması yapınız.
5. Motif ve blok tasarımları yapınız.
6. Tasarımlarınızı renklendiriniz.
7. Kumaş parça sayısını belirleyiniz.
8. Blokların birleşme işlem sıralarını belirleyiniz.
9. Renklendirmeye uygun kumaş seçimi yapınız.
10. Kumaşı kesime hazırlayınız.
11. Blok modeline uygun kalıp hazırlayınız.
12. Kalıpları kumaşa yerleştirip kesiniz.

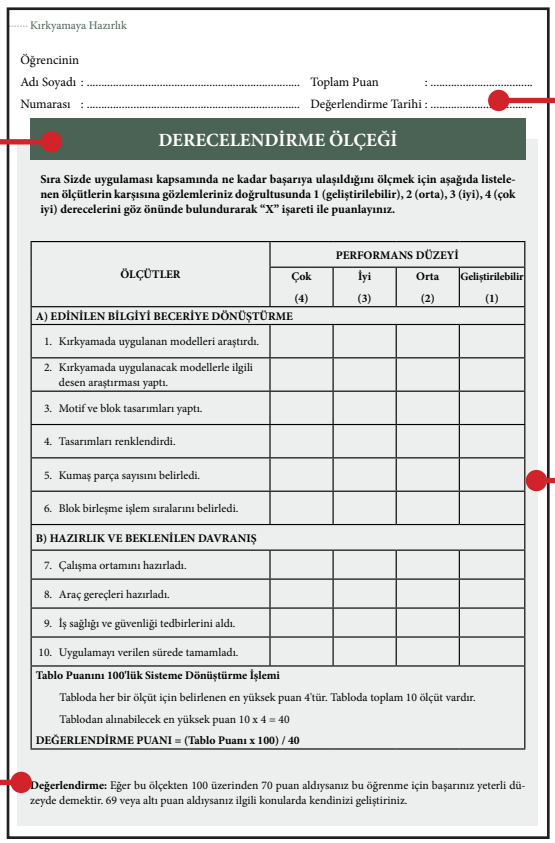
Sıra Sizde uygulama çalışmasında yapılacak işlem basamaklarını gösterir.

DERS MATERYALİNİN TANITIMI

Sıra Sizde uygulamasında yapılan çalışmayı değerlendirmede kullanılmak üzere geliştirilen derecelendirme ölçeğidir.

Çalışma, ders öğretmeni tarafından değerlendirilir.

Değerlendirme puanının nasıl hesaplandığını gösterir.

Kırkyamaya Hazırlık

Öğrencinin

Adı Soyadı : ..... Toplam Puan : .....

Numarası : ..... Değerlendirme Tarihi : .....

DERECELENDİRME ÖLÇEĞİ

Sıra Sizde uygulaması kapsamında ne kadar başarıya ulaşıldığını ölçmek için aşağıda listelenen ölçütlerin karşısına gözlemleriniz doğrultusunda 1 (geliştirilebilir), 2 (orta), 3 (iyi), 4 (çok iyi) derecelerini göz önünde bulundurarak "X" işareti ile puanlayınız.

ÖLÇÜTLER	PERFORMANS DÜZEYİ			
	Çok (4)	İyi (3)	Orta (2)	Geliştirilebilir (1)
A) EDİNİLEN BİLGİYİ BECERİYE DÖNÜŞTÜRME				
1. Kırkyamada uygulanan modelleri araştırdı.				
2. Kırkyamada uygulanacak modellerle ilgili desen araştırması yaptı.				
3. Motif ve blok tasarımları yaptı.				
4. Tasarımları renklendirdi.				
5. Kumaş parça sayısını belirledi.				
6. Blok birleşme işlem sıralarını belirledi.				
B) HAZIRLIK VE BEKLENİLEN DAVRANIŞ				
7. Çalışma ortamını hazırladı.				
8. Araç gereçleri hazırladı.				
9. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.				
10. Uygulamayı verilen sürede tamamladı.				
Tablo Puanını 100'lük Sisteme Dönüştürme İşlemi Tabloda her bir ölçüt için belirlenen en yüksek puan 4'tür. Tabloda toplam 10 ölçüt vardır. Tablodan alınabilecek en yüksek puan 10 x 4 = 40 **DEĞERLENDİRME PUANI = (Tablo Puanı x 100) / 40**				

Değerlendirme: Eğer bu ölçekten 100 üzerinden 70 puan aldıysanız bu öğrenme için başarınız yeterli düzeyde demektir. 69 veya altı puan aldıysanız ilgili konularda kendinizi geliştiriniz.

Sıra Sizde uygulamasını tamamlayan öğrencinin bilgileri, aldığı toplam puanı ve uygulama değerlendirme tarihini gösterir.

Sıra Sizde uygulama çalışmasının değerlendirmesinde kontrol edilecek ölçütler yer alır.

Ders öğretmeni, çalışma sırasında öğrenci performansını gözlemler ve ölçekteki her bir ölçütün karşılanma düzeyini belirtir.

KAYNAKÇA

- Emine ODABAŞI, Kırkyama-Kırkpare Yapımı, T.C. Ticaret Bakanlığı Yayını, Ankara, 2021.
- Firdevs KAYSA, Cavidan ERGENEKON, Yorgan Sanatı, Kültür ve Sanat, S.35-37, 1992.
- Füsun ÖZPULAT, Geleneksel Kültürümüzde Kırkpare, Tekstil ve Mühendis Yıl:8, 1994.
- Hülya TEZCAN, Topkapı Sarayı Müzesi, Döşemelikler, MAS Matbaacılık, İstanbul, 2007.
- Hülya TEZCAN, Parçalı Bohçalarımız, ETSD Magazine (Ev Tekstili Sanayicileri Derneği), İstanbul, 2000.
- Semra Kılıç KARATAY, Kırkyama Geleneği ve Kullanım Alanları, 2019.
- T.C. Ticaret Bakanlığı Geleneksel Meslekler Ansiklopedisi, 2. Cilt. S. 15- 26 ANKARA, 2021.

GENEL AĞ KAYNAKÇASI

- https://www.academia.edu/28009377/Pechwork_KIRKPARE_Yamali_Bohca
- https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/796084
- https://baharkrkyama.blogspot.com/2010/11/3kumas-secimi.html

Ders materyali hazırlanırken yararlanılan kaynakların listesini gösterir.

İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ

EL SANATLARI TEKNOLOJİSİ ALANI ATÖLYESİNDE ÇALIŞIRKEN UYULMASI GEREKEN TEDBİRLER

1.	Yetkiniz, bilginiz ve göreviniz dışında iş yapmayınız.
2.	Her türlü arıza ve aksaklığı derhâl öğretmeninize bildiriniz.
3.	Atölyeden ve çalışma sahanızdan izinsiz ayrılmayınız ve laboratuvarda tek başınıza çalışmayınız.
4.	Elektrik kablolarına ve kabin aksamlarına dokunmayınız. Elektrikli cihazları ve elektrik sigortalarını kurcalamayınız.
5.	Atölyede çalıştığınız sürece uygulamaların özelliğine göre gözlük, önlük vb. koruyucu ekipmanları kullanınız.
6.	Çalışma alanına ve atölyeye misafir ve görevli olmayan kişileri kabul etmeyiniz.
7.	Atölyede arkadaşlarınızla şakalaşmak, koşmak, oyun oynamak, yemek içmek gibi eylemlerde bulunmayınız.
8.	Çalıştığınız makine, tezgâh ve cihazı kullanma kılavuzuna uygun olarak kullanınız.
9.	Atölyede iş elbisesi ile çalışınız, iş elbisenizin yırtık olmamasına dikkat ediniz.
10.	Çalışma esnasında üzerinizde anahtarlık, yüzük, bilezik, kol saati, şapka vb. aksesuar bulundurmayınız.
11.	Koruyucu araç gereç ile yangın söndürme cihazlarını kullandıktan sonra aldığınız yere koyunuz.
12.	El aletlerini ve araç gereci işlevine özgü işlerde kullanınız.
13.	Talimat ve ikaz levhalarının yerlerini değiştirmeyiniz.
14.	Bakım yapmadan önce makineyi kapatınız. Bakım işlemleri bitmeden makinede çalışmayınız.
15.	Malzeme dolabında ve atölyede bulunan araçları öğretmeninizin bilgisi dışında kullanmayınız.
16.	Uygulama çalışmalarına başlamadan önce tüm işlem basamaklarını inceleyiniz. Gerekli önlemleri aldıktan sonra çalışmalarınızı yapınız.
17.	Atölyede muhtelif yerlerde, ilan panosunda asılmış olan ve öğretmenlerinizin anlattığı iş güvenliği talimat ve ikazlarını eksiksiz okuyunuz, anlayınız ve öğreniniz.
18.	Öğretmenlerinizin iş güvenliğine ait sözlü ve özel talimatlarını aksatmadan yerine getiriniz.
19.	İşiniz bittikten sonra makineyi, kapatma düğmesinden kapatmayı unutmayınız.

1. ÖĞRENME BİRİMİ

KIRKYAMAYA HAZIRLIK

KONULAR

1.1. KIRKYAMA TEKNİĞİ

1.2. KIRKYAMA KUMAŞINI KESME

NELER ÖĞRENECEKSİNİZ?

1. Kırkyama model özelliklerini
2. Kumaş özelliklerini
3. Renklerin sınıflandırılması ve renk uyumunu
4. Modele uygun araç gereç seçimini
5. Model özelliğine uygun kumaş hesabı yapmayı
6. Modele uygun kalıp hazırlamayı
7. Kalıba uygun kesim yapmayı

1.1. KIRKYAMA TEKNİĞİ

Kırkyama, düz ve desenli kumaşların çeşitli şekillerde kesilerek elle ya da makine yardımıyla birleştirilip ürün hâline getirilmesidir. Kırkyama tekniği, çoğu eşyanın özgün tasarımlarla yenilenmesine ve evin atmosferinin değiştirilmesine olanak sağlar. Bu teknikle çeşitli işlerden arta kalan ve tek başına kullanılamayan küçük kumaş parçalarının birleştirilmesi ile yeni bir ürün elde edilmesi amaçlanır. Geri dönüşüme katılan parçalar, daha az maliyetle yeni bir eşyaya dönüştürülerek tekrar kullanıma kazandırılır. İhtiyaç duyulduğunda, artan veya satın alınan parça kumaşlar dekoratif şekilde birleştirilerek yeni tarz yer yaygısı, yatak örtüsü, nevresim ve koltuk örtüleri, çanta, cüzdan, kutu, dekoratif süsler, kırlent ve minder gibi modeller tasarlanıp üretilebilir (Görsel 1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 1.5, 1.6, 1.7, 1.8 ve 1.9).

Görsel 1.1: Yer yaygısı

Görsel 1.2: Yatak örtüsü

Görsel 1.3: Kırlent

Görsel 1.4: Koltuk örtüsü

Görsel 1.5: Cüzdan

Görsel 1.6: Cüzdan

Görsel 1.7: Çanta

Görsel 1.8: Dekoratif süs

Görsel 1.9: Hobi kutusu

Kırkyamanın Tarihçesi

Türk sanatında bilinen ilk örtü örneği, Sibirya'da MÖ 5. yüzyıla tarihlendirilen ve Türk kültürünün izlerini taşıyan Pazırık Kurganı'nda bulunmuştur. Yatak örtüsü tarzında kullanıldığı sanılan renkli keçe parçalarından yapılmış bu buluntuda konturlar soyut spiral çizgilerle iğneardı işleme tekniği uygulanarak işlenmiş, tersinden kaba bir dikişle teyellenmiş ve hayvan mücadelesi sahnelenmiştir. Bu buluntunun lüks eşya sınıfında sayılabilen bir giysi parçası veya bir at örtüsü olabileceği de ifade edilmektedir (Görsel 1.10).

Görsel 1.10: Pazırık Kurganı'ndan çıkan kırkyama

Geçmişte kumaşlar el tezgâhlarında dokunduğundan oldukça pahalıydı. İsrafın önlenmesi amacıyla eskimiş eşyaların hasarlı kısımları, uyumlu parçaların yardımıyla onarılarak kullanılmaya devam edilirdi. Bu işe ise **yama yapma** denilirdi. İhtiyaçtan doğan yama yapma veya atmaya kıyılamayan kumaş parçalarını birleştirme işlemi, işe estetik duyguların da katılmasıyla zamanla sanata dönüşerek farklı toplumlarda çeşitli isimlerle anılmıştır. Anadolu'da kırkpare, kırkbenek, yamalı bohça, ekli bohça, kırıklı iş, ulama, benekli iş, çaput, hanım dilendi bey beğendi gibi isimlerle bilinmektedir. Kırkpare kelimesini oluşturan "pare" Farsça bir kelime olup parça anlamındadır. "Kırk" kelimesinin Türk kültüründe önemli bir yeri vardır. Kırk yıl hatırı olmak, kırk yılda bir, kırk dereden su getirmek, kılı kırk yarmak, kırkı çıkmak, kırk hamamı gibi çeşitli durumlara konu olmuştur. Bu nedenle birbirine dikilmiş kumaşlarla oluşan kırkpare sanatına da kırk sayısı yansımıştır. Bugünkü kırkyamanın geçmişi, Türk tarihinin oluştuğu topraklar üzerinde iki önemli noktada şekillenmiştir. Biri Osmanlı Dönemi'nde Bosna'nın başkenti Banyaluka'nın adını taşıyan bir elbise, diğeri de Selçuklulara kadar uzanan geçme işidir. Aslında her ikisi de patchwork (yama işi) formunda olan bu çalışmalar, yamalı bohça tarihinin İngiltere'deki en eski örneklerinden de önceye dayandığının ispatıdır. Osmanlı Dönemi'nde Banyaluka'da yapılmaya başlanan ve bu kentin adını alan el işi, uzunca bir süre sanat olarak icra edilmiştir. Dikişçilerin gelişigüzel yama yapmak ya da dikmek yerine kendilerine özgü desenler kullanmaya başlamasıyla bunlar da kuşaktan kuşağa aktarılarak geliştirilmiştir. Osmanlı'nın, 1863 yılında İstanbul'da "Sergi-i Umumi-i Osmani" sergisi açması ve Londra, Paris gibi uluslararası sergilere katılması bazı el sanatlarının Avrupa'da tanınmasını sağlamıştır. Sergide yer alan işlemeler arasında hezarpare (bin parça) tekniğiyle yapılan saray bohçaları dikkat çeker (Görsel 1.11). Bohçalardan seçilmiş önemli bir grup, 16. yüzyılın başına ait parçalı bohçalardır. Padişahlara ait etiketler taşıması nedeni ile saray terzileri tarafından yapılan bu ürünler önemlidir. Bohçalar muhtemelen hanedan mensupları için dikilen giysilerden artan değerli kumaşlardan yapılmıştır ve padişahlar için dikilen kaftanların muhafazasında kullanılmıştır. Bohça desenlerinin Selçuk ve Memlûk dönemlerine ait ahşap ve taş işleme desenlerine benzemeleri, desen hazırlamada bu eserlerden esinlenildiğini düşündürmektedir.

Görsel 1.11: Osmanlı Dönemi'ne ait saray bohçası

Kırkyama, Asya'da yama olarak yapılırken İpek Yolu ile Avrupa'ya kadar yayılmıştır. Avrupa'da bilinen en eski eser 1700 yılına aittir. Bu durumda, Pazırık Kurganı'ndan çıkan MÖ 5. yüzyıla ait eserden ve 16. yüzyılın başına ait parçalı bohçalardan kırkyama işinin Türklerle başladığı söylenebilir. Avrupa'dan Amerika'ya yapılan göçlerle bu sanat Amerika'ya kadar ulaşmıştır. Kapitone tekniğinin gelişmesiyle patchworkte de yeni desenler ortaya çıkmıştır. Patchwork olarak adlandırılan bu sanat geliştirilerek bir sanayi sektörü oluşturulmuştur.

Kırkyama, son dönemlerde Batı'da olduğu gibi Türkiye'de de **patchwork** ismi ile yapılmaya başlanmıştır. Modern tasarımlar, basit nakış iğneleri ve dikiş makinelerinin dekoratif dikişleri ile süslemeler yapılarak daha da zenginleştirilmiştir. Bugün moda hâline gelen kırkyama, sadece tekstil ve giyimde değil mobilya, dekoratif süs eşyaları, örgü ve dokumada da desen olarak uygulanmaktadır. Her alanda uygulanabilir olması kırkyamanın popülerliğini artırmış ve kullanım alanını genişletmiştir. Kırkyama el sanatının devamlılığının sağlanması için seminerler verilmekte ve kurslar açılmaktadır. Böylece atık kumaşlar değerlendirilirken ev tekstili ve giyim ürünleri de üretilerek aile bütçesine katkıda bulunulmaktadır.

1.1.1. Kırkyamada Kullanılan Kumaş Özellikleri

Kumaş, ipliklerin çeşitli yöntemlerle bir araya getirilmesiyle oluşturulan kaplayıcı yüzeydir. Kumaş; pamuk, yün, ipek, keten vb. maddelerden elde edilir. Gelişen teknolojiyle royan, naylon, akrilik ve polyester içeren yapay elyaflar üretilmeye başlanmıştır. Kumaşlar, içeriği oldukça geniş bir yelpazededir ve kullanıldığı yere göre farklı türdedir. Ev tekstili kumaşları, evlerdeki eşyaların kullanılabilirliğini artırmak ve görünümüne şıklık katmak için kullanılır. Ürün yapımında yeni kumaşlar alınabileceği gibi artık kumaşlarla daha az maliyetle evin havasını değiştirecek ürünler de yapılabilir. Bunu yapmak için ihtiyaç duyulan en önemli unsur yaratıcılıktır.

Evlerde yenilik yapılacak yere göre farklı kumaş türleri değerlendirilebilir. Kumaş parçalarının türü, tasarlanan ürünün kullanılacağı yere göre seçilerek bir araya getirilmelidir. Abajur lamba, kırlent, minder, supla, Amerikan servis, döşemelik, battaniye, masa örtüsü, önlük, runner (ranır), nevresim, çarşaf, perde, koltuk örtüsü, yatak örtüsü vb. birçok ürünün yapımı için ürüne uygun kumaş seçilmelidir.

1.1.1.1. Kumaş Türleri

Kumaşın kalitesi, ürünün ömrünü ve estetik görünümünü etkiler. Kırkyamada kumaş seçimi uygulanacak modele, tekniğe, kişinin zevkine göre farklılık gösterebilir. Özellikle yeni başlayanların kolay ve rahat çalışabilmesi için kırkyamada pamuklu, patiska denilen kumaşlar tercih edilmelidir. İpek ve yünlü kumaşlar ise farklı etkiler oluşturmak için kullanılabilir. Polyester karışımlı pamuklu kumaşlar sentetik kumaşlara nazaran daha dayanıklıdır. Bu kumaşlar parlama yapmadığından dikiş paylarını belli etmez, ütü izi yapmaya uygundur, kolay ütülenir ve buruşma yapmaz. Polyester karışımlı pamuklu kumaşlarla elde ve makinede kolay çalışılır. İpek ve kadife kumaşlarla çalışılması zordur fakat ışıltılı görünümlerinden dolayı gösterişli ürünler ortaya çıkar. Kırkyama çalışılacak kumaşların birbirine benzer kalitede ve aynı cinste olması ürünün kalitesi ve kullanım kolaylığı için önemlidir. Bu nedenle kumaş amaca uygun seçilmelidir. Doğru seçim yapabilmek için dokuma iplikleri hakkında bilgi sahibi olunmalıdır. Doğru bilgi, kumaş satın almada ya da artık kumaş cinslerini bir araya getirmede önemlidir. Kumaşlar lif özelliklerine göre üç gruba ayrılır.

Bitkisel Lifli Kumaş: Bitkilerin tohum, gövde, yaprak ve meyve liflerinden elde edilir. Bu bitkiler pamuk, keten, kenevir, jüt ve ramidir (Görsel 1.12, 1.13, 1.14, 1.15 ve 1.16). Bu bitkiler çeşitli işlemlerden geçirilerek lifler elde edilir. Bitkisel lif kullanılarak oluşturulan kumaş örnekleri şunlardır: Amerikan bezi, patiska, basma, pazen, tülbent, etamin, pike, poplin vb.

Görsel 1.12: Pamuklu kumaş

Görsel 1.13: Keten kumaş

Görsel 1.14: Kenevir kumaş

Görsel 1.15: Jüt kumaş

Görsel 1.16: Rami kumaş

Hayvansal Lifli Kumaşlar: Yün ve kaşmir kumaş; koyun, keçi, deve gibi hayvanların kıllarından elde edilir. İpek kumaş üretiminde ipek böceği kozalarının işlenmesiyle elde edilen liflerden faydalanılır. Deri kumaş, hayvan derisinin tabaklanarak doğal iplikle karıştırılması sonucu elde edilir. Hayvansal

kaynaklı kumaşlar sağlıklı olduğu için tercih edilmedilir. Hayvansal lifli kumaş çeşitleri şunlardır: Çuha, keçe, kaşmir, şifon, atlas saten, deri vb. (Görsel 1.17, 1.18, 1.19 ve 1.20).

Görsel 1.17: Yün

Görsel 1.18: Kaşmir

Görsel 1.19: İpek kozası

Görsel 1.20: Deri

Sentetik Lifli Kumaşlar: Yapılarında doğal lif olmayan, kimyasal maddelerin karışımı ile laboratuvar ortamında üretilen kumaşlardır. Sentetik lifli kumaşlar şunlardır: Akrilik, polyester, lateks, polipropilen, karbon, naylon, vinil, viskoz (rayon, liyocell), tencel, asetat, terilen vb. (Görsel 1.21).

Görsel 1.21: Sentetik kumaşlar

1.1.1.2. Kırkyamada Kumaş Seçiminde Dikkat Edilecek Hususlar

Kumaşlar, dokumalarında kullanılan liflerin yapısına göre birtakım özellikler kazanır. Bu özellikler, yapılan işte kullanılan tekniklere göre kolaylığa veya zorluğa neden olur. Kırkyama tekniğinde kullanılan kumaşlar, işi yapma aşamalarında avantaj ya da dezavantaj olabilir. Bu nedenle tekniğe uygun kumaşın seçilmesi önemlidir. Bu nedenle kumaşların yapısı ve kullanım özellikleri bilinmelidir. Kumaş çeşitleri ve özellikleri şunlardır:

Pamuklu Kumaşların Özellikleri

- Pamuk elyafının esneklik özelliği azdır, bu yüzden ham pamuklu kumaşlar çok kırışır.
- Pamuk, ısıyı iyi ilettiğinden pamuklu giysiler insan vücudunu serin tutar.
- Pamuk elyafı, suyu absorbe ettiğinden kolay kolay kurumaz.
- Pamuk ipliğinin yüzeyi çok kaba olduğu için kirlenir ve yıkandığında çeker.
- Pamuk, 240 ºC'nin üzerinde yanar ama nemli pamuk, yüksek sıcaklıktaki setlerde güvenle ütülenebilir.
- Pamuk, küften zarar görür bu nedenle nemli ortamlarda depolanmamalıdır.
- Pamuk, uzun süre güneş ışığına maruz kaldığında sararır ve zayıflar.
- Pamuk, asitlerden zarar görür.
- Pamuk değişik boyalarla boyanabilir. Özellikle reaktif boyar maddeler kullanıldığında solmaz renkler elde edilir.
- Pamuklu kumaşların geniş bir kullanım alanı vardır. Özellikle pamuk/polyester karışımının kullanım alanı çoktur.

Polyester Kumaşın Özellikleri

- Polyester kumaş parlak, kaygan, esnek ve dayanıklıdır.
- Yumuşak ve ipeksi bir dokuya sahiptir.
- Doğal lifler gibi nefes almaz.
- Kolay dikilir.
- Orta ısıda ütüleme yapılmalıdır.
- Ateşe karşı dayanıksız olduğundan kolayca yanabilir.
- Kırışma özelliği azdır.
- Özellikle hassas cilde sahip olanlarda alerji sorunlarına yol açabilir.
- Statik elektriklenmeye neden olabilir.
- Makinede yorganlama tekniği uygulamasında kayma yapabilir.
- Sık yıkamaya elverişlidir, leke tutmaz, düşük ısılarda temizlenebilir.
- Güve gibi zararlı böcekler zarar vermez.
- Küf ve mantar benzeri mikroorganizmalardan etkilenmez.
- Ekonomiktir.

Pamuk ve Polyester Karışımı Kumaşın Özellikleri

- Kışın sıcak, yazın serin tutar.
- Doğal lif olduğundan cilde nefes aldırır ancak üşütmez.
- Ütülenmesi kolaydır ve yüksek ısıda ütülenebilir.
- Kolay ütü izi tutar.
- Sık ve yüksek ısıda (60 ºC) yıkanabilir.
- Kırkyama tekniğinde elde ve makinede birleştirmede kolaylık sağlar.
- Ekonomiktir.

Yün ve Yünlü Karışımlı Kumaşın Özellikleri

- Doğaldır.
- Doğal yalıtım sağlar, sıcak tutar ve dayanıklıdır.
- Doğal lif olduğundan cilde nefes aldırır.
- Buharla kolayca şekil aldığından dikişe uygundur.
- Aşırı sıcakla ve basınçla karşılaştığında keçeleşir. Bu nedenle yüksek ısıda ve sık yıkamaya elverişli değildir.
- Yün ayarında ve ütü bezi ile ütülenmelidir.
- Güneş ışığı, güve ve ağartıcılar zarar verir.
- Aşınmaya, iz oluşmasına ve kirlenmeye dayanıklıdır.
- Esnektir, dikiş hatalarını tolere etmede kolaylık sağlar.
- Ekonomik değildir.

İpek Kumaşın Özellikleri

- Doğaldır.
- Hafiftir.
- Kışın sıcak, yazın serin tutar.
- Doğal lif olduğundan cilde nefes aldırır.
- Liflerin hassaslığından dikimi zordur, dikkat ve özen gerektirir.
- Elde ve makinede yorganlama yapması kolaydır.
- Dökümlü ve parlak görünümü sayesinde dekoratif ürünler yapılabilir.
- Kırışma özelliği azdır.
- Nemliyken orta ısıda ütülenmelidir.
- Sık yıkanmaya elverişli değildir, narin yıkanmalıdır. Kuru temizleme tavsiye edilir.
- Aşınmaya dayanıksızdır.
- Pürüzsüz yüzeyi nedeniyle kir tutmaz.
- Temizlemede kimyasal ürünler kullanılmamalıdır.
- Ekonomik değildir.

1. UYGULAMA

Amaç: Kumaş çeşitleri ile ilgili kartela hazırlamak.

Süre ..... ders saati

Verilen işlem basamaklarını uygulayarak öğretmeninizin belirlediği sürede kartela hazırlayınız.

Araç Gereç

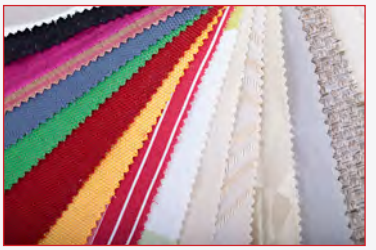
Dosya kâğıdı, makas, karton, kalem, silgi, cetvel, fotoğraf makinesi

Öneriler

1. Kumaş çeşitlerini; kumaş mağazalarından, perdecilerden, döşemecilerden ve dergi, kitap, genel ağ vb. kaynaklardan araştırabilirsiniz.
2. Perdecilerin kullanım dışı kalan tanıtım kartelalarından faydalanabilirsiniz.
3. Mağazaların ya da dikiş atölyelerinin artık kumaşlarından faydalanabilirsiniz.

İşlem Basamakları

1. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyunuz.
2. Aydınlık, temiz ve düzenli bir çalışma ortamı hazırlayınız.
3. Kullanacağınız araç gereci hazırlayınız.
4. Kumaş çeşitlerini araştırınız.
5. Kumaş çeşitleriyle ilgili kumaş örneği, resim toplayınız veya fotoğraflayınız.
6. Bulduğunuz kumaş örneklerini, resim ve fotoğrafları sınıfa getiriniz (Görsel 1.22).
7. Kumaş örneğini eşit ölçüde kesip dosya kâğıdı ya da kartona yapıştırınız (Görsel 1.23).
8. Fotoğraf ve resim örneklerini kesip bunları dosya kâğıdı veya kartona yapıştırınız.
9. Tüm örnekleri düzenleyerek kartelayı hazırlayınız (Görsel 1.23).

Görsel 1.22: Kumaş örnekleri

Görsel 1.23: Kumaş kartelası

Değerlendirme

Çalışmanızı yaparken Kontrol Listesi 1'de belirtilen ölçütleri dikkate alınız.

Kontrol Listesi 1

1. Uygulama ile ilgili gözlemlenmesi gereken beceriler "ÖLÇÜTLER" sütununda listelenmiştir. Gözlemlediğiniz ölçütün karşısına beceriye ilişkin gözlem sonucunuzu (X) işareti ile belirtiniz.

ÖLÇÜTLER	EVET	HAYIR
1. Araç gereç hazırlığı yaptı.		
2. Kumaş çeşitlerini araştırdı.		
3. Kumaş çeşitleriyle ilgili kumaş örneği, resim ve fotoğraf topladı.		
4. Fotoğraf, resim ve kumaş örneklerini birbirine uyumlu bir şekilde düzenleyerek kartelayı sınıfta hazırladı.		
5. Uygulamayı, verilen sürede tamamladı.		
6. Temiz ve düzenli çalıştı.		
7. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.		

Değerlendirme : HAYIR olarak işaretlenen becerilere yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

1.1.2. Renklerin Sınıflandırılması ve Renk Uyumu

Renklerin özellikleri, el sanatları ürünlerinde etkili tasarımlar yapılabilmesi için bilinmesi gereken önemli bir konudur. Renklerin birbirleriyle uyumu ve göze güzel görünmesi yapılan işi de güzel gösteren önemli bir etkendir. Bu nedenle renklerin birbiriyle etkileşimi ve görünüme etkisi iyi bilinmelidir. Bu bilgiler tasarımda ve üretimde olduğu kadar kıyafet seçimi, ev dekorasyonu vb. birçok konuda doğru seçimin yapılmasını sağlar. Kırkyama sanatının insanlarda hayranlık uyandırmasındaki en önemli faktör renklerin doğru kullanımıdır. Farklı renkte kumaşların ahenkli karışımlarıyla oluşturulan kompozisyonlarla son derece ilgi çekici eserler ortaya çıkarılabilir. Renklerin etkili kullanımı, kırkyamaya ilgiyi artırmıştır.

Renkler, insan psikolojisinde önemli bir yere sahiptir. Bilinçaltında farklı etkiler yaratır. Davranışlarda ve duygularda değişikliklere yol açar. Yaşam alanlarında, insan psikolojisi göz önünde bulundurularak renk tasarımı yapılır.

Renklerin etkisi, bulunduğu ortama göre değişir. Işınların göze gelmesi **fiziksel;** bu ışınların gözde ortaya çıkardığı işlem **fizyolojik;** cismin beyinde algılanması **psikolojik** olgu olarak açıklanır. Aynı şekiller kullanılmasına rağmen renklerle farklı şekil algıları oluşturulabilir. Örneğin Görsel 1.24'te görüldüğü gibi ortada bir daire şekli algısı oluşturulmuştur.

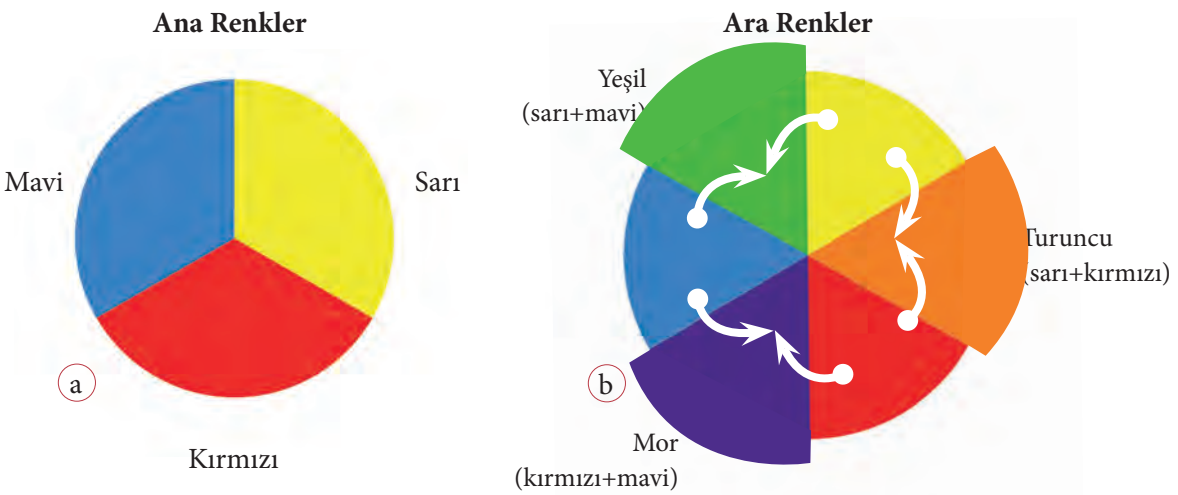
Görsel 1.24: Renklerin algıya etkisi

1.1.2.1. Renklerin Sınıflandırılması

Pigmentlerden oluşan renkler, ana ve ara renkler olmak üzere ikiye ayrılır.

Ana Renkler: Doğada tek başına bulunan ve karışımları olmayan renklerdir. Ana renklerin karışımı diğer renkleri oluşturur. Ana renkler kırmızı, sarı ve mavidir (Görsel 1.25.a).

Ara Renkler: Ana renklerin karışımı ile elde edilir. Kırmızı ve sarı rengin karışımı ile turuncu; kırmızı ve mavi rengin karışımıyla mor; mavi ve sarı rengin karışımı ile yeşil ara rengi oluşur (Görsel 1.25.b).

Görsel 1.25: Ana ve ara renkler

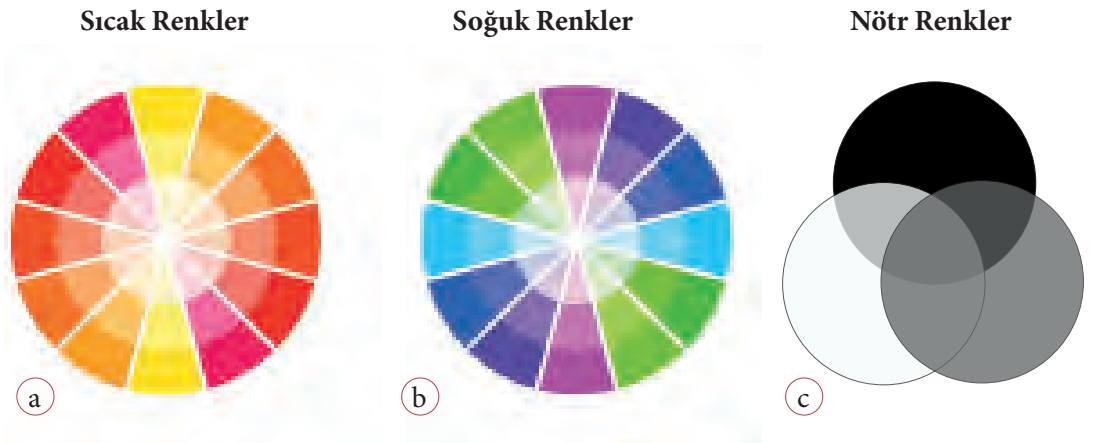
1.1.2.2. Renk Etkisi

Renkler, doğada ya da bulunduğu ortamda soğukluk, sıcaklık, büyüklük, küçüklük, hacim ve mesafe gibi etkiler bırakır. Sanatın birçok alanında bu etkiler göz önünde bulundurularak tasarım yapılır. Renkler etkilerine göre şu sınıflara ayrılır:

Sıcak Renkler: Renk skalasında güneşi, ateşi, ısıyı çağrıştıran ve insanda sıcaklık etkisi bırakan renklerdir. Kırmızı, turuncu ve sarı renkler ile bu renklerin tonları sıcak renklerdir (Görsel 1.26.a).

Soğuk Renkler: İnsanda soğuk ve uzaklaştırıcı etki bırakan renklerdir. Mavi, mor ve yeşil renkler ile bu renklerin tonları soğuk renklerdir (Görsel 1.26.b).

Nötr Renkler: Siyah, beyaz ve gri nötr renkler olarak adlandırılır. Bir cisim, güneş ışığından aldığı rengi yansıtmayıp yutuyorsa o cisim siyah görülür. Bütün renkler beyaz ışıktan doğar. Siyah ve beyaz rengin karışımından gri renk elde edilir (Görsel 1.26.c). Bir rengin tonunu açmak ya da koyulaştırmak için nötr renkler kullanılır.

Görsel 1.26: Sıcak, soğuk ve nötr renkler

Ürün tasarımı yaparken renklerin insanda bıraktığı etki dikkate alınmalıdır. Renklerin etkisi ve çağrıştırdığı duygular Görsel 1.27'de gösterilmiştir.

Görsel 1.27: Renklerin çağrıştırdığı duygular

1.1.2.3. Renk Uyumu

Renkler arasındaki uyum ve ahenge **armoni (renk uyumu)** denir. Renk uyumu, bir ürünün kalitesini etkileyen farktörlerden biridir. Renk uyumuna dikkat edilerek yapılan tasarım çalışmalarıyla hazırlanan ürünler, daha etkili ve çekici olur. Ürün tasarımında kullanılan desenler ve simgeler başarılı da olsa renk uyumu iyi değilse üründe istenen etki sağlanamayabilir.

Tasarım yaparken hangi renklerin birbirleriyle uyumlu olduğunu belirlemek için renk çemberi kullanılır. **Renk çemberi,** ana renklerin (mavi, kırmızı, sarı) merkeze alınarak bunların karışımlarından elde edilen ara renklerin (turuncu, mor, yeşil) bulunduğu, sıcak ve soğuk renklerin yer aldığı daireye denir (Görsel 1.28).

Görsel 1.28: Renk çemberi

Renk çemberi kullanılarak renk uyumunun sağlanmasıyla renk kombinasyonları oluşturulur. Oluşturulan kombinasyonlar, ürün tasarımının renklendirilmesinde kullanılır. Başarılı bir renk uyumu için kombinasyon oluşturma yöntemleri şunlardır:

Yakın Renklerin Uyumu: Renk çemberinde birbirine yakın (komşu) olan renklerin oluşturduğu uyumdur (Görsel 1.29).

Görsel 1.29: Yakın renk uyumu

Tamamlayıcı Renk Uyumu: Renk çemberinde birbirinin karşısında (zıt) olan renklerle oluşturulan uyumdur (Görsel 1.30). Karşıt renklerin bir arada kullanılması denge oluşturur.

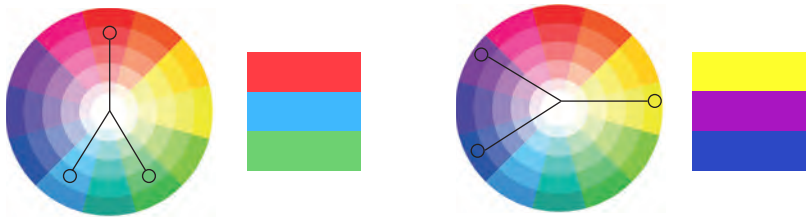
Görsel 1.30: Zıt renk uyumu

Ton Uyumu: Bir rengin açık ya da koyu tonlarıyla yapılan uyumdur (Görsel 1.31).

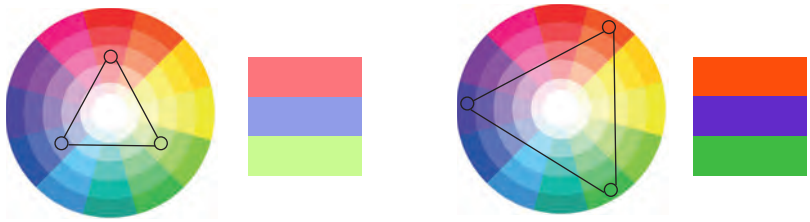
Görsel 1.31: Ton uyumu

Çapraz Tamamlayıcı Renk Uyumu: Bir rengin, tamamlayıcı rengine komşu olan (sağındaki ve solundaki) iki renkle birlikte kullanılmasıyla yapılan uyumdur (Görsel 1.32).

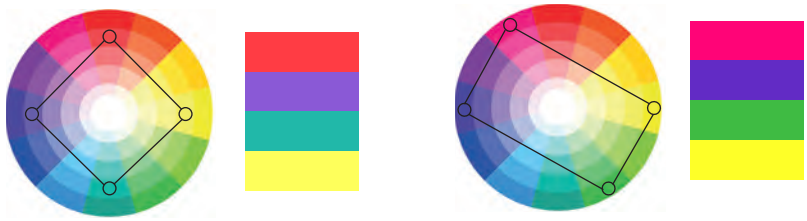
Görsel 1.32: Çapraz tamamlayıcı renk uyumu

Üçlü Renk Uyumu: Birbirine eşit uzaklıkta bulunan renklerin kullanılmasıyla yapılan uyumdur (Görsel 1.33).

Görsel 1.33: Üçlü renk uyumu

Kare veya Dikdörtgen Renk Uyumu: Birbirine eşit uzaklıkta bulunan renklerin kullanılmasıyla yapılan uyumdur (Görsel 1.34).

Görsel 1.34: Kare veya dikdörtgen renk uyumu

Ton: Bir cismin üzerine yansıyan ışığın oluşturduğu farklı değerlerdeki aydınlatma derecesidir. Işığa göre rengin açıklık ya da koyuluk derecesi oluşur.

Kontrast: Renkler arasındaki karşıtlıktır (sarı-mor, kırmızı-yeşil, mavi-turuncu). Ana rengin kontrastı, ara renktir. Kontrast renkler tamamlayıcıdır.

Başarılı bir kırkyama ürünü için tasarım yaparken renk kombinasyonlarında dikkat edilecek noktalar şunlardır:

- Ürün tasarımının kendi içinde ahengi sağlanırken kullanılacağı mekanla, eşyayla, aksesuarla vb. uyumu da göz önünde bulundurulmalıdır.
- Üründe, kullanılacağı mekana hareketlilik katmak için zıt renkler kullanılabilir.
- Komşu renkler birbirine benzediği için sakinleştirici ve dingin bir etki oluşturur.
- Sade ve minimal tasarımlar yapmak için tek renk veya iki renkten oluşan yakın renk uyumu tercih edilebilir.
- Sakinlik ve huzur etkisi oluşturmak için soğuk renkler; enerji, canlılık ve heyecan etkisi oluşturmak için sıcak renkler tercih edilebilir.
- Daha canlı ve hareketli bir görünüm için üçgen, kare veya dikdörtgen renk uyumu kullanılabilir.
- İki renkten fazla renk kullanılacaksa baskın renk seçilmeli ve tasarımın yaklaşık %60'ında bu renk kullanılmalıdır. Kalan %30'luk kısımda da renk uyum yöntemlerinde seçilen yardımcı renkler kullanılmalıdır.
- Üçgen veya dörtgen renk uyumunda tüm renkler eşit miktarda kullanılırsa tasarımda renk dengesi sağlanmayabilir. Bu nedenle baskın renk seçimi yapılmalıdır.
- Sıcak ve soğuk renklerin bir arada kullanıldığı tasarımlarda uyum sağlamak için soğuk renklerin sıcak tonları ya da sıcak renklerin soğuk tonları kullanılmalıdır.
- Tasarımda fazla renk içeren motif deseni (hayvan, bitki figürü vb.) kullanılacaksa ürün zemini için motifle uyumlu tek renk seçilmesi oluşacak renk karmaşasını engelleyecektir.
- Bir desen üzerinde bir rengin farklı tonları kullanılarak desene üç boyut etkisi verilebilir veya renklerin birleşimiyle farklı desen olarak algılanması sağlanabilir.

DİKKAT

Uygulama çalışmalarında şunlara dikkat ediniz:

- **Kullanılacak araç gereci hazırlarken elinizde bulunan artık malzemeleri değerlendirerek ekonomiklik ilkesine uyabilirsiniz.**
- **İşlem basamaklarında verilen modeller, tasarımlar ve ölçüler örnek olarak verilmiştir. Kullanım amacınıza, ihtiyacınıza ve zevkinize göre bunlarda değişiklik yaparak işlem basamaklarını uygulayabilirsiniz.**

2. UYGULAMA

Amaç: Renk çemberi çizmek.

Süre ..... ders saati

Verilen işlem basamaklarını uygulayarak öğretmeninizin belirlediği sürede renk çemberi çalışmanızı tamamlayınız.

Araç Gereç

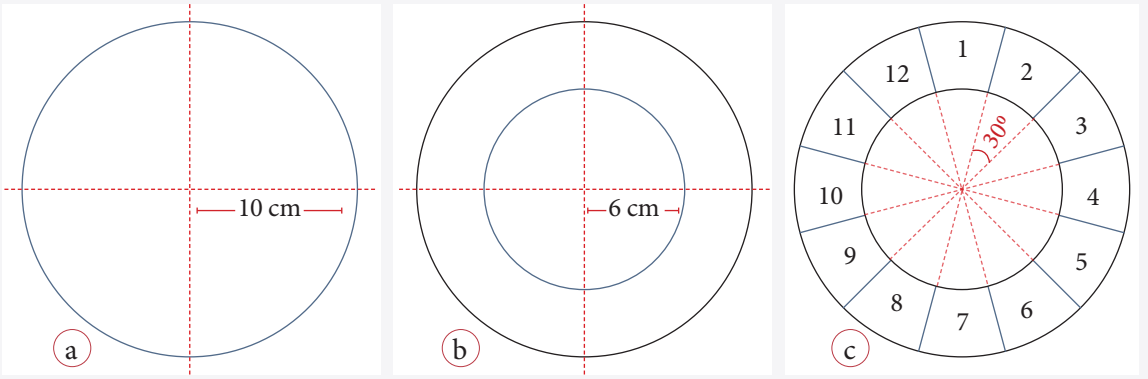
25 x 35 cm ölçülerinde bristol, şöhler veya canson kâğıdı, kurşun kalem, silgi, cetvel, pergel, gönye, guaj boya, su kabı, palet, karıştırma kabı, 2 ve 4 numara fırça

Öneriler

1. Boya kullanırken tasarruflu olmaya dikkat ediniz.
2. Çalışmanızı bir sonraki etkinlikte kullanmak üzere katlamadan temiz bir dosya içinde saklayabilirsiniz.

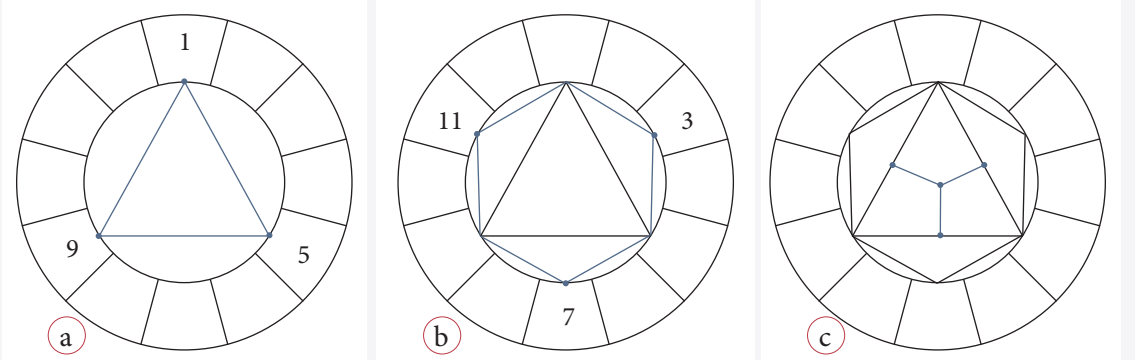
İşlem Basamakları

1. Aydınlık, temiz ve düzenli bir çalışma ortamı hazırlayınız.
2. Kullanacağınız araç gereci hazırlayınız.
3. Yarıçapı 10 cm olan bir daire çiziniz (Görsel 1.35.a).
4. Merkezi aynı almak kaydıyla bu dairenin içine yarıçapı 6 cm olan ikinci daireyi çiziniz (Görsel 1.35.b).
5. Şeklin ortası temel alınacak şekilde gönye yardımıyla 30⁰ lik açılar vererek daireyi on iki eşit parçaya bölünüz (Görsel 1.35.c).

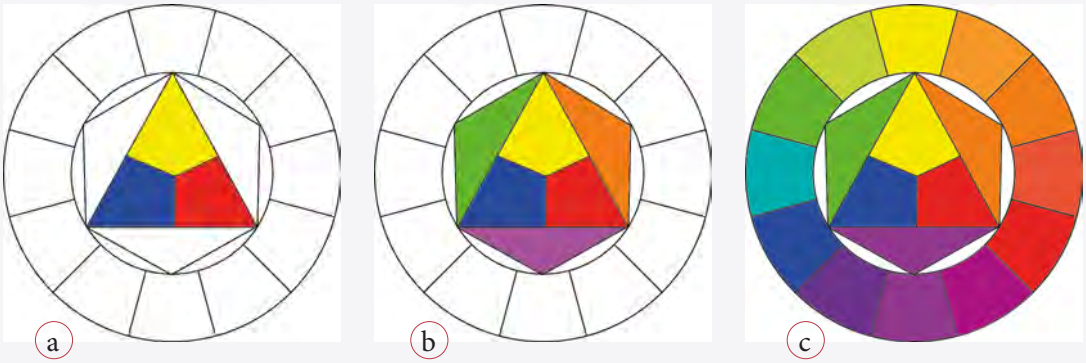
Görsel 1.35: Renk çemberi çizimi

6. 1, 5 ve 9. parçaların orta noktalarını birleştirerek şeklin ortasına üçgen çiziniz (Görsel 1.36.a).
7. 3, 7 ve 11. parçaların orta noktalarını birleştirerek içteki üçgenin çevresine üçgenler çiziniz (Görsel 1.36.b).
8. İçteki üçgenin kenarlarının orta noktalarından doğrular çizerek Görsel 1.36.c'deki gibi "Y" şeklindeki çizimi yapınız.

Görsel 1.36: Renk çemberi çizimi

9. Görsel 1.37.a'daki gibi en içteki üçgenin parçalarını ana renkler ile boyayınız (Kıvamı koyu ise boyayı su ile inceltiniz.).
10. Görsel 1.37.b'deki gibi iç üçgenin çevresindeki üçgenleri, ana renkleri karıştırarak oluşturduğunuz ara renkler ile boyayınız.
11. Görsel 1.37.c'deki gibi çemberin parçalarını ana renkler, ara renkler ve ara tonlar ile tamamlayınız (Ara ton değerinin farklı olmasına dikkat ediniz.).

Görsel 1.37: Renk çemberi boyama

Değerlendirme

Çalışmanız ders öğretmeni tarafından Kontrol Listesi 2 ile değerlendirilecektir.

Kontrol Listesi 2

2. Uygulama ile ilgili gözlemlenmesi gereken beceriler "ÖLÇÜTLER" sütununda listelenmiştir. Gözlemlediğiniz ölçütün karşısına beceriye ilişkin gözlem sonucunuzu (X) işareti ile belirtiniz.

ÖLÇÜTLER	EVET	HAYIR
1. Araç gereç hazırlığı yaptı.		
2. Renk çemberini çizdi.		
3. Renk çemberinde ana renkleri boyadı.		
4. Renk çemberinde ara renkleri boyadı.		
5. Renk çemberinin parçalarını ana renkler, ara renkler ve ara tonlar ile tamamladı.		
6. Guaj boya tekniğini doğru uyguladı.		
7. Uygulamayı, verilen sürede tamamladı.		
8. Temiz ve düzenli çalıştı.		
9. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.		

Değerlendirme : HAYIR olarak işaretlenen becerilere yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

1.1.3. Kırkyamada Kullanılan Araç Gereç

Kırkyama, elde ve makinede olmak üzere iki şekilde uygulanır. Makinede kırkyama, geleneksel yöntemlerin bugüne uyarlanmasıyla yapılandır. Gelişen teknoloji, dikiş makineleri ile birleştirme yöntemleri kullanılarak kırkyama yapımını artırmıştır. Kırkyamada kullanılan araçlar genel olarak ortaktır. Kullanılan araç gereç şunlardır:

Cetvel: Kırkyama yapanlar için şeffaf akrilikten yapılmış ve uygulama kolaylığı sağlayan özel cetveller vardır. Cetveller, döner kesici ve işaretleyiciyle birlikte kullanılabilir (Görsel 1.38). 15 x 61 cm (6 x 24 inç) ölçülerinde olanlar kullanım için idealdir.

Kesim Matı: Özel dayanıklı PVC (polivinil klorür) malzemeden yapılmış, döner kesim makasının çalışmasına uygun kesim yapılabilen gereçtir.

Döner Keski: Kumaş kenarlarının düzgün ve tam istenen şekilde kesilmesini sağlayan ve tek seferde birkaç kat kumaşı kesebilen alettir. Bıçağın ağzı keskin olduğu için dikkatli kullanılmalıdır (Görsel 1.38).

Görsel 1.38: Kesim panosu, döner keski ve cetvel

Makas: Çelikten yapılmış kesici alettir. Kalıp keserken orta ve büyük boy makas kullanılır. Kumaş makasıyla sadece kumaş kesilmelidir aksi hâlde makas körelir. Kâğıt veya plastik kalıplar, kâğıt makasıyla kesilmelidir. İplik keserken küçük makaslar kullanılmalıdır.

Dikiş Makinesi: Makinede kırkyama yapmada gereklidir. Düz veya zikzak dikiş makineleri kullanılır. Zikzak dikiş makinesinde kumaşların birleştirme yerleri dekoratif dikişlerle süslenebilir.

İğneler: Değişik şekil ve ebatlarda iğneler bulunur. El dikişinde kullanılan iğnelerde numara büyüdükçe iğne incelir. Makine iğnelerinde ise numara küçüldükçe iğne incelir. Uygulanacak kumaşa göre iğne seçimi yapılır. Elde dikiş yapılacağında yorganlama iğneleri, sivriler, örgü iğneleri, crewel (krevel) iğneleri, hasır iğneleri, boncuklama iğneleri, goblen iğneleri ve chenille (şönil) iğneler kullanılır.

İşaretleyiciler: Kumaşı işaretlemek için işaretleme sabunu, renkli boya kalemleri, kurşun kalem ve uçan kalem kullanılır.

Kalıplar: Karton, mukavva, kalıp için uygun plastik ve sert kâğıttan kalıp hazırlanabilir. Kırkyama için üretilmiş hazır kalıplar da vardır (Görsel 1.39).

Görsel 1.39: Kalıp örnekleri

Kumaş: Renk, desen ve cins olarak birbiriyle uyumlu kumaşlar seçilmelidir. Kırkyama yapımı için hazır kesilmiş kumaşlar da satılır (Görsel 1.40).

Görsel 1.40: Uygulamaya hazır kumaş

Yüksük: Dikiş dikerken iğnenin ele batmasını önlemek için parmak ucuna takılan ve üzerinde çukurlar bulunan kesik koni biçiminde aparattır (Görsel 1.41).

Dikiş Sökücüler: Elde ve makinede yapılan dikişleri sökmek ve ilik açmak için kullanılan bir aparattır (Görsel 1.41).

Mezura: Ölçü almak için kullanılan 1,5 m uzunluğundaki şerit şeklinde metredir (Görsel 1.41).

İplik: Elde kırkyamada özel iplikler kullanılır.Bunlar normal ipliklerden daha kuvvetli ve kalındır. Kullanılan iplik, kumaşın dokusuna ve rengine uygun olmalıdır (Görsel 1.41).

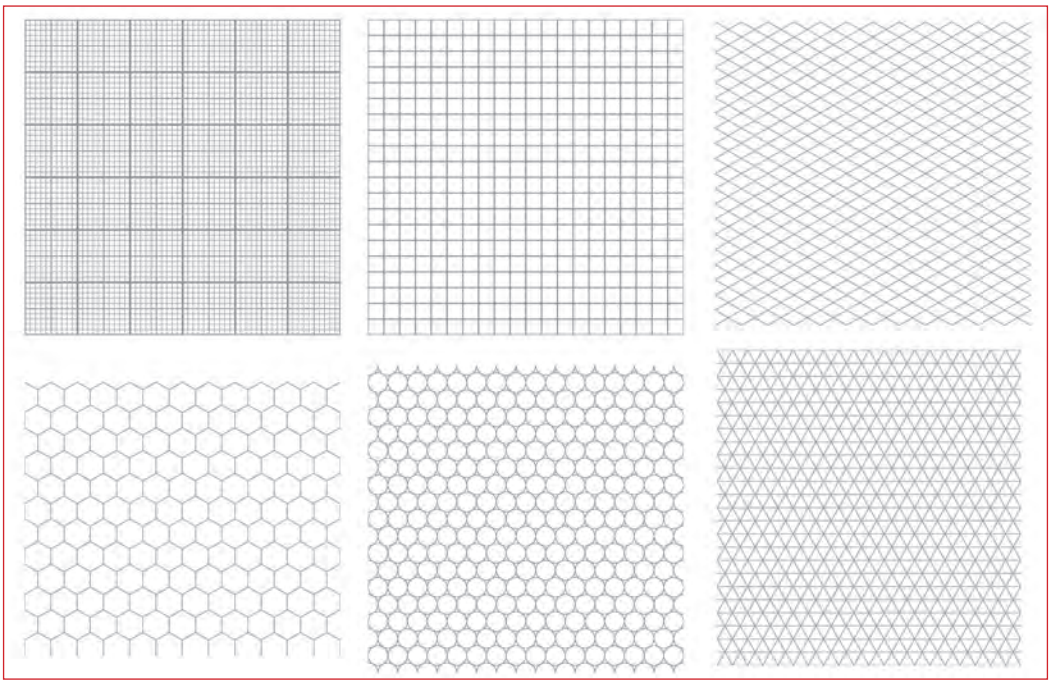
Görsel 1.41: Çeşitli araç gereç

Elyaf: Kırkyamanın görünümünde estetik bir etkiye sahiptir. Doğal ve sentetik olarak üretilir. Her elyaf türünün kendine has özelliği vardır. Elyafın sağlığa uygun olması ve kullanım kolaylığı göz önünde bulundurulmalıdır.

Ütü ve Ütü Masası: Kumaşın yüzeyindeki buruşukluğu ısı ve basınç yardımıyla gidermeye yarayan, kumaşa güzel bir görünüm kazandıran ve hijyen sağlayan bir araçtır. Sanayi ütüsü, el ütüsü, pres ütü, elektrikli ev ütüsü vb. çeşitleri vardır. Çelik tabanlı, sivri uçlu, geniş ve tabanı kaygan ütüler tercih edilmelidir.

Ütü Bezi: Kırkyamada kumaşlar, kumaşın parlamasını ve zarar görmesini engellemek için tersinden ütülenmelidir. Ön yüzünden ütü yapılması gerekirse ince, pamuklu ve nemli bir bez kullanılmalıdır.

Kâğıt: Desen çiziminin yapılacağı kâğıt, kareli ya da milimetrik olmalıdır (Görsel 1.42).

Görsel 1.42: Çizim kâğıdı örnekleri

1.1.4. Kırkyama Model Özellikleri

Kırkyamada uygulanan modeller, zevke ve uygulama alanına göre seçilir. Parça kumaşları değerlendirmek amacıyla yapılan iş sonucu ortaya çıkarılan desenler, büyük bir emeğin ürünüdür. Kırkyama sanatını diğer sanat dallarından ayıran en önemli özellik, birçok materyalin ve işleme tekniğinin uygun bir kompozisyonda bir araya getirilerek kullanılmasıdır. Eskiden kalma nakışlı bez parçaları, dantel parçaları ya da hazır gereçler kırkyamada bir süsleme unsuru olarak kullanılabilir. Kullanılan farklı özellikteki her parça doğru bir şekilde uygulandığında işi daha da zenginleştirecektir. Kırkyama tekniğinde seçilen bir motif yan yana veya aralıklarla tekrar edilerek ya da farklı özellikte motifler bir araya getirilerek sonsuz çeşitte bloklar oluşturulabilir. Oluşturulan bu blokların da uyumlu bir şekilde bir araya getirilmesiyle çeşitli kompozisyonlar oluşturularak özgün işler yapılabilir. Kırkyamada kullanılan belli başlı motif modelleri şunlardır:

Görsel 1.43: Farklı geometrik şekillerle desen oluşturma

Geometrik Model: Türk süsleme sanatlarında sıklıkla kullanılan en eski süsleme motifidir. Kolay uygulanması ve sınırsız model oluşturma seçeneğinin olması nedeniyle kırkyamada da geometrik modeller tercih edilir. Geometrik şekiller tek kullanılabildiği gibi farklı şekiller bir arada kullanılarak farklı motif modelleri de oluşturulabilir (Görsel 1.43).

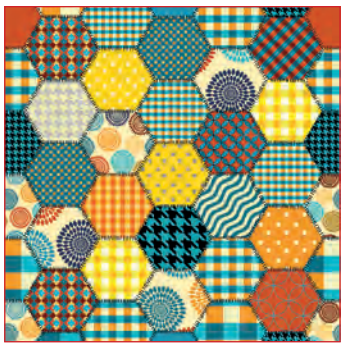
Üçgen Model: Üç doğru parçasının birleştirilmesi ile elde edilen geometrik şekildir. Elde birleştirme tekniğiyle üçgen şeklinde kalıp hazırlanır. Bu kalıp, kumaş üzerine yerleştirilerek üçgen motifler kesilir. Üçgen tekniği, boyut olarak aynı ancak renk olarak farklı olan ikizkenar üçgen parçaların birleştirilmesi ile kare veya yıldız şeklinde dikilebilir.

Makinede üçgen tekniğinde ise kareler köşeden köşeye çizilip dikişin iki yanından 1cm dikiş payı ile dikilir. Orta çizgiden kesilerek üçgenler elde edilen uygulanması pratik bir modeldir (Görsel 1.44).

Görsel 1.44: Üçgen model

Çokgen Model: Beşgen, altıgen, yedigen ve sekizgen şeklinde kalıplar hazırlanır. Bu kalıplar kumaş üzerine yerleştirilerek motifler kesilir. Elde edilen motifler birleştirilir ve çokgen modeller oluşturulur (Görsel 1.45). Çokgen modeller oluşturulurken dikkat edilmesi gereken en önemli husus, kenar sayısı ve kenar uzunlukları eşit olan parçaların bir araya getirilmesidir.

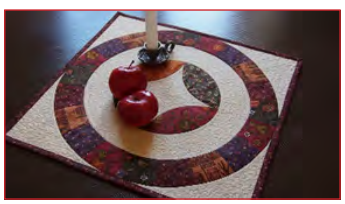
Görsel 1.45: Çokgen model

Kare Model: İstenilen ebatta kare kalıp hazırlanır. Bu kalıp, kumaş üzerine yerleştirilerek motifler kesilir. Elde edilen motifler birleştirilir ve kare model oluşturulur (Görsel 1.46).

Görsel 1.46: Kare model

Yuvarlak Model: Daire şeklinde kesilen kalıplar, kumaş üzerine yerleştirilerek kesilir. Motifler çeşitli şekillerde katlanarak ya da farklı geometrik şekillerle birlikte kullanılarak modeller oluşturulur (Görsel 1.47).

Görsel 1.47: Yuvarlak model

Şeritli Modeller: Farklı renk ve uzunluklardaki şeritlerin paralel, verev veya dairesel bir şekilde dikilmesi ile çeşitli modeller elde edilebilir (Görsel 1.48).

Görsel 1.48: Şeritli model

Kavisli Modeller: Yay şeklinde ve yumuşak eğimli motiflerin kompozisyonu ile oluşan modellerdir. Kavisli motiflerin birleşimi ile farklı kompozisyonlar oluşturmak mümkündür. Kavis açısını geniş tutmak dikişi kolaylaştırır. Kavisli motiflerle sarhoşun yolu, portakal kabuğu, güneş ışığı, çiçek kabağı, birinden al diğerine ver, yelpazeler ve yuvarlak testere modelleri çalışılabilir (Görsel 1.49).

Görsel 1.49: Kavisli modeller

Yıldız Modeller: Anadolu'da kullanılan en eski modellerden biridir. El sanatlarının tüm dallarında uygulanmıştır. Kırkyama tekniğinde ise Amerikan yıldızı, güneş yıldızı, kuzey yıldızı, akşam yıldızı, kurdele yıldızı, elmas kesimi, tekrar eden yıldız gibi isimlerle uygulanır (Görsel 1.50, 1.51, 1.52, 1.53 ve 1.54).

Görsel 1.50: Güneş yıldızı

Görsel 1.51: Elmas kesimi

Görsel 1.52: Amerikan yıldızı

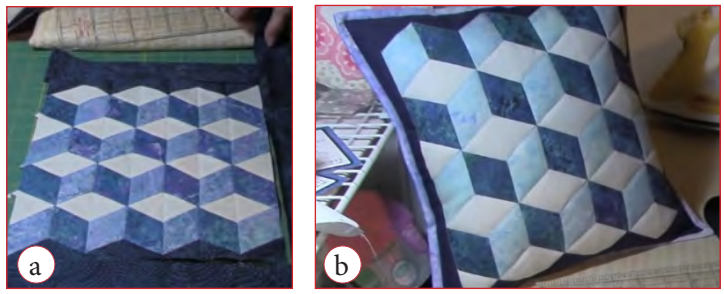

Görsel 1.53: Rüzgâr gülü

Görsel 1.54: Tekrar eden yıldız

3D Modeller: Üç boyutlu modellemedir. Üç boyutlu bir nesnenin veya şeklin matematiksel bir temsiliyle üç boyutlu bir algı oluşturulur (Görsel 1.55).

Görsel 1.55: 3D model tasarımı ve uygulaması

1.1.5. Örgü Tekniğiyle Kırkyama

Görsel 1.56: Sıra dışı tasarım

Tığ veya şiş ile yapılan örgü bloklar, kırkyama tekniğinde özgün ve orijinal işler ortaya çıkarmak için çok uygun olup bunlarla sıra dışı tasarımlar yapılabilir (Görsel 1.56). Bu teknikte ev için çeşitli ürünler, oyuncaklar, aksesuarlar, giysiler yapılabilir (Görsel 1.57, 1.58 ve 1.59). Blokları oluştururken geleneksel tığ veya şiş örgü teknikleri kullanılır. Kare, üçgen, yuvarlak ve altıgen ajurlu, çeşitli yoğun desenli dekoratif motifler kullanılabilir. Bloklar, tığ örgüsü ile çeşitli şekillerde birbirine eklenerek daha büyük parçalara dönüştürülür (Görel 1.60, 1.61 ve 1.62). Astarlı ya da astarsız şekilde kullanılabilir. Birleştirilen blokların çevresi, bloklara uyumlu bir renk ve örgü tekniği ile örülerek bordür çalışması yapılır ve model tamamlanır.

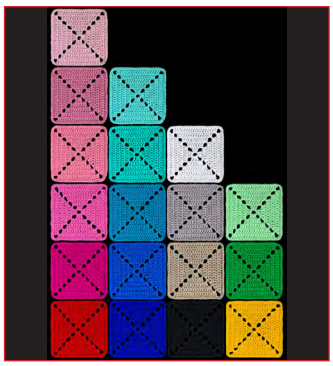
Görsel 1.57: Ev için dekoratif örtü

Görsel 1.58: Aksesuar (çanta)

Görsel 1.59: Çocuk hırkası

Görsel 1.60: Tığ işi blok örneği

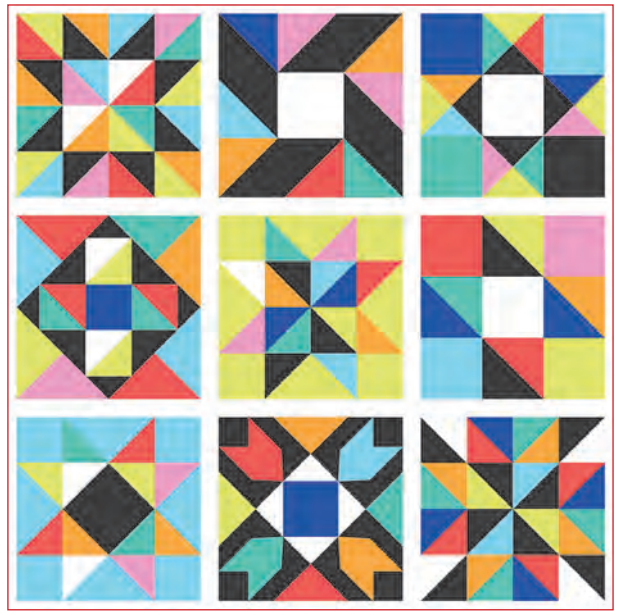

Görsel 1.61: Tığ işi blok örneği

Görsel 1.62: Şiş örgüsü ile blok örneği

Ev dekorasyonunun zamanla çeşitlenmesi nedeniyle kırkyama modellerinde yapılmak istenen ürün modellerinin kullanım alanlarına, günün zevk ve anlayışına uygun şekilde tasarlanıp hazır hâle getirilmesi önemlidir. Amaca uygun ürün tasarlayabilmek için kırkyama tekniğinde kullanılan motiflerin model özelliklerinin iyi bilinmesi gerekir. İlk bakışta kırkyama bloklarında bir araya getirilen küçük parçaların dikimi karışıkmış gibi görünebilir (Görsel 1.63). Bu tekniği uygulamak için sadece birkaç renk kumaş, minimum alet, biraz boş zaman ve hayal gücü yeterlidir. Kumaş parçalarını birbirine dikmek için çok sayıda teknik ve model vardır. Ancak temel birkaç blok dikim tekniği uygulanıp öğrenildikten sonra diğer bütün modeller kolaylıkla uygulanabilir. Temel uygulama teknikleri öğrenildikten sonra birçok orijinal tasarım yapılabilir. Eli iğne iplik tutmamış birinin bile bu tekniğe hâkim olması zor olmayacaktır.

Görsel 1.63: Çeşitli blok tasarım örnekleri

Ev dekorasyonunda ve kişisel eşyalarda kırkyamanın tasarım alanları oldukça geniştir. Akla gelen birçok eşyanın tasarımında bu teknik kullanılabilir. Yıpranan ya da atmaya kıyılamayan bir giysinin eskiyen kısımları onarılarak eskisinden de güzel hâle getirilebilir. Gömlek dirseklerinde, kol ağızlarında, kot pantolonların dizlerinde vb. yerlerde orijinal tasarımlarla hem onarım hem dekoratif bir görünüm sağlanabilir. Ev dekorasyonunda perde, koltuk, kanepe, yer minderi, yatak odası tasarımları, bebek odası tasarımları, termos kılıfı, kol çantası, kalem kutusu vb. her şey tasarlanabilir (Görsel 1.64, 1.65, 1.66, 1.67, 1.68, 1.69, 1.70, 1.71 ve1.72).

Görsel 1.64: Bebek çantası

Görsel 1.65: Kol çantası

Görsel 1.66: Yatak odası tasarımları

Görsel 1.67: Bebek odası tasarımları

Görsel 1.68: Kanepe kaplama

Görsel 1.69: Koltuk kaplama

Görsel 1.70: Termos kılıfı

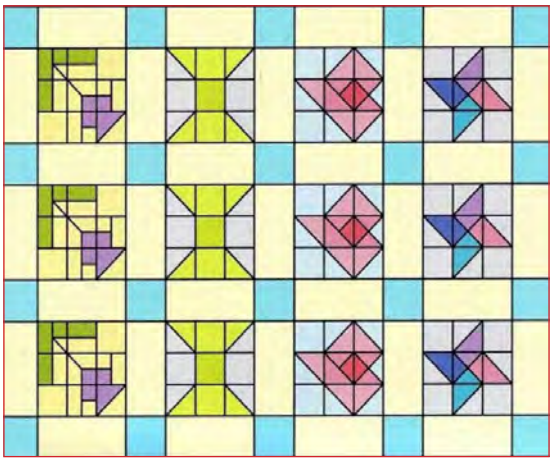

Görsel 1.71: Yer minderi

Görsel 1.72: Kalem kutusu

Etkili bir görünüm oluşturmak için renklerin özellikleri dikkate alınarak tasarımların renklendirilmesi önemlidir. Blok desenlerinde bir araya getirilen parçalar, belirli bir desen veya renk geçişi oluşturduğunda çok daha ilginç görünür. Bunu yapmak için tüm ögelerin ayrıntılı olarak çizildiği bir çizim veya şema önceden oluşturulur. Şemaya göre birleştirilen ayrı parçalar, önce bloklar hâlinde daha sonra blokların birleştirilmesi ile oluşturulan tek bir kumaş hâlinde tasarlanır (Görsel 1.73). Kumaş kesiminde motifin her bir birimini aynı boyutta ve gerekli sayıda daha kolay kesebilmek için karton veya plastik şablonlar kullanılır. Kesilen parçalar dikilerek bloklar oluşturulur. Birleştirme yapmadan önce blokların tasarlanan etkiyi yapıp yapmadığı kontrol edilir (Görsel 1.74). İstenen etki elde edilmediyse farklı birleştirmeler denenir. İstenen sonuç elde edildikten sonra son birleştirme yapılır.

Görsel 1.73: Blok birleştirilmesiyle bütünün tasarlanması

Görsel 1.74: Birleştirme öncesi tasarım kontrolü

3. UYGULAMA

Amaç: Blok tasarlayarak kumaşın renk seçimini yapmak.

Süre
.....
ders saati

Verilen işlem basamaklarını uygulayarak öğretmeninizin belirlediği sürede blok tasarlayıp kumaşın renk seçimini yapınız.

Araç Gereç

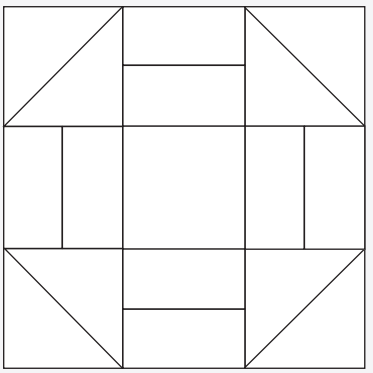
Kalem, silgi, desen çizim kâğıdı, boya kalemleri, cetvel

Öneriler

1. Kırkyama ürün örneklerini; dergi, kitap, genel ağ vb. kaynaklardan araştırabilirsiniz.

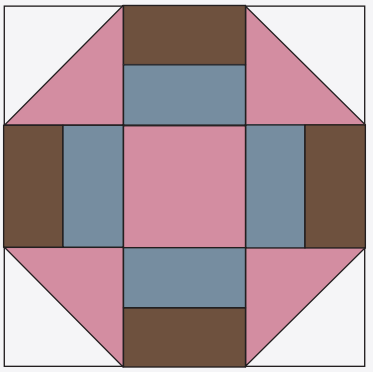
İşlem Basamakları

1. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyunuz.
2. Aydınlık, temiz ve düzenli bir çalışma ortamı hazırlayınız.
3. Kullanacağınız araç gereci hazırlayınız.
4. Kırkyamada uygulanacak modellerle ilgili desen araştırması yapınız.
5. Elde ettiğiniz bilgiler doğrultusunda blok tasarlayarak çiziniz (Görsel 1.75).

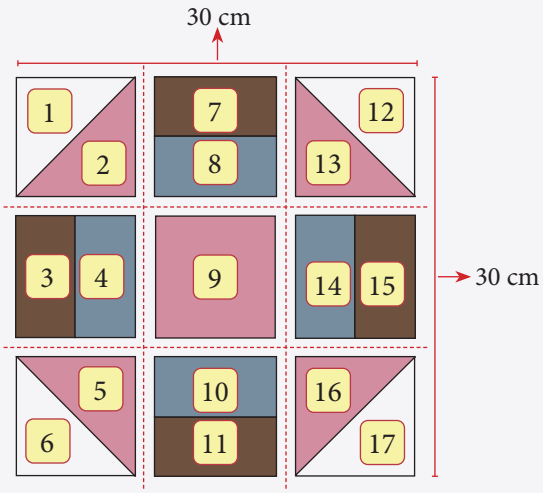
Görsel 1.75: Kırkyama bloğu

6. Çizdiğiniz bloğu renklendiriniz (Görsel 1.76).

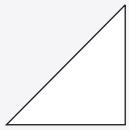
Görsel 1.76: Kırkyama bloğu

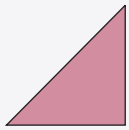
7. Çizdiğiniz bloğun parçalarını numaralandırıp ölçülendiriniz (Görsel 1.77).

Dikiş payı ilave edilmiş blok ölçüsü: 32 x 32 cm

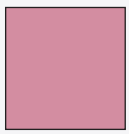
Bloğun bitmiş ölçüsü: 30 x 30 cm

Parça numaraları: 1, 6, 12 ve 17
Parça adedi: 4
Dikiş payı ilave edilmiş ölçü: 12 x 12 cm
Parça ölçüsü: 10 x 10 cm

Parça numaraları: 2, 5, 13 ve 16
Parça adedi: 4
Dikiş payı ilave edilmiş ölçü: 12 x 12 cm
Parça ölçüsü: 10 x 10 cm

Parça numaraları: 3, 7, 11 ve 15
Parça adedi: 4
Dikiş payı ilave edilmiş ölçü: 7 x 12 cm
Parça ölçüsü: 5 x 10 cm

Parça numaraları: 4, 8, 10 ve 14
Parça adedi: 4
Dikiş payı ilave edilmiş ölçü: 7 x 12 cm
Parça ölçüsü: 5 x 10 cm

Parça numaraları: 9
Parça adedi: 1
Dikiş payı ilave edilmiş ölçü: 12 x 12 cm
Parça ölçüsü: 10 x 10 cm

Görsel 1.77: Bloğu ölçülendirme

- Kare parçanın köşegeninden keserek iki üçgen parça elde edebilirsiniz.

Değerlendirme

Çalışmanız ders öğretmeni tarafından Kontrol Listesi 3 ile değerlendirilecektir.

Kontrol Listesi 3

3. Uygulama ile ilgili gözlemlenmesi gereken beceriler "ÖLÇÜTLER" sütununda listelenmiştir. Gözlemlediğiniz ölçütün karşısına beceriye ilişkin gözlem sonucunuzu (X) işareti ile belirtiniz.

ÖLÇÜTLER	EVET	HAYIR
1. Araç gereç hazırlığı yaptı.		
2. Kırkyamada uygulanacak modellerle ilgili desen araştırması yaptı.		
3. Elde ettiği bilgiler doğrultusunda blok tasarlayarak çizdi.		
4. Çizdiği bloğu renklendirdi.		
5. Blok parçalarını numaralandırıp ölçülendirdi.		
6. Uygulamayı, verilen sürede tamamladı.		
7. Temiz ve düzenli çalıştı.		
8. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.		

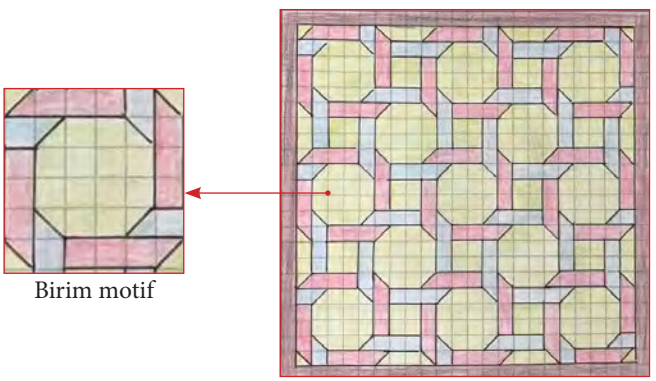
Değerlendirme : HAYIR olarak işaretlenen becerilere yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

1.2. KIRKYAMA KUMAŞINI KESME

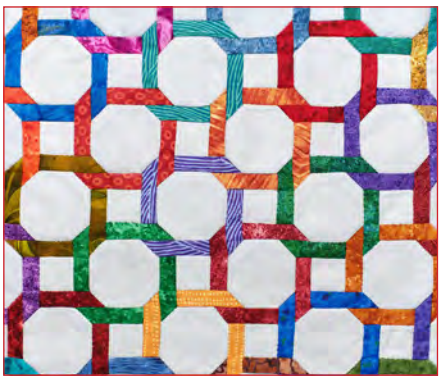
Kırkyamada kumaş kesiminden önce ürün çeşidi belirlenmeli, motif tasarımı yapılmalı ve renklendirilmelidir. Tasarlanan motife, renge ve yapılacak ürünün özelliğine uygun kumaş hesabı yapılarak kumaşların seçilmesi gerekir. Seçilen kumaşların kesim öncesi gerekli kriterlere göre hazırlanması ileride yaşanması muhtemel birçok sorunu önler. Ürünün gerçek ölçülerinde hazırlanan kalıplar kesilerek kumaşa yerleştirildikten sonra kesim işlemleri yapılır. Bu aşamaların hepsinde dikkatli ve titiz çalışmak tekniğin doğru uygulanmasını, ürünün kaliteli ve nitelikli olmasını sağlar.

1.2.1. Motif Tasarımı ve Renklendirme

Kırkyamada kumaş kesimi için ilk aşama motif ve blok tasarımıdır. Daha sonra ürün çeşidinin belirlenmesi gerekir. Tasarımlarda kareli kâğıtlar kullanılır. Motif tasarımında bitki, hayvan, çeşitli doğa ve manzara tasvirlerinden; üçgen, kare, dikdörtgen vb. geometrik şekillerden; kavisli ve yıldız benzeri ögelerden yararlanılır. Bu ögeler tek başına kullanılabildiği gibi birlikte de kullanılabilir. Bu tamamen tasarıma, kişinin isteğine ve hayal gücüne bağlıdır. Hazırlanan motif, bir birimdir (Görsel 1.78). Ürünler, birim motiflerin seçilen kompozisyona göre tekrarlanması ile oluşturulur (Görsel 1.79). Renklendirme; elde var olan kumaşlara, görünüm açısından bırakılmak istenen etkiye, yaratıcılık ve estetik değerlere göre yapılır.

Görsel 1.78: Birim motif tekrarıyla oluşturulmuş kompozisyon

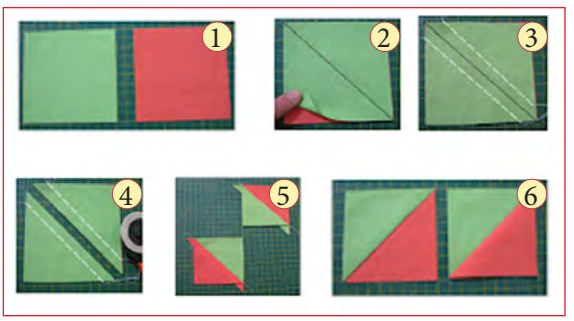
Görsel 1.79: Tasarıma göre dikilmiş kırkyama

1.2.2. Kırkyamada Temel Motifler

Kırkyamada, temel motifler ve bu motiflerden oluşturulan bloklar kullanılır. Motiflerde tasarıma uygun olarak tek renk veya farklı renklerle kombinasyonlar oluşturulabilir. Temel motifleri karede iki üçgen, karede komşu üçgenler, baklava, kavisli, yuvarlak vb. olarak sıralamak mümkündür.

Karede İki Üçgen

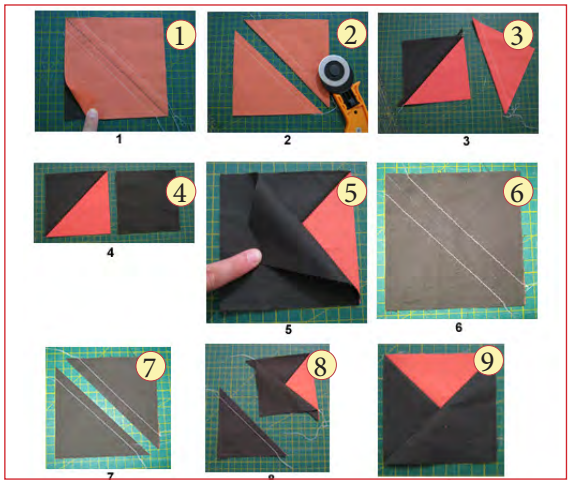
Bir kare parçanın iki üçgen parça ile oluşturulmasıdır (Görsel 1.80). (1) Eşit boylarda iki kare parça kesilir. (2) Üst üste yerleştirilip çaprazdan çizilerek işaretlenir. (3)Çizginin iki yanından dikiş payı verilerek makine dikişi çekilir. (4) Dikiş işleminden sonra ortadaki işaret çizgisinden kesilir. (5) Bu teknik ile iki tane motif elde edilir. (6) Kenar düzeltmesi yapılarak karede iki üçgen motifi tamamlanır.

Görsel 1.80: Karede iki üçgen motif aşamaları

Karede Komşu Üçgenler

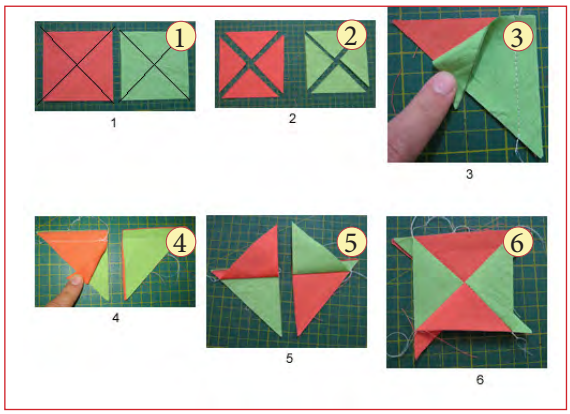
Bir kare parçanın bir büyük, iki küçük üçgen parça ile oluşturulmasıdır (Görsel 1.81). (1) Eşit boylarda iki kare parça üst üste yerleştirilir. Çaprazdan çizilerek işaretlenir. Çizginin iki yanından dikiş payı verilerek makine dikişi çekilir. (2) Dikiş işleminden sonra ortadaki işaret çizgisinden kesilir. (3) İki tane karede üçgen motif elde edilir. (4) Bu motiflerle eşit ölçülerde iki parça kumaş kesilir. (5) Görsel 1.81'deki gibi yerleştirilir. Çaprazdan çizilerek işaretlenir. (6) Çizginin iki yanından dikiş payı verilerek makine dikişi çekilir. (7) Dikiş işleminden sonra ortadaki işaret çizgisinden kesilir. (8) Bu teknik ile dört tane motif elde edilir. (9) Kenar düzeltmesi yapılarak karede komşu üçgen motifi tamamlanır.

Görsel 1.81: Karede komşu üçgenler motif aşamaları

Baklava Motif

Bir kare parçanın dört üçgen parça ile oluşturulmasıdır (Görsel 1.82). (1) Eşit boylarda iki kare parça kumaş çapraz olarak iki köşeden çizilir. (2) Çizgilerden kesilerek dört eşit üçgen elde edilir. (3) Şekil üçte Görsel 1.82'de görüldüğü gibi eşleştirilerek dikilir. (4-5) Şekil dört ve beşte Görsel1. 83'te görüldüğü gibi tekrar eşleştirilir. (6) Yüz yüze gelecek biçimde uzun kenardan dikilir. (7) Yüzü çevrildiğinde baklava görünümü elde edilmiş olur.

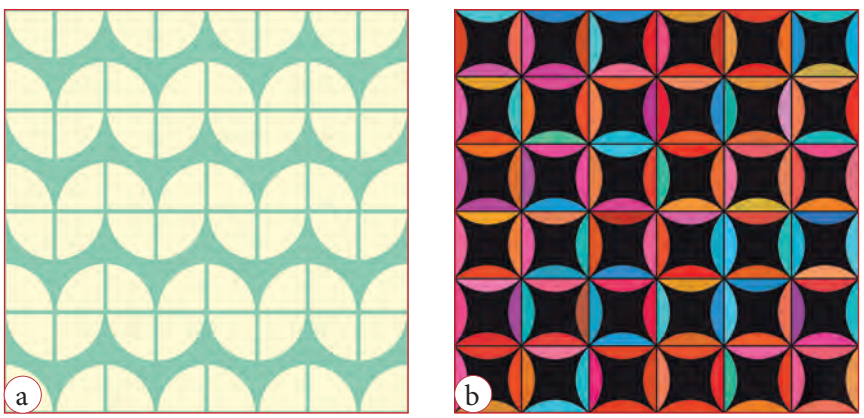
Görsel 1.82: Baklava motif aşamaları

Kavisli Motif

Kavisler kullanılarak elde edilen motiflerdir. Eşit boyda kare parça kesilir. Pergel ile karenin belirlenen noktaları merkez alınarak kavisler çizilir (Görsel 1.83 ve 1.84).

Görsel 1.83: Kare içine kavis çizim örnekleri

Görsel 1.84: Kavisli motif ile yapılmış kompozisyon örnekleri

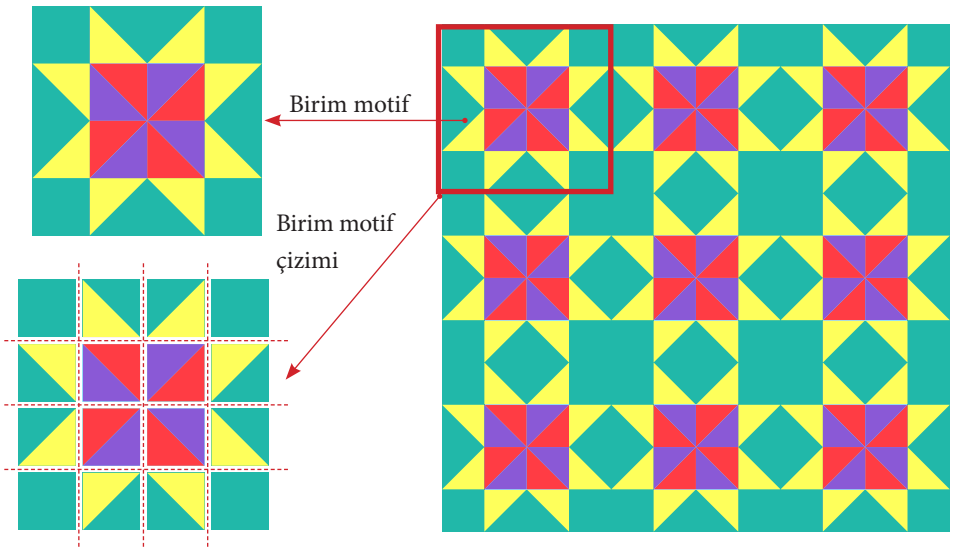
Yuvarlak Motif

Bir veya birden fazla dairenin eşit veya farklı boyutlarda kullanılması ile elde edilir (Görsel 1.85).

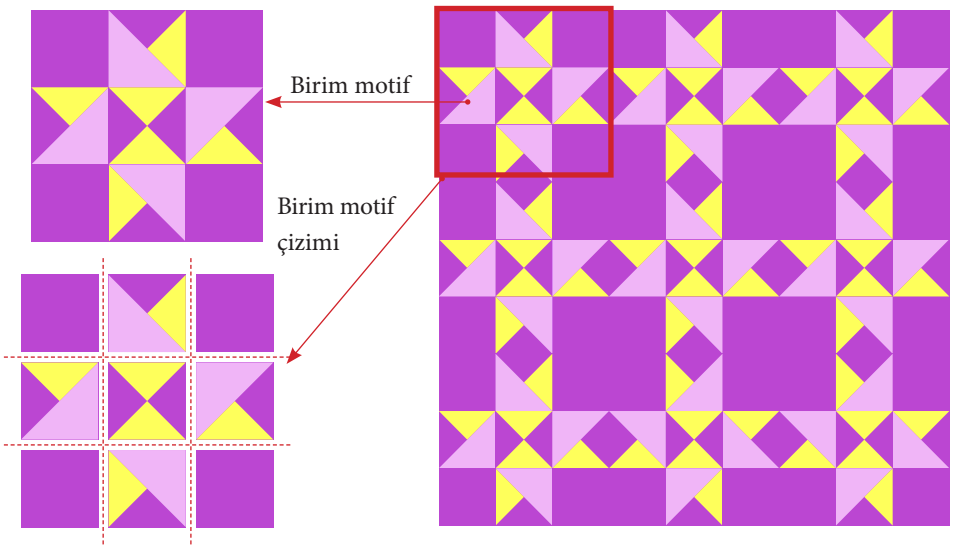

Görsel 1.85: Yuvarlak motif ile yapılmış kompozisyon

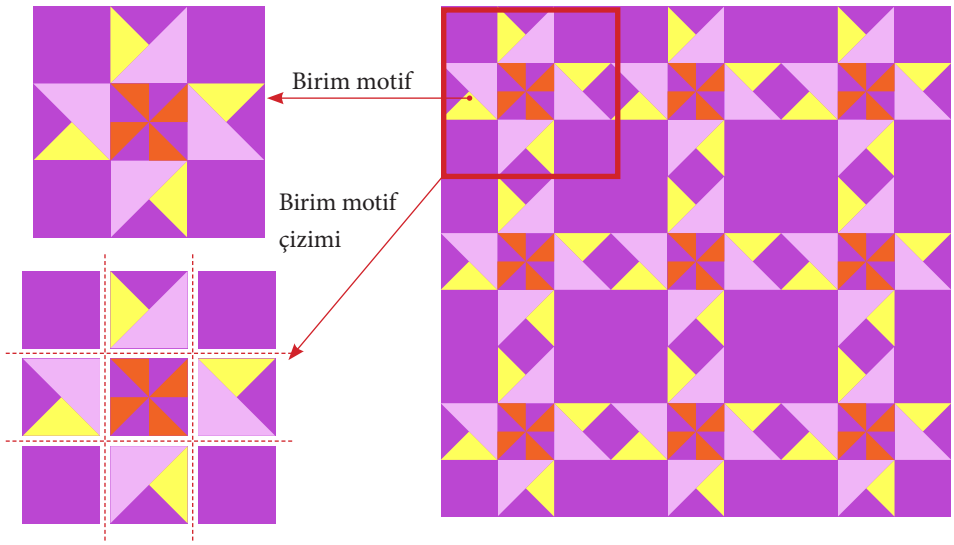
Kırkyamada kullanılan birçok blok vardır. Sıklıkla kullanılan bloklar; çeşitli görünümlerde yıldız (Görsel 1.86, 1.87 ve 1.88), rüzgârgülü (Görsel 1.89) vb. olarak sıralanabilir.

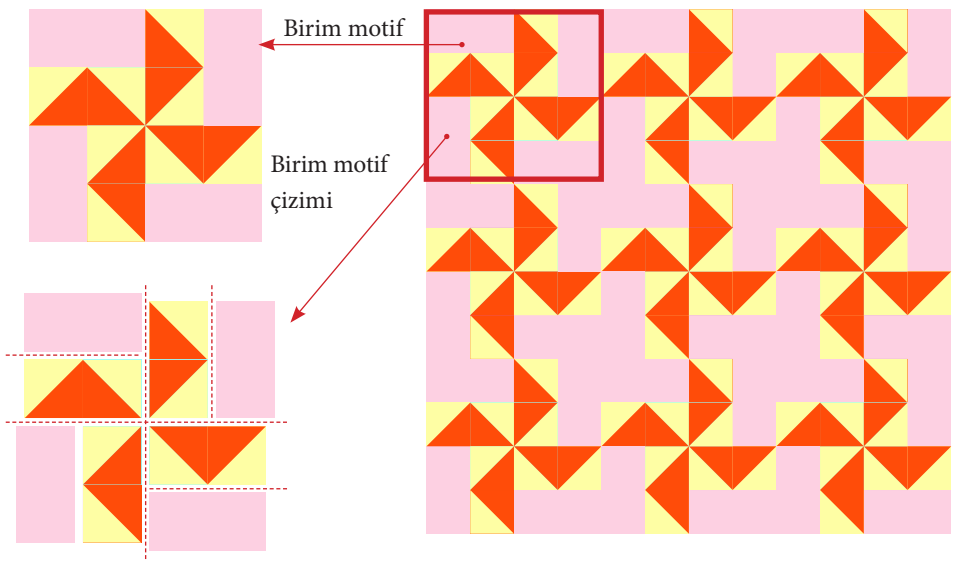
Görsel 1.86: Yıldız blok çizimi

Görsel 1.87: Yıldız blok çizimi

Görsel 1.88: Yıldız blok çizimi

Görsel 1.89: Rüzgâr gülü blok çizimi

1.2.3. Tasarlanan Modele ve Renge Uygun Kumaş Seçimi

Kırkyama kumaş hesabında tasarımın renklendirilmesi önemlidir. Kullanılacak kumaşların düz, çizgili, puanlı, çiçekli vb. çeşitlerde olması renklendirme aşamasında netleştirilmelidir. Renklendirmeye göre tasarıma uygun renk, sayı ve çeşitte kumaş seçimi yapılır. Bu doğrultuda öncelikle elde var olan artık kumaşlar, belirlenen renklerle eşleştirilir. Kırkyama çalışmalarında sınıf genelinde kumaş paylaşımı yapılması daha ekonomik ve özgün işler üretilmesini sağlar. Renk uyumu kimi zaman aynı rengin tonlarıyla, kimi zaman zıt renklerin bir arada kullanılmasıyla oluşturulan kombinasyonlarla sağlanır. Genellikle aynı cins kumaşların kullanılması daha risksizdir. Pano gibi yıkanması gerek-

meyen ürün tasarımlarında farklı cins ve özellikteki kumaşlar, boyası akabilen kumaşlar, su ve ısı ile teması uygun olmayan kumaşlar kullanılabilir. Kırkyama kumaşının rengi ve deseni seçilirken dikkat edilmesi gereken özellikler şunlardır:

- Renk ve desen uyumunda en iyi sonucu almak için renk bilgisi gereklidir.
- Tasarıma başlamadan önce kumaş araştırması yapmak renklendirmede kolaylık sağlar.
- Parşömen kâğıdına çizilen birden fazla motif tasarımı ve tasarlanan motiflerin renklendirilmesi kumaş seçiminde kolaylık sağlar.
- Düz ve desenli kumaşlar bir arada kullanıldığında renk uyumu dengeli olmalıdır.
- Kombinasyon tek renk ile yapılacaksa aynı tonlar, zıt renklerle yapılacaksa sıcak ve soğuk renkler bir arada kullanılmalıdır.
- Kırkyamada doğa unsurları kullanıldığında renk ve desen seçimi doğadaki formuna benzer olmalıdır.

1.2.4. Yapılacak Ürünün Özelliğine Göre Kumaş Seçimi

Kumaş seçimi ihtiyaca, uygulanacak ürüne ve kullanım yerine göre farklılık gösterir. Kırkyama uygulanacak kumaşta bulunması gereken özellikler şunlardır:

- Kumaşlar yumuşak dokulu olmalıdır.
- Aynı cins ve kalınlıkta kumaşlar bir arada kullanılmalıdır.
- Ev tekstili ürünlerinde kullanılacak kumaşlar nem emici, kolay temizlenebilir ve antibakteriyel olmalıdır.
- Dikişte ya da yıkamada çekme ve büzme yapmamalıdır.
- Buruşmamalı ve kolay ütülenebilmelidir.
- Ürünün özelliğine uygun renk ve desende olmalıdır.
- Kumaş ve desen renkleri, kolay solmayacak boya kalitesinde olmalıdır.
- Vücutla devamlı temas hâlinde olan ürünlerde statik elektriklenme yapmayan kumaş cinsleri tercih edilmelidir.
- Kesimi, dikimi, ütülenmesi ve kullanımı kolay olduğu için pamuklu kumaşlar tercih edilmelidir.
- Dekoratif ürünlerde hassas ve simli kumaşlar tercih edilebilir.

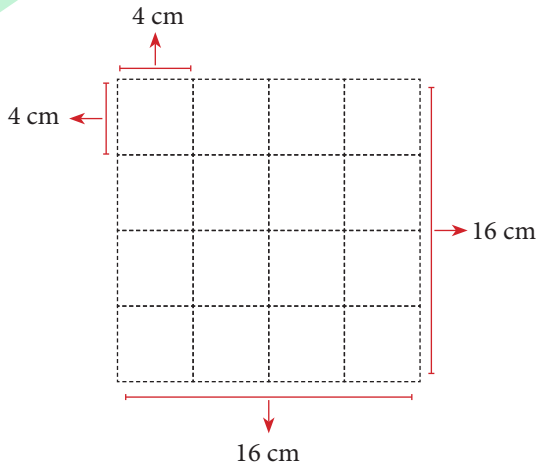
1.2.5. Motif Özelliğine Uygun Kumaş Hesabı

Tasarlanan motif, ürüne ve kullanılacağı alana uygun olmalıdır. Tasarımda belirlenen renklere uygun olarak kumaş hesabı yapılmalıdır. Kırkyamada yapılacak ürün, küçük ya da büyük olsun aynı dikkat ve özen gösterilmelidir. Doğru planlama ile yapılacak her üründe zaman ve materyal israfı önlenmiş olur. Doğru kumaş hesabı için kalıpların çevresine 1 cm dikiş payı eklenerek gerekli olan kumaş miktarı hesaplanır. Kumaş hesabı yaparken dikkat edilecek noktalar şunlardır:

- Kırkyama yapılacak ürünün boyutları tam olarak belirlenmelidir.
- Kullanılacak kenar temizleme tekniği belirlenmelidir.
- Motifin oranı ve ölçüsü belirlenmelidir.
- Kullanılacak motif, blok ve bordür sayısı, uygulanacak model, ürünün parça sayısı ve kumaşın cinsi dikkate alınarak kumaş hesabı yapılmalıdır.
- Kumaşın çekme ve dikiş payı hesaplanmalıdır.
- Desenli kumaş kullanılacaksa modeli doğru tutturabilmek için fazla kumaş alınmalıdır.
- Aynı cins kumaş kullanılmalıdır.

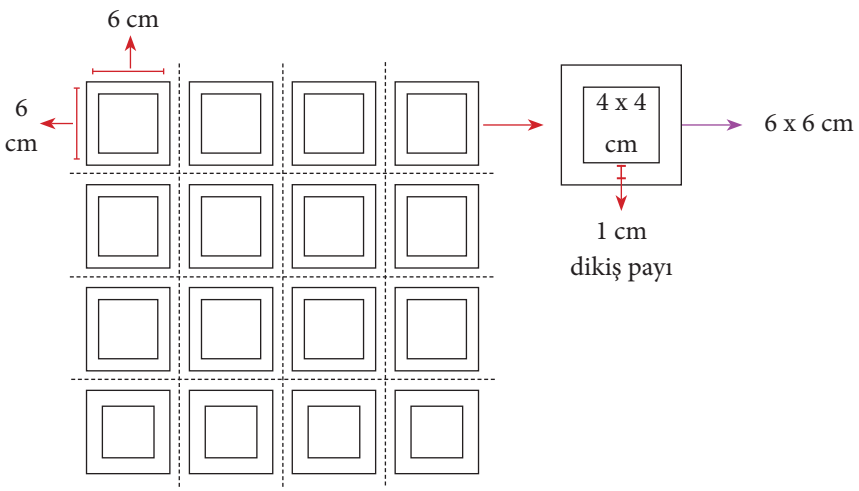
ÖRNEK HESAPLAMA

16 x 16 cm Ölçülerinde Tutaç İçin Örnek Hesaplama

Görsel 1.90: Tutaç tasarımı

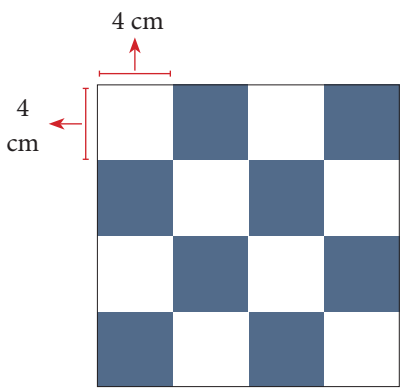
- Tutaç tasarımının bitmiş ölçüsü 16 x 16 cm olacaktır (Görsel 1.90).
- Tutaç için 4 x 4 cm ölçülerinde kare şekiller kullanılacaktır.
- Görsel 1.91'deki tasarımda kare şekillere dikiş payları eklenmemiştir.
- Toplam kumaş hesabı yapılırken her bir parça için dikiş payları eklenerek 6 x 6 cm'lik parça ölçüsü kullanılmalıdır (Görsel 1.91).

Görsel 1.91: Tutaç parçası kumaş hesabı

16 x 16 cm ölçülerindeki tutaç için yapılan dört farklı tasarım ve her tasarım için kullanılan farklı renklerdeki kumaşlar için kumaş hesaplaması şu şekildedir:

1. TASARIM

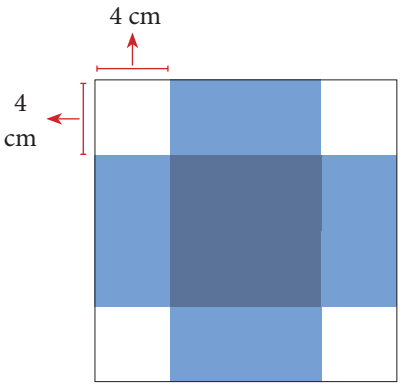
Görsel 1.92: Birinci tasarım

İki renkten oluşan birinci tasarımda sekiz adet açık mavi, sekiz adet beyaz renk kare motife ihtiyaç vardır (Görsel 1.92). Bu tasarım için gerekli olan kumaşlar şunlardır:

- 8 x 6 cm = 48 cm eninde, 6 cm boyunda mavi renkli kumaş
- 8 x 6 cm = 48 cm eninde, 6 cm boyunda beyaz renkli kumaş

ÖRNEK HESAPLAMA

16 x 16 cm Ölçülerinde Tutaç İçin Örnek Hesaplama

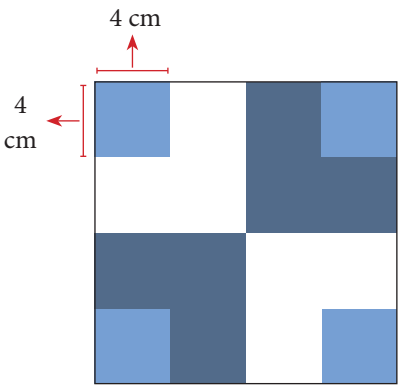

Görsel 1.93: İkinci tasarım

2. TASARIM

Üç renkten oluşan ikinci tasarımda sekiz adet açık mavi, dört adet koyu mavi, dört adet beyaz renk kare motife ihtiyaç vardır (Görsel 1.93). Bu tasarım için gerekli olan kumaşlar şunlardır:

- 8 x 6 cm = 48 cm eninde, 6 cm boyunda açık mavi renkli kumaş
- 4 x 6 cm = 24 cm eninde, 6 cm boyunda koyu mavi renkli kumaş
- 4 x 6 cm = 24 cm eninde, 6 cm boyunda beyaz renkli kumaş

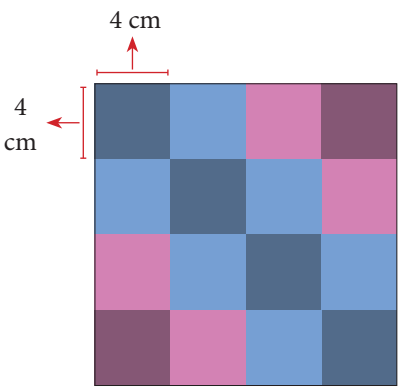

Görsel 1.94: Üçüncü tasarım

3. TASARIM

Üç renkten oluşan üçüncü tasarımda altı adet koyu mavi, altı adet beyaz, dört adet açık mavi renk kare motife ihtiyaç vardır (Görsel 1.94). Bu tasarım için gerekli olan kumaşlar şunlardır:

- 6 x 6 cm = 36 cm eninde, 6 cm boyunda koyu mavi renkli kumaş
- 6 x 6 cm = 36 cm eninde, 6 cm boyunda beyaz renkli kumaş
- 4 x 6 cm = 24 cm eninde, 6 cm boyunda açık mavi renkli kumaş

Görsel 1.95: Dördüncü tasarım

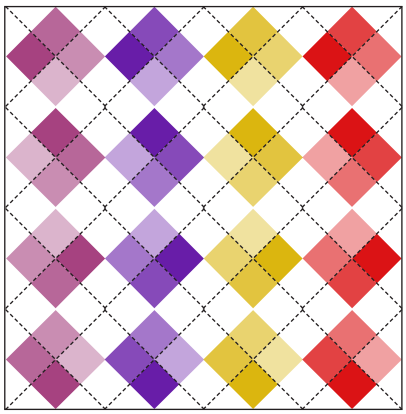
4. TASARIM

Dört renkten oluşan dördüncü tasarımda altı adet açık mavi, dört adet koyu mavi, dört adet açık lila ve iki adet mor renk kare motife ihtiyaç vardır (Görsel 1.95). Bu tasarım için gerekli olan kumaşlar şunlardır:

- 6 x 6 cm = 36 cm eninde, 6 cm boyunda açık mavi renkli kumaş
- 4 x 6 cm = 24 cm eninde, 6 cm boyunda koyu mavi renkli kumaş
- 4 x 6 cm = 24 cm eninde, 6 cm boyunda lila renkli kumaş
- 2 x 6 cm = 12 cm eninde, 6 cm boyunda mor renkli kumaş

ÖRNEK HESAPLAMA

104 x 104 cm Ölçülerinde Örtü İçin Örnek Hesaplama

Görsel 1.96: Ürün tasarımı

- Örtü tasarımının ölçüsü 104 x 104 cm'dir (Görsel 1.96).
- Tasarımda 9 x 9 cm ölçülerinde kare şekillerden oluşturulan motif tekrarları kullanılmıştır (Kare şekillere dikiş payları ilave edilmiştir.).
- Motiflerde dört renk grubu vardır.
- Her rengin dört tonu vardır.
- Her renk dört defa kullanılmıştır.
- Zeminde beyaz renk kulanılmıştır.
- Tasarım için zeminde kullanmak üzere beyaz, motif tekrarları için ise on altı farklı renkte kumaş gereklidir.

Tasarımda Kullanılan Kumaş Parçaları ve Toplam Kumaş Hesapları

→	9 x 9 cm 4 adet En = 36 cm Boy = 9 cm	9 x 9 cm 4 adet En = 36 cm Boy = 9 cm	9 x 9 cm 4 adet En = 36 cm Boy = 9 cm	9 x 9 cm 4 adet En = 36 cm Boy = 9cm
→	9 x 9 cm 4 adet En = 36 cm Boy = 9 cm	9 x 9 cm 4 adet En = 36 cm Boy = 9 cm	9 x 9 cm 4 adet En = 36 cm Boy = 9 cm	9 x 9 cm 4 adet En = 36 cm Boy = 9 cm
→	9 x 9 cm 4 adet En = 36 cm Boy = 9 cm	9 x 9 cm 4 adet En = 36 cm Boy = 9 cm	9 x 9 cm 4 adet En = 36 cm Boy = 9 cm	9 x 9 cm 4 adet En = 36 cm Boy = 9 cm
→	9 x 9 cm 4 adet En = 36 cm Boy = 9 cm	9 x 9 cm 4 adet En = 36 cm Boy = 9 cm	9 x 9 cm 4 adet En = 36 cm Boy = 9 cm	9 x 9 cm 4 adet En = 36 cm Boy = 9 cm
→	17 x 17 cm 9 adet En = 153 cm Boy = 17 cm	12 adet kenar üçgeni için 6 adet 17 x 17 cm kare En = 102 cm Boy = 17 cm	4 adet köşe üçgeni için 1 adet 17 x 17 cm kare En = 17 cm Boy = 17 cm	

4. UYGULAMA

Amaç: Bitmiş hâli 20 x 20 cm ölçülerinde olan kırkyama desen tasarlayıp kumaş hesabı yapmak.

Süre ..... ders saati

Verilen işlem basamaklarını uygulayarak öğretmeninizin belirlediği sürede bitmiş hâli 20 x 20 cm ölçülerinde olan kırkyama deseni tasarlayıp kumaş hesabı yapınız.

Araç Gereç

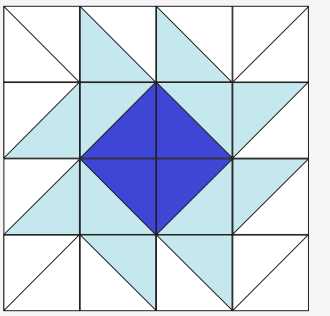
Kareli kâğıt, kurşun kalem, renkli kalemler, silgi, kalemtıraş

Öneriler

1. Çizimlerde kâğıdı ekonomik kullanınız.
2. Kumaş hesaplamalarında ekonomik olmaya özen gösteriniz.

İşlem Basamakları

1. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyunuz.
2. Aydınlık, temiz ve düzenli bir çalışma ortamı hazırlayınız.
3. Kullanacağınız araç gereci hazırlayınız.
4. Görsel 1.97'deki tasarımı bitmiş hâli 20 x 20 cm ölçülerinde olacak şekilde çiziniz.
5. Deseni renklendiriniz.
6. Ölçüleri 1 cm dikiş payı ilave ederek hesaplayınız.
7. Motifleri karede iki üçgen tekniği ile hazırlayınız.

Görsel 1.97: Örnek tasarım

8. Birinci renk dört adet üçgen kumaş parçası için koyu mavi kumaş hesabı yaparak ölçüleri yazınız.
   - Koyu mavi kumaş boyu = ... cm
   - Koyu mavi kumaş eni = ... cm

9. İkinci renk on iki adet üçgen kumaş parçası açık mavi kumaş hesabı yaparak ölçüleri yazınız.
   - Açık mavi kumaş boyu = ... cm
   - Açık mavi kumaş eni = ... cm

10. Üçüncü renk on altı adet üçgen kumaş parçası için beyaz kumaş hesabı yaparak ölçüleri yazınız.
    - Açık mavi kumaş boyu = ... cm
    - Açık mavi kumaş eni = ... cm

Değerlendirme

Çalışmanız ders öğretmeni tarafından Kontrol Listesi 4 ile değerlendirilecektir.

Kontrol Listesi 4

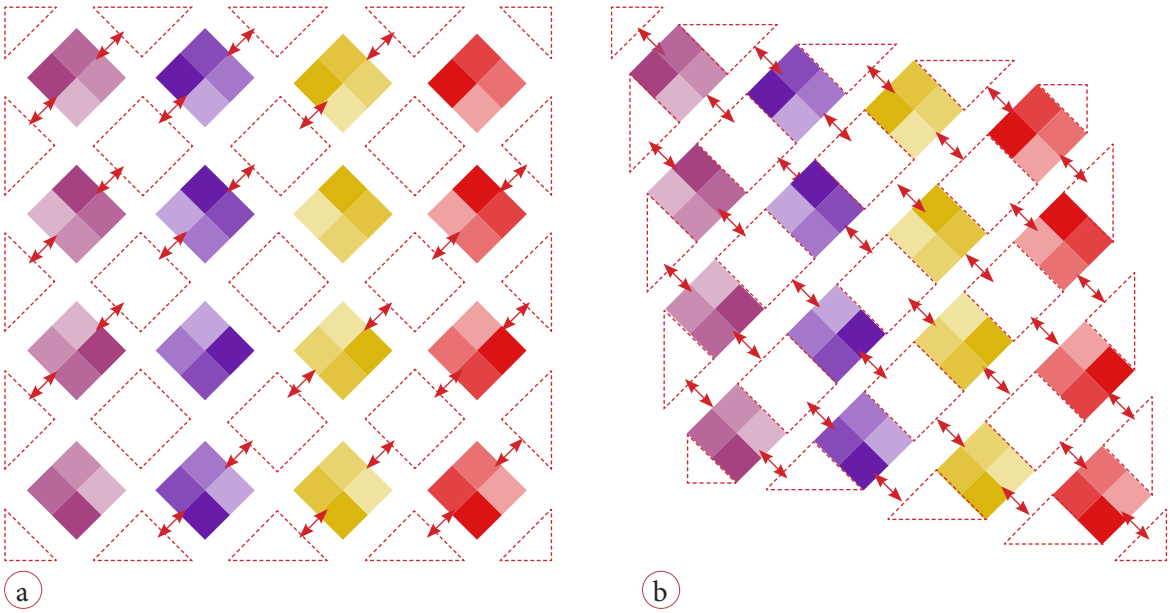
4. Uygulama ile ilgili gözlemlenmesi gereken beceriler "ÖLÇÜTLER" sütununda listelenmiştir. Gözlemlediğiniz ölçütün karşısına beceriye ilişkin gözlem sonucunuzu (X) işareti ile belirtiniz.

ÖLÇÜTLER	EVET	HAYIR
1. Araç gereç hazırlığı yaptı.		
2. Kırkyama desen tasarımını ölçülendirmeye uygun çizdi.		
3. Deseni renklendirdi.		
4. Ölçülendirme yaparken dikiş payı ilave etti.		
5. Motifleri, karede iki üçgen tekniği ile hazırladı.		
6. Koyu mavi kumaş hesabını yaptı.		
7. Açık mavi kumaş hesabını yaptı.		
8. Beyaz kumaş hesabını yaptı.		
9. Uygulamayı, verilen sürede tamamladı.		
10. Temiz ve düzenli çalıştı.		
11. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.		

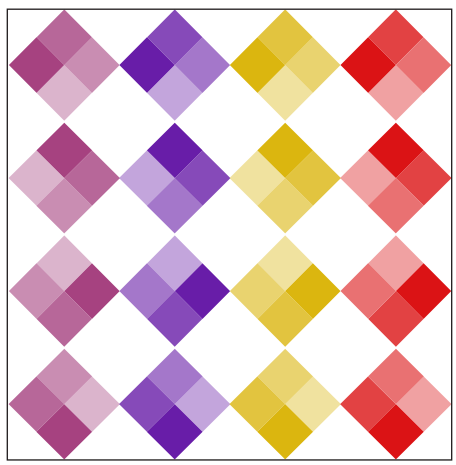
Değerlendirme : HAYIR olarak işaretlenen becerilere yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

1.2.6. Modele Uygun Kalıp Hazırlama

Kırkyama uygulamaları elde ve makinede olmak üzere iki şekilde yapılmaktadır. Her iki uygulamada da öncelikle tasarımı ve renklendirmesi yapılan motifin şeması kareli veya milimetrik kâğıtlara çizilmelidir. Şemada her bir motifin ve bloğun parça (Görsel 1.98.a) sayısı ayrı ayrı çizilip tekrar sayıları, blok yarleşimi ve işlem sıraları (Görsel 1.98.b) aşamalar hâlinde belirlenmelidir. Birleştirmelerin hangi birimle başlayıp hangi birimle sona ereceği [motif, blok, kenar bordürü ve ürünün tamamı (Görsel 1.99)] tüm detayları ile bulunmalıdır. Bu işlem, ürünün yapım aşamasında kolaylık sağlar ve tekniği uygularken karışıklık çıkmasını engeller.

Görsel 1.98: Blok yerleşimi ve işlem sırası

Görsel 1.99: Tamamlanmış ürün

Şema çiziminden sonra makinede birleştirme ile kırkyama uygulaması yapılacaksa kalıp hazırlamaya gerek yoktur çünkü makinede kırkyama kalıpsız çalışılan bir uygulamadır. Şemaya göre kumaşlara çizimler yapılıp uygulamaya hemen başlanabilir. Elde kırkyama uygulamalarında ise mutlaka kalıp ile çalışmak gerekir. Kalıp hazırlamak için uygulanacak blokların her parçası ayrı ayrı ince uçlu kalemle kartonlara düzgün bir şekilde çizilir. Pürüzsüz ve tek hamlede kesmeye dikkat edilerek kalıplar hazırlanır. Düzgün çizim ve kesim ile birbirinin tekrarı olan aynı birimlerin aynı boyutta olması sağlanır. Bu dikkat ve özen, birleştirme sırasında çıkabilecek dengesizlikleri önler.

5. UYGULAMA

Amaç: Kırkyama kalıbı hazırlamak.

Süre ..... ders saati

Verilen işlem basamaklarını uygulayarak öğretmeninizin belirlediği sürede kırkyama kalıbı hazırlayınız.

Araç Gereç

Kurşun kalem, kalemtıraş, silgi, cetvel, pergel, karton, döner keski, kâğıt makası

Öneriler

1. Ölçüleri alırken bloktaki aynı parçaların eşit olmasına dikkat ediniz.
2. Çizimlerde kâğıdı ekonomik kullanınız.

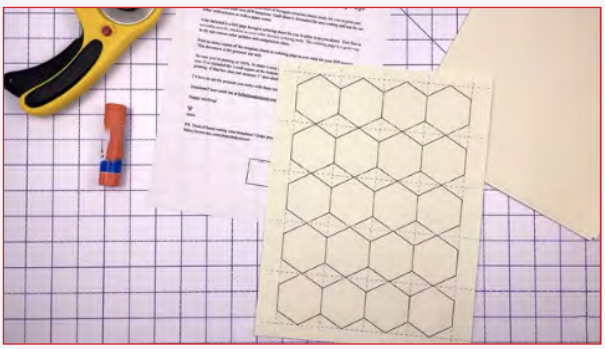
İşlem Basamakları

1. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyunuz.
2. Aydınlık, temiz ve düzenli bir çalışma ortamı hazırlayınız.
3. Kullanacağınız araç gereci hazırlayınız.
4. Blok modeli tasarımı yapınız (Görsel 1.100).
5. Kullanılacak parça sayısını belirleyiniz.

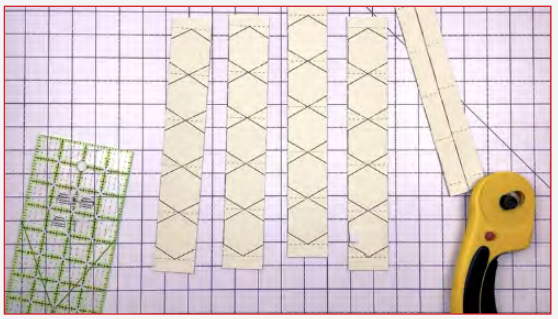
Görsel 1.100: Kalıbı çıkarılacak blok modeli örneği

6. Belirlenen parça sayısı kadar kenarı 5 cm uzunluğundaki altıgen şekilleri, yumuşak kartona çiziniz (Görsel 1.101).

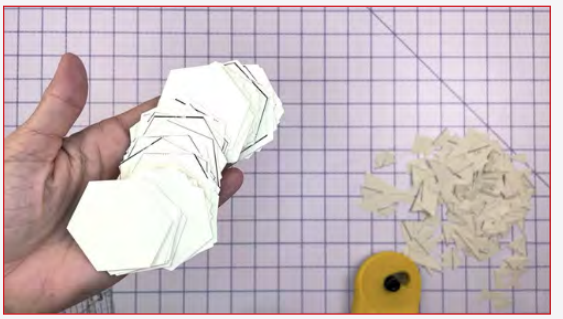

Görsel 1.101: Kalıp çizimi

11. Çizdiğiniz şekilleri keskin bir kâğıt makası veya döner keski ile çizginin tam üzerinden keserek kalıpları hazırlayınız (Görsel 1.102 ve 1.103).

Görsel 1.102: Kalıp kesimi

Görsel 1.103: Kesilmiş kalıplar

Değerlendirme

Çalışmanız ders öğretmeni tarafından Kontrol Listesi 5 ile değerlendirilecektir.

Kontrol Listesi 5

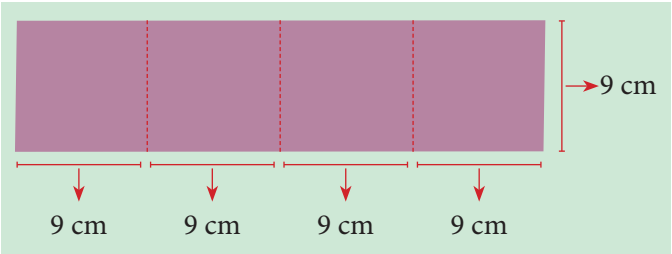
5. Uygulama ile ilgili gözlemlenmesi gereken beceriler "ÖLÇÜTLER" sütununda listelenmiştir. Gözlemlediğiniz ölçütün karşısına beceriye ilişkin gözlem sonucunuzu (X) işareti ile belirtiniz.

ÖLÇÜTLER	EVET	HAYIR
1. Araç gereç hazırlığı yaptı.		
2. Blok modeli tasarımı yaptı.		
3. Kullanılacak parça sayısını belirledi.		
4. Düzgün altıgen kalıpları çizdi.		
5. Kalıpları kesip hazırladı.		
6. Uygulamayı, verilen sürede tamamladı.		
7. Temiz ve düzenli çalıştı.		
8. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.		

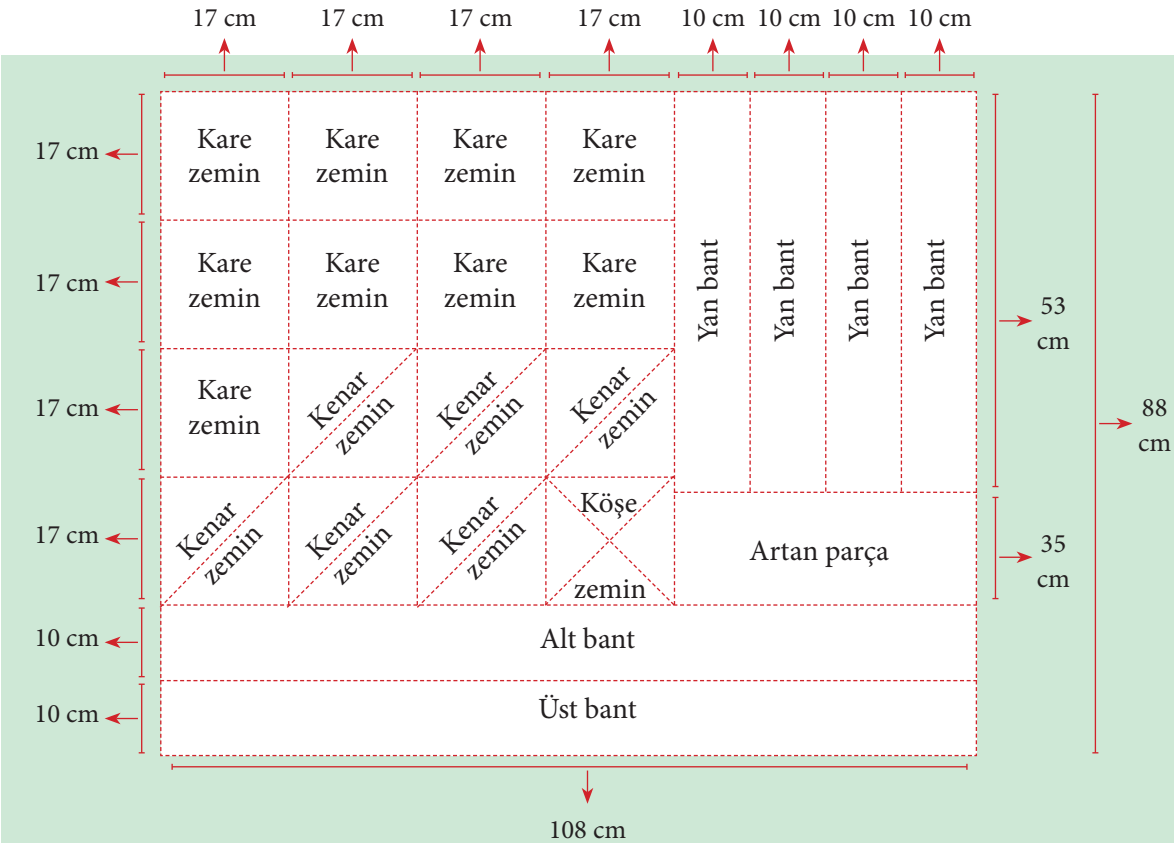
Değerlendirme : HAYIR olarak işaretlenen becerilere yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

1.2.7. Kalıpları Kumaşa Yerleştirme

Kalıpları kumaşa yerleştirmeden önce kesim planının (Görsel 1.104 ve 1.105) hazırlanması kumaş israfını önler ayrıca zamanın etkili ve verimli kullanılmasına imkân sağlar. Üründe kaç renk kumaş kullanılıyorsa her biri için ayrı ayrı kesim planı hazırlanmalıdır.

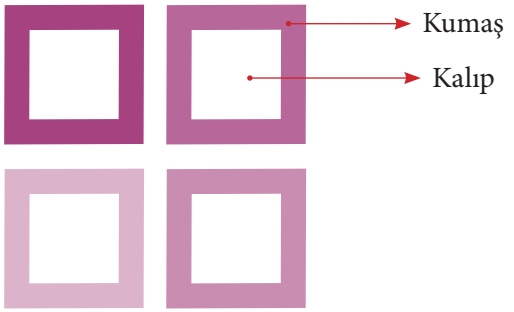

Görsel 1.104: 9 x 36 cm ölçülerindeki renkli kumaşın kesim planı

Görsel 1.105: 104 x 104 cm ölçülerinde örtünün zemin kumaşı kesim planı

Kırkyama kumaşları düz bir zemin üzerine yayılır. Kesilen kalıplar kumaşlara yerleştirilir (Görsel 1.106). Kalıpların kumaşa sabitlenmesi için toplu iğne, iz bırakmayan yapıştırıcılar vb. kullanılmalıdır. Kalıbın kumaşa sabitlenmesi kayma riskini engelleyerek hem uygulama sırasında kolaylık sağlar hem de net bir görünüm elde edilmiş olur. Yerleştirme sırasında dikiş payı ilaveleri eklenmelidir.

Görsel 1.106: Kalıpların kumaşa yerleştirilmesi

1.2.8. Kumaş Kesiminden Önce Yapılması Gereken İşlemler

Kırkyama kumaşı kesilmeden önce modele ve desene uygun sayı ve çeşitte seçilen kumaşlar, rengine göre ayrılır. Kumaşların boya akıtıp akıtmadığı test edilmelidir. Kırkyama uygulamalarında farklı kumaşlar bir arada kullanıldığı için boyası akan kumaşlarda renkler birbirine karışabilir ve ürün kullanılamaz hâle gelir. Özelikle pamuklu kumaşlar çekme riski taşıdığından ılık suda bekletilmeli ve yıkanmalıdır. Yıkanan kumaşlar kurutulduktan sonra ütülenmelidir.

Kırkyamada kumaş parçalarının en ve boy yönleri aynı olmalıdır. Kumaş kenarlarında dokuma veya kesimden kaynaklanan eğrilikler olabilir. Kumaş kesiminden önce bu eğriliklerin giderilmesi gerekir. Kenar düzeltme, kumaşın yapısı dikkate alınarak yapılmalıdır. Kumaş eğriliklerini düzeltmek için kullanılan yöntemler şunlardır:

- **İplik Çekerek Kenar Düzeltme**

  Dokuma kumaşlarda bu yöntemle kenar düzeltme işlemi uygulanır. Kumaşın eninden bir iplik çekilir ve beliren iplik izinin üzerinden kumaş kesilir.

- **Çizgi Üzerinden Keserek Kenar Düzeltme**

  Enine çizgisi olan veya ekose (kareli) desenli kumaşlarda uygulanır. Kumaşın en hizasındaki çizgi veya karenin üzerinden kumaş kesilir.

- **Dik Açı Uygulayarak Kenar Düzeltme**

  En ipliği düzgün olmayan, likra vb. esnek kumaşlarda uygulanır. Kumaşın boy kenarı masanın kenarına serilir. Kumaş masaya sabitlenir. "T" cetveli ile dik açı uygulanarak çizilir. Çizginin üzerinden kumaş kesilir.

1.2.9. Kalıba Uygun Kumaş Kesimi Yapma

Düzgün ve temiz bir masada kırkyama matlarında kesim yapmak kolaylık sağlar. Kesim sırasında kullanılan makasın keskinliği önemlidir. Kırkyama kumaş kesimlerinde sıklıkla kullanılan döner keskiler ile milim dahi kaydırmadan düzgün ve net sonuçlara ulaşılır.

6. UYGULAMA

Amaç: Kalıpları kumaşa yerleştirip keserek parçaları birleştirmeye hazırlamak.

Süre ..... ders saati

Verilen işlem basamaklarını uygulayarak öğretmeninizin belirlediği sürede kırkyama kalıbını kumaşa yerleştirip kesiniz ve parçaları birleştirmeye hazırlayınız.

Araç Gereç

Kalıp, kırkyama uygulama kumaşları, toplu iğne, döner keski, makas, işaret sabunu veya kalemi, ütü

Öneriler

1. İnce uçlu ve uzun toplu iğneler kullanınız.
2. Kalıbı iğnelerken kaydırmamaya özen gösteriniz.
3. Kumaşı keserken kenarların tarazlanmamasına ve akmamasına dikkat ediniz.
4. Dikiş paylarını kartona yapıştırarak veya teyelleyerek sabitleyebilirsiniz.

İşlem Basamakları

1. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyunuz.
2. Aydınlık, temiz ve düzenli bir çalışma ortamı hazırlayınız.
3. Kullanacağınız araç gereci hazırlayınız.
4. Kumaşları 5. Uygulama'da yaptığınız tasarıma uygun renklerde ayırınız.
5. Kumaş parçalarını kesime hazırlayınız.
6. 5. Uygulama'da kestiğiniz kalıbı kumaşa yerleştiriniz (Görsel 1.107).

Görsel 1.107: Kalıbı kumaşa yerleştirme

7. Kalıbın çevresinden 1 cm dikiş payı bırakarak işaret sabunu veya kalemi ile çiziniz.
8. Çizdiğiniz yerlerden kumaşı kesiniz (Görsel 1.108).

Görsel 1.108: Kesilmiş kumaş

9. Kumaşın dikiş payını, kalıbın üzerine gelecek şekilde katlayıp ütüleyiniz.
10. Dikiş paylarını kartona sabitleyiniz (Görsel 1.109).

Görsel 1.109: Kumaşa yerleştirilmiş kalıp

11. Tüm parçaları birleştirmeye hazırlayınız.

Değerlendirme

Çalışmanız ders öğretmeni tarafından Kontrol Listesi 6 ile değerlendirilecektir.

Kontrol Listesi 6

6. Uygulama ile ilgili gözlemlenmesi gereken beceriler "ÖLÇÜTLER" sütununda listelenmiştir. Gözlemlediğiniz ölçütün karşısına beceriye ilişkin gözlem sonucunuzu (X) işareti ile belirtiniz.

ÖLÇÜTLER	EVET	HAYIR
1. Araç gereç hazırlığı yaptı.		
2. Kumaşları 5. Uygulama'da yapılan tasarıma uygun renklerde ayırdı.		
3. Kumaş parçalarını kesime hazırladı.		
4. Kalıbı kumaşa yerleştirdi.		
5. Dikiş paylarını işaret sabunu veya kalemi ile çizdi.		
6. Çizdiği yerlerden kumaşı kesti.		
7. Kumaşın dikiş payını, kalıbın üzerine gelecek şekilde katlayıp ütüleyerek dikişe hazırladı.		
8. Dikiş paylarını kartona yapıştırarak sabitledi.		
9. Tüm parçaları birleştirmeye hazırladı.		
10. Uygulamayı, verilen sürede tamamladı.		
11. Temiz ve düzenli çalıştı.		
12. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.		

Değerlendirme : HAYIR olarak işaretlenen becerilere yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

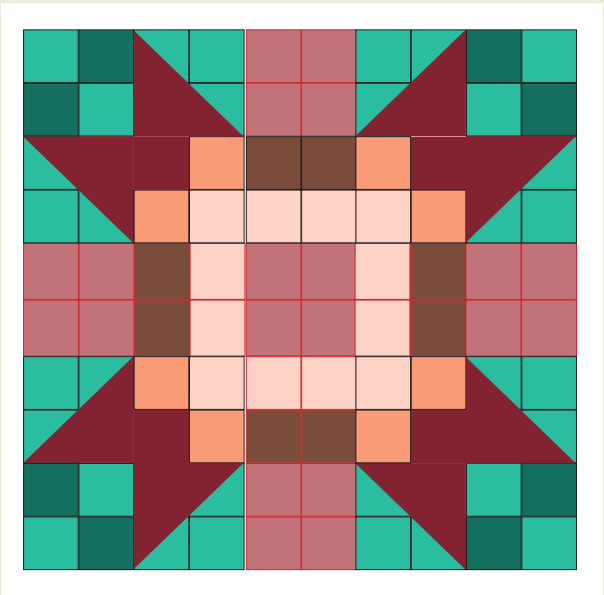
SIRA SİZDE

Amaç: Kırkyama bloğu tasarlayarak kumaş kesimi yapmak.

Süre
.....
ders saati

Görsel 1.110'da verilen tasarıma benzer kırkyama bloğu tasarlayarak kumaş kesimi yapınız.

İşlem basamaklarını öğretmeninizin belirlediği sürede "Derecelendirme Ölçeği" nde yer alan ölçütleri dikkate alarak uygulayınız.

Görsel 1.110: Motif tasarımı

Araç Gereç

Kalem, silgi, desen çizim kâğıdı, boya kalemleri, cetvel

İşlem Basamakları

1. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyunuz.
2. Aydınlık, temiz ve düzenli bir çalışma ortamı hazırlayınız.
3. Kullanacağınız araç gereci hazırlayınız.
4. Kırkyamada uygulanacak modellerle ilgili desen araştırması yapınız.
5. Motif ve blok tasarımları yapınız.
6. Tasarımlarınızı renklendiriniz.
7. Kumaş parça sayısını belirleyiniz.
8. Blokların birleşme işlem sıralarını belirleyiniz.
9. Renklendirmeye uygun kumaş seçimi yapınız.
10. Kumaşı kesime hazırlayınız.
11. Blok modeline uygun kalıp hazırlayınız.
12. Kalıpları kumaşa yerleştirip kesiniz.

Öğrencinin

Adı Soyadı : ..... Toplam Puan : .....

Numarası : ..... Değerlendirme Tarihi : .....

DERECELENDİRME ÖLÇEĞİ

Sıra Sizde uygulaması kapsamında ne kadar başarıya ulaşıldığını ölçmek için aşağıda listelenen ölçütlerin karşısına gözlemleriniz doğrultusunda 1 (Geliştirilebilir), 2 (Orta), 3 (İyi), 4 (Çok İyi) derecelerini göz önünde bulundurarak "X" işareti ile puanlayınız.

ÖLÇÜTLER	PERFORMANS DÜZEYİ			
	Çok İyi (4)	İyi (3)	Orta (2)	Geliştirilebilir (1)
A) EDİNİLEN BİLGİYİ BECERİYE DÖNÜŞTÜRME				
1. Kırkyamada uygulanan modelleri araştırdı.				
2. Kırkyamada uygulanacak modellerle ilgili desen araştırması yaptı.				
3. Motif ve blok tasarımları yaptı.				
4. Tasarımları renklendirdi.				
5. Kumaş parça sayısını belirledi.				
6. Blok birleşme işlem sıralarını belirledi.				
B) HAZIRLIK VE BEKLENİLEN DAVRANIŞ				
7. Çalışma ortamını hazırladı.				
8. Araç gereci hazırladı.				
9. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.				
10. Uygulamayı verilen sürede tamamladı.				
Tablo Puanını 100'lük Sisteme Dönüştürme İşlemi Tabloda her bir ölçüt için belirlenen en yüksek puan 4'tür. Tabloda toplam 10 ölçüt vardır. Tablodan alınabilecek en yüksek puan 10 x 4 = 40 **DEĞERLENDİRME PUANI = (Tablo Puanı x 100)/40**				

Değerlendirme: Eğer bu ölçekten 100 üzerinden 70 puan aldıysanız bu öğrenme için başarınız yeterli düzeyde demektir. 69 veya altı puan aldıysanız ilgili konularda kendinizi geliştiriniz.

2. ÖĞRENME BİRİMİ

KIRKYAMA MAKİNEDE BİRLEŞTİRME

KONULAR

2.1. MAKİNEDE DİKİŞ TEKNİĞİYLE BİRLEŞTİRME

2.2. GEOMETRİK MODELLERİ DİKME

2.3. KAVİSLİ DESENLERİ DİKME

2.4. MAKİNEDE ZEMİN KUMAŞINA (KÂĞITLI) BİRLEŞTİRME YAPMA

NELER ÖĞRENECEKSİNİZ?

1. Makinede dikiş tekniğiyle birleştirmeyi
2. Geometrik modelleri dikmeyi
3. Kavisli desenleri dikmeyi
4. Makinede zemin kumaşına (kâğıtlı) birleştirme yapmayı

2.1. MAKİNEDE DİKİŞ TEKNİĞİYLE BİRLEŞTİRME

Kırkyama parçalarını makinede birleştirme tekniği sıklıkla tercih edilen bir yöntemdir. Kırkyama parçalarını dikebilmek için çok fonksiyonlu makinelere gerek yoktur. Basit programlı dikiş makineleri, gerekli dikiş işlemleri için yeterlidir (Görsel 2.1). Düz dikişin yanı sıra dekoratif dikiş yapan makinelerle çeşitli süslemeler yapılarak ürünlere estetik bir görünüm kazandırmak mümkündür. Makinede birleştirme tekniği kısa sürede ve büyük boyutlarda ürünlerin üretilmesine olanak sağlar.

Görsel 2.1: Makinede kırkyama dikimi

2.1.1. Makinede Birleştirme Tekniklerinde Kullanılan Araç Gereç

Makinede kırkyama birleştirme tekniğinde çeşitli kumaş parçaları, makas, döner keski, kesme matları, iğneler (dikiş iğnesi, toplu iğne), elyaf, cetvel, açıölçer, mezura, yapıştırıcı, kareli kâğıt, milimetrik kâğıt, aydınger, parşömen kâğıdı, karton, hazır kalıplar, kalem ve işaretleyiciler (uçan kalem, kurşun kalem, renkli boya kalemleri, sabun), dikiş sökücü, makine dikiş iplikleri, dikiş ipliği, dikiş makinesi, makine malzemeleri, kaynak kitap ve dergiler kullanılır (Görsel 2.2).

Görsel 2.2: Kırkyamada kullanılan araç gereç

2.1.2. Makinede Kırkyama Kumaş Hazırlığı

Makinede kırkyama tekniğinde kullanılan kumaşların deseni ve renk uyumu önemlidir. Desenli ve desensiz kumaşların bir arada kullanılmasıyla modele zenginlik ve ürünün genel görünümüne estetik değer katılabilir. Kırkyama çalışmalarında küçük desenli kumaşlar daha iyi sonuç verir. Düzgün görü-

nümlü, tüylenmeyen, solmayan, kenarları atmayan, kolay ütülenebilen kumaşlar kullanılmalıdır. Aynı tür ve kalınlıkta kumaşların kullanılması dikiş tekniğinin kolay uygulanması açısından önemlidir.

İnce ve kaygan kumaşlar, tela yapıştırılarak kalınlaştırıldığında kayma yapmaz. Seyrek dokunuşlu veya yumuşak kumaşlarda kolalama işlemi yapılır. Bu işlem için kumaş, sıcak suda önceden ıslatılır. Bir çorba kaşığı nişasta, bir bardak soğuk suda seyreltilir. Karışım daha sonra iki litre sıcak suya dökülerek iyice karıştırılır. Kumaş; soğuk su ile durulanır, ıslakken ütülenir ve kurutulur. Kullanılacak kumaşlar, cinsine uygun sıcaklıkta ve renk tonları göz önüne alınarak ayrı ayrı yıkanmalıdır. Tablo 2.1'de kumaşlara uygun yıkama dereceleri belirtilmiştir.

Tablo 2.1: Ürün Menşei ve Yıkama Derecesi

KUMAŞIN MENŞEİ	YIKAMA DERECESİ
Pamuklular	Beyaz pamuklular: **80-90 ºC** Renkli pamuklular: **En fazla 60 ºC**
Ketenler	Ön yıkama: **25-30 ºC** Ana yıkama: **50-60 ºC**
Yünlüler	**30-40 ºC**
İpekliler	Kuru temizleme önerilir. Çamaşır makinesinde **30-40 ºC** sıcaklıkta yıkanmalıdır.
Sentetik Elyaflar	Ön yıkama: **50-60 ºC** Ana yıkama: **90 ºC**
Pamuklu Polyester Karışımı	Ön yıkama: **25-30 ºC** Ana yıkama: **50-60 ºC**

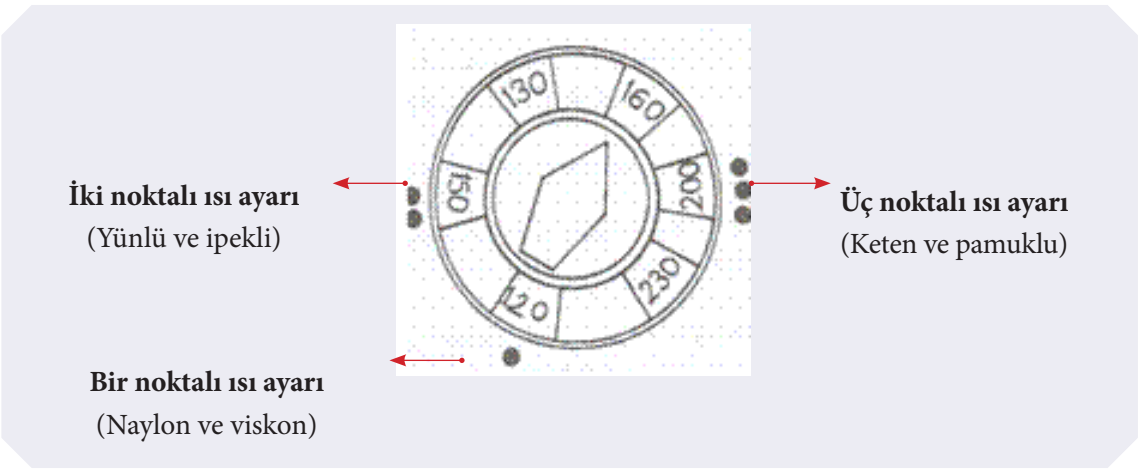
Kumaş Ütüleme

Kırkyama üretiminde ütü, hazırlık aşamasından ürünün kullanıma hazır hâle getirilmesine kadar tüm işlemlerde gereklidir. Her kumaşın ısıya dayanıklılığı farklıdır. İyi bir ütüleme için kumaş özellikleri ve menşei bilinmeli, kumaşın elde edildiği liflere göre ütüleme ısısı uygulanmalıdır. Özelliğine uygun ısıda ütülenmeyen üründe kumaş, astar, tela vb. malzemeler yanarak ütüye yapışır ve malzeme kullanılamaz hâle gelir. Düşük ısı ile ütülenen üründe ise net görüntü elde edilemez. Ara ütüde yapılan hatalar katlanarak bitmiş ürüne yansır. Tablo 2.2'de kumaş cinsine göre ideal ütü sıcaklıkları verilmiştir.

Tablo 2.2: Ütü Ayarları

ÜRÜNÜN MENŞEİ	ÜTÜLEME ISISI
Naylon-Perlon	80 **ºC**
Rayon-İpek	105-120 **ºC**
İpek-Yün	160 **ºC**
Pamuk	180 **ºC**
Keten	210-220 **ºC**

Bazı termostatlı ütülerde ısı ayarı, ütü panelinde noktalar hâlinde yer alır. Bu noktaların anlamlarını bilmek kumaş türüne uygun ısıyı ayarlamak için gereklidir. Görsel 2.3'te ütü panelinde bulunan noktalı ısı ayarlarının anlamları verilmiştir.

Görsel 2.3: Ütü paneli

Ütüleme işlemi, ütüyü sürükleyerek yapılmamalıdır. Kumaşlar, düz boy iplik yönünde kaldırıp basma yöntemi ile ütülenmelidir. Kumaşın yanmaması ve parlamaması için kumaş türüne göre ütüleme yapılmalıdır. Kumaş türüne göre ütülemede dikkat edilecek noktalar şunlardır:

- Tüylü ve havlu kumaşlar, ütü masasına yerleştirilmeli ve buharla ütülenmelidir.
- Pamuklu açık renk kumaşlar, düz yüzünden; koyu renkli kumaşlar, parlamaması için tersinden ütülenmelidir.
- Kadife kumaşlar, ütü masasına yerleştirilen kalın bir örtünün üzerinde tersinden ütülenmelidir.
- Örgü kumaşlar; gerdirme yapılmadan, ütü kaldırılıp bastırılarak ütülenmelidir.
- Polyester kumaşlar düşük erime noktasına sahip olduğu için ütünün ısısı önce başka bir kumaşta kontrol edilmelidir.
- Metalik kumaşların üzerine ütü bezi konulmalı ve soğuk ütü bastırılmalıdır.
- Danteller, ütü masasına yerleştirilmeli ve buharla ütülenmelidir.

BİLGİ KUTUSU

Kırkyama tekniğinde her aşamada dikiş paylarının ütülenmesi gerekir. Ütü yapmak için küçük boyutta pratik, taşınabilir bir ütü platformu yapabilirsiniz. Bunun için kullanmadığınız eşyaları gözden geçiriniz. Sert bir zemin oluşturabileceğiniz malzemeyi, sünger ve yanmaz kumaşla kaplayınız. Böylece istediğiniz yerde eşyalara zarar vermeden kolaylıkla ütü yapabilirsiniz.

2.1.3. Kırkyamada Makineyi Hazırlama

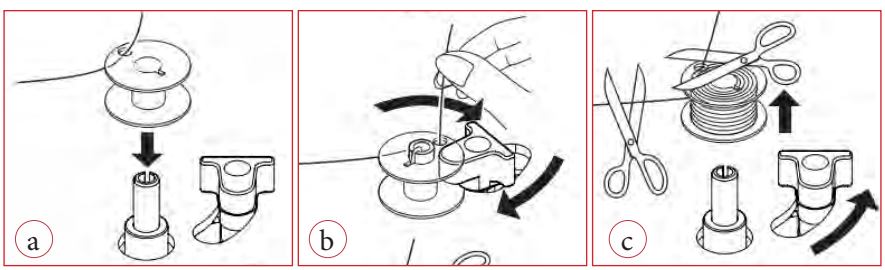
Makinede kırkyama birleştirme yapmak için makinenin dikişe hazırlık işlemlerinin yapılması önemlidir. Kumaş özelliğine göre iplik seçimi, masuranın sarılması ve iğne ayarları yapılmalıdır. Birçok dikiş makinesi modeli vardır. Ancak hepsinde temel işleyiş aynıdır. Elde bulunan makinenin kullanım talimatları ve özellikleri dikkate alınarak çalışıldığında kalite bakımından güzel sonuçlara ulaşılır.

İplik Seçimi: Kırkyama yapımında kullanılan iplikler kumaşa göre belirlenir. Düz dikiş makinelerinde dikiş oluşturmak için iki iplik kaynağına ihtiyaç vardır. Birincisi, makaradan gelen üst iplik; ikincisi, masuradan gelen alt ipliktir. İplik seçiminde dikkat edilmesi gereken noktalar şunlardır:

- İplikler; pürüzsüz, esnek, az bükümlü, boya vermeyen, sağlam ve parlak olmalıdır.
- Parçaların birleştirilmesinde genellikle pamuklu iplikler tercih edilmelidir.
- İplikler düzgün sarılmış olmalıdır.
- İpliğin üzerinde bozuk, bükümlü, tüylenmiş, kirli ve lekeli kısımlar olmamalıdır.
- Kırkyamada kullanılacak kumaşın kalınlığı ile dikiş ipliğinin kalınlığı arasında uyum olmalıdır.
- Kumaşlara uygun renkte iplikler seçilmelidir.
- Makine iğneleri; kumaşa, ipliğe uygun kalınlıkta ve özellikte olmalıdır.
- Makinenin markasına uygun masura kullanılmalıdır.
- Masuranın iplik sarımı düzgün olmalı ve kullanma talimatına uygun yapılmalıdır.

Masura Sarımı: Düzgün sarımlı masura elde etmek için izlenmesi gereken masura sarım aşamaları şunlardır:

1. İplik makarası, makara piminin üzerine yerleştirilir ve makara pimi kapağı ile sabitlenir.
2. Makaradan gelen ipliğin ucu, Görsel 2.4.a'da gösterildiği gibi içten dışa doğru masura deliğinden geçirilir. Masura, masura sarıcı mil üzerinde sonuna kadar itilir.
3. İpliğin ucundan tutulur ve masura sarıcı mili yerine oturup masura dönmeye başlayıncaya kadar masuraya doğru itilir (Görsel 2.4.a).
4. İpliğin ucu tutulur ve masura, masura pimine yerleştirilir. Birkaç sarım yapıldıktan sonra makine durdurulur ve iplik ucu kesilir (Görsel 2.4.b). İpliğin ucu uzun bırakılırsa dikiş sırasında hatalar oluşturabilir.
5. Masura dolduğunda sarma mekanizması otomatik olarak durur ve masura ayrılır.
6. Sarılmış masura çıkarılır ve ipliğin ucu kesilir (Görsel 2.4.c).

Görsel 2.4: Masura sarım aşamaları

İğne Ayarı: Kırkyamada dikiş makinesinin iğne ayarının yapılması çok önemlidir. Normal dikişlerde iğne ortada durur ve dikiş payı 0,6 cm'dir. Kumaş parçalarına 1 cm dikiş payı verilerek kesilir. 1 cm'den dikiş yapabilmek için makine iğne ayarında iğne konumu sola alınıp dikiş payı 1 cm'ye getirilmelidir. Aksi hâlde ölçü tutmaz.

2.1.4. Makinede Kırkyama Model Tasarımı

Tasarım, yapılacak uygulamayı zihinde canlandırma biçimdir. Kişinin ihtiyaçları doğrultusunda farklılıkları bulma, sorgulama, yaratıcı düşünme, akıl yürütme gibi süreçleri canlandırarak özgün uygulamalar ortaya çıkarmasını sağlar. Kırkyamada renk, desen, kompozisyon uyumuyla özgün tasarımlar oluşturulabilir. Modellerin standart ölçüsü yoktur. Modeller eldeki malzemeye, kullanılacak yere, zamana, ihtiyaca, kişinin zevkine ve günün modasına göre farklılık gösteren ürün ölçülerine uygun tasarlanır.

Bir üründe motif tekrarı ile oluşturulan bloklar ya da birden fazla motifin oluşturduğu blok tekrarları kullanılabilir. Bu tamamen tasarımda belirlenen kompozisyona ve ürünün boyutlarına bağlıdır. Örneğin kırlent, tutacak, nihale vb. küçük ürünlerin üretiminde birim motif birleşiminden oluşturulmuş bir blok kullanılabilir. Yatak örtüsü, nevresim takımı vb. büyük ürünlerin üretiminde ise birim motiflerden oluşturulan blokların tekrar edilmesiyle meydana gelen modeller kullanılır. Her iki uygulama şeklinde de ürünün özelliğine, blok tekrar sayısına ve kompozisyona uygun ölçü belirlenmelidir. Modele uygun kenar bordürü ya da kenar biyesi kullanılmalıdır. Kırkyama model tasarlamada sıklıkla kullanılan kompozisyonlar şunlardır:

Düzgün Sıralamalı: Kumaş parçalarının rengine ve şekline göre yan yana sıralanması ile oluşturulur.

Atlamalı Sıralamalı: Kumaş parçalarının rengine ve şekline göre atlanarak sıralanması ile oluşturulur.

Kaydırmalı Sıralamalı: Kumaş parçalarının simetri ve asimetri özelliğine bakılmadan, renginin ve şeklinin isteğe göre kaydırılarak sıralanması ile oluşturulur.

Simetrik Motif: Kumaş parçalarının rengine ve şekline göre simetrilerinin alınması ile oluşturulur.

Dörtlü Simetri: Merkez alınan nokta etrafında kumaş parçalarının rengine ve şekline göre dörtlü simetrisi alınarak oluşturulur.

Asimetrik Motif: Simetrisi olmayan kumaş parçalarının rengine ve şekline göre bir araya getirilmesiyle oluşturulur.

Diagonal Motif: Kumaş parçalarının simetri ve asimetri özelliğine bakılmadan, renginin ve şeklinin isteğe göre belirlenen diagonal (Dikdörtgenin bir köşesiyle, tam çaprazındaki köşeyi birleştirmek için çizilen çizgidir.) çizgiye yerleştirilmesiyle oluşturulur.

Girift: Kumaş parçalarının simetri ve asimetri özelliğine bakılmadan, renginin ve şeklinin isteğe göre belirlenen girift (iç içe geçmiş) çizgiye yerleştirilmesiyle oluşturulur.

Serpme Düzenleme: Kumaş parçalarının rengine ve şekline göre yüzeyin tamamına belli bir düzende aralıklarla yerleştirilmesiyle oluşturulur.

Kenardan Merkeze Yönlendirilmiş: Kumaş parçalarının rengine ve şekline göre kenardan merkeze doğru düzenlenmesiyle oluşturulur.

Merkezden Kenara Yönlendirilmiş: Kumaş parçalarının rengine ve şekline göre merkezden kenara doğru düzenlenmesiyle oluşturulur.

Kırkyamada model oluşturmak için hazır şekilli cetveller kullanılabilir. Üçgen, yıldız (Görsel 2.5), kavisli (Görsel 2.6), çokgen cetveller kullanıldığında çizim ve kesim hem kolaylaşır hem de farklı tasarımlar ortaya çıkabilir.

Görsel 2.5: Yıldız cetvel

Görsel 2.6: Kavisli cetvel

1. UYGULAMA

Amaç: Kırkyama makinede birleştirmeye uygun model tasarlamak.

Süre ..... ders saati

Verilen işlem basamaklarını uygulayarak öğretmeninizin belirlediği sürede kırkyama makinede birleştirmeye uygun model tasarlayınız.

Araç Gereç

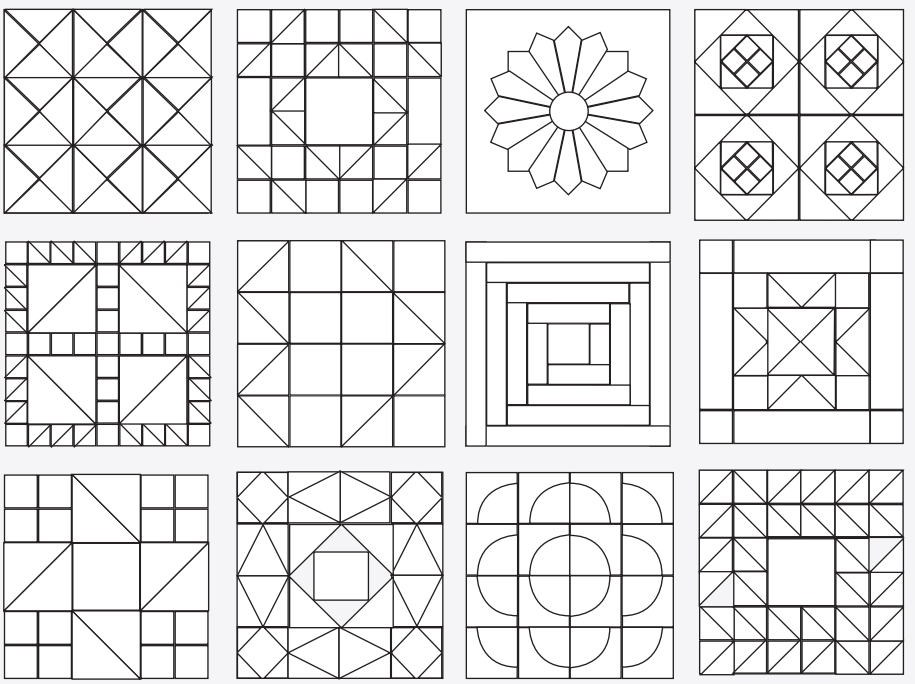
Kalem, çeşitli kâğıtlar, çeşitli cetveller, silgi, kalemtıraş, renkli kalemler, makas, dosya

Öneriler

1. Tasarımı yaparken ölçülere dikkat ediniz.
2. Çizim yaparken cetvel kullanınız.

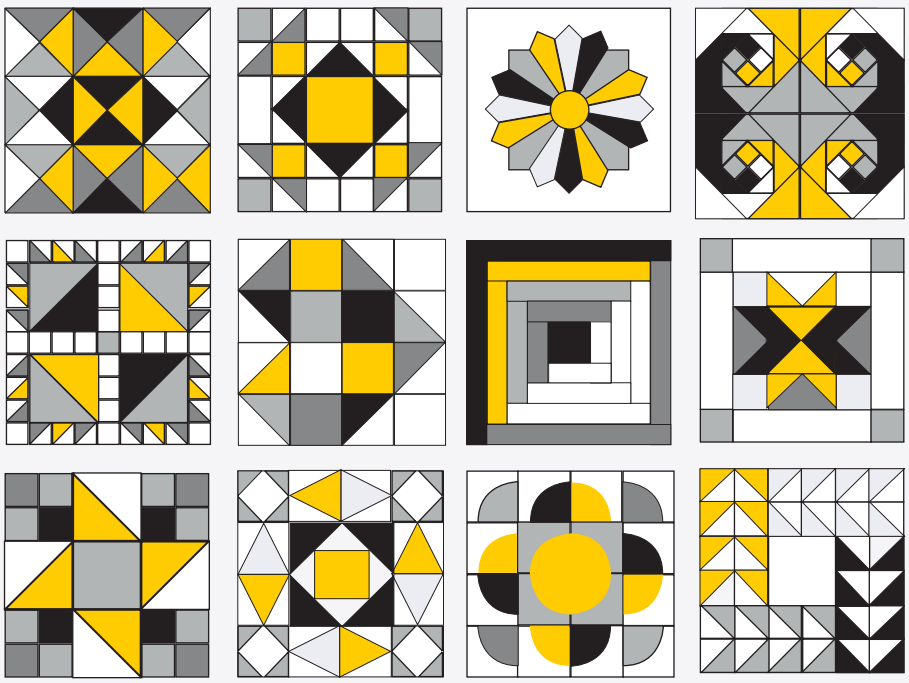
İşlem Basamakları

1. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyunuz.
2. Aydınlık, temiz ve düzenli bir çalışma ortamı hazırlayınız.
3. Kullanacağınız araç gereci hazırlayınız.
4. Kırkyama makinede birleştirmeye uygun model tasarımları yapınız (Görsel 2.7).

Görsel 2.7: Model tasarımları

5. Tasarımları, renkli boya kalemleri ile renklendiriniz (Görsel 2.8).
6. Çalışmalarınızı sunum dosyasına yerleştiriniz.

Görsel 2.8: Tasarımları renklendirme

Değerlendirme

Çalışmanız ders öğretmeni tarafından Kontrol Listesi 1 ile değerlendirilecektir.

Kontrol Listesi 1

1. Uygulama ile ilgili gözlemlenmesi gereken beceriler "ÖLÇÜTLER" sütununda listelenmiştir. Gözlemlediğiniz ölçütün karşısına beceriye ilişkin gözlem sonucunuzu (X) işareti ile belirtiniz.

ÖLÇÜTLER	EVET	HAYIR
1. Araç gereç hazırlığı yaptı.		
2. Kırkyama makinede birleştirmeye uygun model tasarımları yaptı.		
3. Tasarımları renkli boya kalemleri ile renklendirdi.		
4. Çalışmalarını sunum dosyasına yerleştirdi.		
5. Uygulamayı, verilen sürede tamamladı.		
6. Temiz ve düzenli çalıştı.		
7. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.		

Değerlendirme : HAYIR olarak işaretlenen becerilere yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

2.1.5. Makinede Birleştirmede Kumaş Kesimi

Kırkyamada kullanılan kumaşların özelliklerini bilmek uygulama sırasında ve kullanımda kolaylık sağlar. Kumaşların en boy, ağırlık, ters yüz tespitinin yapılması oluşabilecek hataların önlenmesini sağlar.

Kumaşlarda En ve Boy İpliği

Kırkyamada farklı kumaşlar bir arada kullanıldığı için kumaşların çekme özelliklerinin tespit edilmesi ürünün sağlıklı ve kaliteli olması açısından önemlidir. Örneğin verev kumaştan hazırlanmış bir biye, esneme açısından elverişli olduğu için kavisli ve yuvarlak dikişlerde rahatlıkla dönülmesini sağlar. Oysaki düz kumaştan yapılmış bir biye ile yuvarlak, kavisli dikiş yapıldığında büzülmeler ve potluklar oluşur. Kumaşlarda en ve boy ipliklerinin tespit edilmesi kumaştaki çekme, esneme vb. özelliklerin de tespiti demektir.

Dokuma Kumaşlarda En ve Boy Tespiti: Kumaş, boy yönünde giden çözgü ve en yönünde giden atkı ipliklerinden oluşur. Kumaş, boy yönünde çeker; en yönünde esneme yapar. Dikiş sırasında bu bilgiye sahip olmak önemlidir. Dokuma kumaşların en ve boy iplik özellikleri şunlardır:

- Kumaş kenarı, kumaş boyunu gösterir. Kumaş kenarına paralel olan iplikler, boy ipliklerdir.
- Dokuma kumaşlarda en ve boy iplikleri çekilerek kumaş düzeltme yapılabilir veya kesme için işaret alınabilir. İplik çekerken kumaş boyunda esneme olmaz ancak en yönünde esneme olur.
- Kumaş, düz iplik yönünde ses çıkaracak şekilde gerdirilir. Boy yönünde çekildiğinde ince ses, en yönünde çekildiğinde ise kalın ses çıkarır.
- Çözgü (boy) iplikleri daha sağlam ve daha bükümlü olduğu için kumaşın boyu, enine göre daha gergin ve düzgündür.

Düz Örme Kumaşlarda En ve Boy Tespiti: Birbirinin içinden ilmekler geçerek oluşan kumaşlar, örgü kumaşlardır. Penye, jarse, triko vb. kumaşlar örgü kumaş çeşitleridir. Düz örme kumaşların en ve boy iplik özellikleri şunlardır:

- Örgü kumaşların eni ve boyu ilmeklerin dizilişleri incelenerek tespit edilir. Üst üste dizilmiş ilmekler kumaşın boyunu, yan yana sıralanmış ilmekler ise kumaşın enini oluşturur.
- Bu tür kumaşların bazıları enine doğru oldukça fazla esner. Boyda ise ene göre esneme daha azdır.

Yuvarlak Örme Kumaşlarda En ve Boy Tespiti: Bu kumaşlarda boy, iplik yönü kat yerlerinden anlaşılır. Tüp örmelerin kumaş katı olan iki kenarı, boy iplik yönünü gösterir.

Dokusuz Kumaşlarda En ve Boy Tespiti: Liflerin sıkıştırılması ile elde edilen bu kumaşlarda dokuma veya örgü yoktur. Keçeler, bazı telalar, yapay deri, süet vb.leri dokusuz kumaş çeşitleridir. Düz iplik yönü olamayan bu kumaşların kesiminde en boy ayrımına gerek yoktur.

Kumaşın Ağırlığı

Kumaş kesiminde dikkat edilmesi gereken noktalardan biri kumaşın ağırlığıdır. Hafif kumaşlar kesilirken kumaşın kayma riski daha fazladır.

Kumaşın Tersi ve Yüzü

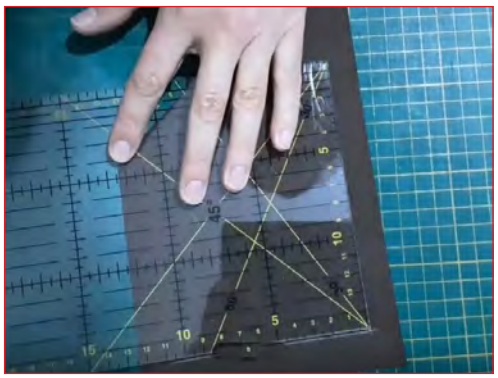
Kumaşın tersi ve yüzü farklı özelliklerdedir. Bu özellikler şunlardır:

- Yüz tarafı ters tarafına göre daha düz, daha parlak; desen ve renkleri daha net ve belirgindir.
- Çift en kumaşların yüzü, katlanan kumaşın daima iç tarafıdır.
- Dokuma sırasında kopan iplikler kumaşın tersinde bağlanır. Bu bağlamaların çoğunlukta olduğu kısım kumaşın tersidir.
- Kumaşların kenarındaki kalın kısımda üretildiği fabrika ve kumaşın markası yazılıdır. Yazıların düzgün okunduğu taraf kumaşın yüzüdür.

- Bazen kumaş kenarlarında yazı yerine küçük delikler bulunur. Bu deliklerin düzgün olduğu taraf, kumaşın tersi; çıkıntılı olan taraf, kumaşın yüzüdür.
- Yuvarlak örme (tüp) kumaşların dış kısmı ise daima yüzüdür.

2.1.5.1. Kırkyama Cetveli

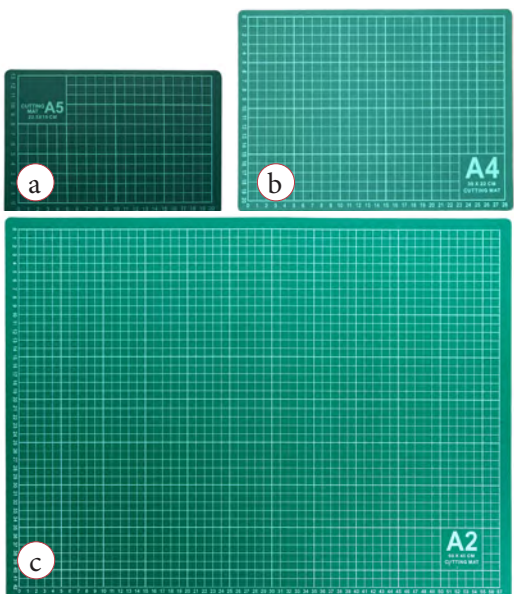
Kırkyama cetveli ile kumaş üzerine çizim yapmadan direkt kesim yapılabilir. Çizim yapıp yapmamak tercihe bağlıdır. Makinede kırkyama yaparken kumaş kesiminde kırkyama cetveli kullanmak kolaylık sağlar. Cetvellerin üzerinde 1 cm ve 0,5 cm aralıklı çizgiler bulunur. Cetvelde bulunan 35, 45, 60⁰ lik açı çizgileri ile geometrik şekiller kolaylıkla çizilebilir. 10 x 15, 15 x 30 cm vb. ölçülerde kırkyama cetvelleri vardır. Yapılan işin boyutuna uygun ölçüde cetvel seçilmelidir. Cetvellerin ön yüzü, kaygan ve parlak; kumaşa temas eden arka yüzü, mat ve tutucudur. Bu özellik sayesinde cetvel kumaşa tutunur ve kaymaz. Cetvelin kullanımı pratiktir. Cetvelle özellikle geometrik şekiller kolaylıkla ve hatasız çizilir. Çizim için gerekli olan ölçü belirlenip tek kenar hattı elde edildikten sonra cetvel içindeki uygun ölçülü kareler veya çizgiler takip edilerek doğru çizim ve kesim yapılabilir (Görsel 2.9).

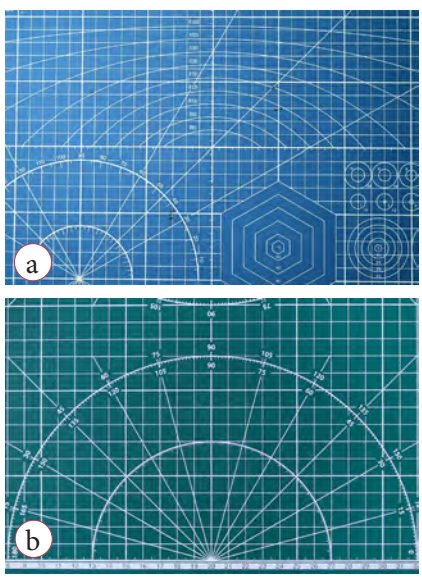
Görsel 2.9: Kırkyama cetveli kullanımı

2.1.5.2. Kesme Matı

Kırkyamanın önemli malzemelerinden biridir. Kesme panosu veya pedi de denir. Hem kesimde kullanılır hem de üzerindeki karelere bölünmüş işaretler sayesinde ölçü alınır. Ölçü almak için mat üzerindeki kareler ve çizgiler referans alınarak kumaş mata yerleştirilir. Ölçü alınırken cetvelin üst ve alt kısmı kumaşın dışında kalmalıdır. Çünkü üst referans çizgisi ile alt referans çizgisini eşleştirmek için mat üzerinde görmek gerekir. PVC malzemeden yapılan mat A2, A3, A4, A5 vb. boyutta; dikdörtgen, kare, yuvarlak vb. şekildedir (Görsel 2.10). Matın üzerinde 1, 5, 10 cm vb. ölçüde bölünmüş kareler; 30, 45, 60, 90, 180⁰ lik açıları belirten çizgiler; yuvarlak, altıgen vb. hazır şablonlar vardır (Görsel 2.11).

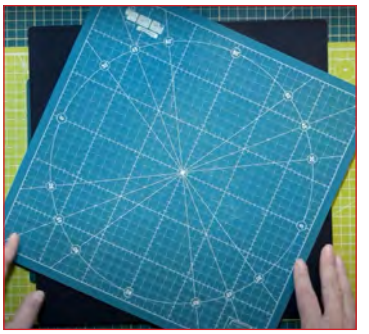

Görsel 2.10: Farklı boyutlarda kesme matları

Görsel 2.11: Farklı açı ölçüleri ve hazır şablonları olan kesme matları

Birkaç kat kumaşı yerinden hiç kaldırmadan kesmek için özel olarak üretilmiş kesme matları vardır. Kullanımı oldukça pratik olan bu matlar iki parçadan oluşur. Matın altında bulunan siyah kısım sabittir. Üst kısımda bulunan kesme matı ise döner özellikte hareketlidir. Matın üzerinde 5 cm ölçüsünde kare şekiller ve 30, 60, 90⁰ lik açılara bölünmüş daire mevcuttur (Görsel 2.12). Kesim yaptıkça 90⁰ lik açılarla döner kısım çevrilir. Böylece zeminden kaldırmadan kumaşların tüm kenar kesimleri yapılabilir.

Görsel 2.12: Özel kesme matı

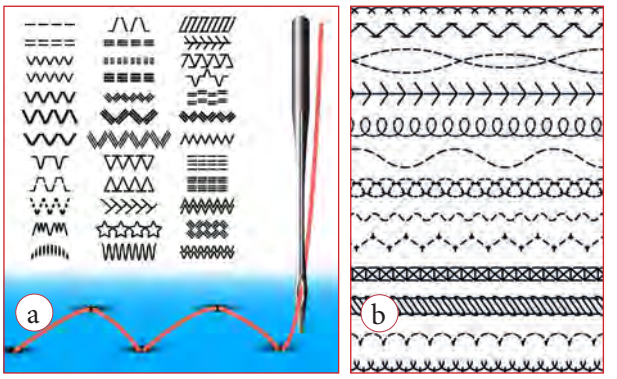
2.1.5.3. Döner Keski (Rulet)

Döner keskiler, düz ve zikzak ağızlı olmak üzere iki çeşittir. Hangi boy ve çeşit döner keski kullanılacağı kumaşın özelliğine göre seçilir. Kırkyama kumaş kesiminde genellikle düz ağızlı 6 cm çaplı olanlar kullanılır. Sentetik kumaşların kesiminde sürfile makasına benzeyen zikzak ağızlı keski kullanmak kumaşın iplik atmasını önler. Bu keskilerin güvenlik kilitleri bulunur. Çalışırken kilit geriye çekilerek açılmalı ve kesim işlemi bitince hemen kapatılmalıdır. Oldukça keskin olan bu bıçakları kullanırken güvenlik kilidini kapatmak alışkanlık hâline getirilmelidir.

Kumaş kesiminde makas da tercih edilebilir ancak makas ile kesimlerde milimlik hatalar olabilir. Kırkyama kumaşlarını rulet ile kesimde iyi sonuç almak için aşağıdan yukarıya doğru işlem yapılmalıdır. Kumaş kenarları, tek hamlede hatasız kesilir. Döner keski kullanmanın bir diğer faydası ise birkaç kat kumaşın aynı anda kesilmesidir. Döner keskinin üzerinde bulunan bıçaklar, köreldiğinde değiştirilebilir özelliktedir. Parça birleştirmelerden sonra yapılması gereken düzeltme kesimlerinde mutlaka döner keski kullanılmalıdır. Yarım santimetreden az kesimlerde makasla başarılı olmak zordur.

2.1.6. Makinede Kırkyama Birleştirme Tekniği

Makinede birleştirmede makine dikişi tekniği uygulanır. Çalışmalarda kumaş kalınlığına uygun dikiş ipliği ve makine iğnesi seçilmelidir. Makine dikiş adımı kumaş kalınlığına uygun olarak ayarlanmalıdır. Dikiş uzunluğunun 2,5 cm başına 10-12 ilmek olarak ayarlanması idealdir. Dikiş payına karar vermek için makinenin kumaş geçiş plakasındaki işaretler kılavuz olarak kullanılabilir. Ayrıca kâğıt bant ile istenilen dikiş payı genişliği işaretlenip makinenin dikiş plakasına yapıştırılarak dikiş payı seçenekleri çoğaltılabilir. Dekoratif dikiş özelliği bulunan makinelerde kırkyama ürünü süslemeleri de yapılabilir. Bir veya birden fazla çeşitte dekoratif dikişle yapılan özgün süslemelerle şık ürünler üretilebilir (Görsel 2.13).

Görsel 2.13: Düz ve dekoratif dikişler

DİKKAT

- **Kırkyama tekniğinde her aşamada kumaş parçaları ve dikiş payları ütülenmelidir.**
- **Ürünü, ütüyü kaldırıp indirerek ütüleyiniz. Ütüleme işlemi, ütüyü sürükleyerek yapıldığında kumaşta esnemelere neden olabilir.**

2. UYGULAMA

Amaç: Makinede birleştirme ile 16 x 16 cm ölçülerinde kare şekillerden oluşan tutacak yapmak.

Süre ..... ders saati

Verilen işlem basamaklarını uygulayarak öğretmeninizin belirlediği sürede makinede birleştirme yöntemi ile kırkyama tutacak yapınız.

Araç Gereç

Çeşitli desen ve renkte kumaşlar, arka yüz için 20 x 20 cm kumaş, elyaf, dekoratif şerit (kurdele, grogren vb.), uygun renkte dikiş iplikleri, işaret gereci, makas, döner keski, kareli kâğıt, kurşun kalem, kalemtıraş, silgi, boya kalemleri, cetvel, dikiş iğnesi, toplu iğne, iplik sökücü, makine, makine malzemeleri, standart bir ütü, ütü masası, ihtiyaca göre ütü bezi

Öneriler

1. Kolay ütülenebilen ve renk uyumu olan kumaşları tercih ediniz.
2. Kumaşa uygun cinste ve kalınlıkta iplik ve iğne seçiniz.
3. Yıpranmış, esnemiş ve kenarları kolay atan kumaş kullanmayınız.
4. Her kumaş parçasına 1 cm dikiş payı veriniz.
5. Yapışkanlı elyafı dikiş payı ilave etmeden bitmiş ölçülerde kullanabilirsiniz.
6. Yapışkan elyafı ütülerken ütü bezi kullanmayı unutmayınız.
7. Yapışkan olmayan elyafları, zemin kumaşın genişliğinde kullanabilirsiniz.
8. Elyaf ile işlem yaparken elyafın dişlilere takılmaması ve rahat ilerlemesi için kâğıt kullanınız.
9. Kullandığınız elyaf ince gelirse kenar birleştirmeden önce elyaf ekleyerek istediğiniz kalınlığa getirebilirsiniz.

İşlem Basamakları

1. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyunuz.
2. Aydınlık, temiz ve düzenli bir çalışma ortamı hazırlayınız.
3. Kullanacağınız araç gereci hazırlayınız.
4. Tekniğe uygun tasarım yapınız.
5. 6 x 6 cm ölçülerinde on altı adet kare kumaş parçası kesiniz (Görsel 2.14).
6. Karelerin dizilimini yapınız (Görsel 2.15).

Görsel 2.14: Kumaş parçalarının kesimi

Görsel 2.15: Kumaş parçalarının dizilimi

7. Gerekli ayarları yaparak makinenizi dikişe hazırlayınız.
8. Kumaş parçalarını yüz yüze gelecek şekilde dizilim sırası ile birleştiriniz [Dört şerit elde etmelisiniz (Görsel 2.16 ve 2.17).].

Görsel 2.16: Kumaş birleştirme

Görsel 2.17: Birleştirilmiş şeritler

9. Şerit birleştirme yönlerini belirleyiniz (Görsel 2.18).
10. Belirlediğiniz yöne göre birleştirme dikişlerini yapınız (Görsel 2.19).

Görsel 2.18: Dikiş yönü sıra tespiti

Görsel 2.19: Birleştirme dikişleri tamamlanmış parça

11. Dikiş işlemi bittikten sonra yapışkan elyafı kırkyama parçasının ters yüzüne yerleştirerek ütüleyiniz (Görsel 2.20).
12. Belirlenen dikiş yönüne uygun yorganlama dikişini yapınız (Görsel 2.21 ve 2.22).

Görsel 2.20: Yapışkan elyaf yerleştirme

Görsel 2.21: Yorganlama dikiş yönü tespiti

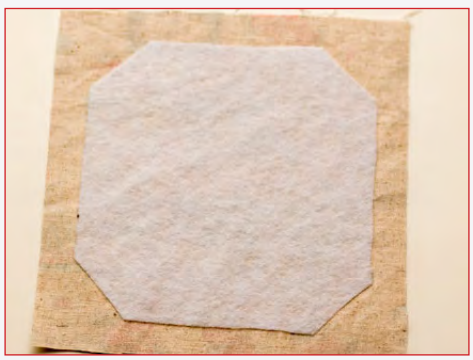
Görsel 2.22: Yorganlama dikişi yapılmış parça

13. Asacak briti için şerit kumaş kesiniz.
14. Görsel 2.23'teki gibi şeridi yerleştirip dikiniz.

Görsel 2.23: Asacak birit dikimi

15. Arka yüz kumaşı kesiniz ve ters yüzüne yapışkan elyaf yerleştirerek ütüleyiniz (Görsel 2.24).
16. 2 cm ara ile çapraz çizgiler çiziniz.
17. Çizgilerin üzerinden dikiniz (Görsel 2.25).

Görsel 2.24: Elyaf yerleştirme

Görsel 2.25: Çapraz dikiş

18. Ön yüz ve arka yüz kumaşlarını yüz yüze gelecek şekilde yerleştirerek iğneleyiniz.
19. 10 cm açıklık bırakarak birleştirme dikiş çizgisini çiziniz (Görsel 2.26).
20. Ön yüz ve arka yüz kumaşlarını dikiş çizgisine göre makinede dikiniz (Görsel 2.27).

Görsel 2.26: Birleştirme dikiş çizgisi

Görsel 2.27: Dikiş işlemi bitmiş parça

21. Makine dikişinden sonra fazla payları kesiniz (Görsel 2.28).
22. Köşelerin düzgün olması için çıtlatma yapınız (Görsel 2.29).

Görsel 2.28: Fazla payların kesimi

Görsel 2.29: Kumaşı çıtlatma

23. Kumaş parçasını, bıraktığınız açıklıktan çevirip ütüleyiniz.
24. Kenarlara spor dikiş yapınız.
25. Ürünü, kumaşa uygun ısı ayarında ütüleyerek tamamlayınız (Görsel 2.30).

Görsel 2.30: Tamamlanmış ürün

Değerlendirme

Çalışmanız ders öğretmeni tarafından Kontrol Listesi 2 ile değerlendirilecektir.

Kontrol Listesi 2

2. Uygulama ile ilgili gözlemlenmesi gereken beceriler "ÖLÇÜTLER" sütununda listelenmiştir. Gözlemlediğiniz ölçütün karşısına beceriye ilişkin gözlem sonucunuzu (X) işareti ile belirtiniz.

ÖLÇÜTLER	EVET	HAYIR
1. Araç gereç hazırlığı yaptı.		
2. Tekniğe uygun model tasarladı.		
3. Makinenin dikiş ayarlarını yaptı.		
4. Tasarıma uygun kumaş seçti.		
5. 6 x 6 cm ölçülerinde on altı adet kare kumaş parçası kesti.		
6. Karelerin dizilimini yaptı.		
7. Kumaş parçalarını yüz yüze gelecek şekilde dizilim sırası ile birleştirerek şerit oluşturdu.		
8. Şerit birleştirme yönlerini belirledi.		
9. Belirlediği yöne göre birleştirme dikişlerini yaptı.		
10. Dikiş işlemi bittikten sonra yapışkan elyafı kırkyama parçasının ters yüzüne yerleştirerek ütüledi.		
11. Belirlenen dikiş yönüne uygun yorganlama dikişini yaptı.		
12. Asacak briti için şerit kumaşını kesti.		
13. Şeridi yerleştirip dikti.		
14. Arka yüz kumaşı kesip ters yüzüne yapışkan elyaf yerleştirerek ütüledi.		
15. 2 cm ara ile çapraz çizgiler çizdi.		
16. Çizgilerin üzerinden dikti.		
17. Ön yüz ve arka yüz kumaşlarını yüz yüze gelecek şekilde yerleştirerek iğneledi.		
18. 10 cm açıklık bırakarak birleştirme dikiş çizgisini çizdi.		
19. Çizdiği çizgi üzerinden makine dikişi çekip fazla payları kesti.		
20. Köşelerin düzgün olması için çıtlatma yaptı.		
21. Bıraktığı açıklıktan çevirip ütüledi.		
22. Kenarlara spor dikiş yaptı.		
23. Ürünü, kumaşa uygun ısı ayarında ütüleyerek tamamladı.		
24. Uygulamayı, verilen sürede tamamladı.		
25. Temiz ve düzenli çalıştı.		
26. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.		

Değerlendirme : HAYIR olarak işaretlenen becerilere yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

2.2. MAKİNEDE GEOMETRİK MODELLERİ DİKME

Kırkyama tekniği uygulamasında genel olarak geometrik motifler kullanılır. Bu nedenle geometrik kırkyama tekniğine geleneksel kırkyama tekniği de denir. Geometrik şekillerle yapılan kırkyama çalışmalarında çoğunlukla iki boyutlu geometrik şekillerden üçgen, kare, dikdörtgen ve altıgen biçimleri kullanılır (Görsel 2.31). Ayrıca 3D tasarımlarda küp veya prizma biçimleri de kullanılır. Hangi biçimin kullanılacağı tasarıma bağlıdır.

Görsel 2.31: Geometrik şekiller

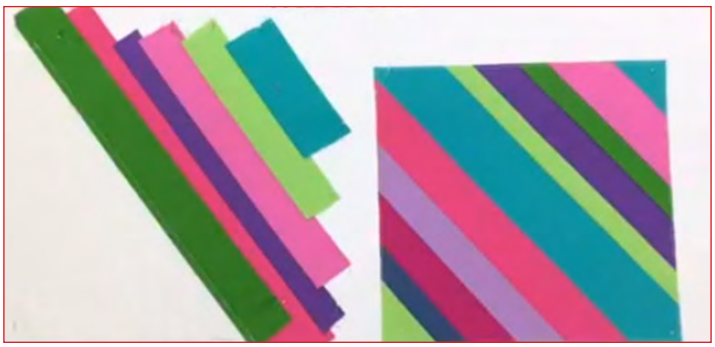
Kırkyama tekniği uygulamasında genel olarak geometrik motifler kullanılır. Bu nedenle geometrik kırkyama tekniğine **geleneksel kırkyama tekniği** de denir.

Geometrik motifler, model oluşturmada kolaylık sağladığından sıklıkla kullanılır. Kumaş parçalarının daha az fire ile çalışılması, renk ayarlamada çeşitliliğin olması ve parçaları birleştirmenin daha basit yapılması da tercih edilmesinde önemli etkendir.

Geometrik kırkyama tekniği; kenar bordürlerinde, blokların çerçevelerinde, giyim ve ev aksesuarlarının yapımında ve süslemesinde sıklıkla tercih edilir. Şeritler, istenilen boyutta çalışılabilir.

Geometrik kırkyama, parçaları birleştirme tekniği uygulanarak yapılır. Tasarlanan motifler, belirlenen dizilimlere göre işlem sırasına dikkat edilerek birleştirilir. Yapılan çalışmalar, tasarlanan dizilim-

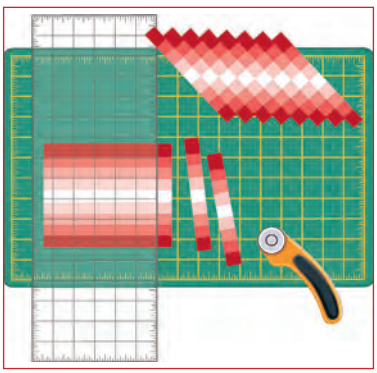
lere uygun olarak kaydırmalı (Görsel 2.32), hasır (Görsel 2.33), merdiven basamağı (Görsel 2.34), kare açma, ofset dizili dar bantlar (Görsel 2.35), baklava motifleri (Görsel 2.36) vb. isimler alır.

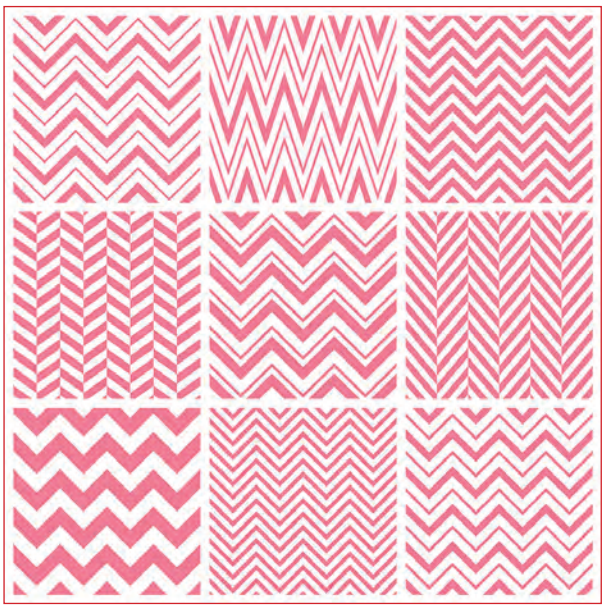
Görsel 2.32: Dikdörtgen kaydırmalı blok

Görsel 2.33: Hasır

Görsel 2.34: Merdiven basamağı

Görsel 2.35: Ofset dizili dar bantlar

Görsel 2.36: Baklava

Kırkyamada şeritlerle yapılan birleştirme tekniklerine **ofset dizili desenler** veya **seminole** denir. Seminole tekniği, Florida'da yaşayan Seminole yerlilerinin kullandığı dikkat çekici bir stildir. Bu stil, makine dikişi ile birleştirilmiş yatay bantlarla yapılır. Bantlar, dar şeritler hâlinde kesilip farklı konumlara yerleştirilerek karmaşık ve hoş desenler elde edilir.

3. UYGULAMA

Amaç: Kaydırmalı motif ile kırkyama çalışması yapmak.

Süre ..... ders saati

Verilen işlem basamaklarını uygulayarak öğretmeninizin belirlediği sürede makinede kaydırmalı motif ile kırkyama çalışması yapınız.

Araç Gereç

Çeşitli desen ve renkte kumaşlar, uygun renkte dikiş iplikleri, işaret gereci, makas, döner keski, kareli kâğıt, kurşun kalem, kalemtıraş, silgi, boya kalemleri, cetvel, dikiş iğnesi, toplu iğne, iplik sökücü, makine, makine malzemeleri, standart bir ütü, ütü masası, ihtiyaca göre ütü bezi

Öneriler

1. Kumaşa uygun cinste ve kalınlıkta iplik ve iğne seçiniz.
2. Yıpranmış, esnemiş ve kenarları kolay atan kumaş kullanmayınız.
3. Her kumaş parçasına 1 cm dikiş payı veriniz.
4. Kumaşın iplik yönüne dikkat ediniz.

İşlem Basamakları

1. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyunuz.
2. Aydınlık, temiz ve düzenli bir çalışma ortamı hazırlayınız.
3. Kullanacağınız araç gereci hazırlayınız.
4. Tekniğe uygun tasarım yapınız.
5. 8 x 40 cm ölçülerinde beş adet dikdörtgen kumaş parçası kesiniz (Görsel 2.37).

Görsel 2.37: Kesilmiş kumaş parçaları

6. Her bir dikdörtgen parçayı 8 cm eninde kesiniz (Beş adet 8 x 8 cm ölçülerinde kare kumaş parçası elde edilmelidir.).
7. Kumaş parçalarını, her sıradan bir kare kumaş parçası olacak şekilde gruplayınız.
8. Gerekli ayarları yaparak makinenizi dikişe hazırlayınız.
9. Her grubun kare parçalarını yüz yüze gelecek şekilde birleştirerek beş tane şerit oluşturunuz (Görsel 2.38).
10. Şeritleri Görsel 2.39'daki gibi kaydırarak yerleştiriniz.

Görsel 2.38: Birleştirilmiş şeritler

Görsel 2.39: Kaydırma işlemi

11. Şerit birleştirme yönlerini belirleyiniz.
12. Belirlediğiniz yöne göre birleştirme dikişlerini yapınız.
13. Kenar düzeltme kesimi yapınız (Görsel 2.40).
14. Kumaş ve model özelliğine uygun ısıda ütü yaparak çalışmayı tamamlayınız (Görsel 2.41).

Görsel 2.40: Kenar düzeltme

Görsel 2.41: Parçaların birleştirilmiş hâli

Değerlendirme

Çalışmanız ders öğretmeni tarafından Kontrol Listesi 3 ile değerlendirilecektir.

Kontrol Listesi 3

3. Uygulama ile ilgili gözlemlenmesi gereken beceriler "ÖLÇÜTLER" sütununda listelenmiştir. Gözlemlediğiniz ölçütün karşısına beceriye ilişkin gözlem sonucunuzu (X) işareti ile belirtiniz.

ÖLÇÜTLER	EVET	HAYIR
1. Araç gereç hazırlığı yaptı.		
2. Tekniğe uygun model tasarladı.		
3. 8 x 40 cm ölçülerinde beş adet dikdörtgen kumaş parçası kesti.		
4. Her bir dikdörtgen parçayı 8 cm eninde kesti.		
5. Kumaş parçalarını, her sıradan bir kare kumaş parçası olacak şekilde grupladı.		
6. Gerekli ayarları yaparak makineyi dikişe hazırladı.		
7. Her grubun kare parçalarını yüz yüze gelecek şekilde birleştirerek beş tane şerit oluşturdu.		
8. Şeritleri tasarıma uygun kaydırarak yerleştirdi.		
9. Şeritlerin birleşme yönünü belirledi.		
10. Şeritleri birleştirdi.		
11. Düzeltme kesimi yaptı.		
12. Her aşamada kumaşını ütüledi.		
13. Kumaş ve model özelliğine uygun ısıda ütü yaparak çalışmayı tamamladı.		
14. Uygulamayı, verilen sürede tamamladı.		
15. Temiz ve düzenli çalıştı.		
16. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.		

Değerlendirme : HAYIR olarak işaretlenen becerilere yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

4. UYGULAMA

Amaç: Seminole şeritlerle hasır kırkyama çalışması yapmak.

Süre ..... ders saati

Verilen işlem basamaklarını uygulayarak öğretmeninizin belirlediği sürede makinede seminole şeritlerle hasır kırkyama çalışması yapınız.

Araç Gereç

Çeşitli desen ve renkte kumaşlar, uygun renkte dikiş iplikleri, işaret gereci, makas, döner keski, kareli kâğıt, kurşun kalem, kalemtıraş, silgi, boya kalemleri, cetvel, dikiş iğnesi, toplu iğne, iplik sökücü, makine, makine malzemeleri, standart bir ütü, ütü masası, ihtiyaca göre ütü bezi

Öneriler

1. Makine ayarlarını kumaş özelliğini dikkate alarak yapınız.
2. Kolay ütülenebilen ve renk uyumu olan kumaşları tercih ediniz.
3. Kumaşa uygun cinste ve kalınlıkta iplik ve iğne seçiniz.
4. Yıpranmış, esnemiş ve kenarları kolay atan kumaş kullanmayınız.
5. Her kumaş parçasına 1 cm dikiş payı veriniz.
6. Kumaşın iplik yönüne dikkat ediniz.
7. Şeritlerin eşit kesilmesine dikkat ediniz.

İşlem Basamakları

1. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyunuz.
2. Aydınlık, temiz ve düzenli bir çalışma ortamı hazırlayınız.
3. Kullanacağınız araç gereci hazırlayınız.
4. Tekniğe uygun tasarım yapınız.
5. 5, 4 ve 3 cm'lik üç adet şerit kesiniz (Görsel 2.42).
6. Şeritleri Görsel 2.43'teki gibi makinede dikerek birleştiriniz.

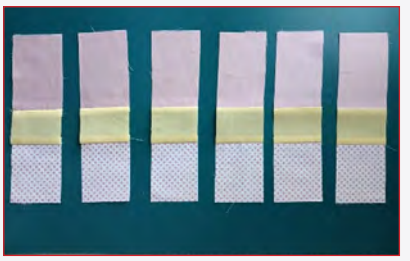

Görsel 2.42: Kumaş şeritler

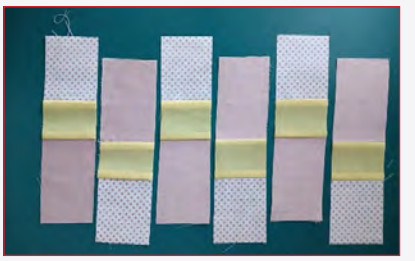

Görsel 2.43: Şeritlerin birleştirilmiş hâli

7. Elde ettiğiniz parçadan 3 cm genişliğinde şeritler kesiniz (Görsel 2.44).
8. Kestiğiniz şeritlerin birini ters diğerini düz olarak dizilime uygun yerleştiriniz (Görsel 2.45).

Görsel 2.44: Kesilmiş şerit

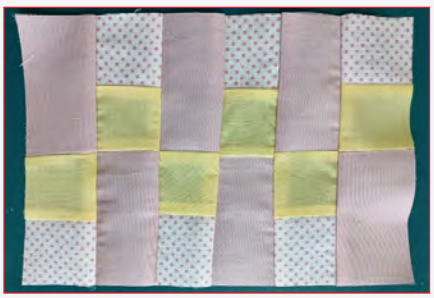

Görsel 2.45: Şeritleri yerleştirme

9. Yerleşim dizilimine göre parçaları makinede dikerek birleştiriniz (Görsel 2.46).
10. Kenarlarda kalan fazla payları kesiniz.
11. Kumaş ve model özelliğine uygun ısıda ütü yaparak çalışmanızı tamamlayınız (Görsel 2.47).

Görsel 2.46: Dizilime göre birleştirme

Görsel 2.47: Tamamlanmış çalışma

Değerlendirme

Çalışmanız ders öğretmeni tarafından Kontrol Listesi 4 ile değerlendirilecektir.

Kontrol Listesi 4

4. Uygulama ile ilgili gözlemlenmesi gereken beceriler "ÖLÇÜTLER" sütununda listelenmiştir. Gözlemlediğiniz ölçütün karşısına beceriye ilişkin gözlem sonucunuzu (X) işareti ile belirtiniz.

ÖLÇÜTLER	EVET	HAYIR
1. Araç gereç hazırlığı yaptı.		
2. Tekniğe uygun model tasarladı.		
3. 5, 4 ve 3 cm'lik üç adet şerit kesti.		
4. Şeritleri makinede dikerek birleştirdi.		
5. Elde edilen parçadan 3 cm genişliğinde şeritler kesti.		
6. Kestiği şeritlerin birini ters diğerini düz olarak dizilime uygun yerleştirdi.		
7. Yerleşim dizilimine göre parçaları makinede dikerek birleştirdi.		
8. Kenarlarına seçtiği renk ve kalınlıkta şerit geçirdi.		
9. Her aşamada kumaşını ütüledi.		
10. Kumaş ve model özelliğine uygun ısıda ütü yaptı.		
11. Uygulamayı, verilen sürede tamamladı.		
12. Temiz ve düzenli çalıştı.		
13. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.		

Değerlendirme : HAYIR olarak işaretlenen becerilere yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

5. UYGULAMA

Amaç: Seminole şeritlerle basamaklı kırkyama çalışması yapmak.

Süre ..... ders saati

Verilen işlem basamaklarını uygulayarak öğretmeninizin belirlediği sürede makinede seminole şeritlerle merdiven basamağı kırkyama çalışması yapınız.

Araç Gereç

Çeşitli desen ve renkte kumaşlar, uygun renkte dikiş iplikleri, işaret gereci, makas, döner keski, kareli kâğıt, kurşun kalem, kalemtıraş, silgi, boya kalemleri, cetvel, dikiş iğnesi, toplu iğne, iplik sökücü, makine, makine malzemeleri, standart bir ütü, ütü masası, ihtiyaca göre ütü bezi

Öneriler

1. Makine ayarlarını kumaş özelliğini dikkate alarak yapınız.
2. Kolay ütülenebilen ve renk uyumu olan kumaşları tercih ediniz.
3. Kumaşa uygun cinste ve kalınlıkta iplik ve iğne seçiniz.
4. Yıpranmış, esnemiş ve kenarları kolay atan kumaş kullanmayınız.
5. Her kumaş parçasına 1 cm dikiş payı veriniz.
6. Kumaşın iplik yönüne dikkat ediniz.
7. Şeritlerin eşit kesilmesine dikkat ediniz.

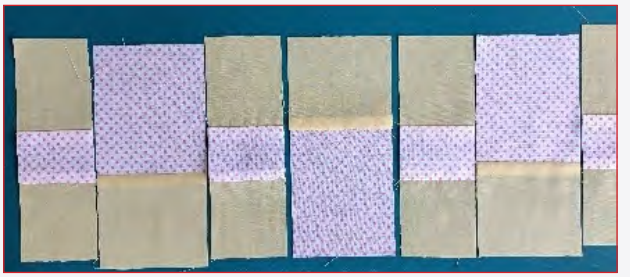
İşlem Basamakları

1. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyunuz.
2. Aydınlık, temiz ve düzenli bir çalışma ortamı hazırlayınız.
3. Kullanacağınız araç gereci hazırlayınız.
4. Tekniğe uygun tasarım yapınız.
5. Üç adet 7 cm, bir adet 5 cm, 1 adet 12 cm şerit kesiniz.
6. Dar ve geniş şeritleri görseldeki sıra ile makinede dikerek birleştiriniz (Görsel 2.48).

Görsel 2.48: Birleştirilmiş şeritler

7. Birleştirilmiş parçalardan 5 ve 7 cm genişliğinde şeritler kesiniz (Görsel 2.49).
8. Kesilen şerit parçalarını Görsel 2.50'deki gibi diziniz.
9. Yerleşim dizilimine göre parçaları makinede dikerek birleştiriniz (Görsel 2.50).

Görsel 2.49: Şerit kesimi ve dizimi

Görsel 2.50: Dizilime göre birleştirme

10. Kenarlarda kalan fazla payları kesiniz (Görsel 2.51).
11. Kumaş ve model özelliğine uygun ısıda ütü yaparak çalışmanızı tamamlayınız (Görsel 2.51).

Görsel 2.51: Tamamlanmış çalışma

Değerlendirme

Çalışmanız ders öğretmeni tarafından Kontrol Listesi 5 ile değerlendirilecektir.

Kontrol Listesi 5

5. Uygulama ile ilgili gözlemlenmesi gereken beceriler "ÖLÇÜTLER" sütununda listelenmiştir. Gözlemlediğiniz ölçütün karşısına beceriye ilişkin gözlem sonucunuzu (X) işareti ile belirtiniz.

ÖLÇÜTLER	EVET	HAYIR
1. Araç gereç hazırlığı yaptı.		
2. Tekniğe uygun model tasarladı.		
3. Kumaştan üç adet 5 cm ve iki adet 7 cm şerit kesti.		
4. Dar ve geniş şeritleri makinede dikerek birleştirdi.		
5. Birleştirilmiş parçalardan 5 ve 7 cm genişliğinde şeritler kesti.		
6. Kesilen şerit parçalarının dizilimini yaptı.		
7. Yerleşim dizilimine göre parçaları makinede dikerek birleştirdi.		
8. Her aşamada kumaşını ütüledi.		
9. Kumaş ve model özelliğine uygun ısıda ütü yaptı.		
10. Uygulamayı, verilen sürede tamamladı.		
11. Temiz ve düzenli çalıştı.		
12. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.		

Değerlendirme : HAYIR olarak işaretlenen becerilere yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

6. UYGULAMA

Amaç: Parçaları kesip birleştirme tekniği (kare açma tekniği) ile kırkyama çalışması yapmak.

Süre ..... ders saati

Verilen işlem basamaklarını uygulayarak öğretmeninizin belirlediği sürede makinede kare açma tekniği ile kırkyama çalışması yapınız.

Araç Gereç

İki adet 8 x 8 cm, birer adet 10,5 x 10,5 cm, 13,5 x 13,5 cm, 17 x 17 cm ölçülerinde farklı renk ve desenlerde kumaş parçası, uygun renkte dikiş iplikleri, işaret gereci, makas, döner keski, kareli kâğıt, kurşun kalem, kalemtıraş, silgi, boya kalemleri, cetvel, dikiş iğnesi, toplu iğne, iplik sökücü, makine, makine malzemeleri, standart bir ütü, ütü masası, ihtiyaca göre ütü bezi

Öneriler

1. Makine ayarlarını kumaş özelliğini dikkate alarak yapınız.
2. Kolay ütülenebilen ve renk uyumu olan kumaşları tercih ediniz.
3. Kumaşa uygun cinste ve kalınlıkta iplik ve iğne seçiniz.
4. Yıpranmış, esnemiş ve kenarları kolay atan kumaş kullanmayınız.
5. Her kumaş parçasına 1 cm dikiş payı veriniz.
6. Kumaşın iplik yönüne dikkat ediniz.
7. Şeritlerin eşit kesilmesine dikkat ediniz.
8. Birleşmiş parçalara çıtlatma ve kesme işlemi yaparken alttaki kumaşı kesmemeye özen gösteriniz.

İşlem Basamakları

1. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyunuz.
2. Aydınlık, temiz ve düzenli bir çalışma ortamı hazırlayınız.
3. Kullanacağınız araç gereci hazırlayınız.
4. Tekniğe uygun tasarım yapınız.
5. Kenar uzunlukları 8 cm olan iki adet kumaş kesiniz (Görsel 2.52).
6. Birinci ve ikinci parçaları, ön yüzleri birbirine bakacak şekilde üst üste yerleştiriniz.
7. Üst üste yerleştirilen iki parçanın dört tarafını makinede dikerek birleştiriniz (Görsel 2.53).
8. Dikmiş olduğunuz ikinci parçanın köşelerinden verevine kalemle çiziniz (Görsel 2.54).

Görsel 2.52: Kesilmiş kumaş parçaları

Görsel 2.53: Birleştirilmiş parçalar

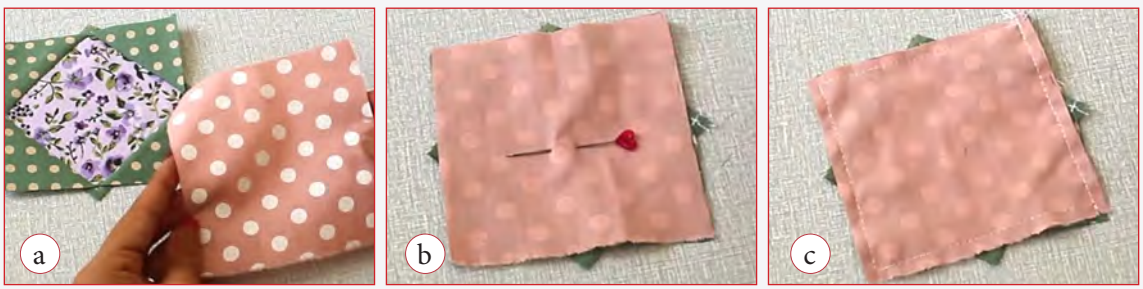
Görsel 2.54: Verev çizim yapılmış parça

9. Çizgilerin tam ortasından makasla çıtlatınız (Görsel 2.55.a).
10. Köşelerdeki dikişlere kadar kesiniz (Görsel 2.55.b).
11. Kesilen payları, içten dışa doğru tırnak ütüsüyle açınız (Görsel 2.55.c).

Görsel 2.55: Kesim aşamaları

12. Üçüncü renk kumaşı 10,5 x 10,5 cm ölçülerinde kesiniz.
13. Kestiğiniz kumaşı, dikilmiş olan diğer parça ile ön yüzleri birbirine bakacak şekilde yerleştiriniz (Görsel 2.56.a).
14. Toplu iğne ile sabitleyiniz (Görsel 2.56.b).
15. Parçaları makinede dikiniz (Görsel 2.56.c).

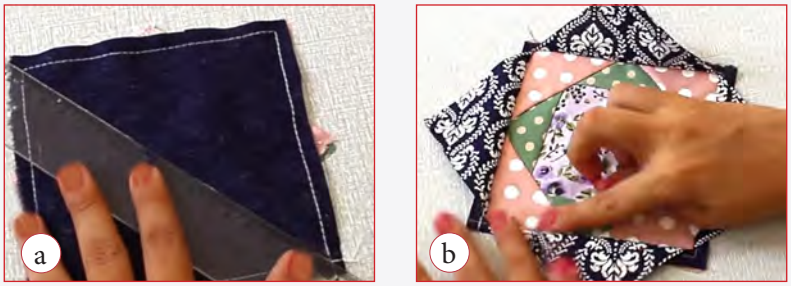
Görsel 2.56: Üçüncü parçayı yerleştirme aşamaları

16. Karşılıklı köşeleri, verevine kalemle çiziniz (Görsel 2.57.a).
17. Çizgilerin üstünden köşelere kadar kesiniz (Görsel 2.57.b).
18. Parçaları tırnak ütüsüyle açınız (Görsel 2.57.c).

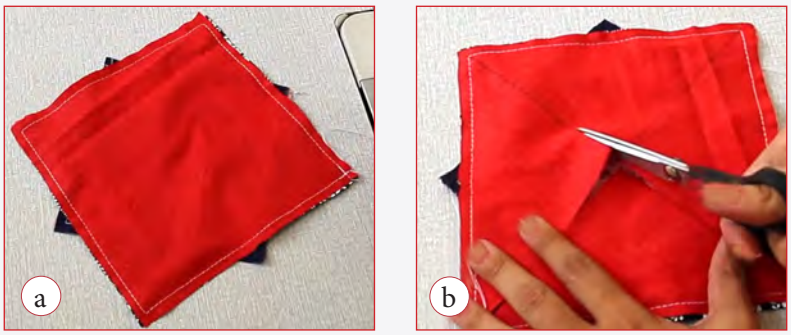
Görsel 2.57: Verev çizim ve kesim aşamaları

19. Dördüncü renk kumaşı 13,5 x 13,5 cm ölçülerinde kesiniz.
20. Kestiğiniz kumaşı, dikilmiş olan diğer parça ile ön yüzleri birbirine bakacak şekilde yerleştiriniz.
21. Parçaları toplu iğne ile sabitleyiniz.
22. Parçaları makinede dikiniz.
23. Karşılıklı köşeleri verevine kalemle çiziniz (Görsel 2.58.a).
24. Çizgilerin üstünden köşelere kadar kesiniz.
25. Parçaları tırnak ütüsüyle açınız (Görsel 2.58.b).

Görsel 2.58: Dördüncü parçanın çizimi ve tırnak ütüsü

26. Beşinci renk kumaşı 17 x 17 cm ölçülerinde kesiniz.
27. Kestiğiniz kumaşı, dikilmiş olan diğer parça ile ön yüzleri birbirine bakacak şekilde yerleştiriniz.
28. Toplu iğne ile sabitleyiniz.
29. Parçaları makinede dikiniz (Görsel 2.59.a).
30. Karşılıklı köşeleri, verevine kalemle çiziniz.
31. Çizgilerin üstünden köşelere kadar kesiniz (Görsel 2.59.b).
32. Parçaları tırnak ütüsüyle açınız.
33. Çalışma parçasını, belirlediğiniz boyuta getirene kadar işlemleri tekrarlayınız.

Görsel 2.59: Beşinci parçanın çizimi ve kesimi

34. Kumaş ve model özelliğine uygun ısıda ütü yaparak çalışmayı tamamlayınız (Görsel 2.60).

Görsel 2.60: Tamamlanmış çalışma

Değerlendirme

Çalışmanız ders öğretmeni tarafından Kontrol Listesi 6 ile değerlendirilecektir.

Kontrol Listesi 6

6. Uygulama ile ilgili gözlemlenmesi gereken beceriler "ÖLÇÜTLER" sütununda listelenmiştir. Gözlemlediğiniz ölçütün karşısına beceriye ilişkin gözlem sonucunuzu (X) işareti ile belirtiniz.

ÖLÇÜTLER	EVET	HAYIR
1. Araç gereç hazırlığı yaptı.		
2. Tekniğe uygun model tasarladı.		
3. Tasarıma uygun kumaş seçti.		
4. Kenar uzunlukları 8 cm olan iki adet kumaş kesti.		
5. Birinci ve ikinci parçaları, ön yüzleri birbirine bakacak şekilde üst üste yerleştirdi.		
6. Üst üste yerleştirilen iki parçanın dört tarafını makinede dikerek birleştirdi.		
7. Dikmiş olduğu ikinci parçanın köşelerinden verevine kalemle çizdi.		
8. Çizgilerin tam ortasından makasla çıtlattı.		
9. Köşelerdeki dikişlere kadar kesti.		
10. Kesilen payları içten dışa doğru tırnak ütüsüyle açtı.		
11. Çalışma parçasını, belirlediği boyuta getirene kadar 3, 4, 5, 6, 7, 8. ölçütleri tekrarladı.		
12. Her aşamada kumaşını ütüledi.		
13. Kumaş ve model özelliğine uygun ısıda ütü yaptı.		
14. Uygulamayı, verilen sürede tamamladı.		
15. Temiz ve düzenli çalıştı.		
16. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.		

Değerlendirme : HAYIR olarak işaretlenen becerilere yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

7. UYGULAMA

Amaç: 3D motifle kırkyama çalışması yapmak.

Süre ..... ders saati

Verilen işlem basamaklarını uygulayarak öğretmeninizin belirlediği sürede makinede 3D motifle kırkyama çalışması yapınız.

Araç Gereç

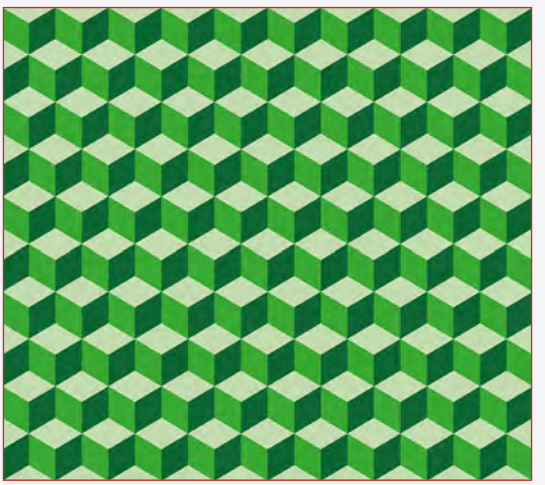
Çeşitli desen ve renkte kumaşlar, uygun renkte dikiş iplikleri, işaret gereci, makas, döner keski, kareli kâğıt, kurşun kalem, kalemtıraş, silgi, boya kalemleri, cetvel, dikiş iğnesi, toplu iğne, iplik sökücü, makine, makine malzemeleri, standart bir ütü, ütü masası, ihtiyaca göre ütü bezi

Öneriler

1. Makine ayarlarını kumaş özelliğini dikkate alarak yapınız.
2. Kolay ütülenebilen ve renk uyumu olan kumaşları tercih ediniz.
3. Kumaşa uygun cinste ve kalınlıkta iplik ve iğne seçiniz.
4. Yıpranmış, esnemiş ve kenarları kolay atan kumaş kullanmayınız.
5. Her kumaş parçasına 1 cm dikiş payı veriniz.
6. Kumaşın iplik yönüne dikkat ediniz.
7. Şeritlerin eşit kesilmesine dikkat ediniz.
8. Şerit, eni bir bütün olarak kesilebileceği gibi 18 cm'lik parçalar hâlinde de kesilebilir.
9. Üç parçayı birden kesmek parçaları birleştirirken eşleştirmede tam uyum sağlar.
10. Üç katı aynı anda kesmek için döner keski kullanınız.
11. İlk kesim sadece kenar düzeltme ile ilk açıyı oluşturmak için yapılır.
12. Bu çalışmada dikiş paylarını açarak değil şekline uygun yatırarak ütülemeye dikkat ediniz.

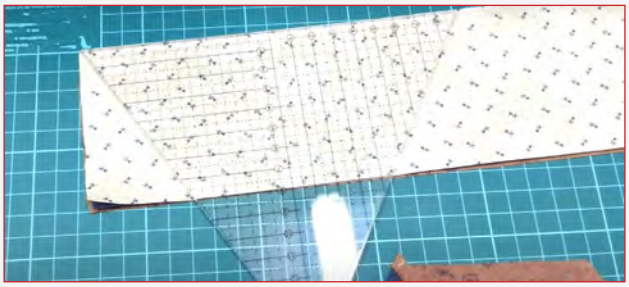
İşlem Basamakları

1. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyunuz.
2. Aydınlık, temiz ve düzenli bir çalışma ortamı hazırlayınız.
3. Kullanacağınız araç gereci hazırlayınız.
4. Tekniğe uygun tasarım yapınız (Görsel 2.61).

Görsel 2.61: 3D tasarım

5. Boyu 8 cm, eni en az 18 cm ölçülerinde üç adet dikdörtgen şerit kesiniz.
6. Üçünü düzgün bir şekilde üst üste yerleştiriniz.
7. Şeritlere üçgen kırkyama cetvelini Görsel 2.62'deki gibi yerleştirerek (Kesimde 60º lik açı kullanılmaktadır.) kenar fazlalığını kesiniz (Görsel 2.63).

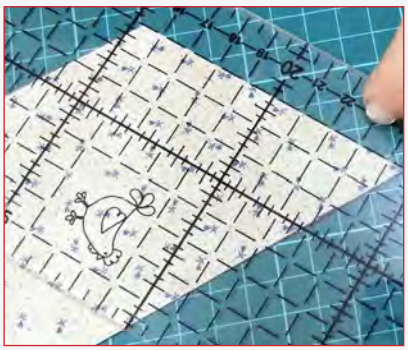

Görsel 2.62: Cetvel yerleşimi

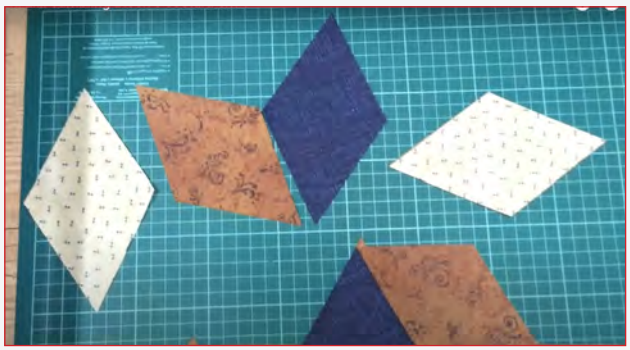

Görsel 2.63: Kenar fazlalığını kesme

8. Kırkyama cetvelini Görsel 2.64'teki gibi konumlandırarak parça kesimlerini yapınız (Görsel 2.65).

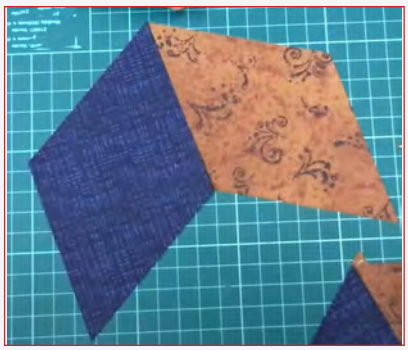

Görsel 2.64: Cetvelin konumu

Görsel 2.65: Kesilmiş parçalar

9. Kesilmiş parçalardan iki tanesini şekildeki gibi yerleştiriniz (Görsel 2.66).
10. Birleşme çizgisine dikkat ederek parçaları yüz yüze gelecek şekilde yerleştiriniz.
11. İki parçayı dikerek birleştiriniz (Görsel 2.67).

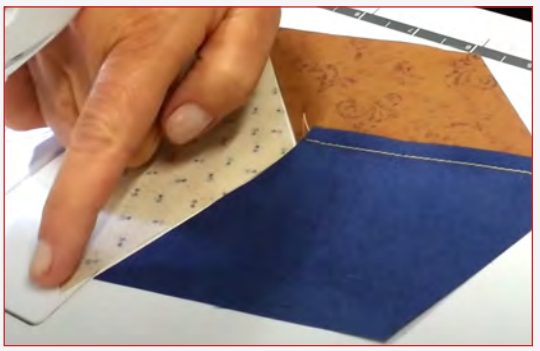

Görsel 2.66: İlk iki parçayı yerleştirme

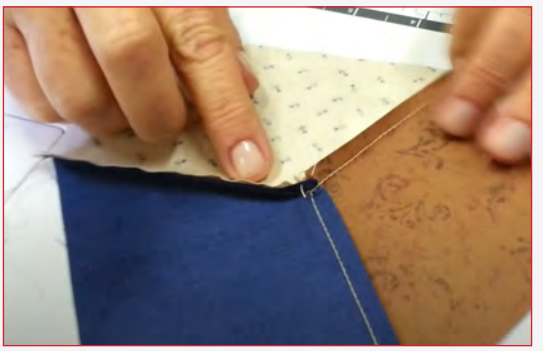

Görsel 2.67: İlk iki parçayı birleştirme

12. Üçüncü parçanın birleştirme yerlerini ayarlayarak yerleştiriniz.
13. Üçüncü parçayı dikerek işlem parçasını birleştiriniz (Görsel 2.68).
14. Üç parçanın birleştiği kesişme noktasında kumaşa çıtlatma yapınız (Görsel 2.69).

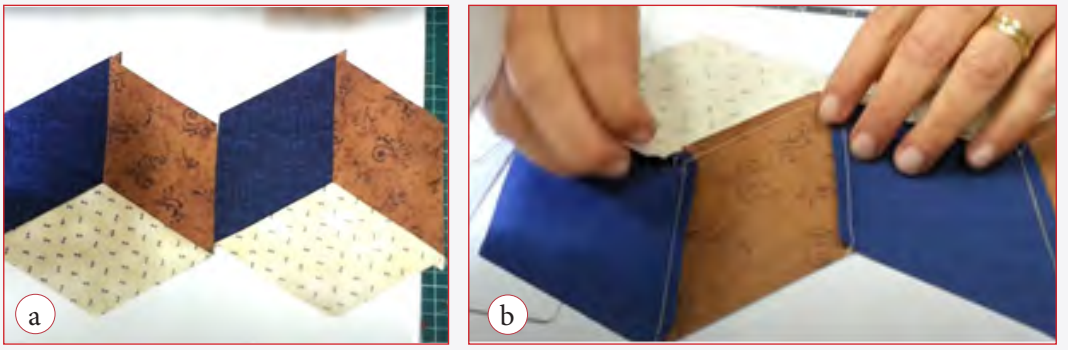

Görsel 2.68: Üçüncü parçayı birleştirme

Görsel 2.69: Kumaşı çıtlatma

15. İşlemleri tekrarlayarak bir işlem parçası daha yapınız.
16. İki işlem parçasını Görsel 2.70.a'daki gibi yerleştiriniz.
17. Parçaları yüz kumaşları birbirine bakacak şekilde makinede dikerek birleştiriniz (Görsel 2.70.b).
18. İşlemleri tekrarlayarak yedi adet işlem parçası oluşturunuz.

Görsel 2.70: İkili işlem parçasının yerleşimi ve birleşimi

19. Görsel 2.71'deki gibi ikili ve üçlü işlem parçalarını birleştiriniz.
20. İkinci ikili işlem parçasını birleştirilmiş diğer parçaya Görsel 2.72'deki gibi yerleştiriniz.

Görsel 2.71: İkili ve üçlü işlem parçalarının birleşimi

Görsel 2.72: İkinci ikili işlem parçasını yerleştirme

21. Parçaları yüz yüze gelecek şekilde çevirerek makinede dikiniz (Görsel 2.73).

Görsel 2.73: Parçaları yüz yüze yerleştirme

22. Belirlenen büyüklüğe gelene kadar işlemleri tekrarlayınız.
23. Kumaş ve model özelliğine uygun ısıda ütü yaparak çalışmayı tamamlayınız.

Değerlendirme

Çalışmanız ders öğretmeni tarafından Kontrol Listesi 7 ile değerlendirilecektir.

Kontrol Listesi 7

7. Uygulama ile ilgili gözlemlenmesi gereken beceriler "ÖLÇÜTLER" sütununda listelenmiştir. Gözlemlediğiniz ölçütün karşısına beceriye ilişkin gözlem sonucunuzu (X) işareti ile belirtiniz.

ÖLÇÜTLER	EVET	HAYIR
1. Araç gereç hazırlığı yaptı.		
2. Tekniğe uygun model tasarladı.		
3. Makinenin dikiş ayarlarını yaptı.		
4. Tasarıma uygun kumaş seçti.		
5. Ölçülere uygun dikdörtgen şeritleri keserek üst üste yerleştirdi.		
6. Kırkyama cetveli ile kenarları düzelterek kumaş parçalarını kesti.		
7. Birleşme çizgisine dikkat ederek yüz yüze gelecek şekilde yerleştirdi.		
8. Belirlenen sıra ile birleştirme işlemlerini yaparak yedi adet blok oluşturdu.		
9. Blokları modele uygun birleştirdi.		
10. Kumaş ve model özelliğine uygun ısıda ütü yaptı.		
11. Uygulamayı, verilen sürede tamamladı.		
12. Temiz ve düzenli çalıştı.		
13. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.		

Değerlendirme : HAYIR olarak işaretlenen becerilere yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

2.3. MAKİNEDE KAVİSLİ DESENLERİ DİKME

Kavis, bir eğri veya çemberin sınırlı bir kısmı, daire veya ovalin bir parçası olarak tanımlanabilir. Kavis çizmeye yay biçiminde yol izlemek denilebilir.

Kavisli dikişler düz dikişlere nazaran uygulama sırasında biraz daha dikkat gerektirir. Dikiş sırasında kumaşın büzülüp esneyerek deforme olma ihtimali yüksektir. Özellikle makinede birleştirme biraz daha zor görünse de bazı teknik detaylara dikkat edilerek mükemmel sonuçlar elde edilebilir. Kavisli dikişlerde düzgün ve net bir görünüm elde etmek için dikkat edilmesi gereken teknik hususlar şunlardır:

- Kavisli eğimler eşit dağıtılmalıdır.
- İki kavisli parça orta işaretleri alınıp eşleştirilmelidir.
- Yavaş yavaş dikilmelidir.
- Kavisli iç ve dış kenar çizgilerine küçük çentikler atılmalıdır.
- Dikiş payları eşit verilmelidir.
- Dikiş payları tek yöne yatırılarak ütülenmelidir.

Kavisli desenler hazırlanırken bu desenlerle çalışılmış kırkyama ürün örneklerinden (Görsel 2.74), elektronik kaynaklardan, kırkyama dergileri ve kitaplarından faydalanılabilir.

Görsel 2.74: Kavisli desenlerle çalışılmış ürün örneği

8. UYGULAMA

Amaç: Çıtlatma yöntemi ile yuvarlak kırkyama çalışması yapmak.

Süre ..... ders saati

Verilen işlem basamaklarını uygulayarak öğretmeninizin belirlediği sürede makinede çıtlatma ile yuvarlak kırkyama çalışması yapınız.

Araç Gereç

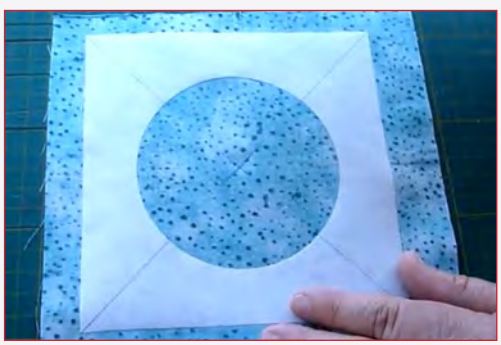
Farklı renk ve desenlerde kumaş parçası, uygun renkte dikiş iplikleri, işaret gereci, makas, döner keski, kareli kâğıt, kurşun kalem, kalemtıraş, silgi, boya kalemleri, cetvel, dikiş iğnesi, toplu iğne, iplik sökücü, makine, makine malzemeleri, standart bir ütü, ütü masası, ihtiyaca göre ütü bezi

Öneriler

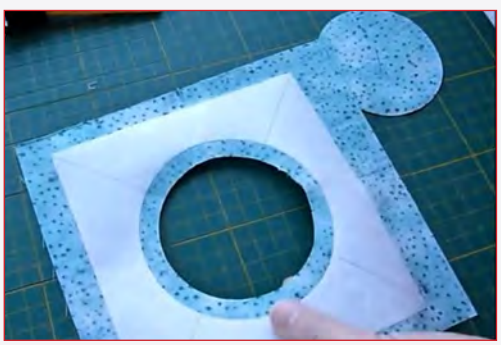
1. Makine ayarlarını kumaş özelliğini dikkate alarak yapınız.
2. Kolay ütülenebilen ve renk uyumu olan kumaşları tercih ediniz.
3. Kumaşa uygun cinste ve kalınlıkta iplik ve iğne seçiniz.
4. Yıpranmış, esnemiş ve kenarları kolay atan kumaş kullanmayınız.
5. Her kumaş parçasına 1 cm dikiş payı veriniz.
6. Kumaşın iplik yönüne dikkat ediniz.
7. Şeritlerin eşit kesilmesine dikkat ediniz.
8. Kesim işlemlerinde daha düzgün kesim yapmak için döner keski kullanabilirsiniz.

İşlem Basamakları

1. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyunuz.
2. Aydınlık, temiz ve düzenli bir çalışma ortamı hazırlayınız.
3. Kullanacağınız araç gereci hazırlayınız.
4. Tekniğe uygun tasarım yapınız.
5. 25 x 25 cm ölçülerinde iki parça kumaş kesiniz.
6. 22 x 21 cm ölçülerinde yapışkan kâğıt tela kesiniz.
7. Kâğıt telanın ortasını merkez alarak 15 cm çapında bir daire çiziniz.
8. Çizdiğiniz daireyi kesiniz.
9. Kalan kesilmiş telayı kumaş parçalarından birine yerleştirerek ütüleyiniz (Görsel 2.75).
10. Kumaşın ortasını merkez alarak 13 cm çapında bir daire çiziniz.
11. Çizdiğiniz daire çizgisinden kumaşı kesiniz (Görsel 2.76).

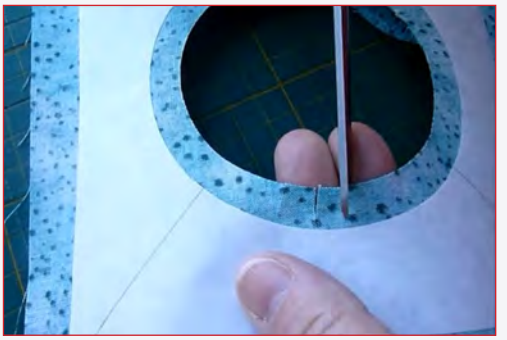

Görsel 2.75: Telanın kumaşa yerleşimi

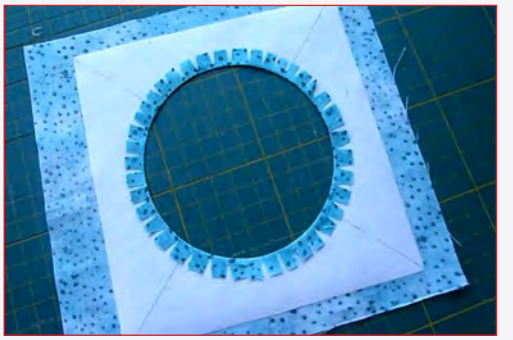

Görsel 2.76: Kumaşın kesimi

12. İçten dışa doğru 1 cm aralıklarla çıtlatma yapınız (Görsel 2.77).
13. Çıtlatılan kısımları telaya yapıştırıcı ile yapıştırınız (Görsel 2.78).

Görsel 2.77: Kumaşı çıtlatma

Görsel 2.78: Çıtlatmaları yapıştırma

14. Hazırlanan parçayı, 25 x 25 cm ölçülerinde kesilen diğer parçanın üzerine yerleştiriniz.
15. Üst parçayı kaldırarak tela ile alt parçayı Görsel 2.79'daki gibi dikiniz.

Görsel 2.79: Tela ile alt parçanın dikimi

16. Kumaş ve model özelliğine uygun ısıda ütü yaparak çalışmayı tamamlayınız (Görsel 2.80).

Görsel 2.80: Tamamlanmış çalışma

Değerlendirme

Çalışmanız ders öğretmeni tarafından Kontrol Listesi 8 ile değerlendirilecektir.

Kontrol Listesi 8

8. Uygulama ile ilgili gözlemlenmesi gereken beceriler "ÖLÇÜTLER" sütununda listelenmiştir. Gözlemlediğiniz ölçütün karşısına beceriye ilişkin gözlem sonucunuzu (X) işareti ile belirtiniz.

ÖLÇÜTLER	EVET	HAYIR
1. Araç gereç hazırlığı yaptı.		
2. Tekniğe uygun model tasarladı.		
3. Makinenin dikiş ayarlarını yaptı.		
4. Tasarıma uygun kumaş seçti.		
5. 25 x 25 cm ölçülerinde iki parça kumaş kesti.		
6. 22 x 21 cm ölçülerinde yapışkan kâğıt tela kesti.		
7. Kâğıt telanın ortasını merkez alarak 15 cm çapında bir daire çizdi.		
8. Çizdiği daireyi kesti.		
9. Kalan kesilmiş telayı kumaş parçalarından birine yerleştirerek ütüledi.		
10. Kumaşın ortasını merkez alarak 13 cm çapında bir daire çizdi.		
11. Çizdiği daire çizgisinden kumaşı kesti.		
12. İçten dışa doğru 1 cm aralıklarla çıtlatma yaptı.		
13. Yapıştırıcı ile çıtlatılan kısımları telaya yapıştırdı.		
14. Hazırlanan parçayı, 25 x 25 cm ölçülerinde kesilen diğer parçanın üzerine yerleştirdi.		
15. Üst parçayı kaldırarak tela ile alt parçayı dikti.		
16. Her aşamada kumaşını ütüledi.		
17. Kumaş ve model özelliğine uygun ısıda ütü yaptı.		
18. Uygulamayı, verilen sürede tamamladı.		
19. Temiz ve düzenli çalıştı.		
20. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.		

Değerlendirme : HAYIR olarak işaretlenen becerilere yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

9. UYGULAMA

Amaç: Yuvarlak şekillerle kırkyama supla çalışması yapmak.

Süre ..... ders saati

Verilen işlem basamaklarını uygulayarak öğretmeninizin belirlediği sürede makinede yuvarlak şekillerle kırkyama supla çalışması yapınız.

Araç Gereç

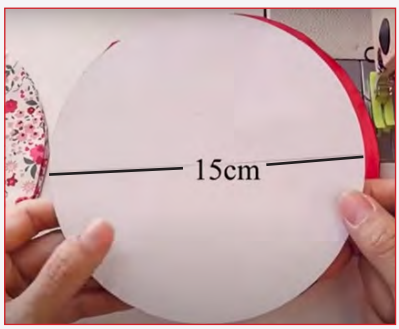
Çeşitli desen ve renkte kumaşlar, uygun renkte dikiş iplikleri, dikiş iğnesi, toplu iğne, makine, makine malzemeleri, standart bir ütü, ütü masası, ihtiyaca göre ütü bezi

Öneriler

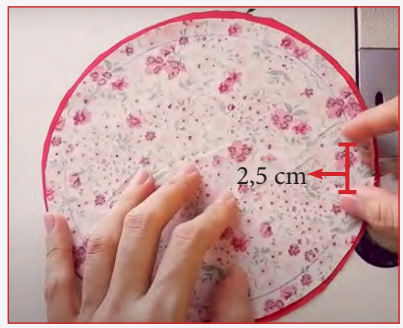
1. Makine ayarlarını kumaş özelliğini dikkate alarak yapınız.
2. Kolay ütülenebilen ve renk uyumu olan kumaşları tercih ediniz.
3. Kumaşa uygun cinste ve kalınlıkta iplik ve iğne seçiniz.
4. Yıpranmış, esnemiş ve kenarları kolay atan kumaş kullanmayınız.
5. Her kumaş parçasına 1 cm dikiş payı veriniz.
6. Kumaşın iplik yönüne dikkat ediniz.

İşlem Basamakları

1. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyunuz.
2. Aydınlık, temiz ve düzenli bir çalışma ortamı hazırlayınız.
3. Kullanacağınız araç gereci hazırlayınız.
4. Tekniğe uygun tasarım yapınız.
5. 15 cm çapında kalıp hazırlayınız (Görsel 2.81).
6. Kalıbı kumaşa dikiş payı vererek yerleştiriniz.
7. Hazırladığınız kalıpla yedi adet desenli, yedi adet düz kumaştan yuvarlak şekil kesiniz.
8. Bir düz renk ile bir desenli kumaşı yüz yüze gelecek şekilde eşleştiriniz.
9. 2,5 cm boşluk bırakarak kumaş çevresini çizdiğiniz yerden makine dikişi ile birleştiriniz (Görsel 2.82).

Görsel 2.81: Kalıp

Görsel 2.82: Dikilmiş parçada bırakılan açıklık

10. Bıraktığınız açıklıktan kumaşın yüzünü çeviriniz (Görsel 2.83).
11. Elde ara teyeli ile boşluğu kapatınız (Görsel 2.84).

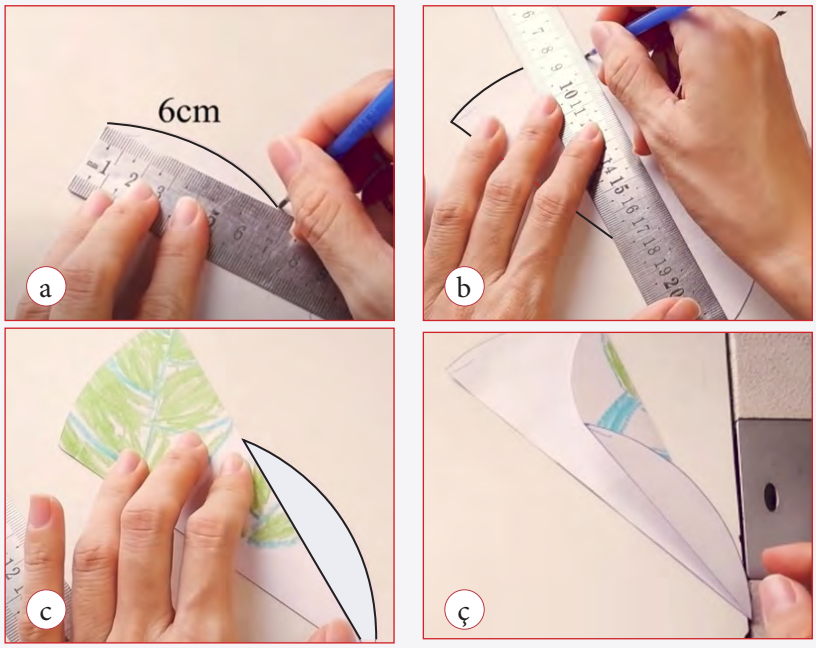

Görsel 2.83: Çevirme için bırakılan açıklık

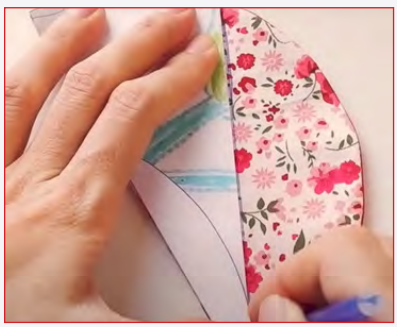
Görsel 2.84: Ara teyeli ile birleştirme

12. Kalıbı ortadan ikiye katlayarak (yarım daire olacak şekilde) kesiniz.
13. Kestiğiniz yarım daire kalıbı, görsel sırasını takip ederek dikiş işlemleri için hazırlayınız (Görsel 2.85).

Görsel 2.85: Dikiş kalıbı hazırlık aşamaları

14. Her bir kumaş parçasını ikiye katlayınız.
15. Kalıbı kumaşa görseldeki gibi yerleştirerek çiziniz (Görsel 2.86 ve 2.87).

Görsel 2.86: Kalıbı kumaşa yerleştirme

Görsel 2.87: Kalıbın kumaşa çizilmiş hâli

16. Çizdiğiniz yerlerden makineye çekerek birbirlerine birleştiriniz (Görsel 2.88).
17. Birleşen kısımları ütüleyerek açınız (Görsel 2.89).

Görsel 2.88: Makinede dikilmiş işlem parçası

Görsel 2.89: Birleşme yerlerini ütüleme

18. Birleşme ile oluşan kenarları Görsel 2.90'daki gibi bir araya getiriniz.
19. Cetvel ile çiziniz.
20. Çizdiğiniz yerlerden makineye çekerek birbirlerine birleştiriniz (Görsel 2.91).
21. Tüm kenarlara bu işlemi uygulayınız.

Görsel 2.90: Kenarları bir araya getirme

Görsel 2.91: Makinede dikme

22. Dikiş işlemi bitince dikilen birleşme yerlerini açarak ütüleyiniz (Görsel 2.92).

Görsel 2.92: Birleşme yerlerini açma

23. Kumaş ve model özelliğine uygun ısıda ütü yaparak çalışmayı tamamlayınız (Görsel 2.93).

Görsel 2.93: Tamamlanmış ürün

Değerlendirme

Çalışmanız ders öğretmeni tarafından Kontrol Listesi 9 ile değerlendirilecektir.

Kontrol Listesi 9

9. Uygulama ile ilgili gözlemlenmesi gereken beceriler "ÖLÇÜTLER" sütununda listelenmiştir. Gözlemlediğiniz ölçütün karşısına beceriye ilişkin gözlem sonucunuzu (X) işareti ile belirtiniz.

ÖLÇÜTLER	EVET	HAYIR
1. Araç gereç hazırlığı yaptı.		
2. Tekniğe uygun model tasarladı.		
3. Makinenin dikiş ayarlarını yaptı.		
4. Tasarıma uygun kumaş seçti.		
5. 15 cm çapında kalıp hazırladı.		
6. Hazırladığı kalıpla yedi adet desenli, yedi adet düz kumaştan yuvarlak şekil kesti.		
7. Bir düz renk ile bir desenli kumaşı yüz yüze gelecek şekilde eşleştirdi.		
8. 1 cm dikiş payını çizdi.		
9. 2,5 cm boşluk bırakarak kumaş çevresini çizdiği yerden makine dikişi ile birleştirdi.		
10. Bıraktığı açıklıktan kumaşın yüzünü çevirdi.		
11. Elde ara teyeli ile boşluğu kapattı.		
12. Kalıbı ortadan ikiye katlayarak kesti.		
13. Kestiği yarım daire kalıbı dikiş işlemleri için hazırladı.		
14. İşlem sıralarını takip etti.		
15. Her aşamada kumaşını ütüledi.		
16. Kumaş ve model özelliğine uygun ısıda ütü yaptı.		
17. Uygulamayı, verilen sürede tamamladı.		
18. Temiz ve düzenli çalıştı.		
19. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.		

Değerlendirme : HAYIR olarak işaretlenen becerilere yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

10. UYGULAMA

Amaç: Kavisli kırkyama çalışması yapmak.

Süre ..... ders saati

Verilen işlem basamaklarını uygulayarak öğretmeninizin belirlediği sürede makinede kavisli kırkyama çalışması yapınız.

Araç Gereç

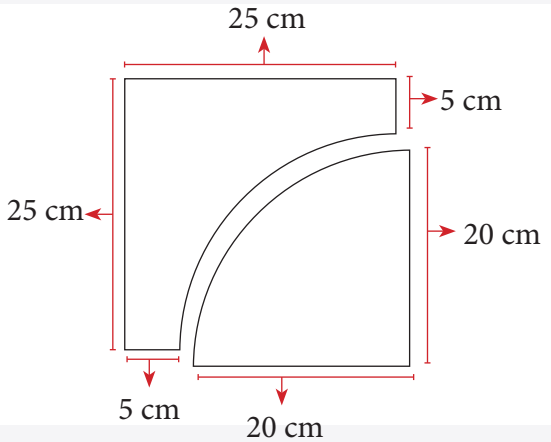
Çeşitli desen ve renkte kumaşlar, uygun renkte dikiş iplikleri, dikiş iğnesi, toplu iğne, makine, makine malzemeleri, standart bir ütü, ütü masası, ihtiyaca göre ütü bezi

Öneriler

Kırkyamaya özel açılı cetvel kullanarak kalıpsız kesim yapabilirsiniz.

İşlem Basamakları

1. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyunuz.
2. Aydınlık, temiz ve düzenli bir çalışma ortamı hazırlayınız.
3. Kullanacağınız araç gereci hazırlayınız.
4. Tekniğe uygun tasarım yapınız.
5. İki farklı renk kumaştan 25 x 25 cm ölçülerinde kare parçalar kesiniz.
6. Görsel 2.94'teki ölçülere uygun kavisli kalıplar hazırlayınız.
7. Kalıpları kumaşlara yerleştirerek kesiniz (Görsel 2.95).

Görsel 2.94: Kavis kalıbı

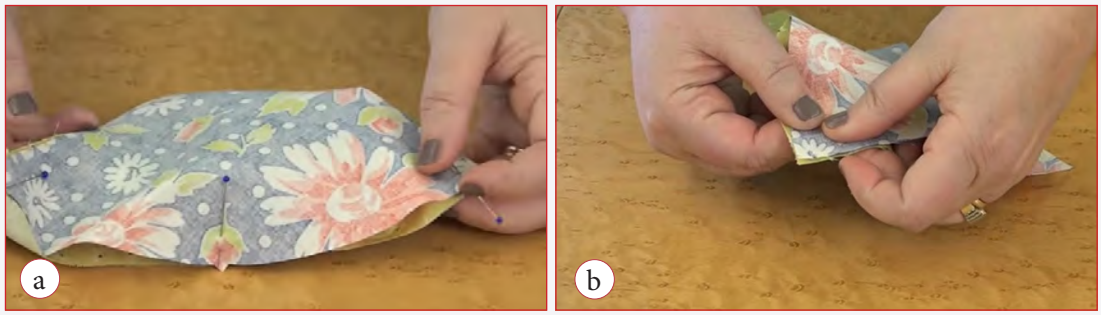
Görsel 2.95: Kavisli kesim yapılmış kumaş

8. Kumaşları renklerine göre eşleştiriniz.
9. Kumaş parçalarını katlayarak orta noktalarını işaretleyiniz.
10. Kumaşları yüz yüze gelecek şekilde yerleştiriniz (Görsel 2.96).

Görsel 2.96: Kumaşları yüz yüze yerleştirme

11. Kavisli parçayı, önce orta noktalarını (Görsel 2.97.a) daha sonra kenar uçlarını (Görsel 2.97.b) eşleştirerek iğne ile sabitleyiniz.

Görsel 2.97: Kumaşları iğneleyerek sabitleme

12. Kumaş parçalarını, kenarlarda 1 cm dikiş payı bırakarak makinede birleştiriniz (Görsel 2.98).
13. Dikiş paylarına çıtlatma yapınız (Görsel 2.99).
14. Fazla dikiş paylarını kesiniz.

Görsel 2.98: Makinede birleştirme

Görsel 2.99: Dikiş payını çıtlatma

15. Belirlenen sayı kadar işlemleri tekrarlayınız.
16. Kumaş ve model özelliğine uygun ısıda ütü yaparak çalışmayı tamamlayınız (Görsel 2.100).

Görsel 2.100: Tamamlanmış çalışma

Değerlendirme

Çalışmanız ders öğretmeni tarafından Kontrol Listesi 10 ile değerlendirilecektir.

Kontrol Listesi 10

10. Uygulama ile ilgili gözlemlenmesi gereken beceriler "ÖLÇÜTLER" sütununda listelenmiştir. Gözlemlediğiniz ölçütün karşısına beceriye ilişkin gözlem sonucunuzu (X) işareti ile belirtiniz.

ÖLÇÜTLER	EVET	HAYIR
1. Araç gereç hazırlığı yaptı.		
2. Tekniğe uygun model tasarladı.		
3. Makinenin dikiş ayarlarını yaptı.		
4. Tasarıma uygun kumaş seçti.		
5. 25 x 25 cm ölçülerinde iki farklı renkten kumaş kesti.		
6. Kalıpları hazırladı.		
7. Kalıpları kumaşlara yerleştirerek kesti.		
8. Kumaşları renklerine göre eşleştirdi.		
9. Kumaş parçalarını katlayarak orta noktalarını işaretledi.		
10. Kumaşları yüz yüze gelecek şekilde yerleştirdi.		
11. Kavisli parçayı, diğer parçaya önce orta noktaları daha sonra kenar uçlarını eşleştirerek iğne ile sabitledi.		
12. Kumaş parçalarını, kenarlarda 1 cm dikiş payı bırakarak makinede birleştirdi.		
13. Dikiş paylarına çıtlatma yaptı.		
14. Fazla dikiş paylarını kesti.		
15. Belirlenen sayı kadar işlemleri tekrarladı.		
16. Her aşamada kumaşını ütüledi.		
17. Kumaş ve model özelliğine uygun ısıda ütü yaptı.		
18. Uygulamayı, verilen sürede tamamladı.		
19. Temiz ve düzenli çalıştı.		
20. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.		

Değerlendirme : HAYIR olarak işaretlenen becerilere yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

2.4. MAKİNEDE ZEMİN KUMAŞINA (KÂĞITLI) BİRLEŞTİRME

Makinede zemin kumaşına birleştirme, kolay ve kısa sürede yapılabilen bir tekniktir. Çalışmayı yapmak için öncelikle kâğıt, tela, kumaş vb. zeminlere çizimler yapılır. Çizimlerin ardından renk sıralaması yapılır. Kullanılacak kumaşlar, çizimlere uygun ölçülerde hazırlanır. Kumaşlar, zemin üzerindeki çizgilere renk sırasına uygun olarak yerleştirilerek çizgi üzerinden dikilir.

Desen özelliği göz önüne alındığında çalışmalar çoğunlukla merkezden dışa doğru olur. Bazı desenlerde ise kenardan kenara çalışılır.

Dizgi tekniği, farklı kumaş parçalarının ince bantlar hâlinde zemin kumaşına ya da kâğıda dikilerek birleştirilmesidir. İstenilen formlar kumaşın üzerine yerleştirilip farklı ende ve açılarda dikilerek kesilir. Daha büyük çalışmalara yetmeyecek dar şerit parçalarını değerlendirmek için iyi bir yöntemdir. Bu tekniği kullanarak birçok desen üretilip farklı ürün tasarımları yapılabilir (Görsel 2.101).

Görsel 2.101: Makinede zemin kumaşına (kâğıtlı) birleştirme ile yapılmış ürün

11. UYGULAMA

Amaç: Kâğıt üzerinde kumaş parçalarını merkezden dışa doğru makinede birleştirerek kırkyama çalışması yapmak.

Süre ..... ders saati

Verilen işlem basamaklarını uygulayarak öğretmeninizin belirlediği sürede kâğıt üzerinde kumaş parçalarını merkezden dışa doğru makinede birleştirip kırkyama çalışması yapınız.

Araç Gereç

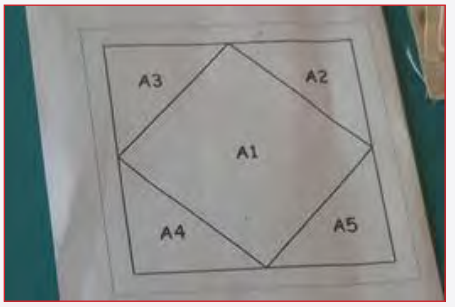
Kâğıt (aydınger, düz zemin kâğıdı, ince tela, zemin kumaşı), karton, çeşitli desen ve renkte kumaşlar, uygun renkte dikiş iplikleri, dikiş iğnesi, toplu iğne, makine, makine malzemeleri, standart bir ütü, ütü masası, ihtiyaca göre ütü bezi

Öneriler

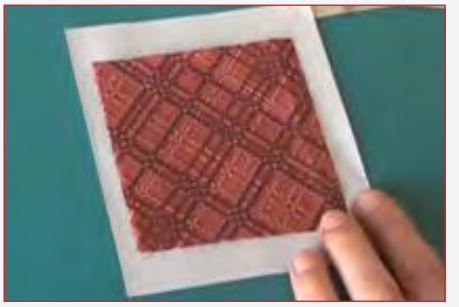
1. Makine ayarlarını kumaş özelliğini dikkate alarak yapınız.
2. Kumaşı zedelemeden kâğıtları çıkartmaya dikkat ediniz.

İşlem Basamakları

1. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyunuz.
2. Aydınlık, temiz ve düzenli bir çalışma ortamı hazırlayınız.
3. Kullanacağınız araç gereci hazırlayınız.
4. Tasarım yapınız.
5. Tasarımınızı renklendiriniz.
6. Bir adet 13 x 13 cm, dört adet 15 x 10 cm ölçülerinde kumaş kesiniz.
7. Kalıp hazırlayınız. Bu kalıba işlem numarası veriniz (Görsel 2.102).
8. Bir numaralı kumaş parçasını, kâğıdın arkasına A1 konumuna (Kumaşın tersi kâğıda bakacak.) yerleştirerek iğne ile sabitleyiniz (Görsel 2.103).

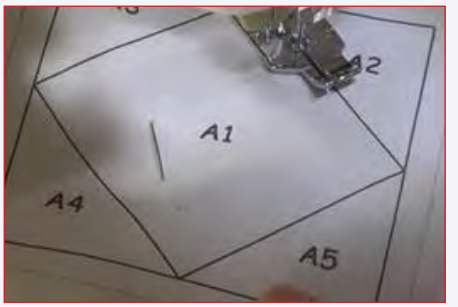

Görsel 2.102: İşlem numarası verilmiş kalıp

Görsel 2.103: A1 konumuna kumaş yerleştirme

9. Kalıbın ön yüzünü (Kumaş parçaları kâğıdın altında kalacak.) çeviriniz.
10. A2 yazan kenarı çizgi üzerinden makinede dikiniz (Görsel 2.104).

Görsel 2.104: Makinede dikme

11. Dikilen kenarı Görsel 2.105'teki gibi sert bir katona doğru ters çevirip ütüleyiniz.
12. Dikilen parçanın fazla kumaşını Görsel 2.106'daki gibi dikiş payı vererek kesiniz.

Görsel 2.105: Dikilen payı ters çevirme

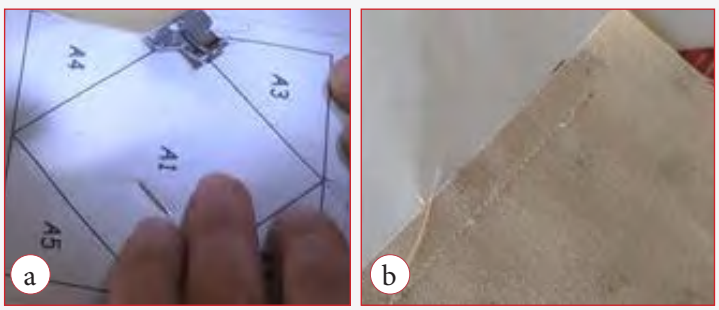

Görsel 2.106: Dikiş payını kesme

13. İki numaralı kumaş parçasını, A3 konumuna kumaşların ön yüzleri birbirine bakacak şekilde yerleştirerek iğne ile sabitleyiniz (Görsel 2.107).
14. Kalıbın ön yüzünü (Kumaş parçaları kâğıdın altında kalacak.) çeviriniz.
15. A3 yazan kenarı çizgi üzerinden makinede dikiniz (Görsel 2.108).

Görsel 2.107: İğne ile sabitleme

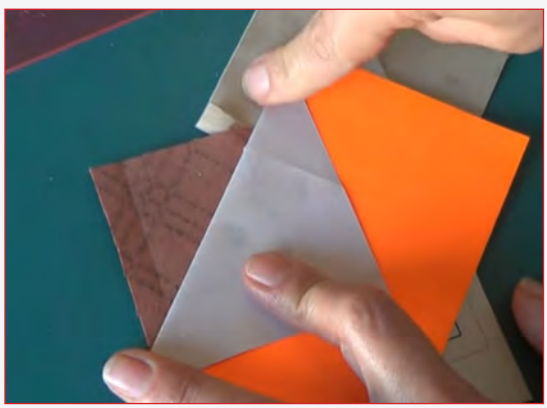

Görsel 2.108: Makinede dikme

16. Dikilen kenara Görsel 2.109'daki gibi sert bir karton yerleştiriniz.
17. Dikilen kenarı Görsel 2.110'daki gibi kartona doğru ters çevirip ütüleyiniz.
18. Dikilen parçanın fazla kumaşını dikiş payı vererek kesiniz.

Görsel 2.109: Karton yerleştirme

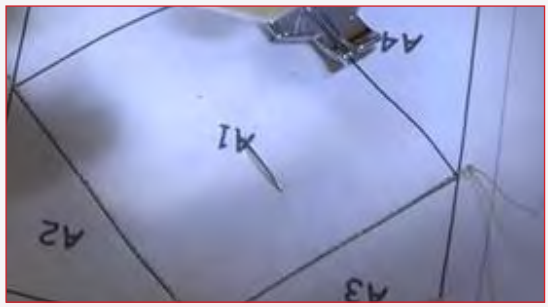

Görsel 2.110: Kumaşı ters çevirme

19. Üç numaralı kumaş parçasını A4 konumuna kumaşların ön yüzleri birbirine bakacak şekilde yerleştirerek iğne ile sabitleyiniz (Görsel 2.111).
20. Kalıbın ön yüzünü (Kumaş parçaları kâğıdın altında kalacak.) çeviriniz.
21. A4 yazan kenarı çizgi üzerinden makinede dikiniz (Görsel 2.112).

Görsel 2.111: İğne ile sabitleme

Görsel 2.112: Makinede dikme

22. Dikilen kenara karton yerleştiriniz.
23. Dikilen kenarı kartona doğru ters çevirip ütüleyiniz.
24. Dikilen parçanın ucunu dikiş payı vererek kesiniz.
25. Dört numaralı kumaş parçasını A5 konumuna kumaşların ön yüzleri birbirine bakacak şekilde yerleştirerek iğne ile sabitleyiniz.
26. Kalıbın ön yüzünü (Kumaş parçaları kâğıdın altında kalacak.) çeviriniz.
27. A5 yazan kenarı çizgi üzerinden makinede dikiniz (Görsel 2.113).
28. Dikilen kenara Görsel 2.114'teki gibi sert bir karton yerleştiriniz.
29. Dikilen kenarı kartona doğru ters çevirip ütüleyiniz.

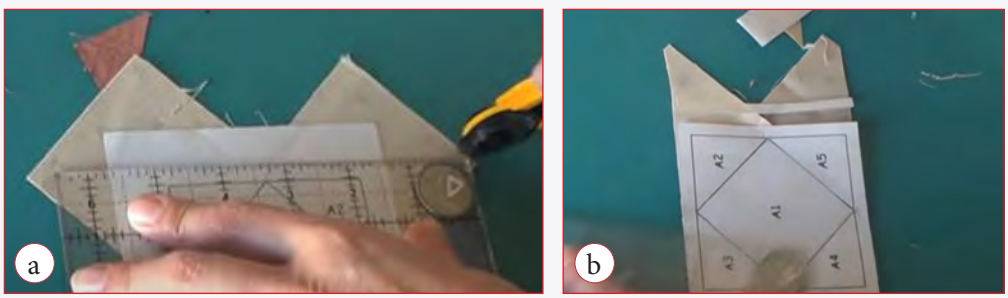

Görsel 2.113: Makinede dikme

Görsel 2.114: Kartonu yerleştirme

30. Cetvel ve keski kullanarak fazla payları kesiniz (Görsel 2.115).

Görsel 2.115: Payları kesme

31. Belirlenen sayı kadar işlemleri tekrarlayınız.
32. Kumaşı kâğıttan çıkartınız.
33. Kumaş ve model özelliğine uygun ısıda ütü yaparak çalışmayı tamamlayınız (Görsel 2.116).

Görsel 2.116: Tamamlanmış çalışma

Değerlendirme

Çalışmanız ders öğretmeni tarafından Kontrol Listesi 11 ile değerlendirilecektir.

Kontrol Listesi 11

11. Uygulama ile ilgili gözlemlenmesi gereken beceriler "ÖLÇÜTLER" sütununda listelenmiştir. Gözlemlediğiniz ölçütün karşısına beceriye ilişkin gözlem sonucunuzu (X) işareti ile belirtiniz.

ÖLÇÜTLER	EVET	HAYIR
1. Araç gereç hazırlığı yaptı.		
2. Tekniğe uygun model tasarladı.		
3. Tasarıma uygun kumaş seçti.		
4. Seçtiği kumaşları ölçülerine uygun kesti.		
5. Makinenin dikiş ayarlarını yaptı.		
6. Kumaşı kalıba yerleştirerek sabitledi.		
7. Kumaş parçalarını model özelliğine ve tekniğe uygun olarak birleştirdi.		
8. Her aşamada kumaşı ütüledi.		
9. Kumaşı zedelemeden kâğıtları çıkardı.		
10. Kumaş ve model özelliğine uygun ısıda ütü yaptı.		
11. Uygulamayı, verilen sürede tamamladı.		
12. Temiz ve düzenli çalıştı.		
13. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.		

Değerlendirme : HAYIR olarak işaretlenen becerilere yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

12. UYGULAMA

Amaç: Kâğıt üzerinde kumaş parçalarını kenardan kenara makinede birleştirerek kırkyama çalışması yapmak.

Süre ..... ders saati

Verilen işlem basamaklarını uygulayarak öğretmeninizin belirlediği sürede kâğıt üzerinde kumaş parçalarını kenardan kenara doğru makinede birleştirip kırkyama çalışması yapınız.

Araç Gereç

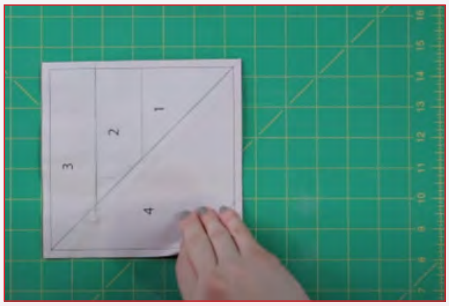
Kâğıt (aydınger, düz zemin kâğıdı, ince tela, zemin kumaşı), çeşitli desen ve renkte kumaşlar, uygun renkte dikiş iplikleri, dikiş iğnesi, toplu iğne, makine, makine malzemeleri, standart bir ütü, ütü masası, ihtiyaca göre ütü bezi

Öneriler

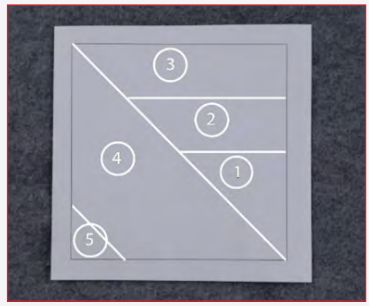
1. Makine ayarlarını kumaş özelliğini dikkate alarak yapınız.
2. Kumaşı zedelemeden kâğıtları çıkartmaya dikkat ediniz.

İşlem Basamakları

1. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyunuz.
2. Aydınlık, temiz ve düzenli bir çalışma ortamı hazırlayınız.
3. Kullanacağınız araç gereci hazırlayınız.
4. Tekniğe uygun tasarım yapınız.
5. Kalıp hazırlayarak kalıba işlem numarası veriniz (Görsel 2.117 ve 2.118).
6. İşlem sırasına uygun renk sıralaması yapınız (beyaz, siyah, gri, kırmızı, somon).

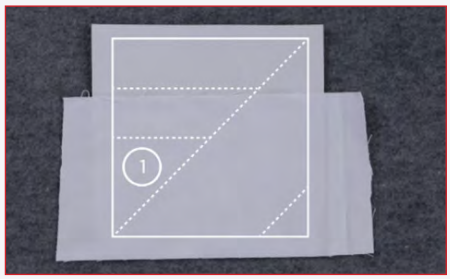

Görsel 2.117: Kalıp

Görsel 2.118: İşlem numarası verme

7. Tasarıma uygun kumaş parçalarını kesiniz.
8. Bir numaralı beyaz renk kumaş parçasını, kumaşın tersi kâğıda bakacak şekilde kalıp kâğıda yerleştiriniz (Görsel 2.119).
9. Kumaşı, kâğıt kalıba toplu iğne ile sabitleyiniz (Görsel 2.120).

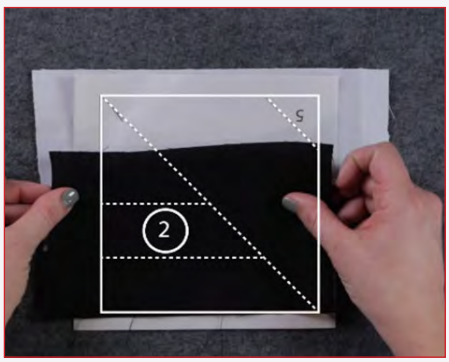

Görsel 2.119: Bir numaralı kumaş parçasının kalıba yerleştirilmesi

Görsel 2.120: Bir numaralı kumaş parçasının kalıba sabitlenmesi

10. Kalıbın ön yüzünü (Kumaş parçaları kâğıdın altında kalacak.) çeviriniz.
11. Bir numaranın çizgisi üzerinden makinede dikiniz.
12. Dikilen kenarın düz yüzünü çevirip ütüleyiniz.
13. İki numaralı siyah renk kumaş parçasını, kumaşların ön yüzleri birbirine bakacak şekilde yerleştiriniz (Görsel 2.121).
14. Kumaşı, kâğıt kalıba toplu iğne ile sabitleyiniz (Görsel 2.122).

Görsel 2.121: İki numaralı kumaş parçasının kalıba yerleştirilmesi

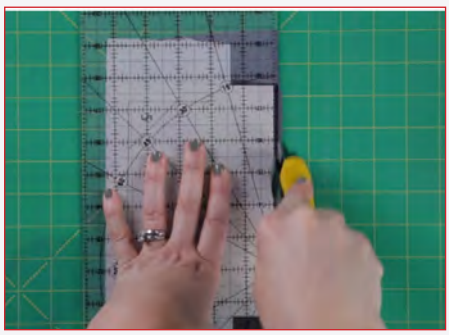

Görsel 2.122: İki numaralı kumaş parçasının kalıba sabitlenmesi

15. Kalıbın ön yüzünü (Kumaş parçaları kâğıdın altında kalacak.) çeviriniz.
16. İki numaranın çizgisi üzerinden makinede dikiniz.
17. Dikilen kenarın düz yüzünü çevirip ütüleyiniz (Görsel 2.123).
18. Dikilen parçanın fazla kumaşını dikiş payı vererek kesiniz (Görsel 2.124).

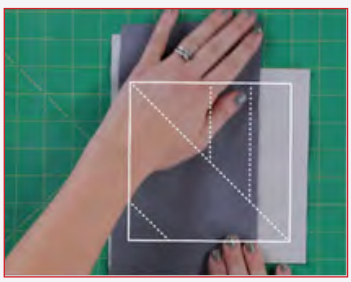

Görsel 2.123: Çevrilen kumaş parçasını ütüleme

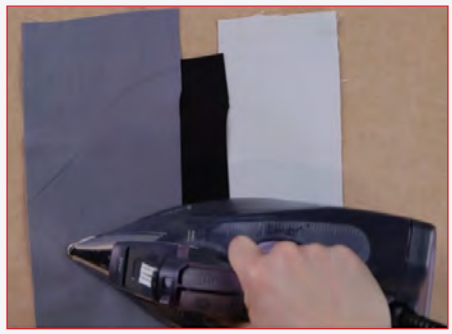
Görsel 2.124: Fazla dikiş paylarının kesilmesi

19. Üç numaralı gri renk kumaş parçasını, kumaşların ön yüzleri birbirine bakacak şekilde yerleştiriniz (Görsel 2.125).

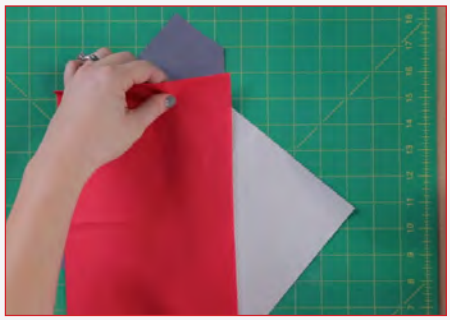
Görsel 2.125: Üç numaralı kumaş parçasının kalıba yerleştirilmesi

20. Kumaşı, kâğıt kalıba toplu iğne ile sabitleyiniz.
21. Kalıbın ön yüzünü (Kumaş parçaları kâğıdın altında kalacak.) çeviriniz.
22. Üç numaranın çizgisi üzerinden makinede dikiniz.
23. Dikilen kenarın düz yüzünü çevirip ütüleyiniz (Görsel 2.126).

Görsel 2.126: Çevrilen kumaş parçasını ütüleme

24. Dikilen parçanın fazla kumaşını, dikiş payı vererek kesiniz.
25. Dört numaralı kırmızı renk kumaş parçasını, kumaşların ön yüzleri birbirine bakacak şekilde yerleştirerek iğne ile sabitleyiniz (Görsel 2.127 ve 2.128).

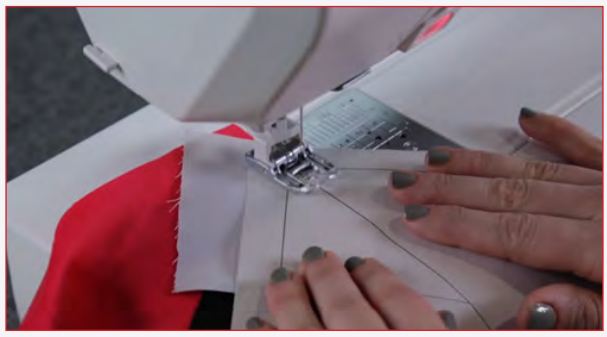

Görsel 2.127: Dört numaralı kumaş parçasını yerleştirme

Görsel 2.128: Dört numaralı kumaş parçasının kalıba sabitlenmesi

26. Kalıbın ön yüzünü (Kumaş parçaları kâğıdın altında kalacak.) çeviriniz.
27. Dört numaranın çizgisi üzerinden makinede dikiniz (Görsel 2.129).

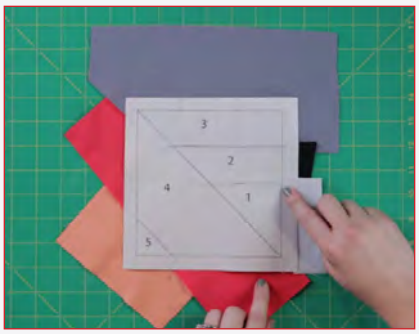
Görsel 2.129: Makinede dikme

28. Dikilen kenarın düz yüzünü çevirip ütüleyiniz.
29. Beş numaralı somon rengi kumaş parçasını, kumaşların ön yüzleri birbirine bakacak şekilde yerleştiriniz (Görsel 2.130).

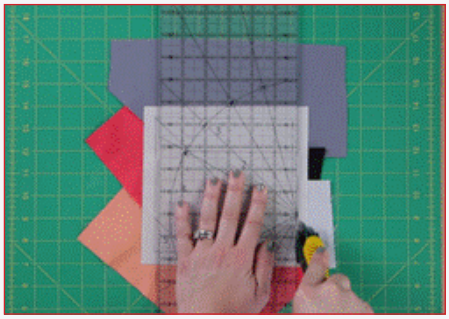
Görsel 2.130: Beş numaralı kumaş parçasını yerleştirme

30. Kumaşı, kâğıt kalıba toplu iğne ile sabitleyiniz.
31. Kalıbın ön yüzünü (Kumaş parçaları kâğıdın altında kalacak.) çeviriniz.
32. Beş numaranın çizgisi üzerinden makinede dikiniz.
33. Dikilen kenarın düz yüzünü çevirip ütüleyiniz (Görsel 2.131).

Görsel 2.131: Ütülenmiş çalışma

34. Cetvel ve keski kullanarak fazla parçaları kesiniz (Görsel 2.132).
35. Belirlenen sayı kadar işlemleri tekrarlayınız.
36. Kumaşı kâğıttan çıkartınız (Görsel 2.133).

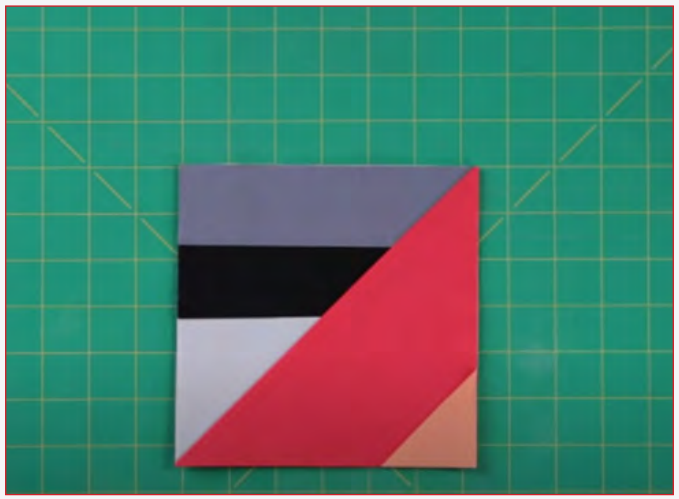

Görsel 2.132: Fazla payların kesilmesi

Görsel 2.133: Kumaşın kâğıttan çıkartılması

37. Kumaş ve model özelliğine uygun ısıda ütü yaparak çalışmayı tamamlayınız (Görsel 2.134).

Görsel 2.134: Tamamlanmış çalışma

Değerlendirme

Çalışmanız ders öğretmeni tarafından Kontrol Listesi 12 ile değerlendirilecektir.

Kontrol Listesi 12

12. Uygulama ile ilgili gözlemlenmesi gereken beceriler "ÖLÇÜTLER" sütununda listelenmiştir. Gözlemlediğiniz ölçütün karşısına beceriye ilişkin gözlem sonucunuzu (X) işareti ile belirtiniz.

ÖLÇÜTLER	EVET	HAYIR
1. Araç gereç hazırlığı yaptı.		
2. Tekniğe uygun model tasarladı.		
3. Tasarıma uygun kumaş seçti.		
4. Seçtiği kumaşları ölçülerine uygun kesti.		
5. Makinenin dikiş ayarlarını yaptı.		
6. Kumaşı kalıba yerleştirerek sabitledi.		
7. Kumaş parçalarını model özelliğine ve tekniğe uygun olarak birleştirdi.		
8. Her aşamada kumaşı ütüledi.		
9. Kumaşı zedelemeden kâğıtları çıkarttı.		
10. Kumaş ve model özelliğine uygun ısıda ütü yaptı.		
11. Uygulamayı, verilen sürede tamamladı.		
12. Temiz ve düzenli çalıştı.		
13. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.		

Değerlendirme : HAYIR olarak işaretlenen becerilere yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

SIRA SİZDE

Amaç: 50 x 110 cm ölçülerinde makinede birleştirme tekniği ile kırkyama runner (ranır) dikmek.

Süre
.....
ders saati

Verilen işlem basamaklarını uygulayarak Görsel 2.135'te örnek olarak gösterilen kırkyama ranırın benzerini zevkinize uygun kumaşlarla dikiniz.

İşlem basamaklarını öğretmeninizin belirlediği sürede "Derecelendirme Ölçeği" nde yer alan ölçütleri dikkate alarak uygulayınız.

Görsel 2.135: Ranır örneği

Araç Gereç

Kumaş, makas, döner keski, mezura, cetvel, kalem, desen kâğıdı, çizim sabunu, dikiş iğnesi, toplu iğne, dikiş ipliği, artık kumaşlar, dikiş makinesi, ütü, ütü masası

Öneriler

1. Kumaş seçiminde renk uyumuna dikkat ediniz.
2. Kesim yapmadan önce kumaş hesaplamasını dikkatli yapınız.
3. Makine ayarlarını kumaş özelliğini dikkate alarak yapınız.

İşlem Basamakları

1. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyunuz.
2. Aydınlık, temiz ve düzenli bir çalışma ortamı hazırlayınız.
3. Kullanacağınız araç gereci hazırlayınız.
4. Tekniğe uygun tasarım yapınız.
5. Tasarımınıza uygun kumaş seçiniz.
6. Birim, motif ve blok sayılarını ve ölçülerini belirleyiniz.
7. Bordür sayılarını ve ölçülerini belirleyiniz.
8. Numaralandırma yaparak işlem sıralarını belirleyiniz.
9. Ölçülendirmeye uygun kesim planı yapınız.
10. Kırkyama cetveli ile kumaş parçalarını kesiniz.
11. Kestiğiniz parçaları tasarıma uygun olarak birleştirerek blokları oluşturunuz.
12. Tasarladığınız model oluşana kadar blokları birleştiriniz.
13. Kenar bordürlerini yerleştirerek birleştiriniz.
14. Kesilen kumaşları modele uygun şekilde ortadan başlayarak makinede birleştirip modeli oluşturunuz.
15. Ranırın arka yüzü için 50 x 110 cm ölçülerinde arkalık kumaş kesiniz.
16. Arkalık kumaş ile kırkyama çalışması yapılmış parçayı, düz yüzler birbirine bakacak şekilde yüz yüze getirip iğneyle tutturunuz.
17. 10 cm açıklık bırakarak ranırın kenarlarını makinede dikip birleştiniz.
18. Bırakılan açıklıktan kumaşı yüzüne çeviriniz.
19. Kumaş ve model özelliğine uygun ısıda ütü yaparak çalışmayı tamamlayınız.
20. 10 cm açıklığı dikerek kapatınız.
21. Bitmiş ürünün ütüsünü yapınız.

Öğrencinin

Adı Soyadı : ..... Toplam Puan : .....

Numarası : ..... Değerlendirme Tarihi : .....

DERECELENDİRME ÖLÇEĞİ

Sıra Sizde uygulaması kapsamında ne kadar başarıya ulaşıldığını ölçmek için aşağıda listelenen ölçütlerin karşısına gözlemleriniz doğrultusunda 1 (Geliştirilebilir), 2 (Orta), 3 (İyi), 4 (Çok İyi) derecelerini göz önünde bulundurarak "X" işareti ile puanlayınız.

ÖLÇÜTLER	PERFORMANS DÜZEYİ			
	Çok İyi (4)	İyi (3)	Orta (2)	Geliştirilebilir (1)
A) EDİNİLEN BİLGİYİ BECERİYE DÖNÜŞTÜRME				
1. Tasarım yaptı.				
2. Birim, motif ve blok sayılarını ve ölçülerini belirledi.				
3. Bordür sayılarını ve ölçülerini belirledi.				
4. Numaralandırma yaparak işlem sırası belirledi.				
5. Kesim planı hazırlayarak kesim yaptı.				
6. Kesilen kumaşları tasarıma uygun şekilde ortadan başlayarak makinede birleştirip modeli oluşturdu.				
7. Kenar bordürlerini birleştirdi.				
8. Arkalık kumaşı kesti.				
9. Arkalık kumaş ile kırkyama kumaşını aralık bırakarak dikti.				
10. Kumaş ve model özelliğine uygun ısıda ütü yaptı.				
11. Ürünün yüzünü çevirerek açıklığı dikti.				
12. Ürünü temiz çalıştı.				
13. Bitmiş ürünün ütüsünü yaptı.				
B) HAZIRLIK VE BEKLENİLEN DAVRANIŞ				
14. Çalışma ortamını hazırladı.				
15. Araç gereci hazırladı.				
16. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.				
17. Uygulamayı verilen sürede tamamladı.				
Tablo Puanını 100'lük Sisteme Dönüştürme İşlemi Tabloda her bir ölçüt için belirlenen en yüksek puan 4'tür. Tabloda toplam 17 ölçüt vardır. Tablodan alınabilecek en yüksek puan 17 x 4 = 68 **DEĞERLENDİRME PUANI = (Tablo Puanı x 100)/68**				

Değerlendirme: Eğer bu ölçekten 100 üzerinden 70 puan aldıysanız bu öğrenme için başarınız yeterli düzeyde demektir. 69 veya altı puan aldıysanız ilgili konularda kendinizi geliştiriniz.

3. ÖĞRENME BİRİMİ

KIRKYAMA KENAR BORDÜRÜ

KONULAR

3.1. KIRKYAMA BLOKLARI HAZIRLAMA

3.2. KIRKYAMA BLOKLARI ÇERÇEVELEME

3.3. KIRKYAMADA KENAR BORDÜRÜ HAZIRLAMA

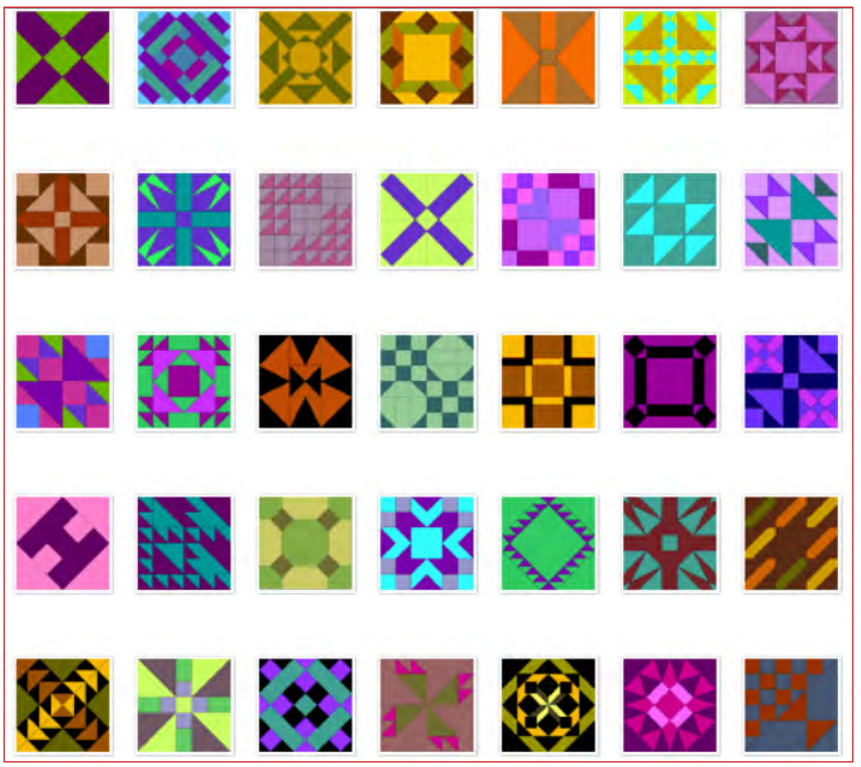
NELER ÖĞRENECEKSİNİZ?

1. Kırkyama blokları tasarlayarak ölçülendirmeyi
2. Ölçülendirmeye uygun kesim yaparak blok dikmeyi
3. Kırkyama bloklarına çerçeve yapabilmeyi
4. Kırkyama modeline uygun tarzda bordür tasarlayarak dikebilmeyi

3.1. KIRKYAMA BLOKLARI HAZIRLAMA

Blok, birden çok bölümü bir araya getirilmiş olan, bir bütün oluşturan anlamına gelir. Kırkyama tekniğinde ise blok, çeşitli biçimlerde kesilmiş değişik renk ve şekildeki kumaş parçalarının yan yana getirilip dikilmesiyle oluşturulan çok parçalı desenin bölümlerinden her biridir. Oluşturulan bu bloklar, ürüne uygun bir tasarımla bir araya getirilir ve bunlarla yeni bir kompozisyon oluşturulur. Kompozisyonda kullanılan ögeler, uyumlu ve dengeli bir şekilde düzenlenip yan yana getirildiğinde bir bütünlük oluşturmalıdır.

Kırkyama tekniği stil, şekil, renk ve malzeme türlerinin kombinasyonunda sınırı olmayan fikir ve deneyler için geniş bir alandır. Sanatçı, yaratıcılığını hayata geçirebilir. Hayvanlar, çiçekler, sıra dışı desenlerle aplikeler, geometrik mozaikler ve ilginç fikirler uygulamalarla hayata geçirilip yatak örtüsü veya rahat bir battaniyeye dönüştürülebilir. Bu dönüşümün oluşabilmesi için çizim bilgisi ve becerisiyle hayal gücü birleştirilmeli ve güçlü bir tasarım yapılarak desen şeması oluşturulmalıdır. Tasarım yapılmadan, piyasada bulunan kırkyama türlerine göre oluşturulmuş yüzlerce blok deseninden biri veya birkaçı da seçilerek üretim yapılabilir (Görsel 3.1).

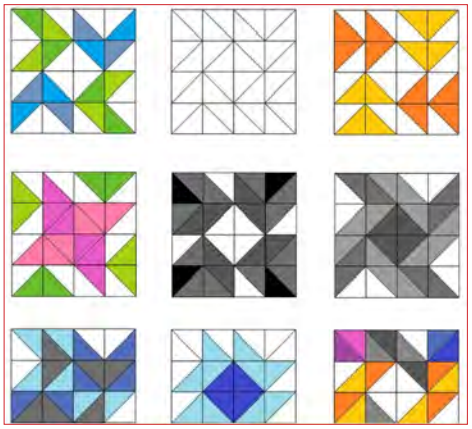

Görsel 3.1: Blok örnekleri

3.1.1. Blok Tasarlama

Blok oluşturma; kenar uzunlukları aynı, şekil olarak aynı veya farklı parçaların farklı renk ve desende birleştirilerek yan yana getirilmesi işidir. Blok parçalarının sayısı tasarıma göre değişir. Blok içinde parçaların yerlerini değiştirerek ya da bütün içinde blokların yerlerini değiştirerek birçok farklı model tasarlanabilir. Blok tasarlarken elde var olan parçalara göre tasarım yapılması esastır.

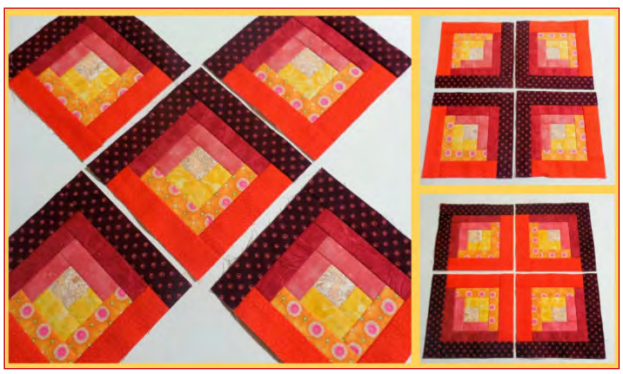
Blok düzenlemede renk, algıya etki etki eden çok önemli bir faktördür. Şekiller aynı bile olsa farklı renk seçenekleri ile çeşitli görünümde kombinasyonlar elde edilebilir. Tek üçgen modeli ile farklı renkler kullanılarak Görsel 3.2'deki gibi birbirinden farklı etkiler oluşturan modeller hazırlanabilir. Aynı renk kombinasyonu ile hazırlanan bloklar yan yana getirilerek daha büyük parçalar elde edilirken de renk faktörü ile derinlik, boyut, ışık, soğuk, sıcak vb. farklı etkiler oluşturan kombinasyonlar oluşturmak mümkündür (Görsel 3.3 ve 3.4).

Görsel 3.2: Blok düzenlemede renk kombinasyonunun algıya etkisi

Görsel 3.3: Renklerle oluşturulan üç boyut etkisi (3D deseni)

Görsel 3.4: Yan yana kullanılan blok renklerinin algıya etkisi

Kırkyama blokları düzenlemede kullanılan parçaların kumaş renkleri, ton dereceleri, dokuları, yönleri, desen aralıkları ve büyüklükleri dengeli olmalıdır. Kompozisyon üzerinde dengesizlik oluşturan kısımların yeri, rengi, ton derecesi, yön aralığı, büyüklüğü değiştirilmeli ya da uyumlu bir şekilde tekrar yerleştirilmelidir.

Tekrar eden blokların birbirinin aynısı olması kompozisyon oluşturmada ve ürünün ortaya çıkmasında çabuklaştırıcı rol oynamaktadır. Ancak farklı şekil ve renkler bir araya getirilerek hazırlanan blokların

birleştirilmesi daha hareketli, canlı bir etki oluşturacak ve hayal gücünün katkılarıyla sanat eseri ürünler yapmayı sağlayacaktır. Farklı şekil ve temalarda hazırlanan bloklarda doğayı, bitkileri, hayvanları tasvir eden çalışmalar; eşya, manzara veya soyut anlatımlar yapmak mümkündür (Görsel 3.5, 3.6, 3.7, 3.8 ve 3.9).

Görsel 3.5: Manzara

Görsel 3.6: Soyut anlatım

Görsel 3.7: Hayvan deseni

Görsel 3.8: Bitki deseni

Görsel 3.9: Eşya

3.1.2. Blok Dikim Teknikleri

Blok dikme işi, parçadan bütüne doğru gidilen aşamalı bir çalışma şeklidir. Parça birleştirme işi, klasik yöntemle planlı bir şekilde şemalar hazırlanarak ya da plansız doğaçlama olmak üzere iki stilde yapılabilir. Parçaların sayısı istenilen ölçü elde edilinceye kadar tekrarlanabilir.

Geleneksel Kırkyama Tekniği

Planlı ve aşamalı bir çalışma tekniğidir. Geleneksel kırkyama tekniğinin çalışma aşamaları şunlardır:

- Çalışmaya başlamadan önce model tasarımı yapılarak şema hazırlanır.
- Parçalar, şemalarda yer alan planlamaya ve dikiş tekniğine uygun sıralamada birleştirilerek bloklar oluşturulur (Görsel 3.10).
- Şemaya uygun şekilde blokların birleştirilmesiyle bütün parça elde edilir (Görsel 3.10).

Görsel 3.10: Bloktan bütüne birleşim aşamaları

DİKKAT

Model tasarımına göre oluşturulan bloklar makinede birleştirilmeden önce şemada tasarlanan etkinin oluşup oluşmadığı kontrol edilmelidir. Gerekirse birleşim planı yeniden düzenlenmelidir.

Doğaçlama Kırkyama

Kırpık parçaların astar kumaşın üzerine denk geldiği şekilde eklenmesiyle doğaçlama bir şekilde yapılan tekniktir. Tıpkı bir ressamın eline fırçayı alıp zihninde tasavvur ettiğini boya ve fırça yardımı ile görünür hâle getirdiği resim sanatı gibi.

İşe başlamadan önce kâğıt üzerinde sıralama, ölçülendirme gibi bir planlama yapılmaz. İhtiyaç duyulan büyüklükte kesilen parçanın ortasından başlanarak eldeki parçalarla dışa doğru ekleme yapılır. Kumaş parçaları, elde edilmek istenen renk etkisine göre koyudan açığa, açıktan koyuya dizilerek ya da desenli ve düz kumaşlar ahenkli bir akış içinde yan yana getirilerek birleştirilir. Ürünü yapan kişi kuralsız olarak parçaları bir araya getirirken sadece kendi ruhundan, zevk ve anlayışından bir şeyler katar. Rastgele dikilmiş çeşitli renk, boyut ve şekillerdeki yamalardan oluşturulan bu tür kırkyamada ürünlerin dikişleri kurdele, dantel, düğme, boncuk vb. materyallerle süslenebilir (Görsel 3.11).

Görsel 3.11: Doğaçlama kırkyama örneği

3.1.3. Kırkyama Blokları Hazırlamada Kullanılan Araç Gereç

Kırkyamada blok hazırlama tekniğinde kullanılan kumaşlar, motifler ve uygulamalar kişinin zevkine, ürünün özelliğine ve kullanılacak yere göre değişiklik gösterir. Ancak kullanılan araç gereç hemen hemen aynıdır. Tekniğe uygun araç gereç seçmek, çalışma öncesi eksiksiz hazırlık yapmak ve zamanı iyi değerlendirmek uygulanacak ürünün kalitesi için önemlidir. Kırkyama blok uygulamasında kullanılan başlıca malzemeler; dikiş makinesi, çeşitli renkte düz veya desenli kumaş, iğne, iplik, işaretleyici kalem ya da sabun, makas, kesim tahtası, cetveldir.

1. UYGULAMA

Amaç: Geleneksel yöntemle blok çalışması yapmak.

Süre ..... ders saati

Verilen işlem basamaklarını uygulayarak öğretmeninizin belirlediği sürede geleneksel blok çalışmasını yapınız.

Araç Gereç

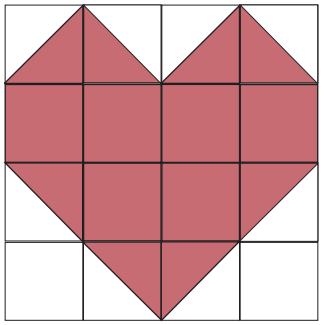
Çeşitli desen ve renkte kumaşlar, uygun renkte dikiş iplikleri, cetvel, işaret sabunu, makas, döner rulet, dikiş iğnesi, toplu iğne, makine, makine malzemeleri, ütü, ütü masası

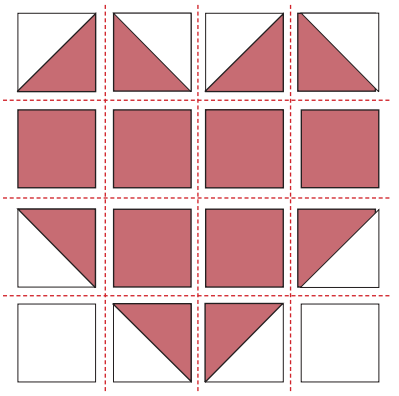
Öneriler

1. Parçaları birleştirirken kenarların tam olarak üst üste geldiğinden emin olunuz.
2. Birleştirme yapılmış parçaları birbiri ile dikerken dikişlerin karşılıklı gelip gelmediğini her aşamada mutlaka kontrol ediniz.

İşlem Basamakları

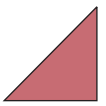
1. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyunuz.
2. Aydınlık, temiz ve düzenli bir çalışma ortamı hazırlayınız.
3. Kullanacağınız araç gereci hazırlayınız.
4. Kumaşları kesime hazırlayınız.
5. Basit blok deseni tasarlayınız (Görsel 3.12).
6. Blok desen parçalarının bitmiş hâlinin ölçülerini ve kesim ölçülerini belirleyiniz.

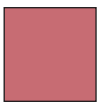

Bloğun ölçüleri

- Dikiş payı ilave edilmiş ölçü: 32 x 32 cm
- Bitmiş ölçü: 30 x 30 cm

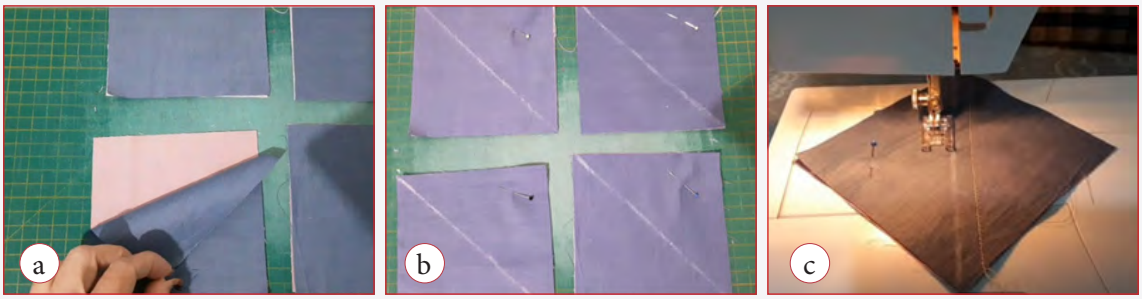
9,5 x 9,5 cm

7,5 x 7,5 cm → 9,5 x 9,5 cm → 11,5 x 11,5 cm

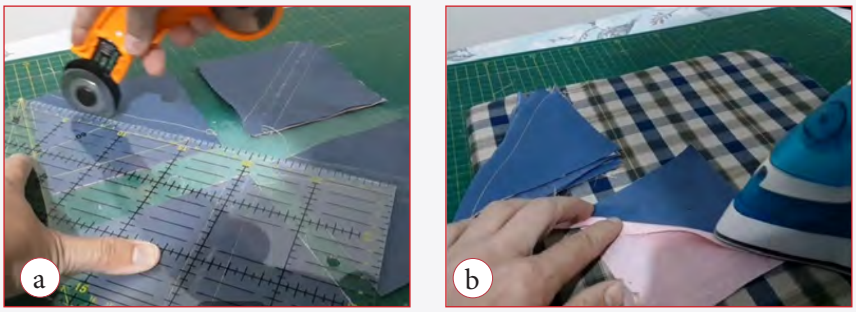
Görsel 3.12: Kırkyama blok tasarımı ve ölçüleri

7. Parçaların kesimini, renk ve parça sayısına dikkat ederek yapınız (Görsel 3.13.a).
8. İki ayrı renkte kesmiş olduğunuz 9,5 x 9,5 cm ölçülerindeki parçaları üst üste yerleştirerek toplu iğne ile tutturunuz (Görsel 3.13.b).
9. Üst üste yerleştirdiğiniz parçalarda köşeden köşeye cetvel yardımı ile düz bir çizgi çiziniz (Görsel 3.13.b).
10. Çizginin iki yanından 1 cm dikiş payı ile dikiniz (Görsel 3.13.c).

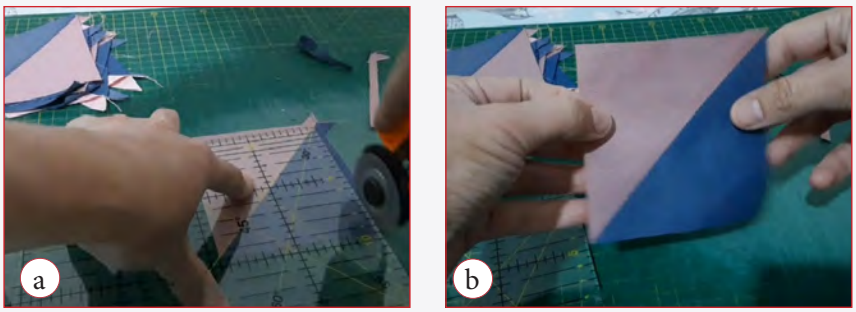
Görsel 3.13: Kumaş parçalarını kesme ve dikme aşamaları

11. İki yanından 1 cm dikiş payı ile diktiğiniz parçayı, orta çizgisinden kesici ve cetvel kullanarak kesiniz (Görsel 3.14.a).
12. Kestiğiniz parçayı ikiye açarak dikiş paylarının üzerinden ütüleyiniz (Görsel 3.14.b).

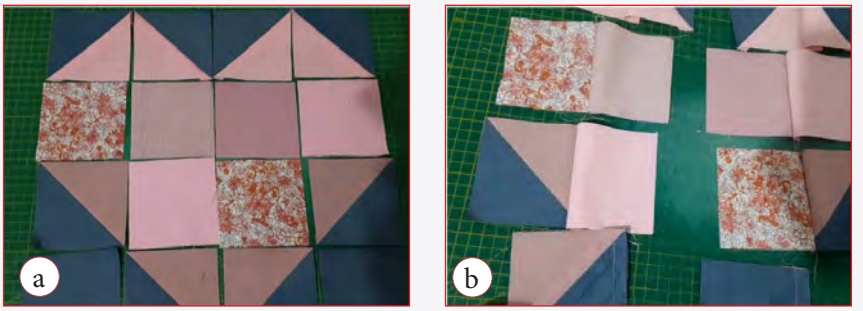
Görsel 3.14: Kumaş parçalarını kesme ve ütüleme

13. Ütülenen parçanın köşelerinde oluşan dikiş payı çıkıntılarını cetvel ve kesici yardımı ile kesip düzgün hâle getiriniz (Görsel 3.15).

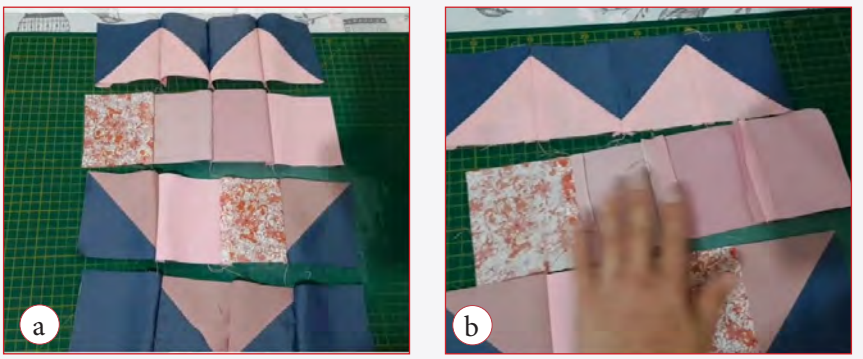
Görsel 3.15: Dikiş payı fazlalıklarını kesme

14. Hazırladığınız kareleri kompozisyona uygun şekilde sıralayınız (Görsel 3.16.a).
15. Yan yana olan parçaları birbiriyle birleştirerek ikili parçalar oluşturunuz (Görsel 3.16.b). Oluşan bu parçaları da birbiriyle birleştiriniz.

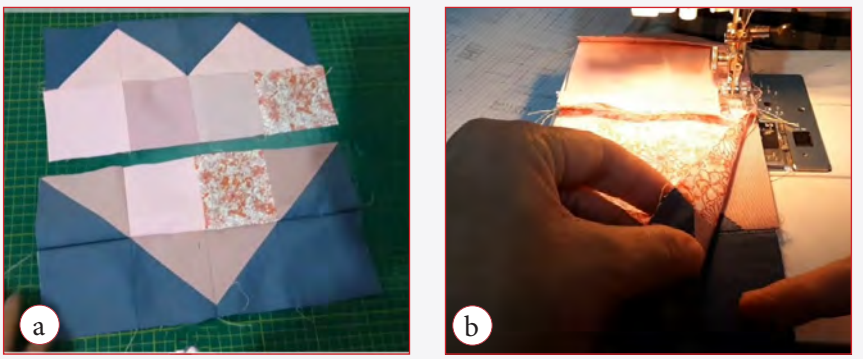
Görsel 3.16: Kumaş parçalarını dizme ve sıraya uygun dikme

16. Önce birinci sıradakileri birbiriyle daha sonra ikinci sıradakileri birbiriyle dikip üçüncü ve dördüncü sıraları da 1 cm dikiş payı ile dikerek tamamlayınız (Görsel 3.17.a).
17. Birleştirdiğiniz her sıra parçanın dikiş paylarını açarak parçaları ütüleyiniz (Görsel 3.17.b).

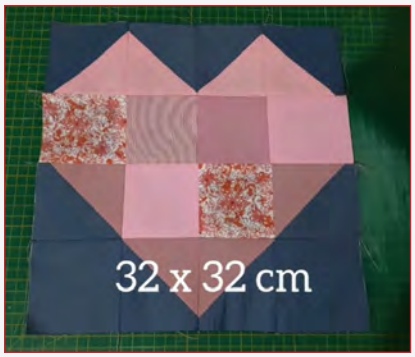
Görsel 3.17: Enine olan satırları kendi arasında birleştirme

18. Oluşan sıralı parçalardan önce ilk iki sırayı birbiri ile makinede dikerek birleştiriniz. Sonra üçüncü ve dördüncü sırayı birbiri ile 1 cm dikiş payı bırakarak birleştiriniz. Birleştirdiğiniz ikili parçaları da birbiri ile birleştirerek birleştirme işlemini tamamlayınız (Görsel 3.18 a).
19. Görsel 3.18.b'deki gibi dikişlerin karşılıklı gelmesine özen gösteriniz ve her aşamada kontrol ederek dikiniz.

Görsel 3.18: Satırları birbiri ile birleştirme

20. Kumaşı tersinden, uygun ısıda ve tüm dikiş paylarını ütüleyerek açınız.
21. Kumaş ve model özelliğine uygun ısıda ütü yaparak çalışmayı tamamlayınız (Görsel 3.19).

Görsel 3.19: Birleştirme işlemi tamamlanmış blok örneği

Değerlendirme

Çalışmanız ders öğretmeni tarafından Kontrol Listesi 1 ile değerlendirilecektir.

Kontrol Listesi 1

1. Uygulama ile ilgili gözlemlenmesi gereken beceriler "ÖLÇÜTLER" sütununda listelenmiştir. Gözlemlediğiniz ölçütün karşısına beceriye ilişkin gözlem sonucunuzu (X) işareti ile belirtiniz.

ÖLÇÜTLER	EVET	HAYIR
1. Araç gereç hazırlığı yaptı.		
2. Kumaşları kesime hazırladı.		
3. Basit blok deseni tasarladı.		
4. Tasarımı ölçülendirdi.		
5. Ölçülendirmeye uygun kumaş parçalarının kesimini yaptı.		
6. Tasarıma uygun şekilde ve verilen işlem basamaklarına dikkat ederek kumaş parçalarını birleştirdi.		
7. Dikiş paylarını tersinden ütüledi.		
8. Kumaş ve model özelliğine uygun ısıda ütü yaptı.		
9. Bitmiş ürünün ütüsünü, kumaş ve model özelliğine göre yaptı.		
10. Uygulamayı, verilen sürede tamamladı.		
11. Temiz ve düzenli çalıştı.		
12. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.		

Değerlendirme : HAYIR olarak işaretlenen becerilere yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

2. UYGULAMA **Amaç: Doğaçlama yöntemle blok çalışması yapmak.** Süre ..... ders saati

Verilen işlem basamaklarını uygulayarak öğretmeninizin belirlediği sürede doğaçlama blok çalışması yapınız.

Araç Gereç

Çeşitli desen ve renkte artık kumaşlar, uygun renkte dikiş iplikleri, cetvel, işaret sabunu, makas, döner rulet, dikiş iğnesi, toplu iğne, makine, makine malzemeleri, ütü, ütü masası

Öneriler

1. Parçaları, birleştirmeden önce ıslatarak veya bol buhar vererek ütüleyiniz.
2. Parçaları birleştirirken kenarların tam olarak üst üste geldiğinden emin olunuz.

İşlem Basamakları

1. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyunuz.
2. Aydınlık, temiz ve düzenli bir çalışma ortamı hazırlayınız.
3. Kullanacağınız araç gereci hazırlayınız.
4. Kumaşları kesime hazırlayınız (Görsel 3.20 ve 3.21).

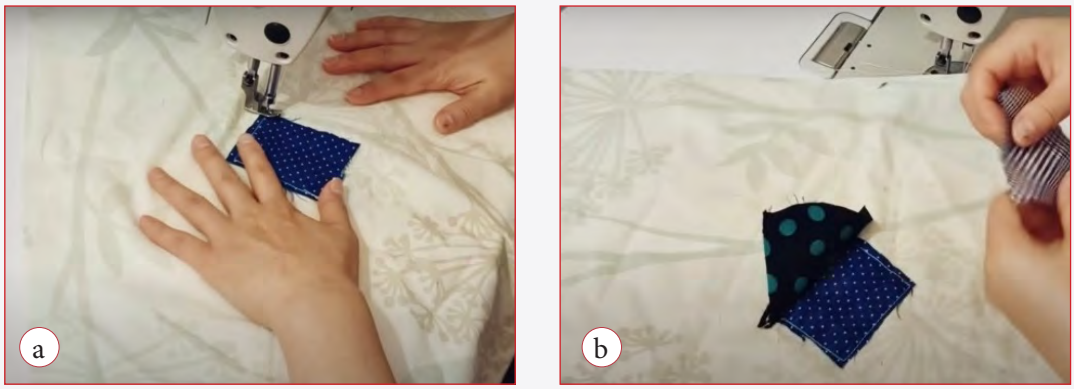

Görsel 3.20: Artık kumaş parçaları

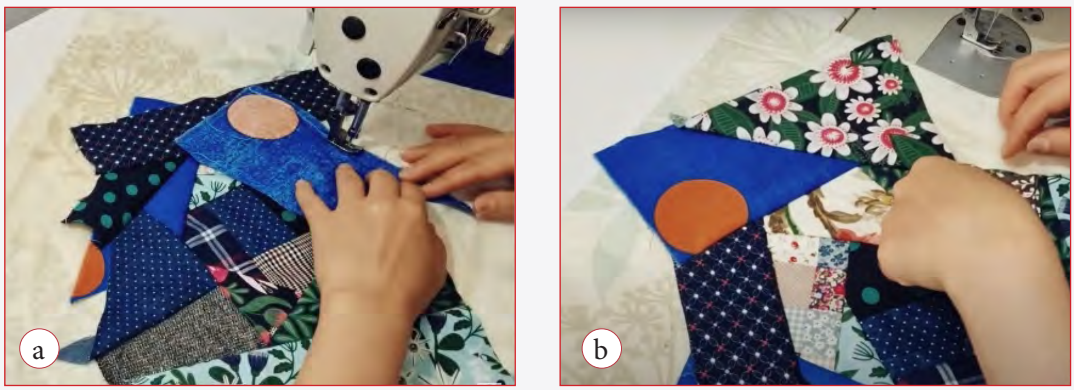
Görsel 3.21: Üzerinde çalışılacak zemin kumaş

5. Zemin kumaş üzerinde ortadan kare şeklinde parça ile dikime başlayınız (Görsel 3.22.a).
6. Parçaları, yan yana gelen renk ve desenlerin uyumuna göre birbiri üzerine getirerek bir kenarından dikiniz (Görsel 3.22.b).

Görsel 3.22: Parçaları doğaçlama olarak birbirine ekleme

7. Parçaları, planladığınız ölçüye ulaşana kadar eklemeye devam ediniz (Görsel 3.23).

Görsel 3.23: Parçaları doğaçlama olarak birbirine ekleme

8. Planladığınız ölçüye ulaştıktan sonra kumaş kenar fazlalıklarını kesiniz (Görsel 3.24).

Görsel 3.24: Ekleme işini tamamlayıp kenar fazlalıklarını keserek düzeltme

9. Kumaş ve model özelliğine uygun ısıda ütü yaparak çalışmayı tamamlayınız (Görsel 3.25).

Görsel 3.25: Tamamlanmış ürün

Değerlendirme

Çalışmanız ders öğretmeni tarafından Kontrol Listesi 2 ile değerlendirilecektir.

Kontrol Listesi 2

2. Uygulama ile ilgili gözlemlenmesi gereken beceriler "ÖLÇÜTLER" sütununda listelenmiştir. Gözlemlediğiniz ölçütün karşısına beceriye ilişkin gözlem sonucunuzu (X) işareti ile belirtiniz.

ÖLÇÜTLER	EVET	HAYIR
1. Araç gereç hazırlığı yaptı.		
2. Artık kumaşları kesime hazırladı.		
3. Dikiş makinesini ayarladı.		
4. Ortadan başlayıp parçaları yan yana getirirken desen ve renk uyumuna dikkat etti.		
5. Dikiş işleminden sonra her aşamada ütüledi.		
6. Kumaş ve model özelliğine uygun ısıda ütü yaptı.		
7. Uygulamayı, verilen sürede tamamladı.		
8. Temiz ve düzenli çalıştı.		
9. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.		

Değerlendirme : HAYIR olarak işaretlenen becerilere yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

3.2. KIRKYAMA BLOKLARI ÇERÇEVELEME

Çerçeveleme, birçok sanat dalında (fotoğrafçılık, sahne sanatları, ahşap işçiliği, mimari vb.) farklı tanımları yapılarak kullanılan bir tekniktir. Kırkyama tekniği, zamanla yaşam standartlarına ve son gelişmelere ayak uyduran modern bir sanat hâline gelmiştir. Kırkyama uygulamalarında kullanılan çerçeveleme ve bordür teknikleri ile farklı desenler oluşturularak ürünlere yeni bir form ve zengin bir görünüm verilmektedir.

Aynı zamanda çerçeveleme işi; hazırlanan blokların etrafını temizlemek, blok çalışmasını tamamlamak ve kullanım alanını artırmak amacı ile yapılır. Bloklara çerçeveleme işleminin yapılması ürünün net ve güzel görünmesini sağlar. Çerçeveleme işlemi, ürünün kullanım süresini de artırır. Kırkyamada çerçeveleme modelleri kişinin zevkine, hayal gücüne, ürünün kullanılacağı yere, kullanılan kumaşın özelliğine, desene ve renge göre belirlenir.

Kırkyama Çerçeveleme Çeşitleri

Çerçeve, blokların arasına veya bütün parçanın çevresine yerleştirilen kumaş şeritlerin çeşitli şekillerde uygulanmasıdır. Blokların çerçeve içine alınması her zaman için blokların daha gösterişli durmasını sağlar. Özellikle koyu renk çerçeveler işi daha çok belirginleştirir. Çerçeveleme işi değişik şekillerde yapılabilir. Belli başlı yöntemler şunlardır:

- Tek tek blokların çerçevelenmesi ve sonra birleştirilmesi (Görsel 3.26)
- Kare modelde karelerin tek tek çerçevelenerek birleştirilmesi (Görsel 3.27)
- Blokların çerçevelenmeden eklendikten sonra bir bütün olarak çerçeve içine alınması (Görsel 3.28)

Görsel 3.26: Blokların çerçevelenmesi

Görsel 3.27: Karelerin tek tek çerçevelenmesi

Görsel 3.28: Bütün parçanın çerçevelenmesi

Görsel 3.29'da görüldüğü gibi farklı ama birbiriyle uyumlu düz ve desenli kumaşlarla oluşturulmuş bloklar yapılır. Geometrik, yuvarlak, kavisli vb. şekillerde kesim yapılır ve bunlar birbirine eklenerek birçok modelde blok oluşturulabilir. Görsel 3.29'da çeşitli geometrik şekilde kesilen kumaş parçalarıyla kendi içinde anlamlı bir kompozisyon oluşturulmuş bloklar, ikinci aşamada ise bu blokların birleştirilmesiyle parçadan bütüne gidilen bir oluşum izlenmektedir.

Görsel 3.29: Çerçeveli blokların birleştirilmesi

3. UYGULAMA

Amaç: Kırkyamada çerçeveleme çalışması yapmak.

Süre ..... ders saati

Verilen işlem basamaklarını uygulayarak öğretmeninizin belirlediği sürede blok çalışmasını çerçeveleyiniz.

Araç Gereç

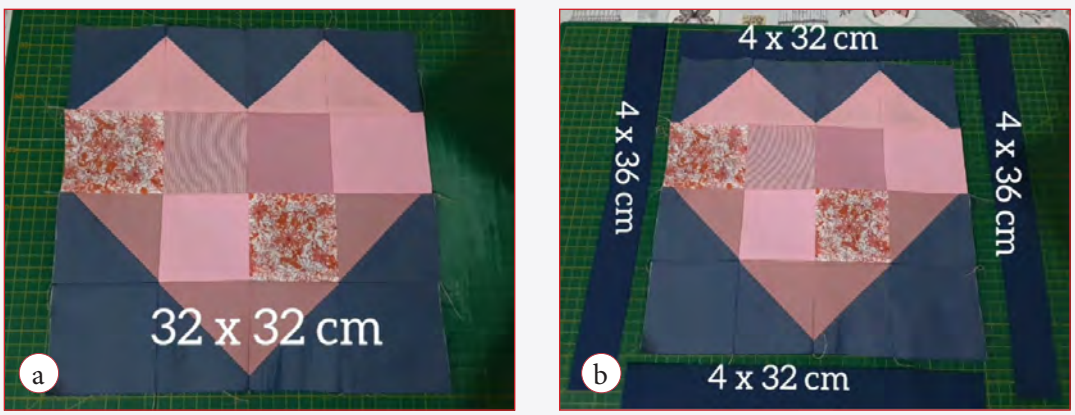
Çerçeve yapılacak blok çalışması, uygun renkte dikiş iplikleri, cetvel, işaret sabunu, makas, döner rulet, dikiş iğnesi, toplu iğne, makine, makine malzemeleri, ütü, ütü masası

Öneriler

1. Kenarına bordür yapacağınız bloğun ölçülerini doğru almanız, kullanacağınız kumaş hesaplamasında önemlidir.
2. Parçaları birleştirirken kenarların tam olarak üst üste geldiğinden emin olunuz.
3. Çerçeve kumaşının, blok kumaşı ile renk ve tür olarak uygun olmasına dikkat ediniz.

İşlem Basamakları

1. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyunuz.
2. Aydınlık, temiz ve düzenli bir çalışma ortamı hazırlayınız.
3. Kullanacağınız araç gereci hazırlayınız.
4. 1. Uygulama'da hazırlamış olduğunuz 32 x 32 cm ölçülerindeki bloğun kenar çerçeve kumaşını, blok renkleri ile uyumlu olarak seçerek kesime hazırlayınız (Görsel 3.30.a).
5. İki adet 4 x 32 cm, iki adet 4 x 36 cm ölçülerinde şerit kesiniz (Görsel 3.30.b).

Görsel 3.30: Blok ölçüsü alınarak ölçüye uygun çerçeve kumaşı hazırlama

6. Hazırladığınız 4 x 32 cm ölçülerindeki iki adet şeritten birini üst kenara, diğerini alt kenara 1 cm dikiş payı ile dikiniz (Görsel 3.31).

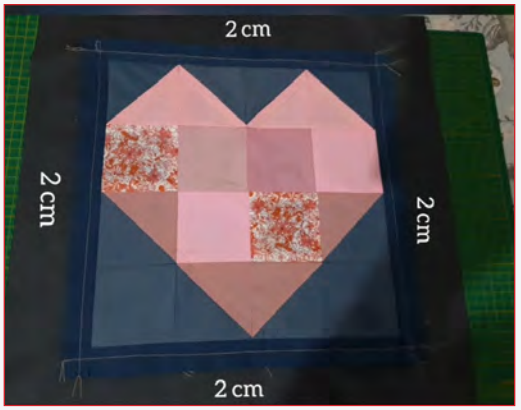
Görsel 3.31: Alt ve üst şeritleri dikme

7. Hazırladığınız 4 x 36 cm ölçülerindeki iki adet şeridi iki yan kenara 1 cm dikiş payı ile dikiniz (Görsel 3.32).

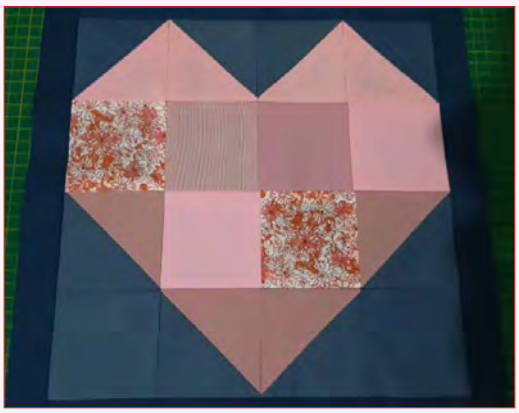
Görsel 3.32: Yan şeritleri dikme

8. Diktiğiniz şeritleri açarak dikiş paylarını ütüleyiniz (Görsel 3.33).

Görsel 3.33: Ütülenmiş şeritler

9. Kumaş ve model özelliğine uygun ısıda ütü yaparak çalışmayı tamamlayınız (Görsel 3.34).

Görsel 3.34: Tamamlanmış çalışma

Değerlendirme

Çalışmanız ders öğretmeni tarafından Kontrol Listesi 3 ile değerlendirilecektir.

Kontrol Listesi 3

3. Uygulama ile ilgili gözlemlenmesi gereken beceriler "ÖLÇÜTLER" sütununda listelenmiştir. Gözlemlediğiniz ölçütün karşısına beceriye ilişkin gözlem sonucunuzu (X) işareti ile belirtiniz.

ÖLÇÜTLER	EVET	HAYIR
1. Araç gereç hazırlığı yaptı.		
2. Şerit kumaşını kesime hazırladı.		
3. Şerit kumaşını ölçülendirmeye uygun kesti.		
4. Alt ve üst şeritleri dikti.		
5. İki yan şeridi dikti.		
6. Dikiş işleminden sonra dikiş paylarını tersinden ütüledi.		
7. Kumaş ve model özelliğine uygun ısıda ütü yaptı.		
8. Uygulamayı, verilen sürede tamamladı.		
9. Temiz ve düzenli çalıştı.		
10. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.		

Değerlendirme : HAYIR olarak işaretlenen becerilere yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

3.3. KIRKYAMADA KENAR BORDÜRÜ

Bordür, bir şeyin kenarı boyunca veya çepeçevre etrafına konan şerit gibi koruyucu kısım olarak tanımlanır.

Kırkyamada bordür, kırkyama bloklarının dış kenarına uygulanan ve çeşitli tekniklerle birleştirilen kumaş şeritlerdir. Bordür uygulaması, tanım ve uygulama olarak blok çerçevelemeye benzer ancak aradaki fark tasarımın bütün ögelerini bir arada tutması ve blokların birbiriyle birleşmesine yardımcı olmasıdır. Bordür uygulaması; çalışılan kırkyama bloklarını tamamlar, estetik bir görünüm sağlar, çalışılan ürünün kenarlarının yıpranmasını engeller ve ürünün genel görünüşünü güzelleştirir.

Kırkyamada Kenar Bordür Çeşitleri

Kırkyama bordür çalışması, güzel bir tasarımla birleştirilmiş kırkyama bloklarına farklı bir boyut kazandırır. Uygulanan bordür çalışması, ürünün kullanım ömrünü uzatmasının yanında kenar temizleme işleminde de kolaylık sağlar. Kırkyama bloklarına uygun olarak tasarlanan bir kenar bordürü, işin sanat değerini de artırarak değerine değer katar.

Kırkyama kenar bordür çeşitleri belirli başlıklar altında şu şekilde toplanır:

- Düz bordür (Görsel 3.35)
- Köşegen bordür (Görsel 3.36)
- Parçalı motiflerden oluşan bordür (Görsel 3.37)
- İlave parçalı bordür (Görsel 3.38)
- Dilimli bordür (Görsel 3.39)

Görsel 3.35: Düz bordür

Görsel 3.36: Köşegen bordür

Görsel 3.37: Parçalı motiflerden oluşan bordür

Görsel 3.38: İlave parçalı bordür

Görsel 3.39: Dilimli bordür

4. UYGULAMA

Amaç: Kırlent kılıfı kenarına düz bordür yapmak.

Süre ..... ders saati

Verilen işlem basamaklarını uygulayarak öğretmeninizin belirlediği sürede düz bordür çalışmasını yapınız.

Araç Gereç

Bordür yapılacak kırkyama parçası, blok çalışmasının kumaşına uygun renkte bordür kumaşı, kapitone kumaş, arka yüz (astar) kumaşı, uygun renkte dikiş iplikleri, fermuar, dolgu malzemesi, cetvel, işaret sabunu, makas, döner rulet, dikiş iğnesi, toplu iğne, makine, makine malzemeleri, ütü, ütü masası

Öneriler

1. Elinizde bulunan artık süsleme gereçlerini değerlendirebilirsiniz.
2. Kenarına bordür yapacağınız kırkyama parçasının ölçülerini doğru almanız, kullanacağınız kumaş hesaplamasında önemlidir.

İşlem Basamakları

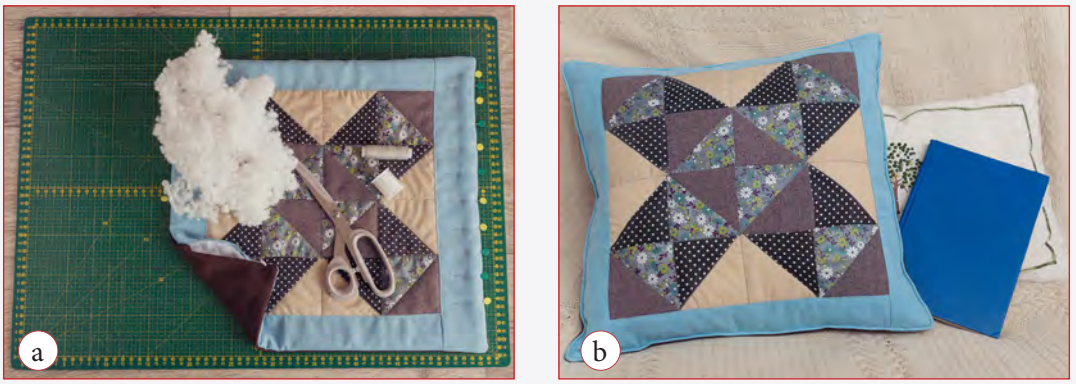
1. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyunuz.
2. Aydınlık, temiz ve düzenli bir çalışma ortamı hazırlayınız.
3. Kullanacağınız araç gereci hazırlayınız.
4. Kumaşı kesime hazırlayınız.
5. Her kenar için Görsel 3.40'taki gibi 10 cm genişliğinde blok parçasının ölçüsüne uygun dört adet kumaş kesiniz (Örneğin blok kenar ölçüsü 40 cm ise iki adet 60 cm, iki adet 40 cm kumaş kesebilirsiniz.).
6. Kestiğiniz bordür kumaşları, blok parçasının dört kenarına yerleştirerek makinede dikiniz.

Görsel 3.40: Blok parçasının ölçülerine uygun kumaş keserek blok kenarlarına dikme

7. Arka yüz kumaşına fermuar çalışması uygulayınız.
8. Blok parçasıyla aynı ölçüde kapitone kumaş kesiniz.
9. Kapitone kumaşı ile çalışmasının altına yerleştirip dikiş eklerinin üzerinden dikiş geçerek blok kumaşına dikiniz (Bu şekilde blok çalışması tok bir görünüm alarak düzgün görünecektir.).
10. Hazırladığınız blok çalışmasını arka yüz kumaşı ile birleştiriniz.

11. Ürünü tekniğe ve malzemeye uygun ısıda ütüleyiniz.
12. Kılıfın içini dolgu malzemesi ile doldurarak çalışmayı tamamlayınız (Görsel 3.41).

Görsel 3.41: Kılıfı astarlayıp içini doldurarak kullanıma hazırlama

Değerlendirme

Çalışmanız ders öğretmeni tarafından Kontrol Listesi 4 ile değerlendirilecektir.

Kontrol Listesi 4

4. Uygulama ile ilgili gözlemlenmesi gereken beceriler "ÖLÇÜTLER" sütununda listelenmiştir. Gözlemlediğiniz ölçütün karşısına beceriye ilişkin gözlem sonucunuzu (X) işareti ile belirtiniz.

ÖLÇÜTLER	EVET	HAYIR
1. Araç gereç hazırlığı yaptı.		
2. Kumaşı kesime hazırladı.		
3. Bordür kumaşını, ölçülendirmeye uygun kesti.		
4. Tasarıma uygun şekilde kumaş parçalarını birleştirdi.		
5. Arka yüz kumaşına fermuar çalışması yaptı.		
6. Blok parçasıyla aynı ölçüde kapitone kumaş kesti.		
7. Kapitone kumaşıyla blok kumaşını birleştirdi.		
8. Blok çalışmasını arka yüz kumaşı ile birleştirdi.		
9. Ürünü tekniğe ve malzemeye uygun ısıda ütüledi.		
10. Kılıfın içini dolgu malzemesi ile doldurdu.		
11. Dikiş işleminden sonra her aşamada dikiş paylarını tersinden ütüledi.		
12. Bitmiş ürünün ütüsünü, kumaş ve model özelliğine göre yaptı.		
13. Uygulamayı, verilen sürede tamamladı.		
14. Temiz ve düzenli çalıştı.		
15. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.		

Değerlendirme : HAYIR olarak işaretlenen becerilere yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

5. UYGULAMA **Amaç: Köşegen bordür yapmak.** Süre ..... ders saati

Verilen işlem basamaklarını uygulayarak öğretmeninizin belirlediği sürede köşegen bordür çalışmasını yapınız.

Araç Gereç

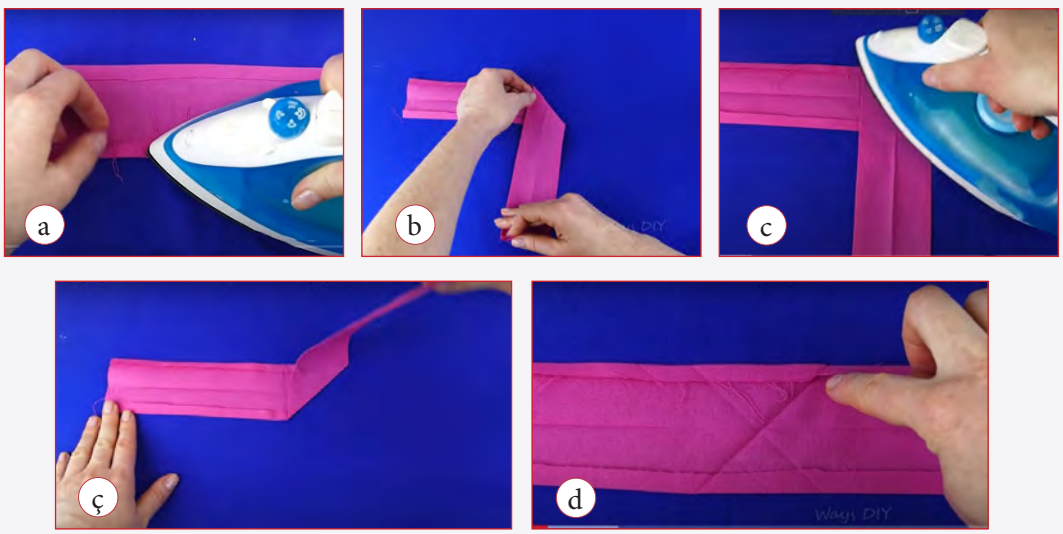
Çeşitli desen ve renkte kumaşlar, uygun renkte dikiş iplikleri, cetvel, işaret sabunu, makas, döner rulet, dikiş iğnesi, toplu iğne, makine, makine malzemeleri, ütü, ütü masası

Öneriler

1. Kenarına bordür yapacağınız bloğun ölçülerini doğru almanız, kullanacağınız kumaş hesaplamasında önemlidir.

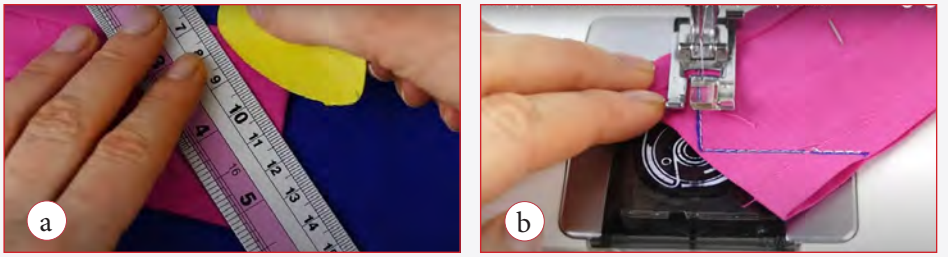
İşlem Basamakları

1. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyunuz.
2. Aydınlık, temiz ve düzenli bir çalışma ortamı hazırlayınız.
3. Kullanacağınız araç gereci hazırlayınız.
4. Kumaşı kesime hazırlayınız.
5. 8 x 60 cm ölçülerinde kumaş kesiniz.
6. Kumaşın iki uzun kenarını 1 cm dikiş payı alarak ütüyle katlayınız (Görsel 3.42.a).
7. Kumaşın ortasını bularak Görsel 3.42.b'deki gibi kumaşı verev olarak sağ ve sol yöne katlayıp ütü izi yapınız (Görsel 3.42.c).
8. Ütü izi ile oluşturulan çarpı işaretinin ortasından kumaşı uzun yöne doğru ikiye katlayınız (Görsel 3.42.ç ve 3.42.d).

Görsel 3.42: Köşe çalışması için ütü izi yapma aşamaları

9. Verev ütü izi üzerinden işaretleme sabunu ile çiziniz (Görsel 3.43.a).
10. Çizdiğiniz yeri makine ile dikiniz (Görsel 3.43.b).

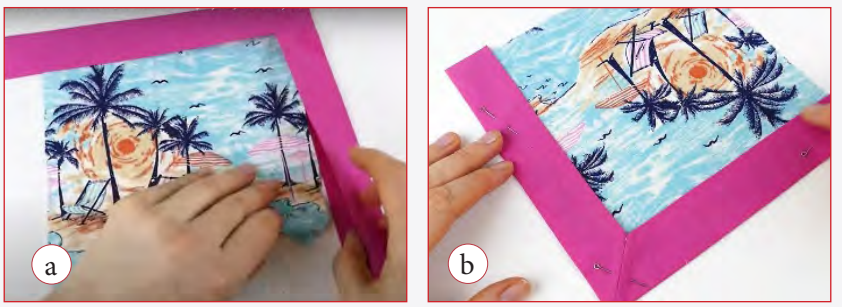
Görsel 3.43: Kumaşı sabunla işaretleyerek verev dikme

11. Kumaş fazlasını 0,5 cm ölçüsünde kesiniz.
12. Dikiş paylarını ütüleyiniz (Görsel 3.44.a).
13. Kumaşı Görsel 3.44.b'de görüldüğü gibi yüzüne çeviriniz.
14. Bordürü gibi ikiye katlayarak ütüleyiniz (Görsel 3.44.c ve 3.44.ç).

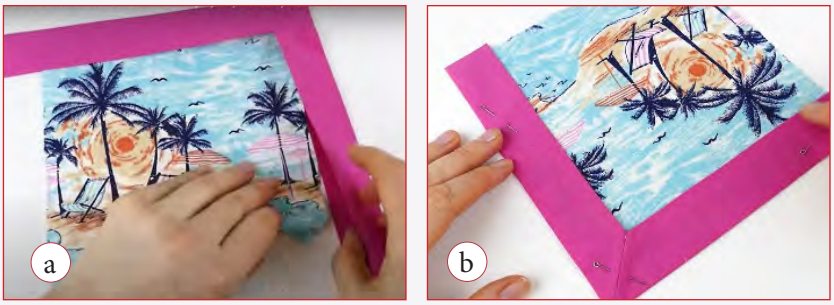
Görsel 3.44: Kumaşı ütüleme aşamaları

15. İki kat olarak hazırlanmış köşegen bordürün kumaş katı arasına kumaşı yerleştiriniz (Görsel 3.45).

Görsel 3.45: Kumaşı bordüre yerleştirme aşamaları

16. Makinede 2 mm dikiş payı vererek spor dikiş ile dikiniz (Görsel 3.46).
17. Kumaş ve model özelliğine uygun ısıda ütü yaparak çalışmayı tamamlayınız.

Görsel 3.46: Bordürü dikme aşamaları

Değerlendirme

Çalışmanız ders öğretmeni tarafından Kontrol Listesi 5 ile değerlendirilecektir.

Kontrol Listesi 5

5. Uygulama ile ilgili gözlemlenmesi gereken beceriler "ÖLÇÜTLER" sütununda listelenmiştir. Gözlemlediğiniz ölçütün karşısına beceriye ilişkin gözlem sonucunuzu (X) işareti ile belirtiniz.

ÖLÇÜTLER	EVET	HAYIR
1. Araç gereç hazırlığı yaptı.		
2. Kumaşı kesime hazırladı.		
3. Kumaşı kesti.		
4. Köşe dikişi için kumaşı ütüledi.		
5. Kumaşı ikiye katlayarak ütü izi üzerinden çizdi.		
6. Çizdiği yeri makinede dikti.		
7. Dikiş işleminden sonra dikiş paylarını kesip açarak ütüledi.		
8. Kumaş ve model özelliğine uygun ısı ayarı yaptı.		
9. Köşeleri, kumaşı yüzüne çevirerek tekrar ütüledi.		
10. Köşegen bordürün kumaş katı arasına blok kumaşını yerleştirdi.		
11. Bordürü spor dikişi ile dikti.		
12. Kumaş ve model özelliğine uygun ısıda ütü yaptı.		
13. Uygulamayı, verilen sürede tamamladı.		
14. Temiz ve düzenli çalıştı.		
15. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.		

Değerlendirme : HAYIR olarak işaretlenen becerilere yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

6. UYGULAMA **Amaç: Parçalı motiflerden oluşan bordür yapmak.** Süre ..... ders saati

Verilen işlem basamaklarını uygulayarak öğretmeninizin belirlediği sürede parça motifli bordür çalışmasını yapınız.

Araç Gereç

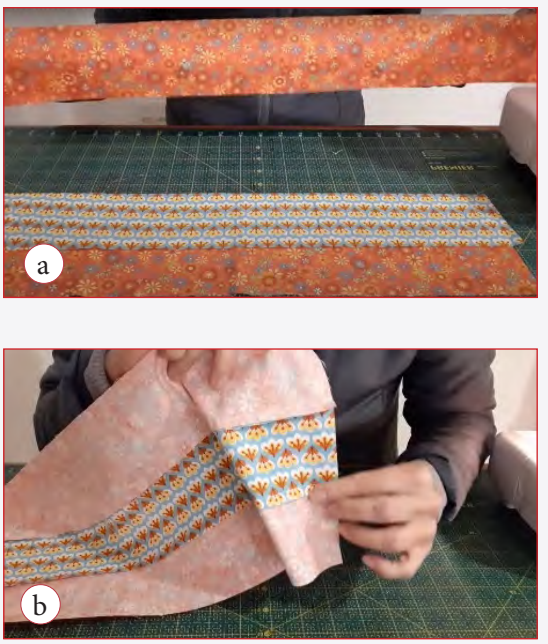
Çalışmaya uygun çeşitli desen ve renkte parça kumaşlar, uygun renkte dikiş iplikleri, cetvel, işaret sabunu, makas, dikiş iğnesi, toplu iğne, makine, makine malzemeleri, ütü, ütü masası

Öneriler

1. İplik kalınlığını kumaşa göre ayarlayınız.
2. Kenarına bordür yapacağınız bloğun ölçülerini doğru almanız, kullanacağınız kumaş hesaplamasında önemlidir.

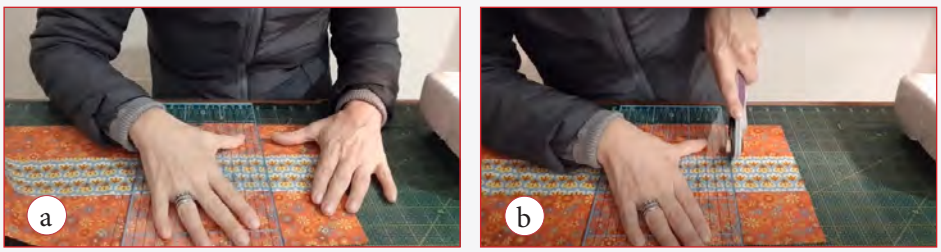
İşlem Basamakları

1. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyunuz.
2. Aydınlık, temiz ve düzenli bir çalışma ortamı hazırlayınız.
3. Kullanacağınız araç gereci hazırlayınız.
4. Kumaşı kesime hazırlayınız.
5. Birbiriyle uyumlu olacak şekilde ikisi aynı biri farklı desende üç adet 10 x 60 cm ölçülerinde kumaş şeritleri kesiniz.
6. Kumaş parçalarını Görsel 3.47'deki gibi birbirine ekleyiniz.

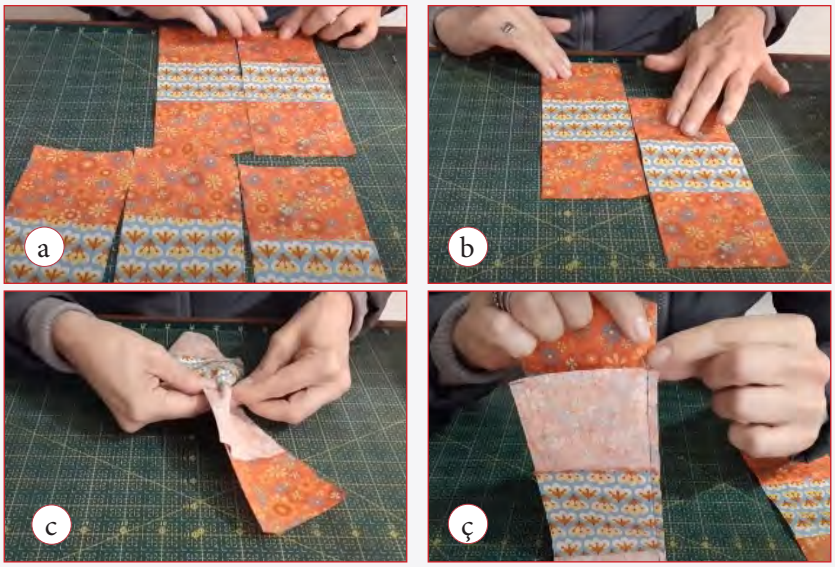
Görsel 3.47: Şeritleri birbirine ekleme

7. Şerit üzerine cetvelle 10 cm genişliğinde işaretlemeler yapınız ve şeridi döner keskiyle kesiniz (Görsel 3.48).

Görsel 3.48: Eklenen şeridi 10 cm aralıklarla çizerek işaretleme

8. Kestiğiniz parçaları, Görsel 3.49'daki gibi desenlerini kaydırarak birbirine ekleyiniz.

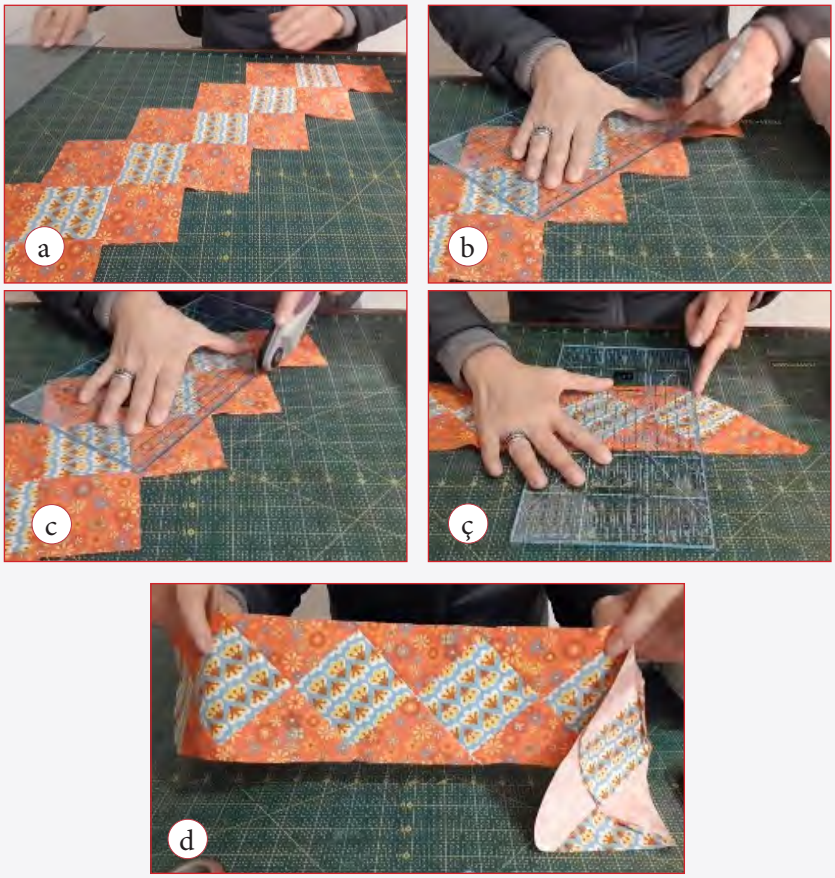
Görsel 3.49: Desenleri kaydırarak parçaları birbirine ekleme

9. Sırası ile bütün parçaları, deseni kaydırarak birbirine ekleyiniz (Görsel 3.50).

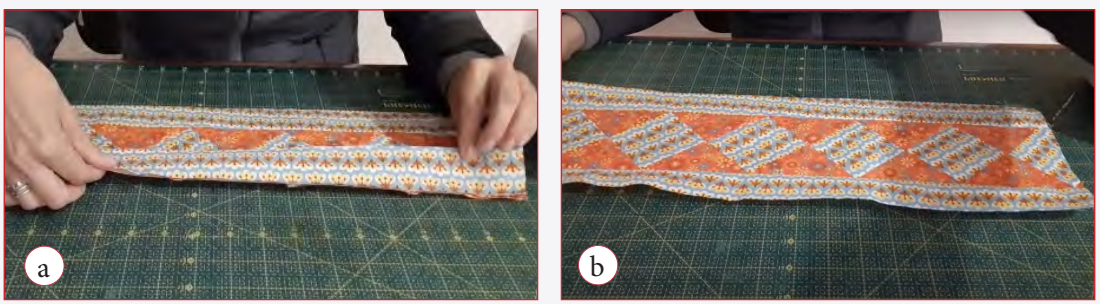
Görsel 3.50: Parçaların tamamını ekleme

10. Elde ettiğiniz parçalı bordürün dört kenarını Görsel 3.51'deki gibi çizerek kesiniz.

Görsel 3.51: Parçalı bordürün kenarını kesme aşamaları

11. Ortaya yerleştirilen desenin kumaşından 5 x 60 cm ölçülerinde iki adet şerit kesiniz.
12. Hazırladığınız şeridin iki yanını Görsel 3.52'deki gibi dikiniz.

Görsel 3.52: Parça desenli şeridin iki yanına şerit dikme

13. Kumaş ve model özelliğine uygun ısıda ütü yaparak çalışmayı tamamlayınız (Görsel 3.53).

Görsel 3.53: Tamamlanmış çalışma

Değerlendirme

Çalışmanız ders öğretmeni tarafından Kontrol Listesi 6 ile değerlendirilecektir.

Kontrol Listesi 6

6. Uygulama ile ilgili gözlemlenmesi gereken beceriler "ÖLÇÜTLER" sütununda listelenmiştir. Gözlemlediğiniz ölçütün karşısına beceriye ilişkin gözlem sonucunuzu (X) işareti ile belirtiniz.

ÖLÇÜTLER	EVET	HAYIR
1. Araç gereç hazırlığı yaptı.		
2. Kumaşları kesime hazırladı.		
3. Bordür kumaşını ölçülere uygun şeritler hâlinde kesti.		
4. Şeritleri birleştirerek yeni bir şerit elde etti.		
5. Modele ve ölçülere uygun şerit üzerinde işaretlemeleri yaptı.		
6. İşaretlemelere uygun kesim yaptı.		
7. Parçaları, model özelliğine ve tekniğe uygun olarak birleştirdi.		
8. Desen kaydırmalarda dikişlerinin karşılıklı gelmesine özen gösterdi.		
9. Her aşamada kumaşını ütüledi.		
10. Kumaş ve model özelliğine uygun ısıda ütü yaptı.		
11. Uygulamayı, verilen sürede tamamladı.		
12. Temiz ve düzenli çalıştı.		
13. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.		

Değerlendirme : HAYIR olarak işaretlenen becerilere yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

7. UYGULAMA

Amaç: Kırkyamada ilave parçalı bordür çalışması yapmak.

Süre ..... ders saati

Verilen işlem basamaklarını uygulayarak öğretmeninizin belirlediği sürede ilave parçalı bordür çalışmasını yapınız.

Araç Gereç

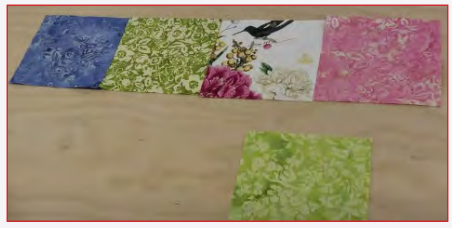
Bordür yapılacak kırkyama parçası, yapılan çalışmaya uygun çeşitli desen ve renkte parça kumaşlar, uygun renkte dikiş iplikleri, cetvel, işaret sabunu, makas, dikiş iğnesi, toplu iğne, makine, makine malzemeleri, ütü, ütü masası

Öneriler

1. Kenarına bordür yapacağınız kırkyama parçasının ölçülerini doğru almanız, kullanacağınız kumaş hesaplamasında önemlidir.
2. İplik kalınlığını kumaşa göre ayarlayınız.

İşlem Basamakları

1. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyunuz.
2. Aydınlık, temiz ve düzenli bir çalışma ortamı hazırlayınız.
3. Kullanacağınız araç gereci hazırlayınız.
4. Kumaş parçalarını kesime hazırlayınız.
5. Çalışılacak ürüne uygun renklerde 10 x 10 cm ölçülerinde on sekiz adet kare parça kesiniz (Görsel 3.54).

Görsel 3.54: Kesilmiş kumaşlar

6. Kareleri, ön yüzü yukarda kalacak şekilde çaprazlama ikiye katlayınız.
7. Katladığınız üçgeni tekrar ikiye katlayarak ütüleyiniz (Görsel 3.55, 3.56 ve 3.57).

Görsel 3.55: Üçgenlerin ütülenmesi

Görsel 3.56: Çapraz katlama

Görsel 3.57: Örtünün çevresi için yeteri kadar üçgen hazırlama

8. Yaptığınız on sekiz adet üçgeni, uçları birbirine değecek ve kumaş ortasına bakacak şekilde kumaş kenarı boyunca toplu iğne ile tutturarak diziniz (Görsel 3.58).

Görsel 3.58: Üçgenlerin yerleştirilmesi

9. Birbirine tutturduğunuz üçgen parçalarını makinede dikiniz (Görsel 3.59 ve 3.60).

Görsel 3.59: Üçgen parçalarının makinede dikimi

Görsel 3.60: Üçgenlerin dikilmiş hâli

10. Çalışmanıza uygun astar kumaşı seçerek ölçülendirmeye göre kesiniz.
11. Çalışmanın ön yüzüne tutturduğunuz üçgenlerin üzerine, ön yüzleri birbirine bakacak şekilde astar kumaşını yerleştiriniz [Dikiş işi ters yüzünden yapılacak (Görsel 3.61).].
12. Astarlama işi yapılan ürünü yüzüne çevirmek için dikiş bitim noktası ile başlangıç noktası arasında 15 cm dikiş aralığı bırakarak kenarları makinede dikiniz (Görsel 3.62).

Görsel 3.61: Astar kumaşın yerleştirilmesi

Görsel 3.62: Astar kumaşın dikilmesi

13. Kumaş kenarlarındaki fazlalıkları keserek temizleyiniz (Görsel 3.63.a).
14. Köşe kısmının fazlalıklarını, rahat çevrilmesi ve pot yapmaması için kesiniz (Görsel 3.63.b).

Görsel 3.63: Kumaş fazlalıklarının kesilmesi

15. Kırkyamayı ön yüzüne çeviriniz.
16. Açık kalan kenarı, elde gizli dikiş yaparak veya makinede dikiniz (Görsel 3.64).

Görsel 3.64: Açık kalan kenarın tutturulması

17. Kumaş ve model özelliğine uygun ısıda ütü yaparak çalışmayı tamamlayınız (Görsel 3.65).

Görsel 3.65: Tamamlanmış bordür çalışması

Değerlendirme

Çalışmanız ders öğretmeni tarafından Kontrol Listesi 7 ile değerlendirilecektir.

Kontrol Listesi 7

7. Uygulama ile ilgili gözlemlenmesi gereken beceriler "ÖLÇÜTLER" sütununda listelenmiştir. Gözlemlediğiniz ölçütün karşısına beceriye ilişkin gözlem sonucunuzu (X) işareti ile belirtiniz.

ÖLÇÜTLER	EVET	HAYIR
1. Araç gereç hazırlığı yaptı.		
2. Kumaş parçalarını kesime hazırladı.		
3. Kumaş parçalarını kesti.		
4. Bordür kumaşının parçalarını üçgen olacak şekilde ütüledi.		
5. Yapılacak çalışmaya toplu iğne ile parça üçgenleri tutturdu.		
6. Parçaları, model özelliğine ve tekniğe uygun olarak birleştirdi.		
7. Astar kumaşını uygun ölçülerde kesti.		
8. Astar kumaşını, çalışma parçası ile makinede birleştirdi.		
9. Kumaş kenarlarındaki ve köşe kısımlarındaki fazlalıkları keserek temizledi.		
10. Kırkyamayı ön yüzüne çevirip açık kalan kenarı dikti.		
11. Kumaş ve model özelliğine uygun ısıda ütü yaptı.		
12. Uygulamayı, verilen sürede tamamladı.		
13. Temiz ve düzenli çalıştı.		
14. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.		

Değerlendirme : HAYIR olarak işaretlenen becerilere yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

8. UYGULAMA **Amaç: Kırkyamada dilimli bordür çalışması yapmak.** Süre ..... ders saati

Verilen işlem basamaklarını uygulayarak öğretmeninizin belirlediği sürede dilimli bordür çalışmasını yapınız.

Araç Gereç

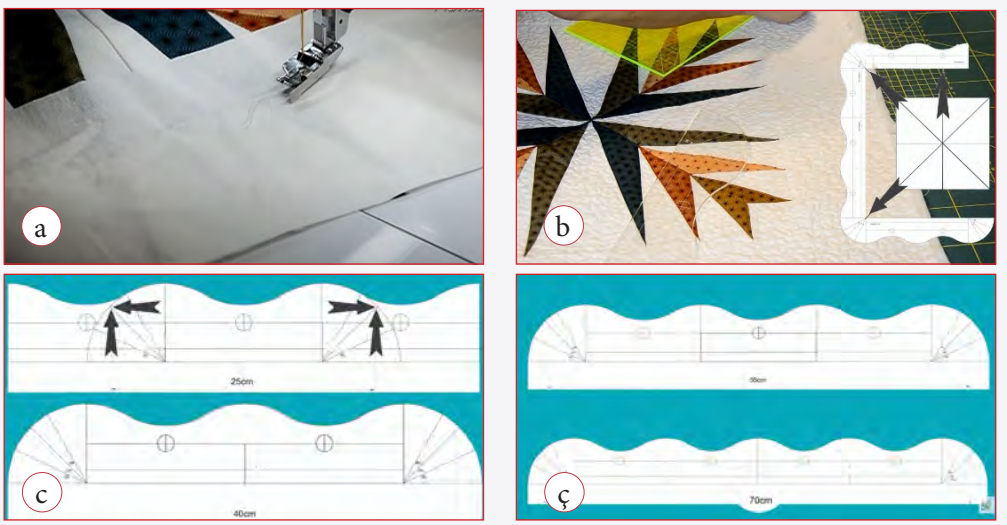
Bordür yapılacak kırkyama parçası, yapılan çalışmaya uygun çeşitli desen ve renkte parça kumaşlar, uygun renkte dikiş iplikleri, cetvel, işaret sabunu, makas, dikiş iğnesi, toplu iğne, makine, makine malzemeleri, ütü, ütü masası

Öneriler

1. İplik kalınlığını kumaşa göre ayarlayınız.
2. Kenarına bordür yapacağınız kırkyama parçasının ölçülerini doğru almanız, kullanacağınız kumaş hesaplamasında önemlidir.

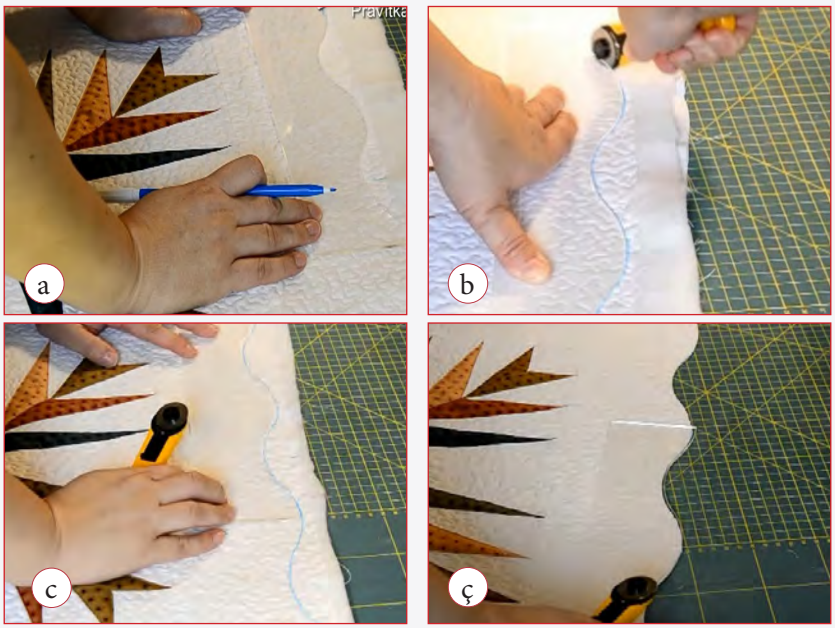
İşlem Basamakları

1. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyunuz.
2. Aydınlık, temiz ve düzenli bir çalışma ortamı hazırlayınız.
3. Kullanacağınız araç gereci hazırlayınız.
4. Kumaş parçalarını kesime hazırlayınız.
5. Yastık kılıfı ölçülerine uygun uzunlukta ve 15 cm genişliğinde kumaşı, şerit hâlinde kesiniz.
6. Kestiğiniz şeridi düz bir şekilde blok etrafına dikiniz.
7. Köşe birleşme yerlerini, verev köşe dikişiyle birleştiriniz.
8. Dilim çalışması için dilimli bir cetvelle ya da karton kalıpla çizim yapabilirsiniz (Görsel 3.66).

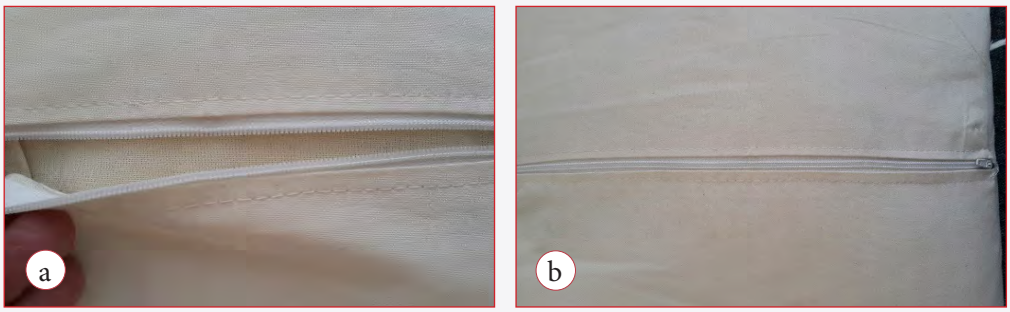
Görsel 3.66: Kenar uzunluklarına göre sayısı değişen dilim kalıp örnekleri

9. Cetvel ya da karton kalıpla kenar dilimlerini çiziniz.
10. Çizgilerin üzerinden döner keski ile kumaşı kesiniz.
11. Dört kenar için aynı işlemi tekrarlayınız (Görsel 3.67).

Görsel 3.67: Dilim çizimi ve kesimi aşamaları

12. Aynı ölçüde ve kesimde astar kumaşı hazırlayınız.
13. Astar kumaşa fermuar çalışması yapınız (Görsel 3.68).

Görsel 3.68: Fermuar çalışması

14. Astar kumaşını ve üst yüz kumaşını ters tarafları birbirine bakacak şekilde yerleştirerek toplu iğne ile tutturunuz.
15. Bordür kenarını, uygun renkte biye ile temizleyiniz (üst yüz kumaşı ve astar kumaşını birlikte).
16. Astar kumaşı ile kenar bordür kumaşını, bordürün blok kumaşına eklendiği dikiş üzerinden dikerek birbirine sabitleyiniz (Doldurulduktan sonra dilimlerin dolgulu bölümün dışında kalıp net görünmesi için bu işlem yapılır.).

17. Kumaş ve model özelliğine uygun ısı ayarını yaparak ürünü ütüleyiniz (Görsel 3.69).

Görsel 3.69: Tamamlanmış ürün

Değerlendirme

Çalışmanız ders öğretmeni tarafından Kontrol Listesi 8 ile değerlendirilecektir.

Kontrol Listesi 8

8. Uygulama ile ilgili gözlemlenmesi gereken beceriler "ÖLÇÜTLER" sütununda listelenmiştir. Gözlemlediğiniz ölçütün karşısına beceriye ilişkin gözlem sonucunuzu (X) işareti ile belirtiniz.

ÖLÇÜTLER	EVET	HAYIR
1. Araç gereç hazırlığı yaptı.		
2. Kumaş parçalarını kesime hazırladı.		
3. Kumaşı, yastık kumaşı ölçülerine uygun olarak şerit hâlinde kesti.		
4. Şeritleri, blok çalışmasının etrafına dikti.		
5. Şeritleri, köşelerde verev köşe dikişiyle birleştirdi.		
6. Modele ve ölçülere uygun şerit üzerinde dilim çizimleri yaptı.		
7. İşaretlemelere uygun kesim yaptı.		
8. Astar kumaşını kesime hazırladı.		
9. Ön yüzün ölçülerine uygun (fermuar çalışmasının ölçülerini de dikkate alarak) dilimli şekilde kesti.		
10. Astar kumaşa fermuar çalışması yaptı.		
11. Her aşamada kumaşı ütüledi.		
12. Astar kumaşını ve üst yüz kumaşını ters tarafları birbirine bakacak şekilde yerleştirerek toplu iğne ile tutturdu.		
13. Bordür kenarını uygun renkte biye ile temizledi.		
14. Astar kumaşı ile kenar bordür kumaşını, bordürün blok kumaşına eklendiği dikiş üzerinden dikerek birbirine sabitledi.		
15. Kumaş ve model özelliğine uygun ısı ayarını yaptı.		
16. Uygulamayı, verilen sürede tamamladı.		
17. Temiz ve düzenli çalıştı.		
18. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.		

Değerlendirme : HAYIR olarak işaretlenen becerilere yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

SIRA SİZDE

Amaç: Kırlent kılıfında düz bordür çalışması yapmak.

Süre
.....
ders saati

Verilen işlem basamaklarını uygulayarak Görsel 3.70'te örnek olarak gösterilen kırlent kılıfının benzerini düz bordür çalışması ile zevkinize uygun kumaşlarla dikiniz.

İşlem basamaklarını öğretmeninizin belirlediği sürede "Derecelendirme Ölçeği" nde yer alan ölçütleri dikkate alarak uygulayınız.

Görsel 3.70: Kırlent kılıfı örneği

Araç Gereç

Çalışmaya uygun çeşitli desen ve renkte parça kumaşlar, uygun renkte dikiş iplikleri, cetvel, işaret sabunu, makas veya döner keski, dikiş iğnesi, toplu iğne, makine, makine malzemeleri, ütü, ütü masası

İşlem Basamakları

1. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyunuz.
2. Aydınlık, temiz ve düzenli bir çalışma ortamı hazırlayınız.
3. Kullanacağınız araç gereci hazırlayınız.
4. Kırlent kılıfı modeli tasarlayınız.
5. Tasarıma uygun desen şeması hazırlayınız.
6. Tasarımı ölçülendirerek kumaş hesabı yapınız.
7. Kumaşı önceden yıkayıp ütüleyerek kesime hazırlayınız.
8. Kumaşın üzerine, hesaplamaya uygun işaretleme yapınız.
9. İşaretlemeleri kontrol ederek yastık kılıfı parçalarının kesimini yapınız.
10. Blok parçalarını, dikim sırasına uygun şekilde birleştiriniz.
11. Blok çalışmasını tamamladıktan sonra kenar bordür çalışmasını yapınız.
12. Astar kumaşın fermuar çalışmasını yapınız.
13. Hazır olan astar kumaşını üst yüze, öğrendiğiniz bilgiler doğrultusunda dikiniz.
14. Dikiş paylarını öğrendiğiniz bilgiler doğrultusunda kesiniz.
15. Üründe leke varsa temizleyiniz.
16. Tekniğe ve malzemeye uygun ısı ayarını yaparak ürünü ütüleyiniz.

Öğrencinin

Adı Soyadı : ..... Toplam Puan : .....

Numarası : ..... Değerlendirme Tarihi : .....

DERECELENDİRME ÖLÇEĞİ

Sıra Sizde uygulaması kapsamında ne kadar başarıya ulaşıldığını ölçmek için aşağıda listelenen ölçütlerin karşısına gözlemleriniz doğrultusunda 1 (Geliştirilebilir), 2 (Orta), 3 (İyi), 4 (Çok İyi) derecelerini göz önünde bulundurarak "X" işareti ile puanlayınız.

ÖLÇÜTLER	PERFORMANS DÜZEYİ			
	Çok İyi (4)	İyi (3)	Orta (2)	Geliştirilebilir (1)
A) EDİNİLEN BİLGİYİ BECERİYE DÖNÜŞTÜRME				
1. Modeli tasarladı.				
2. Modeli ölçülendirerek kumaş hesabı yaptı.				
3. Ölçülendirmeye uygun blok parçalarını kesti.				
4. Blok parçalarını modele uygun birleştirdi.				
5. Blok ölçülerine uygun bordür kumaşını kesti.				
6. Tasarıma uygun şekilde bordürü blok kumaşına ekledi.				
7. Astar kumaşını ölçülere uygun kesti.				
8. Astar kumaşa fermuar çalışması yaptı.				
9. Astar kumaşı üst yüz kumaşı ile birleştirdi.				
10. Her işlem basamağından sonra kumaşı ütüledi.				
11. Ürünü temiz çalıştı.				
12. Tekniğe ve malzemeye uygun ısı ayarını yaparak ürünü ütüledi.				
B) HAZIRLIK VE BEKLENİLEN DAVRANIŞ				
13. Çalışma ortamını hazırladı.				
14. Araç gereci hazırladı.				
15. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.				
16. Uygulamayı verilen sürede tamamladı.				
Tablo Puanını 100'lük Sisteme Dönüştürme İşlemi Tabloda her bir ölçüt için belirlenen en yüksek puan 4'tür. Tabloda toplam 16 ölçüt vardır. Tablodan alınabilecek en yüksek puan 16 x 4 = 64 **DEĞERLENDİRME PUANI = (Tablo Puanı x 100)/64**				

Değerlendirme: Eğer bu ölçekten 100 üzerinden 70 puan aldıysanız bu öğrenme için başarınız yeterli düzeyde demektir. 69 veya altı puan aldıysanız ilgili konularda kendinizi geliştiriniz.

4. ÖĞRENME BİRİMİ

KIRKYAMA ELDE BİRLEŞTİRME

KONULAR

4.1. ELDE DİKİŞ TEKNİĞİYLE BİRLEŞTİRME
4.2. GEOMETRİK MODELLERİ DİKME
4.3. YILDIZ DESENLERİ DİKME
4.3. KAVİSLİ DESENLERİ DİKME

NELER ÖĞRENECEKSİNİZ?

1. Elde dikiş tekniğiyle birleştirmeyi
2. Basit nakış iğne teknikleriyle birleştirmeyi ve süslemeyi
3. Kırkyama elde kumaş birleştirme tekniklerini
4. Elde geometrik modelleri dikmeyi
5. Elde yıldız desenleri dikmeyi
6. Elde kavisli desenleri dikmeyi

4.1. ELDE DİKİŞ TEKNİĞİYLE BİRLEŞTİRME

Parçaları el dikişi ile birleştirme tekniği, ilk el sanatı türü olarak adlandırılabilir. Eski bir sanat dalı olan dikiş dikme, işlevsel olma ve hobi edinme açısından önemli bir aktivitedir. Geçmişte hayvan kemikleri iğne olarak kullanılırdı. Hayvan derisinden ince şeritler oluşturulur ya da hayvan bağırsağı kurutulup ip hâline getirilerek dikme işi yapılırdı. Bugün ise elde dikiş dikmek (Görsel 4.1) için çeşitli malzemeler bulunmaktadır. Bu malzemelerle ve uygulanan farklı tekniklerle dikiş işi daha zevkli hâle gelmiştir. Elde dikiş dikme tekniği, birçok alanda rahatlıkla uygulanabilir. Uygulamada mekân sınırlamasının olmaması tercih sebebidir. Basit dikiş tekniklerini bilmek evde küçük kıyafet tamiratı yapmada ve çeşitli süslemelerde kolaylık sağlamaktadır.

Görsel 4.1: Elde dikiş dikme

4.1.1. Elde Birleştirme Tekniklerinde Kullanılan Araç Gereç

Kırkyama yapımında kullanılan malzemeler, kullanılan tekniğe ve tasarlanan modele göre farklılık gösterir. Elde birleştime tekniği ile kırkyama, evde bulunan dikiş malzemleri ile kolaylıkla uygulanabilir. Profesyonel olarak kırkyama yapımında ise evde bulunan malzemelere ek olarak kırkyamada kullanılan araç gereç kullanılmalıdır.

Geleneksel yöntemlerden biri olan elde birleştirme tekniğinde çeşitli kumaş parçaları, makas, döner keski, kesme matı, iğneler (dikiş iğnesi, toplu iğne), elyaf, cetvel, açı ölçer, mezura, yapıştırıcı, kareli kâğıt, milimetrik kâğıt, aydınger, parşömen kâğıdı, karton, hazır kalıplar, kalem ve işaretleyiciler (uçan kalem, kurşun kalem, renkli boya kalemleri, sabun),yüksük, dikiş sökücü, çeşitli renk ve cinste iplikler, ütü, ütü bezi, ütü masası, kaynak kitaplar ve dergiler kullanılır.

4.1.2. Elde Kırkyama Kumaş Hazırlığı

Kırkyama çalışması yapılacak kumaşlar, çekme ve boya atma riskine karşı uygulamadan önce renk tonlarına göre ayrı ayrı ılık suda yıkanmalıdır. Kumaş boya akıtıyorsa durulama suyu tamamen temiz olana kadar durulama işlemine devam edilmelidir. Kumaşın cinsine uygun ısıda ütüleme işlemi yapılmalıdır. Suyun sıcaklığının yüksek olması kumaşta çekme yapabilir ve kumaşın özelliğini bozabilir. Ütü ısısı kumaşın cinsine uygun ayarlanmadığı durumlarda kumaş yanabilir. Kırkyama kumaşlarının renkleri, birbirine ve uygulanacak ürüne uygun olmalıdır. Kumaş seçimi, kullanım amacına göre yapılmalıdır. Yıkama işlemi gerektirmeyen bir ürün (pano vb.) için hassas kumaşlar tercih edilebilir. Arkası görünmeyen duvar panoları için ucuz kumaşlar kullanılabilir. Ev tekstil ürünlerine kırkyama tekniği uygulanırken yıkamaya dayanıklı, insan sağlığına zararı olmayan pamuklu kumaşlar tercih edilmelidir. Kumaş kalınlıklarının ve kumaş dokusunun aynı olmasına dikkat edilmelidir. Aynı tür kumaş kullanılması kırkyama yapılacak ürünün kullanım süresini uzatır ve uygulamada kolaylık sağlar.

Kumaş Ütüleme

Kırkyamada elde birleştirme yapılırken kumaş ütüleme işlemi, makinede birleştirmede olduğu gibi hazırlık aşamasından ürünün kullanıma hazır hâle getirilmesine kadar tüm işlemlerde gereklidir. Elde birleştirmede de iyi bir ütüleme için kumaş özellikleri ve menşei bilinmeli, kumaşın elde edildiği liflere göre ütüleme ısısı uygulanmalıdır. Üründe ütü izi ve parlama olmaması için kumaş türüne göre ütüleme yapılmalıdır.

4.1.3. Elde Kırkyama Model Tasarımı

Kırkyamada model seçimi; uygulanacak ürüne, kullanılacak yere ve kişinin zevkine göre farklılık gösterebilir. Kırkyama ile ilgili çok sayıda hazır model örneği bulunmaktadır. Bunların yanı sıra özgün tasarımların kullanıldığı çok çeşitli modeller de vardır.

Elde kırkyama model tasarımı yaparken dikkat edilecek hususlar şunlardır:

- Model özelliği dikkate alınarak tasarım yapılmalıdır.
- Hazırlanan bloklar, uygulamada kolaylık sağlaması için renkli kalemlerle renklendirilmelidir.
- Model tasarlanırken kenar bordürü ya da kenar biyesi bloklara uygun tasarlanmalı ve renk uyumuna dikkat edilmelidir.
- Kalıp, ince ve muntazam çizilmelidir.
- Kalıp hazırlanırken ölçü ve orana dikkat edilmelidir.
- Kalıp, kaydırma yapmadan muntazam bir şekilde kesilmelidir.
- Dikiş payları, kumaş parçalarının hepsine eşit ölçüde verilmelidir.
- Kalıp, kumaş içine yerleştirilerek birleştirme yapılacaksa dikiş payı bırakılmamalı, kumaşı keserken eşit ölçüde dikiş payı bırakılmalı ve her parça için ayrı kalıp hazırlanmalıdır.

1. UYGULAMA **Amaç: Deseni kalıp hâline getirerek sunum dosyası oluşturmak.** Süre ..... ders saati

Verilen işlem basamaklarını uygulayarak öğretmeninizin belirlediği sürede deseni kalıp hâline getirip sunum dosyası oluşturunuz.

Araç Gereç

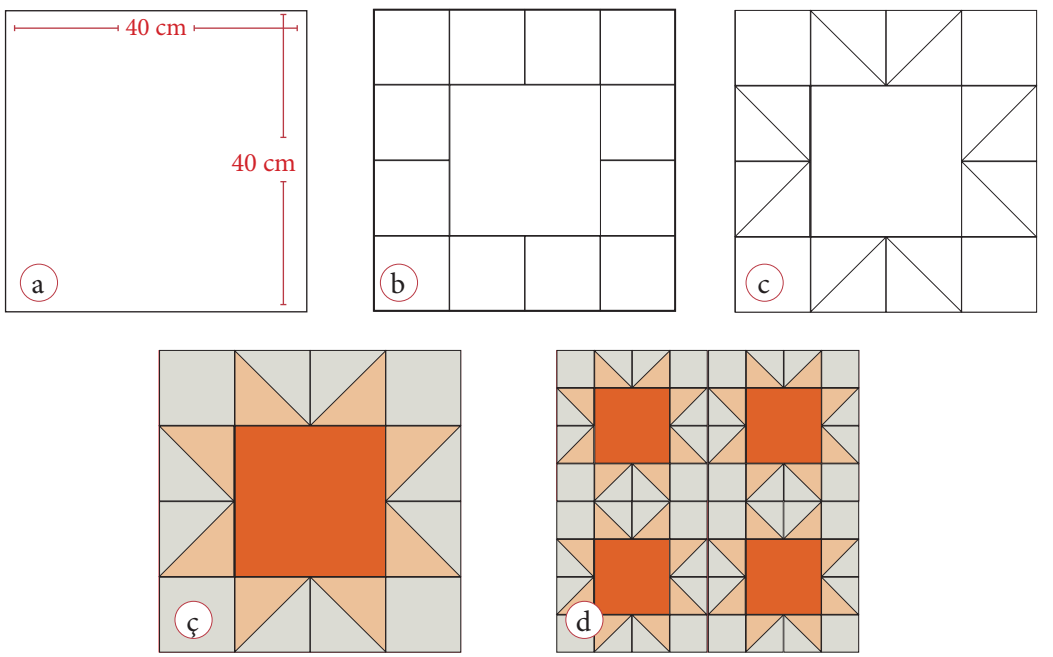
Kalem, kâğıt, cetvel, silgi, renkli kalemler, makas, dosya

Öneriler

1. Renklendirme yaparken renk çemberinden faydalanabilirsiniz.
2. Desen oluştururken kavisli, üçgen vb. cetvellerden faydalanabilirsiniz.

İşlem Basamakları

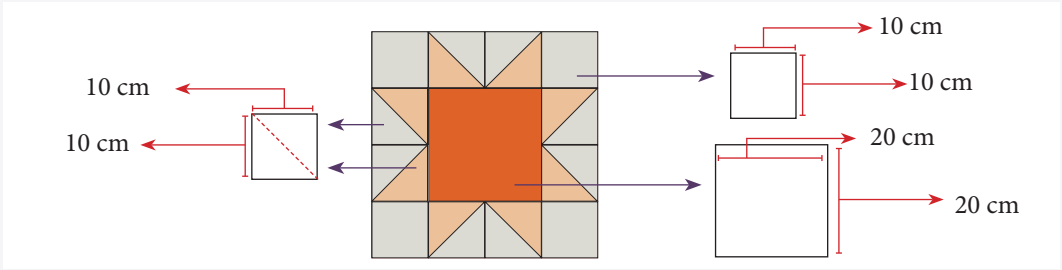
1. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyunuz.
2. Aydınlık, temiz ve düzenli bir çalışma ortamı hazırlayınız.
3. Kullanacağınız araç gereci hazırlayınız.
4. Motif araştırması yapınız.
5. Yıldız deseni hazırlamak için cetvel ile 40 x 40 cm ölçülerinde kare çiziniz (Görsel 4.2.a).
6. Karelerin iç köşelerine cetvelle 10 x 10 cm, orta kısma 20 x 20 cm ölçülerinde kare çiziniz (Görsel 4.2.b).
7. Görsel 4.2.c'de görüldüğü gibi karelerin ortalarına cetvelle üçgen çiziniz (Görsel 4.2.c).
8. Yıldız desenini Görsel 4.2.ç'deki gibi renklendiriniz.
9. Yıldız modelinden çeşitli tekrarlar yaparak bloklar tasarlayınız (Görsel 4.2.d).

Görsel 4.2: Yıldız model çizim aşamaları

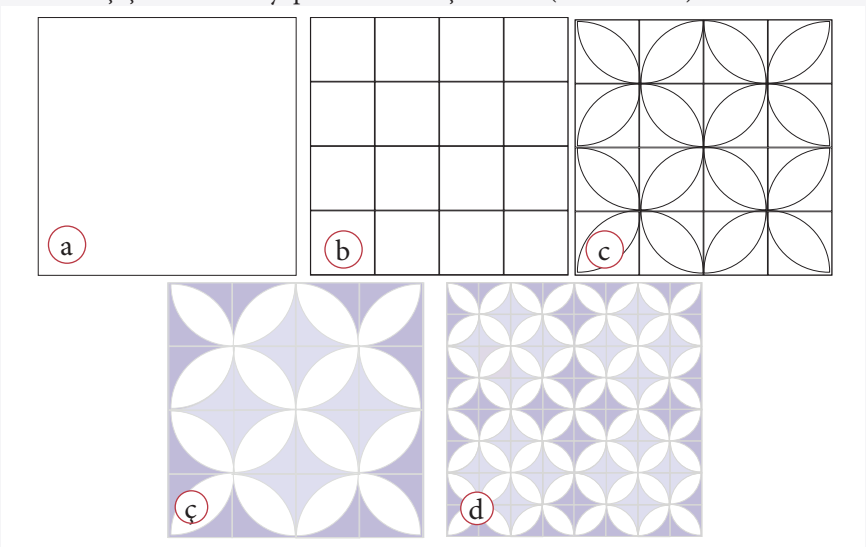
10. Yıldız desenininde kullanmak üzere kare kalıplar hazırlayınız. Kare kalıplar ve ölçüleri şunlardır (Görsel 4.3):
- Gri renk kare kalıplar için dört adet 10 x 10 cm kare kalıp
- Turuncu renk kare kalıp için bir adet 20 x 20 cm kare kalıp

11. Üçgen parçaların yapımı için önce kare kalıplar hazırlayınız sonra kare kalıpları verev yöne katlayıp keserek üçgen kalıpları hazırlayınız. Hazırlanacak kalıplar ve ölçüleri şunlardır (Görsel 4.3):
- Gri renk üçgen kalıplar için dört adet 10 x 10 cm kare kalıp
- Açık turuncu renk üçgen kalıplar için dört adet 10 x 10 cm kare kalıp

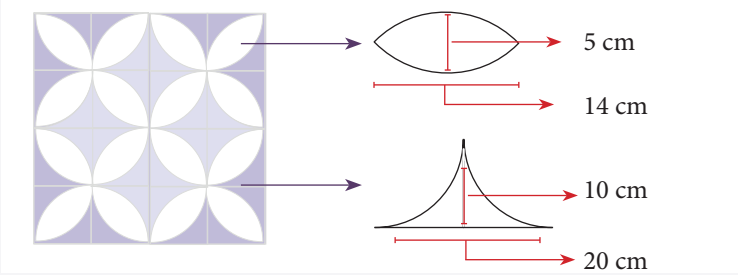
Görsel 4.3: Yıldız model için kalıplar

12. Kavisli model hazırlamak için cetvelle 10 x 10 cm ölçülerinde kare çiziniz (Görsel 4.4.a).
13. Kare şekli, kenarları 2,5 cm olacak şekilde cetvelle işaretleyerek on altı parçaya bölünüz (Görsel 4.4.b).
14. Her karenin içine pergel yardımı ile kavisler çiziniz (Görsel 4.4.c).
15. Kavisli modeli renklendiriniz (Görsel 4.4.ç).
16. Kavisli modelden çeşitli tekrarlar yaparak blok oluşturunuz (Görsel 4.4.d).

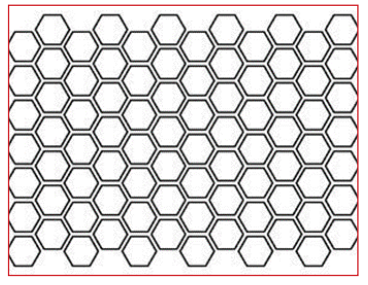
Görsel 4.4: Kavisli model çizim aşamaları

17. Kavisli desende kullanmak üzere 3,5 x 1 cm ve 5 x 2,5 cm ölçülerde kavisli kalıp hazırlayınız (Görsel 4.5).

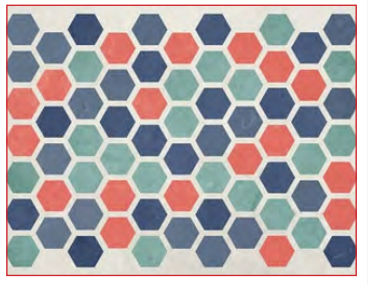

Görsel 4.5: Kavisli model için kalıplar

18. Bir kenar uzunluğu 3 cm olan çokgen şekiller çizerek Görsel 4.6'daki gibi çokgen şekillerden oluşan desen tasarlayınız.
19. Çokgen desenini renklendiriniz (Görsel 4.7).

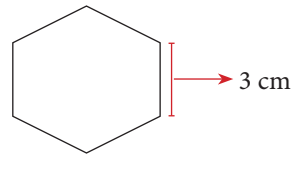

Görsel 4.6: Çokgen model

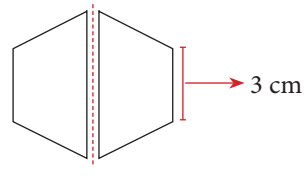

Görsel 4.7: Renklendirilmiş çokgen blok tasarımı

20. Çokgen desende kullanmak üzere kenar uzunlukları 3 cm olan çokgen kalıp hazırlayınız (Görsel 4.8).
21. Desenin kenar kısımlarındaki yarım altıgenler için kenar uzunlukları 3 cm olan çokgen kalıp hazırlayınız ve bunu ikiye bölünüz (Görsel 4.9).

Görsel 4.8: Çokgen kalıp

Görsel 4.9: Çokgen kalıp

22. Hazırladığınız desenleri ve kalıpları sunum dosyasına yerleştiriniz.

Değerlendirme

Çalışmanız ders öğretmeni tarafından Kontrol Listesi 1 ile değerlendirilecektir.

Kontrol Listesi 1

1. Uygulama ile ilgili gözlemlenmesi gereken beceriler "ÖLÇÜTLER" sütununda listelenmiştir. Gözlemlediğiniz ölçütün karşısına beceriye ilişkin gözlem sonucunuzu (X) işareti ile belirtiniz.

ÖLÇÜTLER	EVET	HAYIR
1. Araç gereç hazırlığı yaptı.		
2. Desen araştırması yaptı.		
3. Verilen ölçülere uygun yıldız deseni çizdi.		
4. Yıldız deseni ölçülerine göre kalıp hazırladı.		
5. Verilen ölçülere uygun kavisli deseni çizdi.		
6. Kavisli desene ölçülerine göre kalıp hazırladı.		
7. Verilen ölçülere uygun çokgen deseni çizdi.		
8. Çokgen desen ölçülerine göre kalıp hazırladı.		
9. Hazırladığı desenleri ve kalıpları sunum dosyasına yerleştirdi.		
10. Uygulamayı, verilen sürede tamamladı.		
11. Temiz ve düzenli çalıştı.		
12. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.		

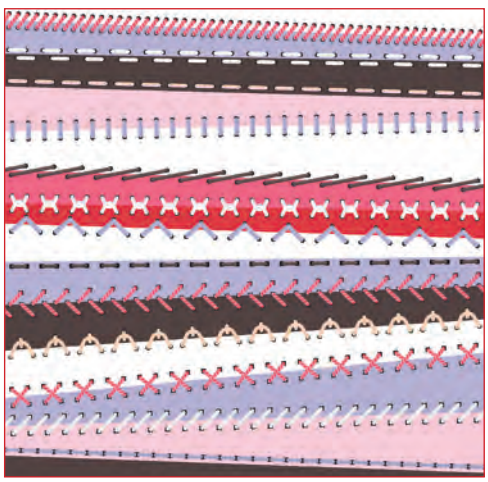
Değerlendirme : HAYIR olarak işaretlenen becerilere yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

4.1.4. Elde Birleştirmede Kumaş Kesimi

Elde kırkyamada kullanılacak kumaşların kesimi, dikimi kadar önemlidir. Hatasız ve dikkatli kesilen kumaşlar birbiriyle tam olarak eşleşerek düzgün bir şekilde birleştirilir. Bunun sonucunda kolay işlem yapılarak ortaya net bir ürün çıkar. Elde kırkyamada kalıp kullanılır. Kumaş kesiminde kalıbı yerleştirirken ya da ölçülere uygun olarak kumaşa çizim yaparken ekonomik yerleşime dikkat edilmelidir. Kumaş parçalarının kesiminde makas veya döner keski kullanılır. Düz hatların yanındaki yuvarlak, kavisli hatların kesiminde döner keski ile daha başarılı sonuçlar elde edilir.

4.1.5. Elde Kırkyama Birleştirme Teknikleri

Elde kırkyama uygulamalarında geleneksel yöntem olan el dikişleri (Görsel 4.10 ve 4.11) veya İngiliz usulü denen kâğıtlı birleştirme tekniği uygulanır. Geleneksel dikişte kumaş parçaları faklı büyüklük ve şekillerde kesilerek oyulgama, elde makine dikişi, elde gizli dikiş, ara teyeli vb. temel dikiş teknikleri ile birleştirilir. Birleştirme işleminden sonra elyaflama ve yorganlama aşamalarında da temel dikiş teknikleri kullanılır.

Görsel 4.10: El dikişleri

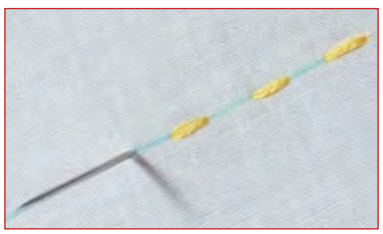

Görsel 4.11: El dikişi ile yapılmış kırkyama

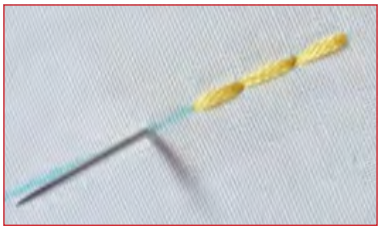
Elde kırkyama birleştirme teknikleri uygulamasında, dikişlerin kaliteli ve düzgün olması için kumaşın yapısına ve dokusuna uygun kalınlıkta iğne ve iplik seçilmelidir.

Kırkyamada kullanılan dikiş teknikleri, her türlü kumaşa ve ürüne uygulanabilir. Bu tekniklerin kolay ve çabuk uygulanması kırkyamayı zevkle yapılan bir sanat hâline getirmektedir. Dikişin görünmemesi gerekiyorsa çırpma dikişi ve ara teyel tekniği kullanılmalıdır. Oyulgama dikişi sadece birleştirmede değil süslemelerde de çok sık tercih edilir. Birleştirmede uygulanan dikiş teknikleri şunlardır:

Oyulgama: İplik, kumaşın arkasında sabitlenir. İğne alta batırılıp 1 cm ya da 0,5 cm mesafe üstten çıkarılır ve işlem tekrar edilir (Görsel 4.12).

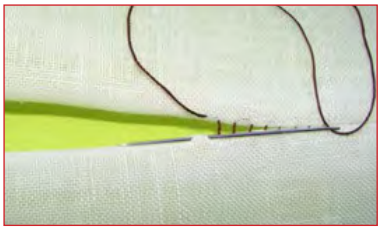

Görsel 4.12: Oyulgama dikişi

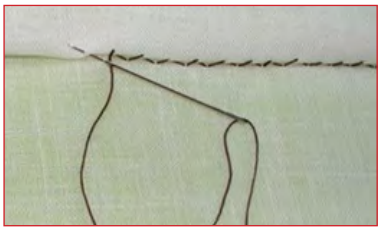
Görsel 4.13: Elde makine dikişi

Elde Makine Dikişi: Başlama noktasından iplik çıkarılır. Belirlenen bir adım boyu mesafeden iğne batırılır ve iki adım mesafeden kumaş yüzeyine çıkarılır. İğne, bir önceki adımın sonundan batırılıp iki adım mesafeden kumaş yüzeyine çıkarılır ve işlem bu şekilde tekrar edilir (Görsel 4.13).

Görsel 4.14: Çırpma dikişi

Çırpma Dikişi: Kumaşları birbirine tutturmak için uygulanan bir tekniktir. Dikiş iğnesinin kumaşa bir alttan bir üstten olmak üzere batırılıp çıkarılmasıyla yapılan gizli bir dikiştir. Teknik olarak ara teyele benzese de iğne batma aralığı daha sık ve daha sağlamdır. Kırkyama, elde kumaş birleştirmede en çok kullanılan tekniktir (Görsel 4.14).

Görsel 4.15: Ara teyel

Ara Teyeli: Kumaşları tutturmak için uygulanan bir tekniktir. Dikiş iğnesiyle alt kumaştan ve üst kumaştan birkaç ip alınır. İşlem bu şekilde devam ettirilir (Görsel 4.15).

Elde kırkyama birleştirme uygulamalarında kullanılan diğer teknik ise kâğıtlı birleştirme tekniğidir. Uygulaması kolay ve zevkli bir çalışmadır. Biraz zaman alır ama ortaya çıkan iş net olur. Her bir motif ve blok için ayrı şema hazırlanır. Kullanılacak birimlerin sayıları ve birleştirmede izlenecek işlem sıraları belirlenir. Birimler yumuşak kartona çizilir ve muntazam şekilde kesilerek kalıp hazırlanır. Kalıp, kumaş kenarlarında dikiş payı eşit olacak şekilde tam ortaya yerleştirilir. Kumaş dikiş payı, kalıp üzerine katlanır. Katlanan paylar, oyulgama tekniğiyle teyellenir veya yapıştırıcıyla yapıştırılır (Görsel 4.16 ve 4.17). Yıkandığında kumaşta iz bırakmayacak su bazlı yapıştırıcılar tercih edilmelidir. Hazırlanan kumaş parçaları, işlem sırasına dikkat edilerek gizli çırpma tekniği ile birleştirilir.

Görsel 4.16: Kalıbı yapıştırıcı ile sabitleme

Görsel 4.17: Kalıbı teyelleyerek sabitleme

2. UYGULAMA

Amaç: Elde birleştirme tekniği ile 13 x 13 cm ölçülerinde bardak altlığı hazırlamak.

Süre ..... ders saati

Verilen işlem basamaklarını uygulayarak öğretmeninizin belirlediği sürede elde birleştirme tekniğiyle 13 x 13 cm ölçülerinde bardak altlığı hazırlayınız.

Araç Gereç

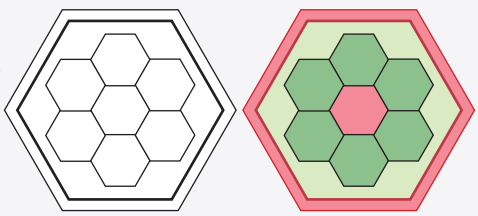
Artık kumaş parçaları, kareli kâğıt, kalıp için karton, kurşun kalem, silgi, kalemtıraş, renkli boya kalemleri, kesme matı, makas, döner keski, cetvel, kâğıt, teyelleme ve dikiş iğneleri, toplu iğne, teyel ipliği, bileştirme için kullanılacak pamuklu sağlam dikiş ipliği, yüksük, ütü, ütü masası, yapıştırıcı

Öneriler

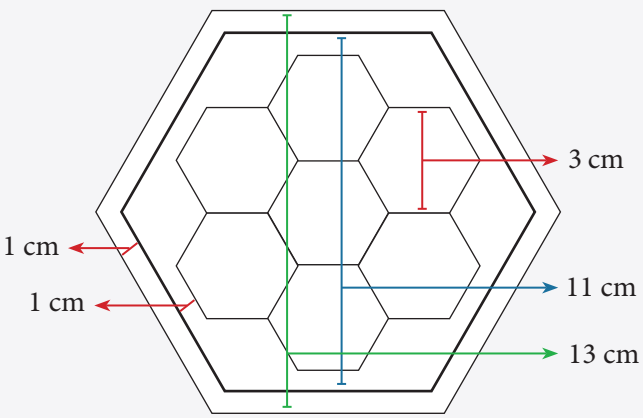
1. Küçük parçalarda çalışırken kolaylık olması için ince iğne tercih ediniz.
2. İplik kalınlığını kumaşa göre ayarlayınız.
3. İğne batma aralıklarının eşit olmasına dikkat ediniz.

İşlem Basamakları

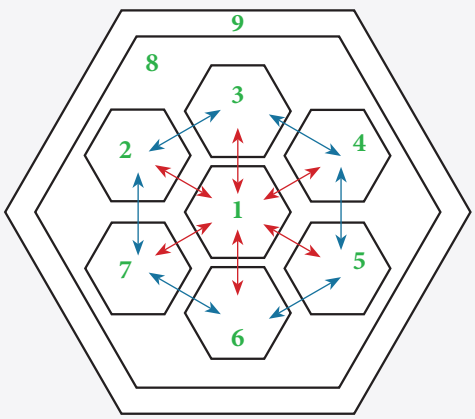
1. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyunuz.
2. Aydınlık, temiz ve düzenli bir çalışma ortamı hazırlayınız.
3. Kullanacağınız araç gereci hazırlayınız.
4. Bardak altlığı modeli tasarlayarak renklendiriniz (Görsel Görsel 4.18).
5. Ürün ölçülendirmesini yapınız (Görsel 4.19).
6. İşlem sırasını belirleyiniz (Görsel 4.20).

Görsel 4.18: Bardak altlığı modeli

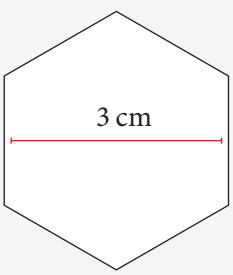

Görsel 4.19: Ölçülendirme

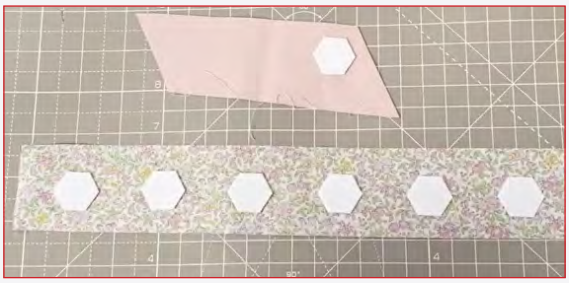
Görsel 4.20: İşlem sırası

7. Merkezdeki çokgen için 5 x 5 cm ölçülerinde pembe renk kumaş kesiniz.
8. Merkez çokgenin çevresindeki çokgenler için 5 x 25 ölçülerinde çiçekli kumaş kesiniz.
9. Zemin kumaşı için 13 x 13 cm ölçülerinde ekru renk kumaş kesiniz.
10. Astar kumaş için 17 x 17 cm ölçülerinde pembe renk kumaş kesiniz.
11. 3 cm ölçüsünde çokgen kalıbı hazırlayınız (Görsel 4.21'deki kalıbı aynı ölçüde kâğıda geçirerek kullanabilirsiniz.).

Görsel 4.21: Çokgen kalıp

12. Kalıpları kumaşa yerleştiriniz (Görsel 4.22).
13. 1 cm dikiş payı bırakarak kumaşları kesiniz (Görsel 4.23).

Görsel 4.22: Çokgen kumaşa yerleştirilmiş kalıp

Görsel 4.23: Kumaş kesme

14. Çokgen parçalarını, yapıştırıcıyla kalıba sabitleyiniz (Görsel 4.24).
15. Kenar paylarını kalıbın üzerine gelecek şekilde katlayıp çevirerek kalıba yapıştırınız (Görsel 4.25).

Görsel 4.24: Çokgen parçaları kumaşa sabitleme

Görsel 4.25: Kumaşı kalıbın üzerine katlayıp yapıştırma

16. Çokgen parçalarını işlem sırasını takip ederek çırpma dikişiyle birleştiriniz (Görsel 4.26 ve 4.27).

Görsel 4.26: Parçaları birleştirme

Görsel 4.27: Birleştirilmiş parçalar

17. Tüm parçaları birleştirerek bloğu tamamlayınız (Görsel 4.28).

Görsel 4.28: Tamamlanmış blok

18. Birleştirme işlemi bittikten sonra kalıpları çıkarınız.
19. Birleştirilmiş parçayı 13 x 13 cm ölçülerindeki zemin kumaşına yerleştiriniz.
20. Yerleştirilen parçayı iğne veya teğel ile sabitleyiniz.
21. Parçayı zemin kumaşına ara teğel ile sabitleyiniz (Görsel 4.29).

Görsel 4.29: Parçayı kumaşa ara teyeli ile sabitleme

22. 17 x 17 cm ölçülerinde kesilmiş astar kumaşın üzerine kırkyama bloğunu yerleştiriniz.
23. Astar kumaşı kenarlardan düz yüze doğru bitmiş görünüm 1 cm olacak şekilde katlayınız (1 cm katlama payı vererek çeviriniz.).
24. Çevirdiğiniz payı ara teyel ile zemin kumaşa birleştiriniz (Görsel 4.30).

Görsel 4.30: Ara teyel ile birleştirme

25. Kumaş ve model özelliğine uygun ısıda ütü yaparak çalışmayı tamamlayınız (Görsel 4.31).

Görsel 4.31: Tamamlanmış bardak altlığı

Değerlendirme

Çalışmanız ders öğretmeni tarafından Kontrol Listesi 2 ile değerlendirilecektir.

Kontrol Listesi 2

2. Uygulama ile ilgili gözlemlenmesi gereken beceriler "ÖLÇÜTLER" sütununda listelenmiştir. Gözlemlediğiniz ölçütün karşısına beceriye ilişkin gözlem sonucunuzu (X) işareti ile belirtiniz.

ÖLÇÜTLER	EVET	HAYIR
1. Araç gereç hazırlığı yaptı.		
2. Model tasarımı yaparak renklendirdi.		
3. Ölçülendirme yaptı.		
4. İşlem sırasını belirledi.		
5. Merkezdeki çokgen için kumaş kesti.		
6. Merkezdeki çokgenin çevresindeki çokgenler için kumaş kesti.		
7. Zemin kumaşını kesti.		
8. Astar kumaşını kesti.		
9. Çokgen kalıbını hazırladı.		
10. Kalıpları kumaşa yerleştirdi.		
11. Kalıp yerleştirilmiş kumaşı dikiş payı ilave ederek kesti.		
12. Çokgen parçalarını kumaşa sabitledi.		
13. Kumaşı kalıbın üzerine katlayarak kalıba yapıştırdı.		
14. Parçaları birleştirdi.		
15. Bloğu tamamladı.		
16. Kalıpları çıkarttı.		
17. Bloğu zemin kumaşa ara teğel ile birleştirdi.		
18. Zemin kumaşla birleşen bloğu astar kumaşa dikerek birleştirdi.		
19. Kumaş ve model özelliğine uygun ısıda ütü yaptı.		
20. Uygulamayı, verilen sürede tamamladı.		
21. Temiz ve düzenli çalıştı.		
22. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.		

Değerlendirme : HAYIR olarak işaretlenen becerilere yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

4.2. ELDE GEOMETRİK MODELLERİ DİKME

Geometrik modeller, kırkyamanın temelini oluşturur. İlk kırkyama örneklerinde, düzenli bir blok modeline bağlı kalmadan çeşitli şekillerde kesilen geometrik formların birleşimiyle geometrik modeller oluşturulduğu görülür. Çılgın kırkyama ya da diğer adıyla crazy tekniği olarak bilinen teknik, özellikle kumaş değerlendirme amacıyla çok sık uygulanmaktadır. Kırkyamaya duyulan ilgi, blok birleştirmede pek çok alternatif oluşturmuştur. Geleneksel el sanatlarında uygulanan geometrik motifler, elde kırkyamada da kullanılır. Aynı boyutlarda kesilen geometrik modellerin tekrarıyla ya da farklı boyutlarda kesilen geometrik modellerle kombinasyonlar oluşturulur. Farklı geometrik modellerin bir arada kullanımı ile oluşturulan tasarımlar, model çeşitliliğini artırmıştır (Görsel 4.32).

Görsel 4.32: Farklı geometrik modellerle kırkyama

Kare Model

Kare modeller, kırkyamanın temel modeli olarak ele alınabilir. Kırkyama öğrenmeye kare ve dikdörtgen modelleri birleştirerek başlanabilir. Kare modelin uygulanması kolaydır ve tasarım çeşidi çoktur. Kare ve dikdörtgen modellerle üç boyutlu desen tasarımı oluşturulabilir (Görsel 4.33).

Görsel 4.33: Üç boyutlu kırkyama

Üçgen Model

Kırkyama uygulamada sık tercih edilen üçgen bloklarla şık modeller oluşturulabilir. Üçgen modellerinin farklı veya aynı boyutta kesilip tekrar edilmesiyle ya da değişik kombinasyonlarla çeşitli tasarımlar yapılabilir. Üçgenin şeklinden dolayı atık kumaşları değerlendirmek daha kolaydır. Üçgen model kırkyama, kumaş ve kilim dokumada desen olarak sıklıkla kullanılır.

Çokgen Model

Çokgen model, elde birleştirmede sık uygulanan çalışması kolay ve zevkli bir modeldir. Çokgen modeli birleştirmek için kâğıtla birleştirme tekniği uygulanır. Kâğıtla birleştirme tekniği bu modelin uygulanmasını kolaylaştırır. Modelin şekli bal peteğine benzediği için bal peteği modeli olarak da bilinir. Çokgen modelde her blok için ayrı kalıp hazırlanır. Hazırlanan deseni ve kalıpları çoğaltmak veya farklı ölçülerde oluşturmak için fotokopi ile çoğaltma yöntemi kullanılabilir.

3. UYGULAMA **Amaç: Elde birleştirme tekniği ile kare blok oluşturmak.** Süre ..... ders saati

Verilen işlem basamaklarını uygulayarak öğretmeninizin belirlediği sürede elde birleştirme tekniği ile kare blok oluşturunuz.

Araç Gereç

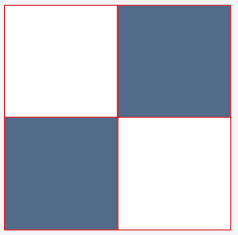
Artık kumaş parçaları, kareli kâğıt, kalıp için karton, kurşun kalem, silgi, kalemtıraş, renkli boya kalemleri, kesme matı, makas, döner keski, cetvel, kâğıt, teyelleme ve dikiş iğneleri, toplu iğne, teyel ipliği, birleştirme için kullanılacak pamuklu sağlam dikiş ipliği, yüksük, ütü, ütü masası

Öneriler

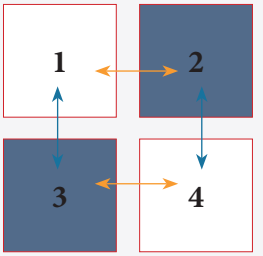
1. Kumaşları ekonomik kullanınız.
2. Küçük parçalarda çalışırken kolaylık olması için ince iğne tercih ediniz.
3. Dikiş payını aynı yönde ütüleyiniz.

İşlem Basamakları

1. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyunuz.
2. Aydınlık, temiz ve düzenli bir çalışma ortamı hazırlayınız.
3. Kullanacağınız araç gereci hazırlayınız.
4. Kumaş parçalarını kesime hazırlayınız.
5. Kare blok modeli tasarlayarak renklendiriniz (Görsel 4.34).
6. İşlem sırasını belirleyiniz (Görsel 4.35).

Görsel 4.34: Kare blok modeli

Görsel 4.35: İşlem sırası

7. 18 x 9 cm ölçülerinde düz renk kumaş kesiniz (1 cm dikiş payı hesaplanmıştır.).
8. 18 x 9 cm ölçülerinde desenli kumaş kesiniz (1 cm dikiş payı hesaplanmıştır.).
9. Kalıp oluşturmak için yumuşak kartona 7 x 7 cm ölçülerinde dört tane kare şekil çiziniz.
10. Kare şekilleri makasla muntazam keserek kalıpları hazırlayınız.
11. Kalıbı, düz iplik yönüne gelecek şekilde kumaş kenarına yerleştiriniz.
12. Kalıbı kumaşa iğne ile sabitleyiniz.
13. Kalıbın kenarlarından cetvel ve kalemle düzgün bir şekilde çiziniz.
14. Kumaşı ölçülerine uygun kesiniz (Görsel 4.36).

Görsel 4.36: Kare kesilmiş parçalar

15. Kumaşları, düz yüzleri birbirine bakacak şekilde iğneyle tutturunuz.
16. İşlem sırasını takip ederek düz ve desenli kumaş parçalarını ikili şekilde kenarlardan 1 cm pay bırakıp elde makine dikişi tekniği ile birleştiriniz (Görsel 4.37).

Görsel 4.37: Elde makine dikişi tekniği

17. Birleştirilmiş iki parçayı düz yüzleri birbirine bakacak şekilde iğneyle tutturunuz.
18. Kenarlardan 1 cm pay bırakarak elde makine dikişi tekniği ile birleştirip kare bloğu oluşturunuz (Görsel 4.38).
19. Kumaş ve model özelliğine uygun ısıda ütü yaparak çalışmayı tamamlayınız.

Görsel 4.38: Tamamlanmış kare blok

Değerlendirme

Çalışmanız ders öğretmeni tarafından Kontrol Listesi 3 ile değerlendirilecektir.

Kontrol Listesi 3

3. Uygulama ile ilgili gözlemlenmesi gereken beceriler "ÖLÇÜTLER" sütununda listelenmiştir. Gözlemlediğiniz ölçütün karşısına beceriye ilişkin gözlem sonucunuzu (X) işareti ile belirtiniz.

ÖLÇÜTLER	EVET	HAYIR
1. Araç gereç hazırlığı yaptı.		
2. Kumaş parçalarını kesime hazırladı.		
3. Model tasarımı yapıp renklendirdi.		
4. Kalıbı hazırladı.		
5. Kalıbı kumaşa yerleştirerek kumaşı kesti.		
6. İkili parçaları dikerek birleştirdi.		
7. Birleştirilmiş parçalardan kare blok oluşturdu.		
8. Kumaş ve model özelliğine uygun ısıda ütü yaptı.		
9. Uygulamayı, verilen sürede tamamladı.		
10. Temiz ve düzenli çalıştı.		
11. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.		

Değerlendirme : HAYIR olarak işaretlenen becerilere yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

4. UYGULAMA **Amaç: Elde birleştirme tekniği ile üçgen blok oluşturmak.** Süre ..... ders saati

Verilen işlem basamaklarını uygulayarak öğretmeninizin belirlediği sürede elde birleştirme tekniği ile üçgen blok oluşturunuz.

Araç Gereç

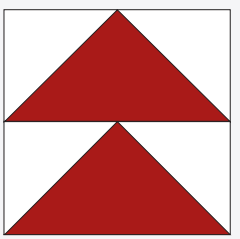
Artık kumaş parçaları, kareli kâğıt, kalıp için karton, kurşun kalem, silgi, kalemtıraş, renkli boya kalemleri, kesme matı, makas, döner keski, cetvel, kâğıt, teyelleme ve dikiş iğneleri, toplu iğne, teyel ipliği, birleştirme için kullanılacak pamuklu sağlam dikiş ipliği, yüksük, ütü, ütü masası

Öneriler

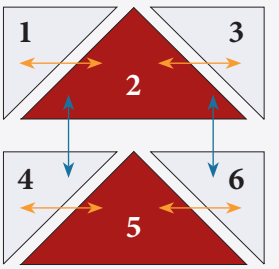
1. Kumaşları ekonomik kullanınız.
2. Küçük parçalarda çalışırken kolaylık olması için ince iğne tercih ediniz.
3. Dikiş payını aynı yönde ütüleyiniz.

İşlem Basamakları

1. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyunuz.
2. Aydınlık, temiz ve düzenli bir çalışma ortamı hazırlayınız.
3. Kullanacağınız araç gereci hazırlayınız.
4. Kumaş parçalarını kesime hazırlayınız.
5. Üçgen blok modeli tasarlayarak renklendiriniz (Görsel 4.39).
6. İşlem sırasını belirleyiniz (Görsel 4.40).

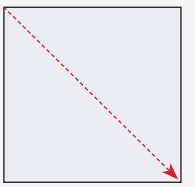

Görsel 4.39: Üçgen blok modeli

Görsel 4.40: İşlem sırası

7. 16 x 8 cm ölçülerinde beyaz renk kumaş kesiniz (1 cm dikiş payı hesaplanmıştır.).
8. 16 x 16 cm ölçülerinde desenli kumaş kesiniz (1 cm dikiş payı hesaplanmıştır.).
9. Yumuşak kartona 8 x 8 cm ve 16 x 16 cm ölçülerinde kare çiziniz.
10. Kare kalıpları, köşesinden cetvelle çapraz şekilde ikiye bölerek üçgen kalıp çiziniz (Görsel 4.41).
11. Kalıpları makasla muntazam bir şekilde kesiniz.
12. Kalıpları düz iplik yönünde kumaşa yerleştiriniz.
13. Kalıbın kenarlarından kalemle düzgün bir şekilde çiziniz.
14. Kumaşı düzgün bir şekilde kesiniz (Görsel 4.42).

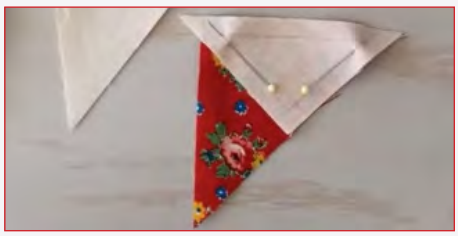

Görsel 4.41: Kare kalıp

Görsel 4.42: Üçgen kalıpla kesilmiş kumaş

15. Kumaşları, düz yüzü birbirine bakacak şekilde iğneyle tutturunuz (Görsel 4.43).
16. İşlem sırasını takip ederek düz ve desenli kumaş parçalarının ikisini kenarlardan 1 cm pay bırakarak oyulgama dikişi ile birleştiriniz.
17. Birleştirilmiş parçaya üçüncü parçayı (beyaz renk) oyulgama dikişi ile birleştiriniz.

Görsel 4.43: Üçgen blokları iğne ile tutturma

18. 14, 15 ve 16. işlem basamaklarını tekrarlayarak bir parça daha oluşturunuz.
19. Elde ettiğiniz iki adet birleştirilmiş parçayı yüz yüze yerleştirerek iğneleyiniz.
20. Parçaları oyulgama dikişi tekniği ile birleştirerek üçgen bloğu oluşturunuz (Görsel 4.44).
21. Kumaş ve model özelliğine uygun ısıda ütü yaparak çalışmayı tamamlayınız (Görsel 4.45).

Görsel 4.44: Blokları birleştirme

Görsel 4.45: Tamamlanmış ürün

Değerlendirme

Çalışmanız ders öğretmeni tarafından Kontrol Listesi 4 ile değerlendirilecektir.

Kontrol Listesi 4

4. Uygulama ile ilgili gözlemlenmesi gereken beceriler "ÖLÇÜTLER" sütununda listelenmiştir. Gözlemlediğiniz ölçütün karşısına beceriye ilişkin gözlem sonucunuzu (X) işareti ile belirtiniz.

ÖLÇÜTLER	EVET	HAYIR
1. Araç gereç hazırlığı yaptı.		
2. Kumaş parçalarını kesime hazırladı.		
3. Model tasarımı yapıp renklendirdi.		
4. Kalıbı hazırladı.		
5. Kalıbı kumaşa yerleştirerek kumaşı kesti.		
6. Blokları elde dikerek birleştirdi.		
7. Kumaş ve model özelliğine uygun ısıda ütü yaptı.		
8. Uygulamayı, verilen sürede tamamladı.		
9. Temiz ve düzenli çalıştı.		
10. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.		

Değerlendirme : HAYIR olarak işaretlenen becerilere yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

5. UYGULAMA **Amaç: Elde birleştirme tekniği ile çokgen blok oluşturmak.** Süre ..... ders saati

Verilen işlem basamaklarını uygulayarak öğretmeninizin belirlediği sürede elde birleştirme tekniği ile çokgen blok oluşturunuz.

Araç Gereç

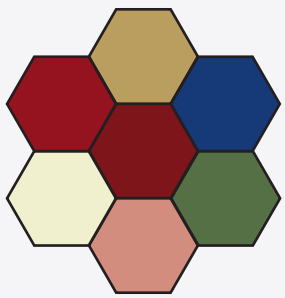
Artık kumaş parçaları, kareli kâğıt, kalıp için karton, kurşun kalem, silgi, kalemtıraş, renkli boya kalemleri, kesme matı, makas, döner keski, cetvel, kâğıt, teyelleme ve dikiş iğneleri, toplu iğne, teyel ipliği, birleştirme için kullanılacak pamuklu sağlam dikiş ipliği, yüksük, ütü, ütü masası

Öneriler

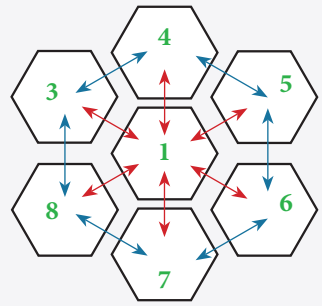
1. Kumaşları ekonomik kullanınız.
2. Küçük parçalarda çalışırken kolaylık olması için ince iğne tercih ediniz.
3. Dikiş payını aynı yönde ütüleyiniz.

İşlem Basamakları

1. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyunuz.
2. Aydınlık, temiz ve düzenli bir çalışma ortamı hazırlayınız.
3. Kullanacağınız araç gereci hazırlayınız.
4. Kumaş parçalarını kesime hazırlayınız.
5. Çokgen blok modeli tasarlayarak renklendiriniz (Görsel 4.46).
6. İşlem sırasını belirleyiniz (Görsel 4.47).
7. Kumaşı, zevkinize uygun renklerde ve her bir blok için 7 x 7 cm ölçülerinde hazırlayınız.

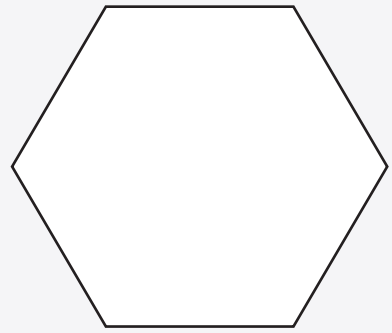

Görsel 4.46: Çokgen blok modeli

Görsel 4.47: İşlem sırası

8. Yumuşak bir kartona cetvelle 5 x 5 cm ölçülerinde çokgen kalıplar çiziniz (Görsel 4.48'deki kalıbı aynı ölçüde kâğıda geçirerek kullanabilirsiniz.).

Görsel 4.48: Çokgen kalıp

9. Kalıbı, dikiş payının eşit olup olmadığına dikkat ederek kumaşın tam ortasına yerleştiriniz.
10. Dikiş payı bırakarak kumaşı düzgün bir şekilde kesiniz (Görsel 4.49).
11. Kumaşı, kalıp içeride kalacak şekilde teyelleyiniz (Görsel 4.50).

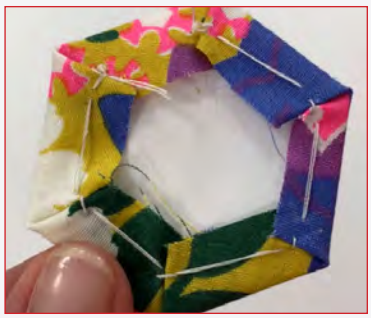

Görsel 4.49: Kumaşı kesme

Görsel 4.50: Kumaşı kalıba teyelleme

12. Teyellediğiniz parçaları, işlem sırasını takip ederek çırpma dikişiyle birleştiriniz (Görsel 4.51, 4.52 ve 4.53).

Görsel 4.51: Teyellenmiş parça

Görsel 4.52: Çırpma dikişiyle blok birleştirme

Görsel 4.53: Birleştirilmiş parçalar

13. Blokları, köşeleri denk getirerek düzgün bir şekilde birleştirip tamamlayınız (Görsel 4.54).
14. Birleştirme işlemi bittikten sonra blokların içindeki kâğıt kalıpları çıkarınız.
15. Kumaş ve model özelliğine uygun ısıda ütü yaparak çalışmayı tamamlayınız.

Görsel 4.54: Tamamlanmış çokgen blok

Değerlendirme

Çalışmanız ders öğretmeni tarafından Kontrol Listesi 5 ile değerlendirilecektir.

Kontrol Listesi 5

5. Uygulama ile ilgili gözlemlenmesi gereken beceriler "ÖLÇÜTLER" sütununda listelenmiştir. Gözlemlediğiniz ölçütün karşısına beceriye ilişkin gözlem sonucunuzu (X) işareti ile belirtiniz.

ÖLÇÜTLER	EVET	HAYIR
1. Araç gereç hazırlığı yaptı.		
2. Kumaş parçalarını kesime hazırladı.		
3. Model tasarımı yapıp renklendirdi.		
4. Kalıbı hazırladı.		
5. Kalıbı kumaşa yerleştirdi.		
6. Kumaşı kesti.		
7. Kumaşı kalıba teyelledi.		
8. Parçaları çırpma dikişiyle birleştirdi.		
9. Blokların içindeki kalıpları çıkardı.		
10. Kumaş ve model özelliğine uygun ısıda ütü yaptı.		
11. Uygulamayı, verilen sürede tamamladı.		
12. Temiz ve düzenli çalıştı.		
13. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.		

Değerlendirme : HAYIR olarak işaretlenen becerilere yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

4.3. ELDE YILDIZ MODELLERİ DİKME

Yıldız motifi, el sanatlarında yaygın olarak kullanılan en eski motiflerdendir. İç içe geçmiş iki üçgen, yıldız motifini oluşturur. Genellikle sekiz ve daha çok köşeli yıldız kullanımı yaygındır. El sanatlarında yıldız motifi, mutluluk anlamı taşır. Doğurganlığı ve bereketi simgeler. Yıldız motifi, üçgen ve kare motiflerle çok sık kullanılır.

6. UYGULAMA

Amaç: Elde birleştirme tekniği ile yıldız blok oluşturmak.

Süre ..... ders saati

Verilen işlem basamaklarını uygulayarak öğretmeninizin belirlediği sürede elde birleştirme tekniği ile yıldız blok oluşturunuz.

Araç Gereç

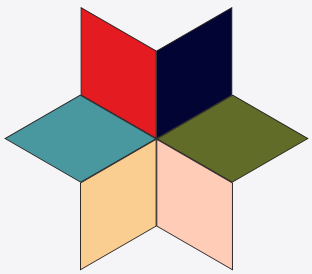
Artık kumaş parçaları, kareli kâğıt, kalıp için karton, kurşun kalem, silgi, kalemtıraş, renkli boya kalemleri, kesme matı, makas, döner keski, cetvel, kâğıt, teyelleme ve dikiş iğneleri, toplu iğne, teyel ipliği, bileştirme için kullanılacak pamuklu sağlam dikiş ipliği, yüksük, ütü, ütü masası, yapıştırıcı

Öneriler

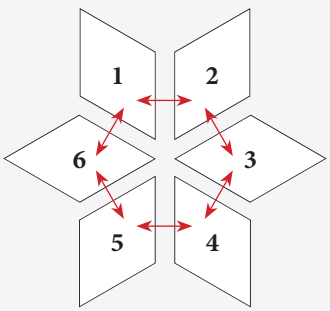
1. Kumaşları ekonomik kullanınız.
2. Küçük parçalarda çalışırken kolaylık olması için ince iğne tercih ediniz.
3. Dikiş payını aynı yönde ütüleyiniz.

İşlem Basamakları

1. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyunuz.
2. Aydınlık, temiz ve düzenli bir çalışma ortamı hazırlayınız.
3. Kullanacağınız araç gereci hazırlayınız.
4. Kumaş parçalarını kesime hazırlayınız.
5. Yıldız blok modeli tasarlayarak renklendiriniz (Görsel 4.55).
6. İşlem sırasını belirleyiniz (Görsel 4.56).

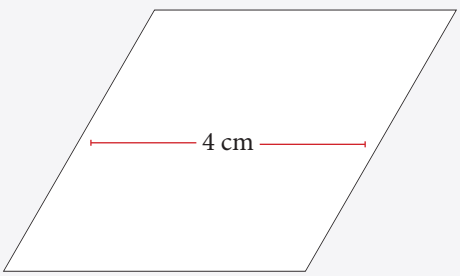

Görsel 4.55: Yıldız blok modeli

Görsel 4.56: İşlem sırası

7. 8 x 8 cm ölçülerinde çeşitli renklerde altı adet kumaş parçası kesiniz.
8. Yumuşak bir kartona cetvelle 4 x 4 cm ölçülerinde kalıp çiziniz (Görsel 4.57'deki kalıbı aynı ölçüde kâğıda geçirerek kullanabilirsiniz.).

Görsel 4.57: Yıldız model kalıbı

9. Kalıbı, kumaşın ortasına gelecek şekilde muntazam bir şekilde yerleştiriniz.
10. 1 cm dikiş payı bırakarak kumaşı kesiniz (Görsel 4.58).
11. Kenar paylarını kalıbın üzerine gelecek şekilde katlayıp çevirerek kalıba yapıştırınız (Görsel 4.59).

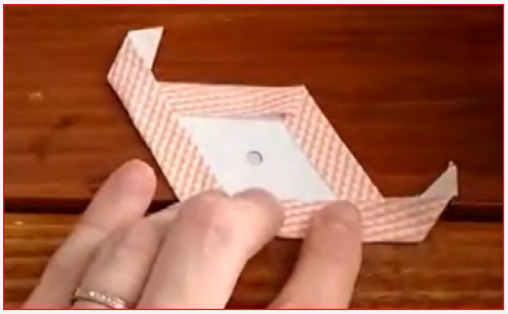

Görsel 4.58: Kalıp yerleştirme

Görsel 4.59: Dikiş payını yapıştırma

12. Hazırladığınız parçaları işlem sırasını takip ederek çırpma dikişiyle birleştiriniz (Görsel 4.60 ve 4.61).

Görsel 4.60: Dikiş payı yapıştırılmış parça

Görsel 4.61: Çırpma dikişiyle birleştirme

13. Tüm parçaları çırpma dikişi tekniği ile birleştirerek yıldız bloğu oluşturunuz (Görsel 4.62).
14. Birleştirme işlemi bittikten sonra blokların içindeki kâğıt kalıpları çıkarınız.
15. Kumaş ve model özelliğine uygun ısıda ütü yaparak çalışmayı tamamlayınız.

Görsel 4.62: Tamamlanmış yıldız blok

Değerlendirme

Çalışmanız ders öğretmeni tarafından Kontrol Listesi 6 ile değerlendirilecektir.

Kontrol Listesi 6

6. Uygulama ile ilgili gözlemlenmesi gereken beceriler "ÖLÇÜTLER" sütununda listelenmiştir. Gözlemlediğiniz ölçütün karşısına beceriye ilişkin gözlem sonucunuzu (X) işareti ile belirtiniz.

ÖLÇÜTLER	EVET	HAYIR
1. Araç gereç hazırlığı yaptı.		
2. Kumaş parçalarını kesime hazırladı.		
3. Model tasarımı yapıp renklendirdi.		
4. Kalıbı hazırladı.		
5. Kalıbı kumaşa yerleştirip kumaşı kesti.		
6. Blokları elde dikerek birleştirdi.		
7. Blokların içindeki kâğıt kalıpları çıkardı.		
8. Kumaş ve model özelliğine uygun ısıda ütü yaptı.		
9. Uygulamayı, verilen sürede tamamladı.		
10. Temiz ve düzenli çalıştı.		
11. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.		

Değerlendirme : HAYIR olarak işaretlenen becerilere yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

4.4. ELDE KAVİSLİ MODELLERİ DİKME

Kavisli modeller, kırkyama ev tekstili ürünlerde çok sık kullanılmaktadır. Bu modeller genellikle geometrik bloklarla tasarımlanır. Bunun yanı sıra bitkisel desenleme yapılırken de kullanılır (Görsel 4.63). Kavisli model uygulamalarında dikkat edilmesi gereken en önemli husus desenlerin kavis kısmının geniş alınmasıdır. Bu sayede ürün düzgün ve net görünüme kavuşurken tekniklerin uygulanması da kolaylaşır.

Görsel 4.63: Kavisli ve geometrik modeller

7. UYGULAMA **Amaç: Elde birleştirme tekniği ile kavisli blok oluşturmak.** Süre ..... ders saati

Verilen işlem basamaklarını uygulayarak öğretmeninizin belirlediği sürede elde birleştirme tekniği ile kavisli blok oluşturunuz.

Araç Gereç

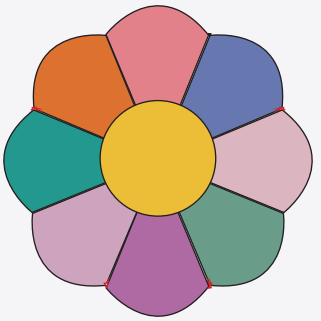
Artık kumaş parçaları, kareli kâğıt, kalıp için karton, kurşun kalem, silgi, kalemtıraş, renkli boya kalemleri, kesme matı, makas, döner keski, cetvel, kâğıt, teyelleme ve dikiş iğneleri, toplu iğne, teyel ipliği, birleştirme için kullanılacak pamuklu sağlam dikiş ipliği, yüksük, ütü, ütü masası, yapıştırıcı

Öneriler

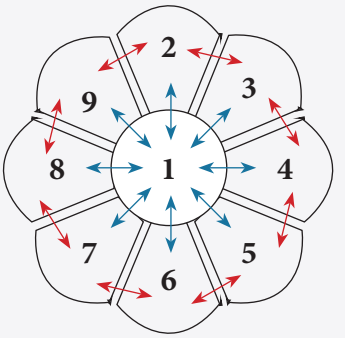
1. Kumaşları ekonomik kullanınız.
2. Küçük parçalarda çalışırken kolaylık olması için ince iğne tercih ediniz.
3. Dikiş payını aynı yönde ütüleyiniz.

İşlem Basamakları

1. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyunuz.
2. Aydınlık, temiz ve düzenli bir çalışma ortamı hazırlayınız.
3. Kullanacağınız araç gereci hazırlayınız.
4. Kumaş parçalarını kesime hazırlayınız.
5. Kavisli blok modeli tasarlayarak renklendiriniz (Görsel 4.64).
6. İşlem sırasını belirleyiniz (Görsel 4.65).

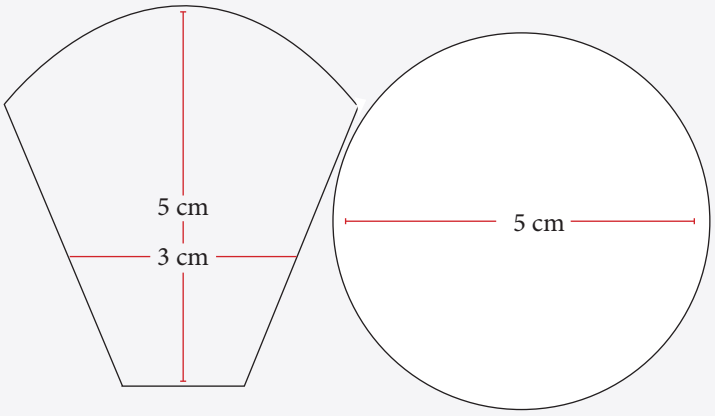

Görsel 4.64: Kavisli blok modeli

Görsel 4.65: İşlem sırası

7. 7 x 7 cm ölçülerinde sekiz adet çeşitli desenlerde artık kumaş kesiniz (kenardaki kavisli parçalar için).
8. 5 x 5 cm ölçülerinde düz renk kumaş kesiniz (1 adet ortadaki yuvarlak parça için).
9. Kalıpları yumuşak bir kartona cetvel ile 5 x 3 cm ve 5 x 5 cm ölçülerinde çiziniz (Görsel 4.66'daki kalıbı aynı ölçüde kâğıda geçirerek kullanabilirsiniz.).

Görsel 4.66: Kavisli ve yuvarlak kalıp

10. Kalıbı, kumaşın ortasına yerleştiriniz ve dikiş payı bırakarak kesiniz (Görsel 4.67).

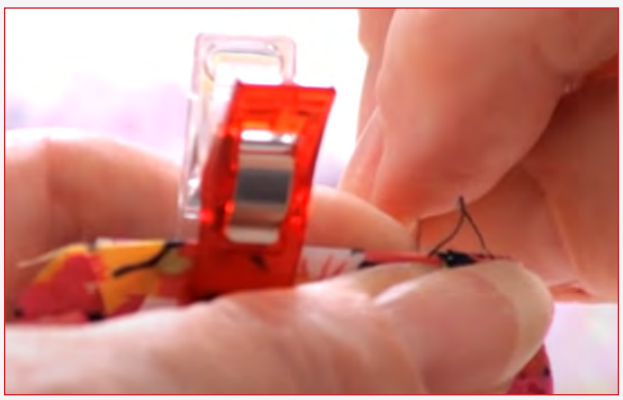
Görsel 4.67: Kumaş üzerine yerleştirilmiş kalıp

11. Kumaşın dikiş payını, kalıbın üzerine katlayarak yapıştırınız (Görsel 4.68).

Görsel 4.68: Kumaşı kalıba yapıştırma

12. Kavisli parçaları işlem sırasını takip ederek çırpma dikişiyle birleştiriniz (Görsel 4.69).

Görsel 4.69: Çırpma dikişiyle birleştirme

13. Tüm parçaları birleştirerek kavisli bloğu tamamlayınız (Görsel 4.70).
14. Birleştirme işlemi bittikten sonra blokların içindeki kâğıt kalıpları çıkarınız.
15. Kumaş ve model özelliğine uygun ısıda ütü yaparak çalışmayı tamamlayınız.

Görsel 4.70: Tamamlanmış kavisli blok

Değerlendirme

Çalışmanız ders öğretmeni tarafından Kontrol Listesi 7 ile değerlendirilecektir.

Kontrol Listesi 7

7. Uygulama ile ilgili gözlemlenmesi gereken beceriler "ÖLÇÜTLER" sütununda listelenmiştir. Gözlemlediğiniz ölçütün karşısına beceriye ilişkin gözlem sonucunuzu (X) işareti ile belirtiniz.

ÖLÇÜTLER	EVET	HAYIR
1. Araç gereç hazırlığı yaptı.		
2. Kumaş parçalarını kesime hazırladı.		
3. Model tasarımı yapıp renklendirdi.		
4. Kalıbı hazırladı.		
5. Kalıbı kumaşa yerleştirip kumaşı kesti.		
6. Kumaşı kalıpla teyelledi.		
7. Blokları dikerek birleştirdi.		
8. Blokların içindeki kâğıt kalıpları çıkardı.		
9. Kumaş ve model özelliğine uygun ısıda ütü yaptı.		
10. Uygulamayı, verilen sürede tamamladı.		
11. Temiz ve düzenli çalıştı.		
12. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.		

Değerlendirme : HAYIR olarak işaretlenen becerilere yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

SIRA SİZDE

Amaç: 32 x 32 cm ölçülerinde kırkyama blok dikmek.

Süre
.....
ders saati

Verilen işlem basamaklarını uygulayarak Görsel 4.71'de örnek olarak gösterilen kırkyama bloğun benzerini zevkinize uygun kumaşlar ile dikiniz.

İşlem basamaklarını öğretmeninizin belirlediği sürede "Derecelendirme Ölçeği" nde yer alan ölçütleri dikkate alarak uygulayınız.

Görsel 4.71: Kırkyama blok

Araç Gereç

Artık kumaş parçaları, kareli kâğıt, kalıp için karton, kurşun kalem, silgi, kalemtıraş, renkli boya kalemleri, kesme matı, makas, döner keski, cetvel, kâğıt, teyelleme ve dikiş iğneleri, toplu iğne, teyel ipliği, birleştirme için kullanılacak pamuklu sağlam dikiş ipliği, yüksük, ütü, ütü masası

Öneriler

1. Kesmeden önce kumaş hesaplamasını dikkatli yapınız.
2. Kumaşı ekonomik kullanınız.
3. Kumaşı her aşamada ütüleyiniz.

İşlem Basamakları

1. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyunuz.
2. Aydınlık, temiz ve düzenli bir çalışma ortamı hazırlayınız.
3. Kullanacağınız araç gereci hazırlayınız.
4. Kumaş parçalarını kesime hazırlayınız.
5. Kırkyama blok modeli tasarlayarak renklendiriniz.
6. İşlem sırası belirleyiniz.
7. Renklere göre kumaş kesimlerini yapınız.
8. Kalıp hazırlayınız.
9. Kalıpları kumaşa yerleştirerek kesiniz.
10. Dikiş paylarını kalıba yapıştırınız.
11. Parçaları çırpma dikişi ile birleştiriniz.
12. Birleştirme işlemi bittikten sonra blokların içindeki kâğıt kalıpları çıkarınız.
13. Dikiş sonrası iplik fazlalıklarını kesiniz.
14. Kumaş ve model özelliğine uygun ısıda ütü yaparak çalışmayı tamamlayınız.
15. Çalışma alanını temiz ve düzenli bırakınız.

Öğrencinin

Adı Soyadı : ..... Toplam Puan : .....

Numarası : ..... Değerlendirme Tarihi : .....

DERECELENDİRME ÖLÇEĞİ

Sıra Sizde uygulaması kapsamında ne kadar başarıya ulaşıldığını ölçmek için aşağıda listelenen ölçütlerin karşısına gözlemleriniz doğrultusunda 1 (Geliştirilebilir), 2 (Orta), 3 (İyi), 4 (Çok İyi) derecelerini göz önünde bulundurarak "X" işareti ile puanlayınız.

ÖLÇÜTLER	PERFORMANS DÜZEYİ			
	Çok İyi (4)	İyi (3)	Orta (2)	Geliştirilebilir (1)
A) EDİNİLEN BİLGİYİ BECERİYE DÖNÜŞTÜRME				
1. Kumaş parçalarını kesime hazırladı.				
2. Model tasarımı yapıp renklendirdi.				
3. İşlem sırasını belirledi.				
4. Modelin kalıbını çıkarıp kesti.				
5. Kalıbı kumaşın üzerine yerleştirip kumaşı kesti.				
6. Dikiş paylarını çevirerek kalıba yapıştırdı.				
7. Kesilen kumaşları modele uygun şekilde elde çırpma dikişi ile birleştirdi.				
8. Birleştirme işlemi bittikten sonra blokların içindeki kâğıt kalıpları çıkardı.				
9. Modelin ölçüsünün 32 x 32 cm olmasına dikkat etti.				
10. Dikiş sonrası iplik fazlalıklarını kesti.				
11. Ürünü temiz çalıştı.				
12. Kumaş ve model özelliğine uygun ısıda ütü yaptı.				
B) HAZIRLIK VE BEKLENİLEN DAVRANIŞ				
13. Çalışma ortamını hazırladı.				
14. Araç gereci hazırladı.				
15. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.				
16. Uygulamayı verilen sürede tamamladı.				
Tablo Puanını 100'lük Sisteme Dönüştürme İşlemi Tabloda her bir ölçüt için belirlenen en yüksek puan 4'tür. Tabloda toplam 16 ölçüt vardır. Tablodan alınabilecek en yüksek puan 16 x 4 = 64 **DEĞERLENDİRME PUANI = (Tablo Puanı x 100)/64**				

Değerlendirme: Eğer bu ölçekten 100 üzerinden 70 puan aldıysanız bu öğrenme için başarınız yeterli düzeyde demektir. 69 veya altı puan aldıysanız ilgili konularda kendinizi geliştiriniz.

5. ÖĞRENME BİRİMİ

KIRKYAMA APLİKE

KONULAR

5.1. KIRKYAMA TEKNİĞİNDE APLİKEYE HAZIRLIK

5.2. APLİKE YAPIM TEKNİKLERİ

NELER ÖĞRENECEKSİNİZ?

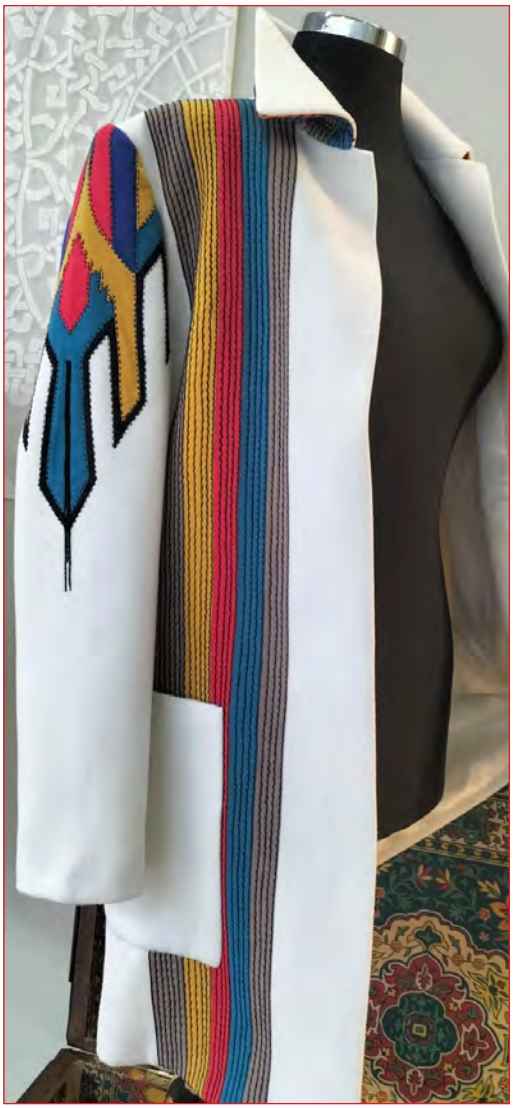
1. Aplikeye uygun araç gereci
2. Aplike için seçilen fon kumaşını ve aplike kumaşını ütülemeyi
3. Aplike yapılacak deseni çizmeyi
4. Desene uygun aplike kumaşını kesmeyi
5. Fon kumaşını desene uygun kesmeyi
6. Aplikenin kenarını basit nakış iğne teknikleri ile kumaşa dikmeyi

5.1. KIRKYAMA TEKNİĞİNDE APLİKEYE HAZIRLIK

Kırkyama çalışmaları, kumaş parçalarının uygulayan kişinin yaratıcılığına bağlı olarak değişik şekillerle ve farklı tekniklerle birleştirilmesiyle yapılabilir. Kırkyamada birleştirme ve süsleme için sıkça kullanılan temel tekniklerden biri de aplike tekniğidir. Aplike tekniği ile ilgili yazılı ve görsel kaynaklar incelendiğinde tekniğin MÖ 3. yüzyıla dayandığı görülür. Arkeolojik kazılarda Hun Dönemi'ne ait olan Noin Ula ve Pazırık Kurganları'ndan çıkarılan buluntular, o yıllara ait uygulanan el sanatı ürünleri hakkında bilgi vererek Türk kültür tarihini aydınlatmaktadır. Geçmişten bugüne yapılagelen aplike uygulamaları, teknolojinin gelişmesiyle daha da zenginleşmiş ve bugün de kullanılmaya devam eden önemli bir süsleme tekniği olmuştur.

5.1.1. Aplikenin Tanımı

Aplike, düz ve desenli kumaştan kesilen motif parçalarını başka bir kumaş üzerine makinede ya da elde çeşitli dikiş teknikleri yardımı ile tutturma işidir. Köken olarak Fransızcadan gelen sözcüğün bir diğer adı kapamadır. El sanatları nakış uygulamalarında yaygın olarak kullanılan aplike tekniği, zaman içinde gelişen moda ve tasarım sektöründe sıkça kullanılan modern bir sanat dalına dönüşmüştür.

Görsel 5.1: Giysi kolunda aplike süsleme

Aplike tekniğini birçok yöntemle uygulamak mümkündür. Makinede, elde, hatta teknolojinin gelişmesi ile üretilen çeşitli transfer tutkalları ve kumaş tutkalları ile işleme tekniği kullanılmaksızın sadece yapıştırılarak dahi uygulanmaktadır. Aplike, kırkyama tekniği içinde çok renkli ve dinamik bir teknik olarak ilgi çeken çeşitli anlatımlar yapılmasını sağlayan, uygulandığı ürüne hareket katan bir uygulama olması nedeni ile kendine geniş bir kullanım alanı bulmuştur. Artık parçalar, özgün tasarımlarla sanat eserlerine dönüştürülerek sergilenmekte ve görenlerde hayranlık uyandıran eserler ortaya çıkarılmaktadır.

5.1.2. Aplikenin Uygulama Alanları

Aplike tekniği yediden yetmişe herkese hitap edebildiği ve birçok alanda uygulanabilir özellikte olduğu için kullanım alanı sınırsızdır. Genel olarak aplike tekniğinin kullanım alanları şunlardır:

- Giyim süslemeleri (Görsel 5.1)
- Aksesuarlar [çanta, kemer, abajur, pano, şapka, gözlük kılıfı, telefon kılıfı, makyaj çantası (Görsel 5.2, 5.3 ve 5.4)]
- Bebek takımları [battaniye, duyu minderleri, kırlentler, kapı süsleri (Görsel 5.5, 5.6 ve 5.7)]
- Ev dekorasyonu [yatak örtüleri, dekoratif örtüler, perde, masa örtüsü, sehpa örtüleri pano, duvar süsleri, sofra takımları, banyo ve mutfak takımları, yastıklar (Görsel 5.8 ve 5.9)]
- Kenar temizleme

Görsel 5.2: Makyaj çantası

Görsel 5.3: Çanta

Görsel 5.4: Cüzdan

Görsel 5.5: Çocuk kırlenti

Görsel 5.6: Çocuk battaniyesi

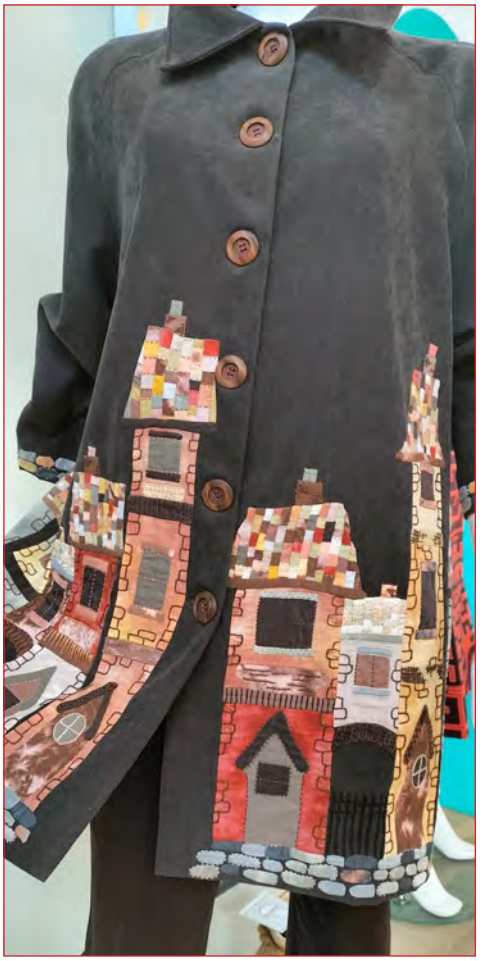
Görsel 5.7: Bebek battaniyesi

Görsel 5.8: Sandalye

Görsel 5.9: Pano

Görsel 5.10: Özgün desen çalışması

Görsel 5.11: Kilim deseni

5.1.3. Aplike Desen Özelliği

Aplike tekniğinin desen özelliğine bakıldığında çok geniş yüzeylere dahi kolaylıkla uygulanabildiği görülür. Aplikede ürünün kullanım alanına göre model tasarlanmalı veya seçilmelidir. Aplike tekniğini makinede rahat çalışabilmek için çok ayrıntılı olmayan desenler seçilmelidir. Çalışma elde yapılacaksa daha ayrıntılı desenler hazırlanarak uygulanabilir. Ayrıntısı fazla olan modellerde ek olarak yardımcı iğne teknikleri, pul boncuk, dantel vb. süsleme gereçlerinden yararlanılarak ürüne şık ve estetik bir görünüm katılabilir. Aplike desen tasarımı, elde var olan malzemelere göre veya tasarıma uygun malzeme temin edilerek yapılabilir. Elde var olan malzemelere göre tasarım yapıldığında desen hazırlama sınırlanacaktır. Desene uygun malzeme temini, desen tasarlamada sınırlamayı ortadan kaldırır. Ancak elde var olan malzemelerle doğaçlama hazırlanan desen tasarımı, kişinin hayal gücünü ortaya çıkarmada etkili ve önemlidir. Aplike tekniğinde faydalanılan belli başlı desen kaynakları şunlardır:

- Özgün desenler (Görsel 5.10)
- Geometrik motifler [üçgen, kare, zikzak, elips, kilim desenleri vb. (Görsel 5.11 ve 5.12)]
- Bitkisel motifler [çiçekler, yapraklar, ağaçlar, sebzeler vb. (Görsel 5.13)]
- Hayvansal motifler (Görsel 5.14)
- Desen ve boyama kitapları (Görsel 5.15)
- Manzara (Görsel 5.16)
- Daha önce yapılmış örnekler
- Figüratif benzetmeler (çizgi film kahramanları, hayvan motifleri ve temsilî resimler)

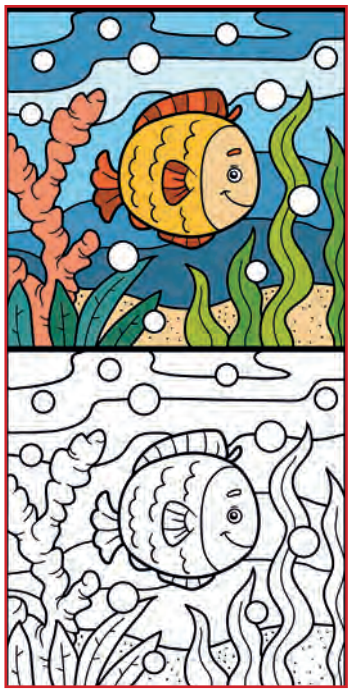
Görsel 5.12: Geometrik motif

Görsel 5.13: Hayvansal motif

Görsel 5.14: Bitkisel motif

Görsel 5.15: Boyama kitabından desen örneği

Görsel 5.16: Manzara

Bahsedilen kaynaklardan kişinin hayal gücünün de katılmasıyla sonsuz çeşitte desen tasarlanabilir. Sadece bitkisel, hayvansal, geometrik ve insan organların figürlerinden tasarım oluşturulabildiği gibi hepsinin ya da birkaçının bir arada kullanılmasıyla da tasarım yapılarak model çeşitliliği arttırılabilir (Görsel 5.17).

Görsel 5.17: Farklı kaynaklardan esinlenerek çizilen figürlerin bir arada kullanımı

5.1.4. Aplikede Kullanılan Araç Gereç

Aplikede kullanılan araç gereç iki grupta toplanır.

Deseni Kumaşa Geçirmede Kullanılan Araç Gereç

- Çalışmada uygulanacak desen
- Parşömen kâğıdı
- Kurşun kalem
- Silgi
- Mezura
- Toplu iğne
- Makas
- Cetvel
- Karbon kâğıdı (koyu renk kumaşlar için)
- Ütü (ütü ile geçen desenler için)
- Ütü masası
- Ütü bezi

Deseni İşlemede Kullanılan Araç Gereç

- Aplike çalışmasında kullanılacak fon kumaşlar
- Aplike yapılacak renkli kumaş parçaları
- Kullanılacak iplikler
- Çeşitli boyutlarda kasnaklar
- Kasnak bezi
- Makinede uygulanacak ise makine ve makine malzemeleri
- Makas
- Dikiş iğneleri
- Toplu iğne
- Çeşitli telalar (kâğıt, kumaş, şeffaf)
- Kâğıt (kâğıtla germek için parşömen, dosya kâğıdı vb.)
- Elyaf
- Ütü ve ütü malzemeleri

Aplike Tekniğini Süslemede Kullanılan Yardımcı Malzemeler

Aplike tekniğinde uygulayan kişinin hayal gücüne, zevkine ve kullanılan alana göre birçok tarzda süsleme malzemesi kullanılabilir. Özellikle çocuk odaları için yapılacak aplikelerde çizgi film karakterleri ya da hayvan figürleri için çeşitli göz, burun, ağız gibi malzemeler; fantezi işlemelerde çeşitli ebatta pul, boncuk inci ve tırtıllar kullanılabilir (Görsel 5.18). Bazı özel tasarımlarda piyasada satılan hazır aplikeler de kompozisyona eklenebilir (Görsel 5.19).

Görsel 5.18: Yardımcı malzemelerle süsleme

Görsel 5.19: Hazır aplike

5.1.5. Aplike Tekniğinde Kumaş ve İplik

Aplike tekniği kırkyama tekniği içinde kullanıldığında bazı hususlara dikkat etmek gerekir. Kullanılacak aplike kumaşı ve iplikleri, tasarlanan modele uygun seçilmelidir. Malzemelerin birbiriyle uyum içinde olması, göze hitap etmesi ve istenilen sonucun elde edilmesi açısından önemlidir.

Aplike Tekniğinde Kumaş Seçimi

Sık dokunuşlu kumaşlar aplike için daha uygundur. Bunun yanı sıra birçok modelde düz ya da desenli her cins kumaşla aplike uygulaması yapmak mümkündür. Modern aplike tekniğinde süsleme amaçlı kullanılan kumaşlarda çeşitliliğin önemli bir yeri vardır. Kullanılacak aplike kumaşları, düz veya desenli görünüme sahip olabilir.

Aplike tekniğinde bazı tasarımlar, düz rengin üzerine desenli kumaşların aplike edilerek desenlerinin işlenmesiyle yapılır. Bunun yanı sıra düz renk kumaşın üzerine nakış teknikleri uygulanarak da süsleme yapılabilir. Desenli kumaşların içinde bulunan insan ve hayvan figürleri, doğa manzaraları, geometrik şekiller veya popüler kültüre yönelik çıkartmalar çeşitli tekniklerle aplike edilerek desen olarak kullanılabilir. Tasarımda aplike üzerine nakış teknikleri veya hazır gereçlerle süsleme yapılacaksa genellikle düz renk kumaşlar tercih edilmelidir. Aplikede fantezi teknikler uygulanacaksa yünlü üzerine kadife, saten üzerine kadife, tül üzerine organze, çuha üzerine deri tercih edilebilir. Bazı uygulamalarda aplike kumaşı ince kalabilir. Böyle bir durumda tela (kumaş tela veya kâğıt tela) kullanılarak aplike kumaşına daha kalın bir görünüm verilir. Böylece aplike çalışması daha rahat yapılabilir. Aplike tekniğinde yöresel kumaşlar (meydanîye, ödemiş ipeği vb.), desenli kumaşlar (pötikareli, çiçekli), deri, ipek, kadife, saten, tafta, keten, patiska, pelüş, polar, opal kürk, akfil, jorjet, çuha, terikoton, alpaka vb. kumaşlar kullanılabilir. Aplike tekniğinin temel iki unsuru fon kumaşı ve aplike kumaşıdır. **Fon kumaş,** üzerine aplike tekniğinin uygulandığı ve ürünü oluşturan ana parçadır. **Aplike kumaşı,** tasarlanan modele uygun fon kumaş üzerine süslemek amaçlı çeşitli renk ve desenlerde kullanılan kumaştır. Aplike ve fon kumaşının doğru seçilmesi aplike tekniğinin düzgün uygulanabilmesi, genel görünüş ve ürün kalitesi için önemlidir.

Aplike tekniğinde modelin ortaya çıkması ve istenen etkinin sağlanabilmesi için fon ve aplikeye ayrı ayrı, birbirleriyle uyumlu renkte, yıkanınca boya vermeyen, deforme olmayan kumaş ve iplik kullanılmalıdır. Seçilen kumaşın her ikisi de aynı cinsten olabileceği gibi farklı cins kumaş da tercih edilebilir. Fakat sağlıklı bir çalışma için genel olarak aynı cins kumaş tercih edilmelidir. Pamuklu kumaşın üzerine pamuklu, keten üzerine keten, saten üzerine saten kumaş kullanılmalıdır.

Bazı ürünlerde aplike ve fon kumaşının farklı cins olması sıkıntı yaratmaz. Bunlar, yıkanmayan veya soğuk suyla yıkanabilen aksesuar amaçlı kullanılan ürünlerdir. Örneğin duvar panosu, dekoratif örtüler, çanta, kemer, abajur, pano, şapka vb. (Görsel 5.20 ve 5.21)

Görsel 5.20: Şapka

Görsel 5.21: Çanta

Aplike Tekniğinde İplik Seçimi

Aplike tekniğinde kullanılan ipliğin seçimi önemlidir. Bu iplikler, kullanılacak kumaşın cinsine ve rengine göre seçilmelidir. Örneğin kumaş pamuklu ise pamuklu iplik, mavi renk ise aynı tonlarda mavi renk iplik kullanılmalıdır. Bu kuralın dışında kalan uygulamalar da vardır. Süsleme veya aplike kumaşı üzerine boyut verme, işleme yapma vb. çalışmalarda göze hoş gelen kontrast renkler kullanılabilir. Kullanılan iplikler şunlardır:

Elde Aplikede Kullanılan İplikler

- Kumaş ve desen özelliği dikkate alınarak birçok iplik kullanılabilir.
- Nakış iplikleri (muline, koton, ipek)

- Sim
- Kordon ipliği (sarmanın altından yürütmek için)

Makinede Aplikede Kullanılan İplikler

- Makine nakış iplikleri
- Makine nakış simleri
- Kordon ipliği
- Alt iplik (Üst iplikle aynı renkte ve sağlam olmalı.)

5.1.6. Kumaşı İşlemeye Hazırlama

Doğal liflerden oluşan pamuk keten menşeli kumaşlar yıkandığında iplikler nemi emmer. Böylece ipliklerin çapı genişler ve boyu kısalır. Bu nedenle fon ve aplike kumaşları kullanılmadan önce mutlaka yıkanmalıdır (Görsel 5.22).

Görsel 5.22: Fon ve aplike kumaşlarını yıkayıp ütüleme

Ölçülendirme ve Kesme

Bitmiş ürünün ölçüsü, kullanılacağı yere ve zevke göre belirlenerek kenar temizleme payları hesaplanır. Ölçülendirme işi, ürünün model ve desen tasarımı aşamasında yapılır. Desenin ölçü ve oranı, yapılacak ürün modeline göre belirlenir. Standart bir ölçü yoktur. Kişinin kullanacağı yere ve zevkine göre tasarım yapılır. Önemli olan desenin, ürünün ölçüsüne uygun bir oranda tasarlanmasıdır. Tasarlanan desenin kalıpları çıkarılır ve kalıp parçaları numaralandırılır.

Kumaş, düz iplik yönünde kesilerek ütülenir. Kumaşın orta hattı belirlenir ve düz iplik yönüne dikkat edilerek desen kumaşa geçirilir. Deseni kumaşa geçirmede aplike modeli ve kumaş özelliği dikkate alınarak desen geçirme tekniği seçilmelidir. Aplike modeline göre kalıp çıkararak, kalıp çıkarmadan parşömen kâğıdının tersinden çizerek veya kopya kâğıdı ile kumaşa desen geçirilebilir. Çizilen desene uygun kumaş kesimi yapılır.

Kumaşı Germe

Elde aplike yapılacaksa kumaş kasnağa gerilir. Nakışta kumaşın gergin olması işlemenin netliği açısından oldukça önemlidir. Uygulanacak germe yöntemi, kumaş özelliğine ve uygulanacak tekniğe göre belirlenir. Germe yöntemleri; kasnak ile germe, gergef ile germe ve kâğıt ile germedir.

Kumaşı Germenin Önemi: Gerilen kumaş üzerinde işleme daha kolay ve hızlı yapılacağından zamandan tasarruf sağlar. Daha kaliteli ve düzgün işlemeler ortaya çıkar. Kumaşın yıpranması engellenir. Bu nedenle kumaşı kasnağa tekniğine uygun germek önemlidir.

Kullanılan Germe Araç Gereci: İşleme kumaşı, makine nakış kasnağı, kasnak bezleri, toplu iğne, ekstrafordur.

Kumaşı Kasnakla Germe: Kasnak kullanılmadan önce temiz bir bezle silinir. İhtiyaca göre kasnağa ekstrafor sarılabilir. Desen çizilen işleme kumaşının altına kasnağın iç çemberi yerleştirilir ve kasnak bezleri en boy iplikleri yönünde yerleştirilip dış çember bastırılarak kumaş kasnağa gerilir.

1. UYGULAMA

Amaç: Aplike yapılacak deseni kumaşa çizerek kesmek ve fon kumaşa yerleştirmek.

Süre ..... ders saati

Verilen işlem basamaklarını uygulayarak öğretmeninizin belirlediği sürede aplike yapılacak deseni kumaşa çizip kesiniz ve fon kumaşa yerleştiriniz.

Araç Gereç

Çalışmada uygulanacak desen, parşömen kâğıdı, kurşun kalem, toplu iğne, makas, fon kumaş, renkli aplike kumaş parçaları, kasnak, dikiş iğneleri, uygun renkte iplikler

Öneriler

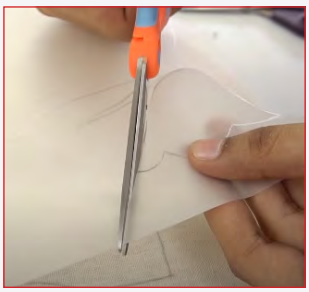
1. Küçük parçalarda çalışırken kolaylık olması için ince iğne tercih ediniz.
2. İplik kalınlığını kumaşa göre ayarlayınız.

İşlem Basamakları

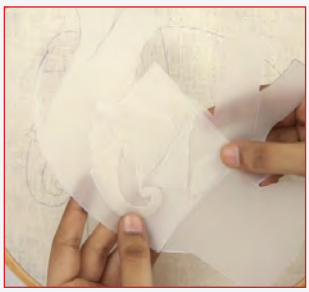
1. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyunuz.
2. Aydınlık, temiz ve düzenli bir çalışma ortamı hazırlayınız.
3. Kullanacağınız araç gereci hazırlayınız.
4. Ürüne uygun desen hazırlayınız.
5. Deseni parşömen veya aydınger kâğıdına çiziniz (Görsel 5.23).
6. Desenin kalıplarını çıkarınız (Görsel 5.24 ve 5.25).

Görsel 5.23: Desenin çizilmesi

Görsel 5.24: Kalıpların kesimi

Görsel 5.25: Kesilmiş kalıplar

7. Kalıpların ölçü oranlarını desen üzerine koyarak kontrol ediniz (Görsel 5.26).
8. Desene uygun fon ve aplike kumaş seçimi yapınız.
9. Kumaşı kesime hazırlayınız.
10. Fon kumaşı 25 x 25 cm ölçülerinde kesiniz.
11. Deseni fon kumaşına çiziniz (Görsel 5.27).
12. Aplike kumaşını, desende uygulayacağınız kısmın ölçülerinde hazırlayınız (Görsel 5.28).

Görsel 5.26: Ölçü oranlarını kontrol etme

Görsel 5.27: Desenin fon kumaşa çizilmesi

Görsel 5.28: Aplike kumaşları

13. Seçimini yaptığınız aplike kumaşlarına kalıplar ile desen çizimini yapınız (Görsel 5.29).
14. Desen çizilen aplike kumaşını içe kıvırma payı vererek sıra ile kesiniz (Görsel 5.30 ve 5.31).

Görsel 5.29: Aplike kumaşına kalıbın yerleştirilip çizilmesi

Görsel 5.30: Aplike kumaşının kalıba uygun kesilmesi

Görsel 5.31: Aplike kumaşının kesilmiş hâli

Değerlendirme

Çalışmanız ders öğretmeni tarafından Kontrol Listesi 1 ile değerlendirilecektir.

Kontrol Listesi 1

1. Uygulama ile ilgili gözlemlenmesi gereken beceriler "ÖLÇÜTLER" sütununda listelenmiştir. Gözlemlediğiniz ölçütün karşısına beceriye ilişkin gözlem sonucunuzu (X) işareti ile belirtiniz.

ÖLÇÜTLER	EVET	HAYIR
1. Araç gereç hazırlığı yaptı.		
2. Yapacağı ürüne uygun desen hazırladı.		
3. Fon ve aplike kumaş seçimi yaptı.		
4. Kumaşı kesime hazırladı.		
5. Hazırladığı deseni fon kumaşına çizdi.		
6. Desenin kalıplarını çıkardı.		
7. Kalıbı ölçülerine uygun hazırladı.		
8. Dikiş payı bırakmaya özen gösterip kalıpları kullanarak aplike kumaşını kesti.		
9. Uygulamayı, verilen sürede tamamladı.		
10. Temiz ve düzenli çalıştı.		
11. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.		

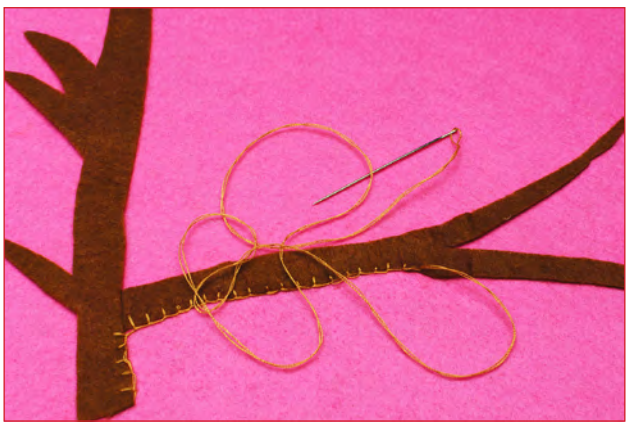
Değerlendirme : HAYIR olarak işaretlenen becerilere yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

5.2. APLİKE YAPIM TEKNİKLERİ

Aplike tekniği, uygulayan kişinin zevkine uygun elde ve makinede birçok şekilde uygulanabilir. Uygulama tekniğinin çeşitliliği sayesinde aplike uygulamaları, bugün modern bir sanat dalı hâline gelmiştir. Teknolojik gelişmeler ile aplike uygulamaları da gelişmeye devam etmektedir. Kırkyamada aplike teknikleri genel olarak iki grupta incelenebilir.

5.2.1. Açık Aplike

Açık aplike (düz aplike) tekniği, kırkyamada aplike yapımında sıkça uygulanan tekniktir. Bu teknikte aplike kumaşına desen çizilerek kumaşa pay verilmeden kesim yapılır.Aplike kumaşının kenarları içe doğru kıvrılmadan fon kumaşının üzerine tutturulur. Girinti çıkıntısı fazla ve küçük olan desenlerle, çok esneyen ve ince kumaşların kullanıldığı çalışmalara uygulanan bir tekniktir. Tasarlanan modele uygun tekniklerle aplike kumaşı fon kumaşa sabitlemek için basit nakış iğneleri, Çin iğnesi (fantezi), yardımcı iğneler (Antika, Paris puanı, rişliyö, fantezi Çin iğnesi vb.) ve hazır gereçler kullanılır (Görsel 5.32).

Görsel 5.32: Antika ile açık aplikeyi kumaşa sabitleme

5.2.2. Kapalı Aplike

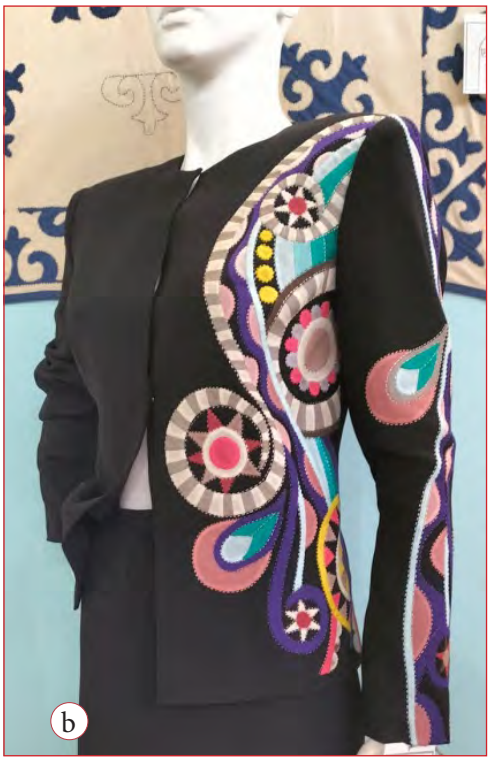
Kapalı aplike tekniği kırkyamada birçok üründe uygulanabilir (Görsel 5.33). Kapalı aplike tekniğinde desen aplike kumaşına çizilir ve kumaşa pay verilerek kesim yapılır. Desen ve model özelliğine göre kenar payları içe kıvrılır ve fon kumaşa çeşitli teknikler (ara teyeli, çırpma dikişi) uygulanarak tuttururlur.

Görsel 5.33: Kapalı aplike örnekleri

Açık ve kapalı aplike teknikleri, elde ve makinede olmak üzere iki şekilde uygulanabilir. Elde yapılan aplike daha detaylı işlemleri uygulama imkânı sağlar ancak yapımı zaman almaktadır. Makinede yapılan aplike daha çok seri üretime olanak sağladığı için ev tekstilinden giyim tekstillerine kadar birçok eşyanın süslenmesinde aplike tekniğinin kullanılmasına neden olmuştur (Görsel 5.34). Bu durum, aplike tekniğini daha da geliştirmiştir.

Görsel 5.34: Giyim süsleme örnekleri

5.2.3. Aplike Yaparken Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar

Aplike tekniği, uygulaması çok zevkli ve kolay bir tekniktir ancak bir takım esaslara dikkat edilmesi gerekir. Bu esaslar çalışmaların hem daha doğru hem daha kolay yapılmasına yardımcı olur. Aplike yapımında dikkat edilecek esaslar şunlardır:

- Uygulamaya başlamadan önce aplike tekniğinde nasıl bir çalışma yapılacağı belirlenmeli ve araç gereç hazırlığı yapılmalıdır.
- Fon ve aplike yapılacak kumaşlar aynı cinste ve kalınlıkta olmalıdır.
- Fon ve aplike kumaşı, çalışmaya başlamadan önce çekme ve solma ihtimaline karşı yıkanabiliyorsa yıkanmalı ve mutlaka ütülenmelidir.
- Yıpranmış kumaşlar kullanılmamalıdır.
- Kumaşın rengine, cinsine ve kalınlığına göre iplik seçilmelidir.
- Uygulamada tela kullanılacaksa aplike kumaşının özelliğine göre tela seçilmelidir.

- Fon ve aplike kumaşının en ve boy iplikleri aynı yönde olmalıdır.
- Uygulanacak teknik göz önüne alınarak kayma riskine karşı aplike kumaşı ve zemin kumaşı, işlemden önce birbirine teyellenmeli veya yapıştırma yöntemleri ile yapıştırılmalıdır.
- Aplike kumaşını fon kumaşa teyellerken veya yapıştırırken dikkatli ve özenli olunmalıdır.
- Fon ve aplike kumaşına süsleme işlemi uygulanacaksa kullanılacak iplik ve yardımcı gereçlerin rengi, kumaş ve desen ile uyumlu olmalıdır.
- Aplike çalışmasının sağlıklı bir şekilde yapılabilmesi için kaygan olmayan kumaşlar seçilmelidir.
- Desen, uygulanacak tekniğin özelliği dikkate alınarak kumaşa geçirilmelidir.
- Aplike yapılacak kumaşlara desenin çizilip numaralandırılmasının ve desenin fon kumaşa geçirilmesinin çalışmayı kolaylaştıracağı unutulmamalıdır.
- Desen ve model özelliğine göre basit nakış iğne teknikleri kullanılmalıdır.
- Gereken kısımlarda yardımcı iğne tekniklerinden yararlanılmalıdır.
- Aplike yapılacak desen, koyu çizilmemelidir.
- Aplike deseni, uygulanacak tekniğe göre zemin kumaşın tersine veya düzüne dikkatli bir şekilde çizilmelidir.
- İşlenecek ürünün ölçü oranı, yapılacak ürüne ve kullanılacak yere göre belirlenir. Kullanım yeri ölçülendirmede önemli bir unsurdur.
- Kumaşın cinsine ve kullanılan tekniğe uygun ısıda ütüleme işlemi yapılmalıdır.

5.2.4. Elde Yapılan Aplike

Elde aplike tekniğinde tasarlanan desenin parçaları, ayrı ayrı kalıplar hâlinde hazırlanır. Çalışmada kolaylık sağlaması için kalıplara mutlaka numara verilmelidir. Özellikle detaylı çalışmalarda numaralandırma önemlidir. Hazırlanan desen kalıpları, işlemeye hazır hâle getirilmiş kumaş üzerine en boy ipliklerine dikkat ederek çizilir ve kesilir. Kesilen kumaş parçaları, kumaş özelliğine göre ya tela veya kola ile sertleştirilir ya da sertleştirilmeden kullanılır. Özellikle açık aplikede kumaşa tela yapıştırmak çalışmayı kolaylaştıran bir yöntemdir. Çalışırken kumaş kenarları atmayacağından hızlı çalışılır ve net bir çalışma ortaya çıkar. Telaların kâğıt tela, bez tela ve şeffaf tela (çift taraflı yapışkan) çeşitleri vardır.

Kapalı aplikede kumaş kenarları içe katlanarak çalışılacağından kullanılacak tela ve kola yönteminin seçimi önemlidir. Aşırı kalınlaştırılan kumaşın kenarlarını katlamak zorlaşır. Bu durumda kalınlık yapmayan şeffaf telalar tercih edilmelidir. Çift taraflı şeffaf yapışkan tela çalışmada oldukça kolaylık sağlar. Aplike parçalarının fon kumaşa yapışmasını sağlarken aynı zamanda germe işlemini de yapar. Aplike kumaşını fon kumaşa sabitlemesi nedeni ile kaydırma yapmadan işleme olanağı sağlar. Ayrıca su bazlı yapıştırıcılarla aplike parçalarını fon kumaşa sabitlemek de işi kolaylaştıran yöntemlerdendir. Aplike parçaları, fon kumaşa yapıştırma ya da teyelleme yöntemi ile yerleştirilir. Yerleştirilen parçalar, çeşitli basit nakış iğne teknikleri ile fon kumaşa sabitlenerek monte etme işlemi tamamlanır (Görsel 5.35). Tasarıma göre pul boncuk, dantel, harç vb. yardımcı malzemelerle süslenebilir.

Görsel 5.35: Basit nakış iğneleri ile kırkyama örneği

DİKKAT

Aplike yaparken kumaşa tela yapıştırma sırasında ütünün telanın yapışkan yüzeyine değmemesine özen gösteriniz. Kumaş ile ütü arasına kâğıt koyarak ütü yapabilirsiniz.

5.2.5. Kırkyama Süslemede Kullanılan Basit Nakış İğne Teknikleri

Düz, zincir, düğümlü, ilmekli vb. tekniklerin tek başına ya da birkaçının bir arada kullanılmasıyla oluşan tekniğe **basit nakış iğne teknikleri** denir. Bu teknikler kırkyamada, ev tekstili ürünlerinde, dekoratif örtülerde ve giyim süslemeleri gibi birçok alanda süsleme yapmak ve kenar temizlemek için kullanılır. Kumaş ve ipliğin renk uyumuna dikkat edilerek modele uygun nakış tekniği uygulandığında şık ürünler elde etmek mümkündür. Boncuk, pul, taş gibi yardımcı malzemelerle süsleme yapılarak ürün daha da zenginleştirilebilir. Kırkyamada blok üzerine ya da birleşim yerlerine basit nakış iğne teknikleri uygulamak ürünün görünümüne farklı bir estetik boyut kazandırır (Görsel 5.36 ve 5.37).

Görsel 5.36: Blok üzerine uygulanmış basit nakış iğne teknikleri

Görsel 5.37: Birleşim yerlerine uygulanmış basit nakış iğne teknikleri

Aplike kumaş fon kumaş üzerine monte edilirken uygulanan işleme tekniklerinin uyumu, iş kalitesi açısından önemli bir unsurdur. Tutturma tekniklerini uygulamadan önce aplikenin uygulanma şekli, kullanılacak iğne teknikleri ve yardımcı malzemeler model tasarlama aşamasında belirlenmelidir.

Elde açık veya kapalı aplikede kullanılan belli başlı iğne teknikleri vardır (Görsel 5.38). Ancak farklı iğnelerle de tutturma ve süslemeler yapılabilir. Bunlar şu şekilde sıralanabilir:

- Sarma (ince ve kalın sarma)
- Paris puanı
- Sarmalı Paris puanı
- Kordon tutturma
- Türk ajuru
- Rişliyö (fisto ilmeği)
- Fantezi Çin iğnesi
- Zincir işi
- Antika
- Ara teyeli
- Oya ve hazır harç gibi gereçler dikme
- Sap işi, eğrelti otu, tohum işi ile işleme
- Çırpma dikişi
- Hristo teyeli
- Balık kılçığı
- Pul boncuk dikme

Görsel 5.38: Basit nakış iğne teknikleri

2. UYGULAMA

Amaç: Basit nakış iğnesi teknikleri ile aplike yapmak.

Süre ..... ders saati

Verilen işlem basamaklarını uygulayarak öğretmeninizin belirlediği sürede basit nakış iğnesi teknikleri ile aplike yapınız.

Araç Gereç

Çalışmada uygulanacak desen, parşömen kâğıdı, kurşun kalem, toplu iğne, makas, fon kumaş, renkli aplike kumaş parçaları, kasnak, dikiş iğneleri, uygun renkte iplikler

Öneriler

1. Küçük parçalarda çalışırken kolaylık olması için ince iğne tercih ediniz.
2. İplik kalınlığını kumaşa göre ayarlayınız.

İşlem Basamakları

1. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyunuz.
2. Aydınlık, temiz ve düzenli bir çalışma ortamı hazırlayınız.
3. Kullanacağınız araç gereci hazırlayınız.
4. 1. Uygulamada keserek hazırladığınız aplike kumaşını fon kumaşına teyelleyiniz (Görsel 5.39).
5. Teyellediğiniz aplike kumaşını çeşitli noktalardan çıtlatınız (Görsel 5.40).
6. Dikiş paylarını içe katlayarak ara teyeli ile fon kumaşa tutturunuz (Görsel 5.41).

Görsel 5.39: Aplike kumaşının fon kumaşa teyellenmesi

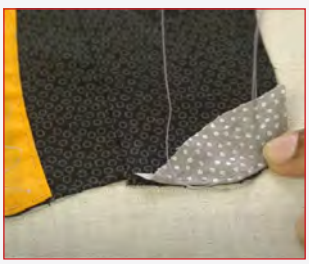
Görsel 5.40: Teyellenen kumaşın çıtlatılması

Görsel 5.41: Ara teyel ile dikiş

7. Sırası ile diğer aplike parçalarını da fon kumaşa yerleştirip teyelleyiniz (Görsel 5.42, 5.43 ve 5.44).

Görsel 5.42: Heybenin teyellenmesi

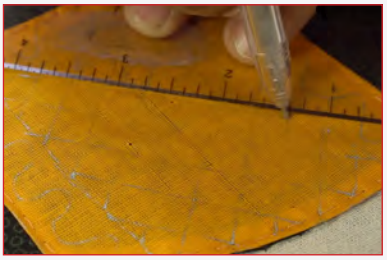

Görsel 5.43: Şapkanın teyellenmesi

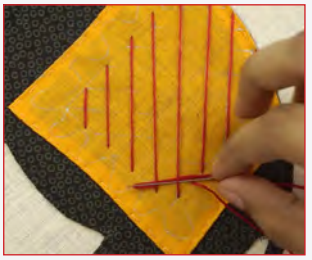

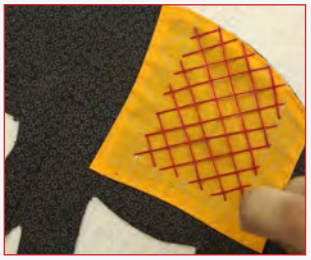
Görsel 5.44: Kulak ve diğer parçaların teyellenmiş hâli

8. Heybenin üzerine kafes uygulamasının çizimini yapınız (Görsel 5.45).
9. Kafes uygulamasının çizime uygun ip atmalarını Görsel 5.46'daki gibi işleyiniz.

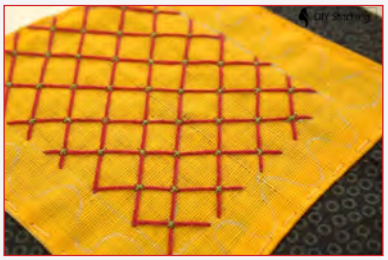
Görsel 5.45: Heybenin üzerine kafes uygulamasının çizimi

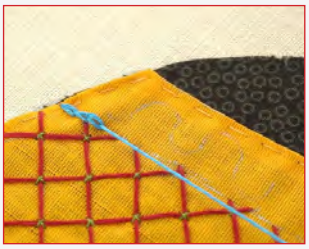
Görsel 5.46: Heybenin üzerine kafes uygulamasının yapımı

10. Atılan iplerin birleşme noktalarını farklı bir renkte iplikle işleyerek fon kumaşa sabitleyiniz (Görsel 5.47).

Görsel 5.47: Kafes uygulamasının sabitlenmesi

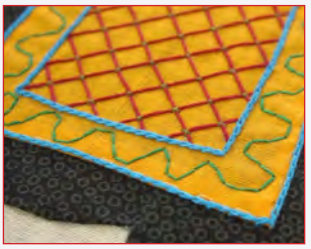
11. Kafes uygulamasının etrafını, zincir iğne tekniği ile çift sıra (arasında 1 cm boşluk bırakarak) işleyerek çerçeveleyiniz (Görsel 5.48).
12. Çerçevenin arasını zincir işi tekniği ile Görsel 5.49'daki gibi su deseni uygulayarak süsleyiniz (Görsel 5.50).

Görsel 5.48: Heybenin kenarına zicir işi uygulama

Görsel 5.49: Heybeye su deseni uygulama

Görsel 5.50: Heybenin işlemesinin bitmiş hâli

13. Kulağı, Görsel 5.51'deki gibi zincir işi, tohum işi ve antika tekniği ile işleyerek süsleyiniz (Görsel 5.52 ve 5.53).

Görsel 5.51: Şapkanın kenarına zincir işi uygulama

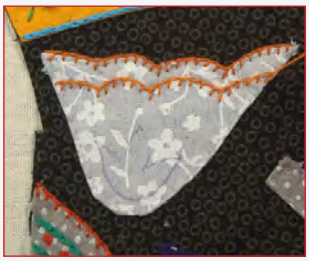

Görsel 5.52: Şapkaya tohum işi uygulama

Görsel 5.53: Şapkaya antika uygulaması

14. Kulak kısmını antika işi ve zincir işi tekniği ile Görsel 5.54 ve 5.55'teki gibi işleyiniz.

Görsel 5.54: Kulak kısmına antika uygulaması

Görsel 5.55: Kulak kısmına zincir işi uygulaması

15. Alın kısmını Görsel 5.56'daki gibi sap işi, zincir işi ve tohum işi iğne tekniği ile işleyiniz.
16. Kuyruk kısmını iğne ardı ve eğrelti otu iğne tekniği ile işleyerek süsleyiniz (Görsel 5.57).

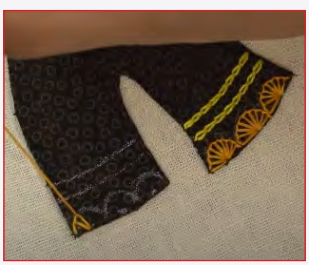

Görsel 5.56: Alın kısmının işlenmesi

Görsel 5.57: Kuyruk kısmının işlenmesi

17. Ayaklarını ve hortumunu zincir işi ve rişliyö tekniği ile işleyerek süsleyiniz (Görsel 5.58 ve 5.59).

Görsel 5.58: Ayak kısmının işlenmesi

Görsel 5.59: Hortum kısmının işlenmesi

18. Diş kısmını zincir işi ve sap işi tekniği ile gözünü rişliyö tekniği ile işleyerek süsleyiniz (Görsel 5.60 ve 5.61).

Görsel 5.60: Diş kısmının işlenmesi

Görsel 5.61: Göz kısmının işlenmesi

19. Filin gövdesini oluşturan parçanın çevresini zincir işi ile işleyerek süsleyiniz (Görsel 5.62).

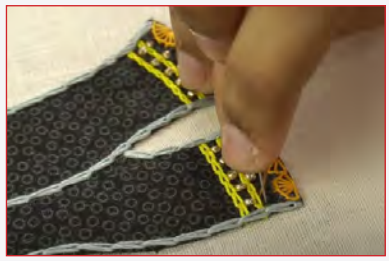

Görsel 5.62: Filin gövdesine zincir işi uygulaması

20. Gerekli gördüğünüz yerlere Görsel 5.63, 5.64 ve 4.65'teki gibi pul ve boncuk ile süsleme yapınız.

Görsel 5.63: Heybenin kenarına pul dikme

Görsel 5.64: Ayak kısmına boncuk dikme

Görsel 5.65: Şapka kısmına boncuk dikme

21. Tekniğe ve malzemeye uygun ısıda ütü yaparak çalışmayı tamamlayınız (Görsel 5.66).

Görsel 5.66: Tamamlanmış aplike

Değerlendirme

Çalışmanız ders öğretmeni tarafından Kontrol Listesi 2 ile değerlendirilecektir.

Kontrol Listesi 2

2. Uygulama ile ilgili gözlemlenmesi gereken beceriler "ÖLÇÜTLER" sütununda listelenmiştir. Gözlemlediğiniz ölçütün karşısına beceriye ilişkin gözlem sonucunuzu (X) işareti ile belirtiniz.

ÖLÇÜTLER	EVET	HAYIR
1. Araç gereç hazırlığı yaptı.		
2. Fon kumaşın üzerine desen sırasına göre aplike kumaşını yerleştirip teyelledi.		
3. Kumaş ve iplik renk uyumuna dikkat ederek malzemeleri seçti.		
4. Heybeyi işledi.		
5. Şapkayı işledi.		
6. Alnı işledi.		
7. Gözleri işledi.		
8. Hortumu işledi.		
9. Kuyruğu işledi.		
10. Ayakları işledi.		
11. Dişi işledi.		
12. Basit nakış iğne tekniklerini desene uygun seçerek işledi.		
13. Pul boncuk ile süsledi.		
14. Tekniğe ve malzemeye uygun ısıda ütü yaptı.		
15. Uygulamayı, verilen sürede tamamladı.		
16. Temiz ve düzenli çalıştı.		
17. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.		

Değerlendirme : HAYIR olarak işaretlenen becerilere yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

3. UYGULAMA

Amaç: Çantanın ön yüzünü elde kapalı aplike tekniği ile işlemek.

Süre
.....
ders saati

Verilen işlem basamaklarını uygulayarak öğretmeninizin belirlediği sürede elde kapalı aplike tekniği ile işleme çalışmasını yapınız.

Araç Gereç

Kalem, kâğıt, cetvel, silgi, renkli kalemler, döner keski, makas, çeşitli kumaşlar, ip, iğne, iplik, toplu iğne, elyaf, fermuar, dikiş makinesi

Öneriler

1. Küçük parçalarda çalışırken kolaylık olması için ince iğne tercih ediniz.
2. İplik kalınlığını kumaşa göre ayarlayınız.

İşlem Basamakları

1. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyunuz.
2. Aydınlık, temiz ve düzenli bir çalışma ortamı hazırlayınız.
3. Kullanacağınız araç gereci hazırlayınız.
4. Kumaşları kesime hazırlayınız.
5. Kumaşları kesiniz. Kumaş ölçüleri şunlardır:
   - 80 x 70 cm ölçülerinde zemin için kumaş
   - 80 x 70 cm ölçülerinde astar için kumaş
   - 25 x 25 cm ölçülerinde çiçek ve yaprak aplikesi için dört adet farklı renkte kumaş
   - 35 x 15 cm ölçülerinde çanta sapı için kumaş
6. Görsel 5.67'deki deseni çiziniz.

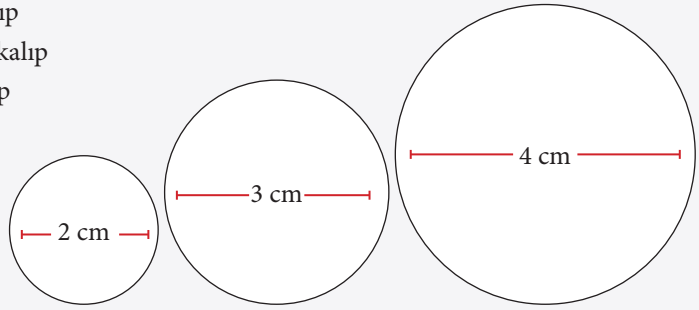

Görsel 5.67: Çanta deseni

7. Desene uygun kalıp hazırlayınız (Görsel 5.68 ve 5.69).
8. Desen kalıp ölçüleri (Görsel 5.68 ve 5.69'daki kalıpları birebir ölçüde kullanabilirsiniz.) şunlardır:
   - 3 x 1,5 cm ölçülerinde yaprak kalıp
   - 2, 3 ve 4 cm çap ölçüsünde daire kalıp
   - 35 x 18 cm ölçülerinde çanta kalıp

Görsel 5.68: Yaprak kalıbı

Görsel 5.69: Daire kalıplar

9. Hazırladığınız deseni çanta kalıbının üzerine çiziniz (Görsel 5.70).

Görsel 5.70: Çanta kalıbı üzerine deseni çizme

10. Aplike desenini kretuarla kesip kalıp hâline getiriniz (Görsel 5.71 ve 5.72).

Görsel 5.71: Çanta kalıbı üzerine deseni çizme

Görsel 5.72: Deseni kretuarla kesme

11. Desen kalıbını fon kumaşın üzerine yerleştirerek kumaşa deseni çiziniz (Görsel 5.73).

Görsel 5.73: Deseni çizme

12. Desenin orta dal kısmını kretuarla kesip kalıp hâline getiriniz ve aplike işlemi yapılacak kumaşa yerleştiriniz (Görsel 5.74 ve 5.75).
13. Kumaşı, 0,2 cm katlama payı bırakarak kesiniz (Görsel 5.76).

Görsel 5.74: Kalıp hazırlama

Görsel 5.75: Kalıbı yerleştirme

Görsel 5.76: Kesilmiş dal kumaşı

14. Dalın kıvrımlarının kolay katlanarak dikilebilmesi için kıvrımlı kısımlara makasla çıtlatma işlemi yapınız (Görsel 5.77).
15. Kenarları katlayarak zemin kumaşın çizilmiş kısmının üzerine yerleştiriniz ve toplu iğne ile tutturunuz (Görsel 5.78).

Görsel 5.77: Çıtlatma işlemi

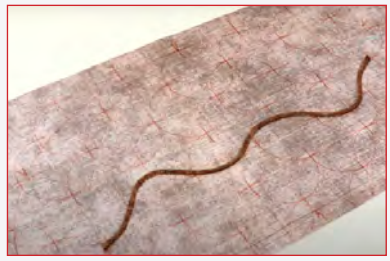

Görsel 5.78: Toplu iğne ile tutturma

16. Katlama paylarını içe kıvırıp çırpma dikişi ile dikerek zemin kumaşa birleştiriniz (Görsel 5.79 ve 5.80).

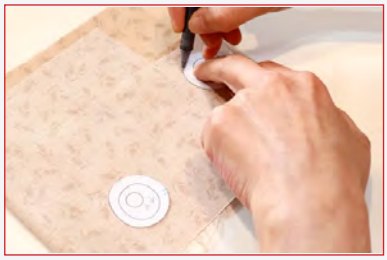

Görsel 5.79: Çırpma dikişi ile dikme

Görsel 5.80: Aplike işlemi yapılmış çiçek dalı

17. Çiçek yapımı için en büyük kalıbı kumaş üzerine yerleştiriniz ve 0,5 cm katlama payı bırakarak kesiniz (Görsel 5.81, 5.82 ve 5.83).

Görsel 5.81: Kalıbı kumaşa çizme

Görsel 5.82: Kumaşı kesme

Görsel 5.83: Kumaşı kesme

18. Katlama payını oyulgama dikişi ile dikiniz (Görsel 5.84).
19. Kumaşın içine kalıbı yerleştiriniz.
20. İpliği çekerek büzünüz ve ütüleyiniz (Görsel 5.85).

Görsel 5.84: Oyulgama dikişi ile dikme

Görsel 5.85: Kalıbı kumaş içine yerleştirip büzdürme

21. Kalıbı kumaş içinden çıkarınız ve çiçeğin alt katmanını zemin kumaş üzerinde işaretli kısma çırpma dikişi ile dikerek birleştiriniz (Görsel 5.86 ve 5.87).

Görsel 5.86: Çırpma dikişi

Görsel 5.87: Aplike işlemi yapılmış çiçek alt katmanı

22. Kumaşın arka yüzünde aplike işlemi yapılmış kısmı makas ile kesiniz (Görsel 5.88).

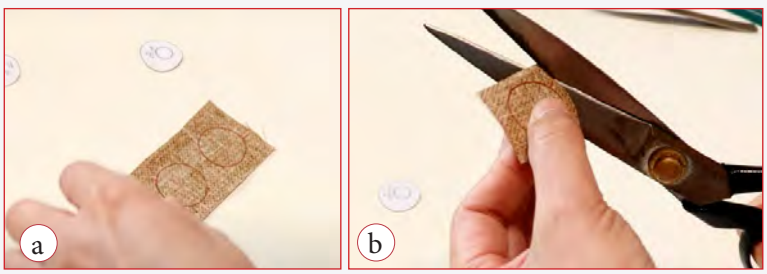

Görsel 5.88: Kumaşın aplike yapılmış kısmını kesme

23. Çiçeğin ikinci katını yapmak için hazırladığınız kalıbı, kumaş üzerine yerleştirip çiziniz ve 0,5 cm katlama payı bırakarak kesiniz (Görsel 5.89 ve 5.90).

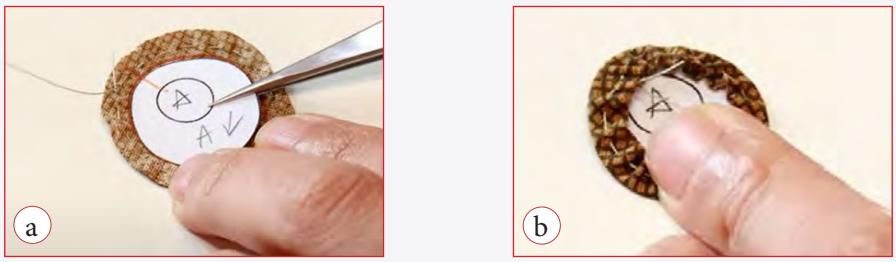

Görsel 5.89: Kalıbı kesme

Görsel 5.90: Kalıbı kumaşa çizme ve kumaşı kesme

24. Kumaşı, katlama payından oyulgama dikişi ile dikiniz. Ortasına kalıbı yerleştirip ipliği çekerek büzdürünüz (Görsel 5.91).

Görsel 5.91: Kumaşa kalıp yerleştirip kumaşı büzme

25. Hazırladığınız kumaşı ütüleyiniz ve kumaşın içinden kalıbı çıkarınız.
26. Daha önce aplike işlemi yaptığınız çiçek kumaşının üzerine, hazırladığınız daire biçimindeki ikinci kat kumaşı yerleştiriniz ve toğlu iğne ile tutturunuz (Görsel 5.92).
27. Çırpma dikişi ile dikerek zemin kumaşa birleştiriniz (Görsel 5.93).

Görsel 5.92: Toplu iğne ile tutturma

Görsel 5.93: Çırpma dikişi ile aplike

28. Çiçeğin üçüncü katının aplikesi için en küçük kalıbı hazırlayıp kumaş üzerine yerleştiriniz ve çiziniz (Görsel 5.94).
29. Kumaşı oyulgama dikişi ile dikiniz ve kumaşın ortasına kalıbı yerleştirip ütüleyiniz.
30. Kalıbı kumaş içinden çıkarınız ve çiçeğin üçüncü kat aplike işlemi için çırpma dikişi ile dikip birleştirerek çiçek çalışmasını tamamlayınız (Görsel 5.95).
31. Aynı işlemi tüm çiçek desenleri için uygulayınız.

Görsel 5.94: Kalıbı kumaşa çizme

Görsel 5.95: Tamamlanmış çiçek

32. Yaprak kalıbını kumaş üzerine yerleştriniz ve kalemle çiziniz (Görsel 5.96).
33. Kenarından 0,3 cm katlama payı bırakarak kesiniz.
34. Yaprak şeklinde kesilmiş kumaşın kenarlarına makasla çıtlatma işlemi yapınız (Görsel 5.97).

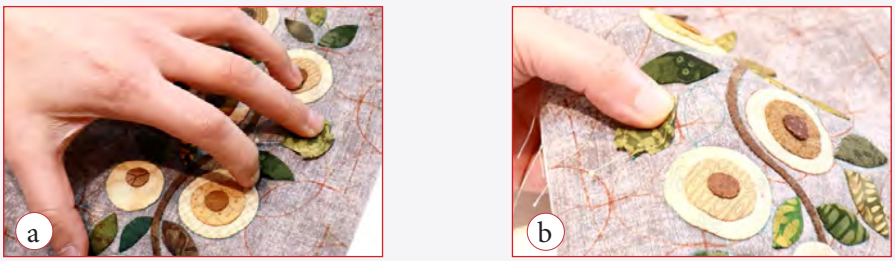

Görsel 5.96: Yaprak kalıbı kumaşa yerleştirme

Görsel 5.97: Kumaşı çıtlatma

35. Yaprağın kenarlarını kıvırınız ve zemin kumaş üzerine toplu iğne ile tutturunuz (Görsel 5.98.a).
36. Yaprağın kenarlarından çırpma dikişi ile fon kumaşa dikerek birleştiriniz (Görsel 5.98.b).

Görsel 5.98: Yaprağı fon kumaşla birleştirme

37. Aplike işlemini tüm yapraklara uygulayınız (Görsel 5.99).

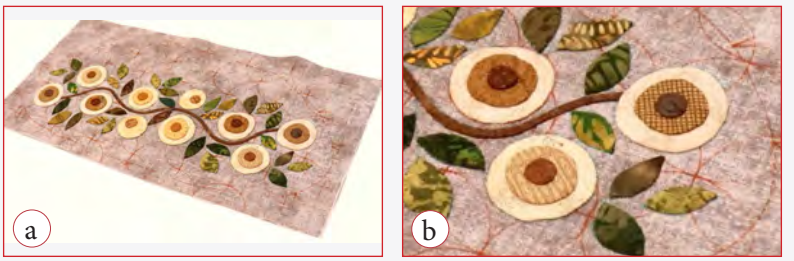
Görsel 5.99: Tamamlanmış aplike

38. Kumaşın arka yüzünde aplike işlemi yapılmış kısımlardaki kumaş katlarını kesiniz (Görsel 5.100).

Görsel 5.100: Kumaş katlarını kesme

39. İğne ardı tekniği ile yaprak, damar ve saplarını işleyiniz (Görsel 5.101).

Görsel 5.101: Yaprak, damar ve saplarına iğne ardı tekniğinin uygulanması

40. Damar ve dal işleme işini bütün yapraklara uygulayarak işlemeyi tamamlayınız (Görsel 5.102).

Görsel 5.102: Tamamlanmış ürün

Değerlendirme

Çalışmanız ders öğretmeni tarafından Kontrol Listesi 3 ile değerlendirilecektir.

Kontrol Listesi 3

3. Uygulama ile ilgili gözlemlenmesi gereken beceriler "ÖLÇÜTLER" sütununda listelenmiştir. Gözlemlediğiniz ölçütün karşısına beceriye ilişkin gözlem sonucunuzu (X) işareti ile belirtiniz.

ÖLÇÜTLER	EVET	HAYIR
1. Araç gereç hazırlığı yaptı.		
2. Kumaşları kesime hazırladı.		
3. Kumaşları kesti.		
4. Desenin kalıbını hazırladı.		
5. Deseni fon kumaşa çizdi.		
6. Deseni aplike kumaşına renklere ve boylarına göre sıralamaya uygun şekilde çizdi.		
7. Çizime uygun dikiş payı vererek kumaş kesimi yaptı.		
8. Dal kumaşını aplike yaptı.		
9. Çiçek parçalarını, sırasına ve tekniğe uygun aplike yaptı.		
10. Yaprakları desene uygun aplike yaptı.		
11. Sap işi tekniği ile yaprakların dal ve damar kısımlarını işledi.		
12. Kumaşın arka yüzünde çiçek aplike işlemi yapılmış kısımlardaki katları makas ile kesti.		
13. Uygulamayı, verilen sürede tamamladı.		
14. Temiz ve düzenli çalıştı.		
15. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.		

Değerlendirme : HAYIR olarak işaretlenen becerilere yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

5.2.6. Makinede Yapılan Aplike

El sanatları, nakış alanları teknolojiyle aynı doğrultuda gelişmiş böylece detaylı makineler, tek başlı çok iğneli makineler, çok başlı çok iğneli makineler sayesinde işlemeler daha hızlı, seri ve düzgün bir şekilde yapılmaya başlanmıştır. Aplike tekniği de bu gelişmeye bağlı olarak gelişip çeşitlenmiştir. Makineleşme sayesinde aplike tekniğini uygulamak daha zevkli ve daha kolay hâle gelmiştir (Görsel 5.103 ve 5.104).

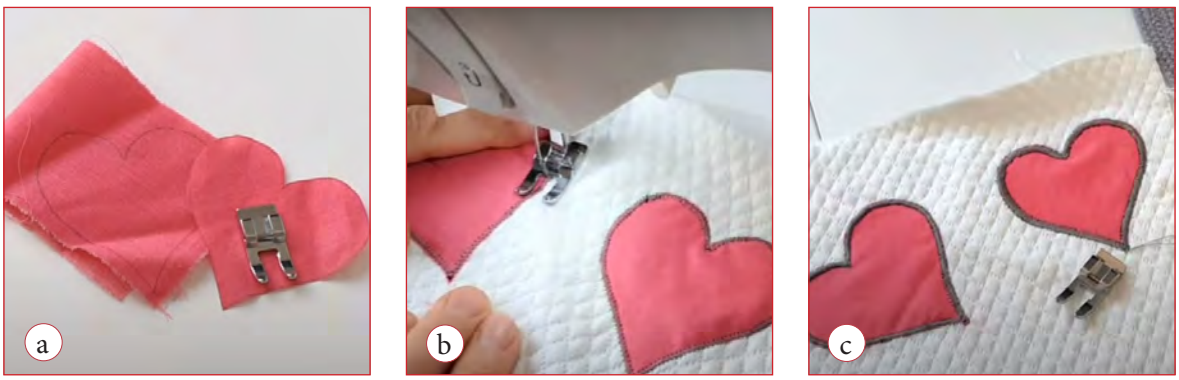
Görsel 5.103: Makinede uygulanmış aplike örneği

Görsel 5.104: Makinede uygulanmış aplike örneği

Açık aplike ve kapalı aplike çeşitleri makinede uygulanabilir. Kumaşın işlemeye hazırlanması, kesimi, fon kumaşa yerleştirilmesi elde aplike ile aynıdır. Bu tekniklerin uygulanmasında kullanılan işleme yöntemleri farklıdır. Makinede aplike uygulanırken aplikelik kumaş fon kumaşına ince sarma (alttan kordon yürüterek), kalın ve ince sarma (aplike ayağı aparatı ile), fantezi Çin iğnesi ve şekilli susma ile tutturulur. Bu tekniklerin seçimi ürünün kullanılacağı yer, işlemenin netliği ve kalitesi bakımından önemlidir. Model tasarlama aşamasında işleme tekniklerinin ve süsleme malzemelerinin belirlenmesi, malzemelerin önceden temin edilmesi işin kolaylaşması açısından önemlidir. Ürün modeline ve desenine uygun seçilen iğne teknikleri, işlemenin ve bitmiş ürünün görünümünü etkiler. Dolayısıyla aplike tutturma tekniklerine uygun iğnelerin seçiminde oldukça hassas ve dikkatli olunmalıdır. İşleme teknikleri şu şekilde sıralanabilir:

- Makine dikişi (üçlü-beşli)
- Kordon tutturma
- Kum iğnesi
- Astragan işi
- Fantezi Çin İğnesi
- İnce ve kalın sarma [aplike ayağı aparatı ile (Görsel 5.105)]

Görsel 5.105: Aplike ayağı aparatıyla ince sarma ve aplike yapımı aşamaları

4. UYGULAMA

Amaç: Makinede açık aplike tekniği ile 108 x 144 cm ölçülerinde bebek pikesi hazırlamak.

Süre ..... ders saati

Verilen işlem basamaklarını uygulayarak öğretmeninizin belirlediği sürede makinede açık aplike tekniği ile bebek pikesi hazırlayınız.

Araç Gereç

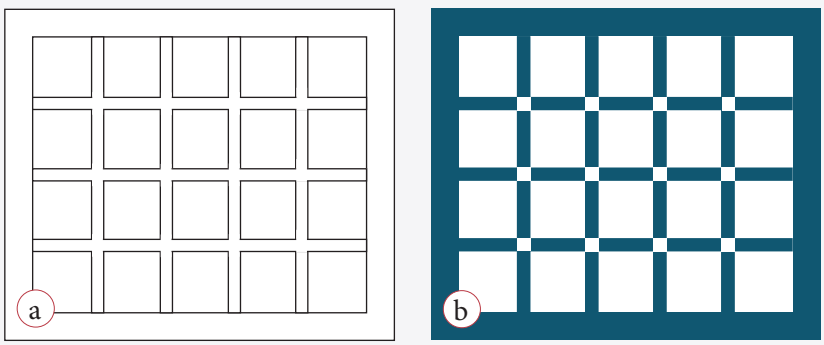
Kalem, kâğıt, cetvel, silgi, renkli kalemler, döner keski, makas, kumaş, ip, iğne, toplu iğne, yapışkan tela, dikiş makinesi

Öneriler

1. Kumaş ve ipliğin renk uyumuna dikkat ediniz.
2. Makine ayarınızı uygulanan tekniğe göre ayarlayınız.

İşlem Basamakları

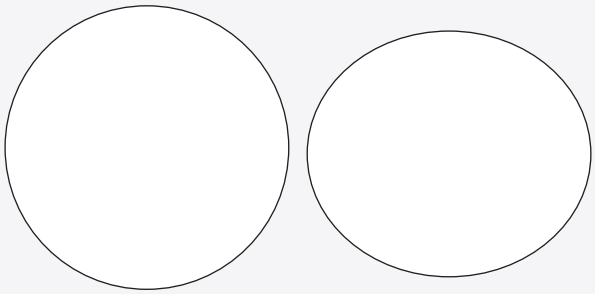
1. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyunuz.
2. Aydınlık, temiz ve düzenli bir çalışma ortamı hazırlayınız.
3. Kullanacağınız araç gereci hazırlayınız.
4. Kumaşları kesime hazırlayınız.
5. Kırkyama bloklarının dizaynını tasarlayarak renklendiriniz (Görsel 5.106).
6. Verilen tavşan ölçülerine göre kumaş kesimi yaparak farklı şekillerde yerleştirilmiş tavşan modelleri tasarlayınız.

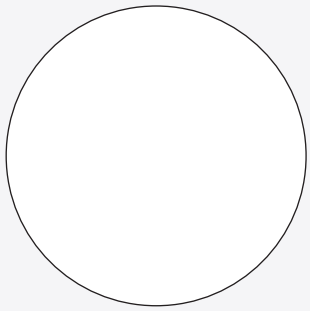
Görsel 5.106: Desen ve renklendirilmiş desen

7. Kumaşları kesiniz. Kumaş ölçüleri şunlardır:
   - Beyaz zemin 100 x 90 cm
   - Tavşan için 80 x 65 cm
   - Kulak için 40 x 20 cm
   - Ayak için 10 x 10 cm
   - Kafa için 25 x 25 cm
   - Çerçeve için 45 x 90 cm
   - Köşe kare için 20 x 24 cm
   - Düz bordür için 120 x 64

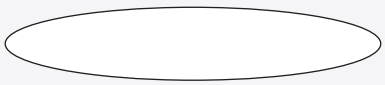
8. Aplike işlemi için tavşan kalıbı hazırlayınız. Kalıp ölçüleri şunlardır:
   - 15 x 15 cm ve 15 x 13 cm ölçülerinde iki adet tavşan kalıbı hazırlayınız (Görsel 5.107).
   - 4 x 4 cm ölçülerinde kafa kalıbı hazırlayınız (Görsel 5.108).
   - 10 x 2 cm ölçülerinde kulak kalıbı hazırlayınız (Görsel 5.109).
   - 1 x 2 cm ölçülerinde ayak kalıbı hazırlayınız (Görsel 5.110).

Görsel 5.107: Tavşan kalıpları

Görsel 5.108: Kafa kalıbı

Görsel 5.109: Kulak kalıbı

Görsel 5.110: Ayak kalıbı

9. Aplike işlemi uygulanacak kumaşı 17 x 20 cm ölçülerinde kesiniz ve ütüleyiniz (Görsel 5.111 ve 5.112).

Görsel 5.111: Kesilmiş kumaş

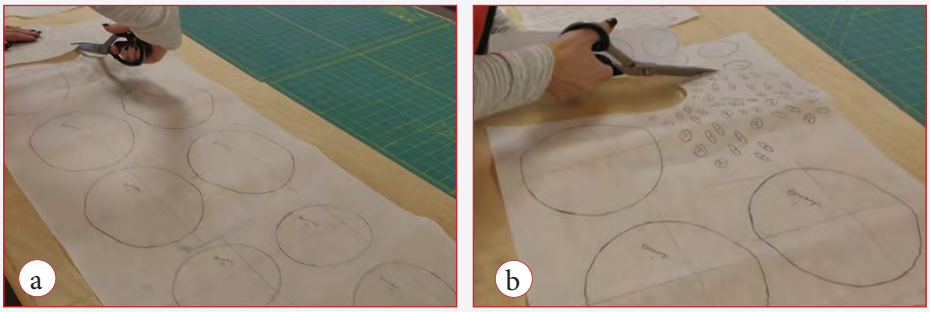
Görsel 5.112: Kumaşı ütüleme

10. Kalıpları, çift taraflı yapışkan tela üzerine yerleştiriniz ve çiziniz (Görsel 5.113).

Görsel 5.113: Kalıbı çizme

11. Çift taraflı yapışkan telaya çizilen kalıpları makas ile kesiniz (Görsel 5.114).

Görsel 5.114: Kalıbı kesme

12. Kesilen telaları kumaş üzerine muntazam şekilde yerleştiriniz (Görsel 5.115).

Görsel 5.115: Kumaş üzerine tela yerleştirme

13. Telanın yapışkan yüzünü kumaşın ters yüzüne yerleştiriniz (Görsel 5.116 ve 5.117).

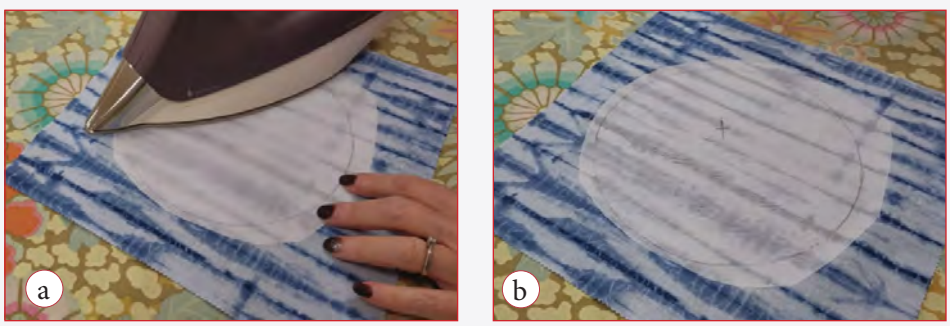

Görsel 5.116: Kumaş ve tela yüzey kontrolü

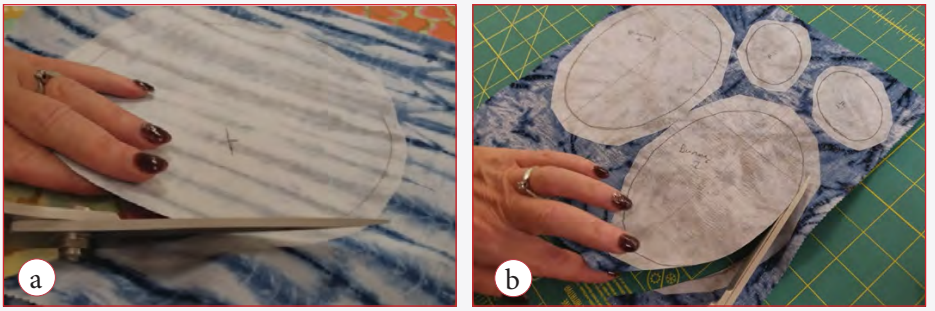
Görsel 5.117: Kumaş üzerine tela yerleştirme

14. Telanın yapışkan kısmını kumaşa yapıştırmak için ütüleyiniz (Görsel 5.118).

Görsel 5.118: Telayı ütü ile yapıştırma

15. Telanın çizilmiş kısımlarından muntazam şekilde kesiniz (Görsel 5.119).

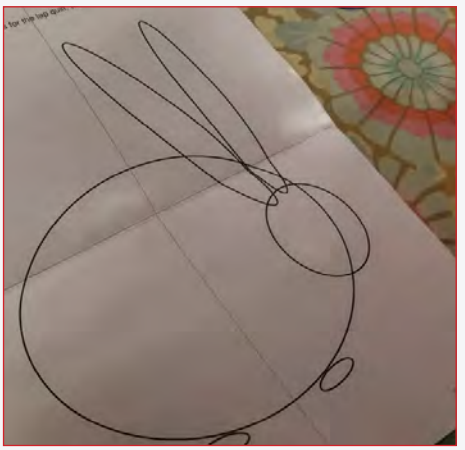
Görsel 5.119: Kesme işlemi

16. Telayı kumaştan çıkarınız (Görsel 5.120).

Görsel 5.120: Telayı kumaştan çıkarma

17. Hazırladığınız tavşan desenin üzerine 19 x 22 cm kumaşı yerleştiriniz (Görsel 5.121 ve 5.122).

Görsel 5.121: Tavşan deseni

Görsel 5.122: Desen üzerine kumaş yerleştirme

18. Yapışkan tela işlemi uygulanmış kumaşları, desene uygun şekilde zemin kumaş üzerine yerleştiriniz ve ütüleyerek yapıştırınız (Görsel 5.123 ve 5.124).

Görsel 5.123: Desene kumaş yerleştirme

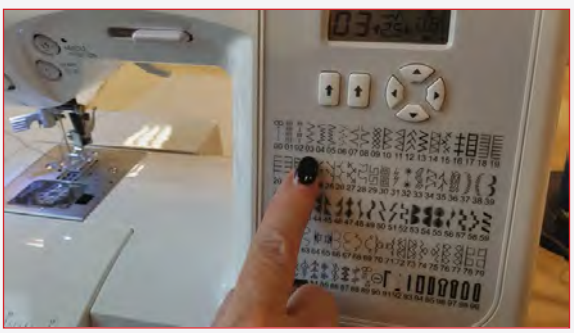
Görsel 5.124: Ütü ile kumaş yapıştırma

19. Tasarladığınız tavşan modellerini yapışkan tela ile zemin kumaşa ütüleyerek yapıştırınız ve blokları hazırlayınız (Görsel 5.125).

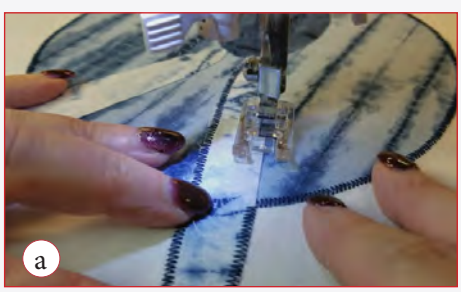
Görsel 5.125: Hazırlanmış bloklar

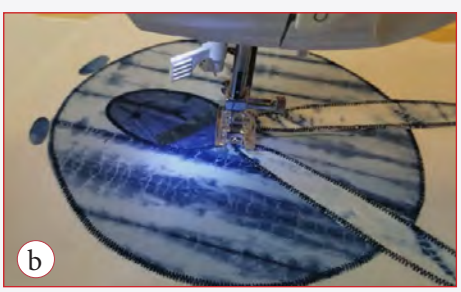
20. Aplike işlemi için dikiş makinesini zikzak dikme ayarına getiriniz (Görsel 5.126).

Görsel 5.126: Dikiş makinesi ayarlama

21. Dikme işlemi sırasında kayma yapmaması için blok altına kâğıt yerleştiriniz.
22. Dikiş makinesi ile desen kenarlarından zikzak dikişi yaparak aplike işlemini yapınız (Görsel 5.127).

Görsel 5.127: Kalın sarma ile aplike işlemi

23. Aplike işlemi tamamlandıktan sonra blok arkasındaki kâğıdı çıkarınız (Görsel 5.128).

Görsel 5.128: Kâğıdı çıkarma

24. Blok kenarı için 6 x 19 cm ve 6 x 22 cm ölçülerinde çerçeveleri, kumaş boy iplik yönünde keserek hazırlayınız.
25. 6 x 6 cm ölçülerinde köşe kareleri keserek hazırlayınız (Görsel 5.129).
26. Çerçeve ve köşe kareleri makinede dikerek birleştiriniz ve şerit oluşturunuz.
27. Hazırladığınız şerit çerçeveleri bloklarla dikerek birleştiriniz (Görsel 5.130).

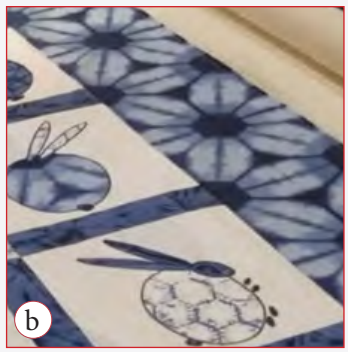
Görsel 5.129: Köşe karesi

Görsel 5.130: Şerit oluşturarak blokları şeritle birleştirme

28. 120 x 32 cm ve 110 x 32 cm ölçülerinde düz bordür için kumaş kesiniz.
29. Düz bordürü, blokların kenarına makinede dikerek birleştiriniz (Görsel 5.131).

Görsel 5.131: Kenar bordürü uygulanmış bloklar

30. Zevkinize uygun renkteki kumaşı, ürünün arka yüzüne yerleştiriniz ve iğneleyiniz.
31. 3 x 760 cm ölçülerinde kenar biyesi hazırlayınız.
32. Kenar biyesini, 1 cm dikiş payını kıvırarak iğneleyiniz.
33. Kenar biyesini dikiş makinesinde dikiniz (Görsel 5.132).

Görsel 5.132: Kenar biyesi dikilmiş ürün

34. Tekniğe ve malzemeye uygun ısıda ütü yaparak çalışmayı tamamlayınız (Görsel 5.133).

Görsel 5.133: Tamamlanmış ürün

Değerlendirme

Çalışmanız ders öğretmeni tarafından Kontrol Listesi 4 ile değerlendirilecektir.

Kontrol Listesi 4

4. Uygulama ile ilgili gözlemlenmesi gereken beceriler "ÖLÇÜTLER" sütununda listelenmiştir. Gözlemlediğiniz ölçütün karşısına beceriye ilişkin gözlem sonucunuzu (X) işareti ile belirtiniz.

ÖLÇÜTLER	EVET	HAYIR
1. Araç gereç hazırlığı yaptı.		
2. Kumaşları kesime hazırladı.		
3. Kırkyama bloklarının dizaynını tasarlayarak renklendirdi.		
4. Verilen tavşan ölçülerine göre kumaş kesimi yaparak farklı şekillerde yerleştirilmiş tavşan modelleri tasarladı.		
5. Kumaş parçalarını kesti.		
6. Tavşan kalıplarını hazırladı.		
7. Kalıbı çift taraflı yapışkan telaya çizdi.		
8. Çift taraflı yapışkan telayı, kumaşa yerleştirdi ve ütüleyerek yapıştırdı.		
9. Telanın üzerindeki çizilmiş kısımlardan muntazam şekilde makasla kesti.		
10. Kumaşın arkasında bulunan telayı çıkardı.		
11. Kumaşı, zemin kumaş üzerine yerleştirdi ve ütüleyerek yapıştırdı.		
12. Tüm bloklara aynı işlemi uyguladı.		
13. Dikiş makinesinin ayarını yaptı.		
14. Hazırlanan blok üzerindeki desene zikzak dikişi ile aplike işlemi uyguladı.		
15. Blok çerçevesi için şeritleri hazırladı.		
16. Köşe kareleri hazırladı.		
17. Köşe karelerini çerçeve şeritlerine makinede dikerek birleştirdi.		
18. Hazırladığı şeritlerle blokları birleştirdi.		
19. Çevresi için düz bordür hazırladı.		
20. Bordür ile blokları makinede dikerek birleştirdi.		
21. Arka yüz kumaşı hazırladı ve aplike işlemi yapılmış kumaşa iğneledi.		
22. Kenar biyesini hazırladı ve tekniğine uygun şekilde ürün kenarına makinede dikti.		
23. Tekniğe ve malzemeye uygun ısıda ütü yaptı.		
24. Uygulamayı, verilen sürede tamamladı.		
25. Temiz ve düzenli çalıştı.		
26. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.		

Değerlendirme : HAYIR olarak işaretlenen becerilere yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

SIRA SİZDE

Amaç: 20 x 30 cm ölçülerinde kırkyama ve aplike tekniği uygulayarak çift taraflı çok amaçlı cüzdan yapmak.

Süre
.....
ders saati

Verilen işlem basamaklarını uygulayarak Görsel 5.134 ve 5.135'te örnek olarak gösterilen kırkyama çok amaçlı cüzdanın benzerini zevkinize uygun kumaşlar ile dikiniz.

İşlem basamaklarını öğretmeninizin belirlediği sürede "Derecelendirme Ölçeği" nde yer alan ölçütleri dikkate alarak uygulayınız.

Görsel 5.134: Çok amaçlı cüzdanın iç kısmı

Görsel 5.135: Çok amaçlı cüzdan

Araç Gereç

Kumaş, makas, kasnak, mezura, cetvel, kalem, desen kâğıdı, çizim sabunu, dikiş iğnesi, toplu iğne, dikiş ipliği, fon kumaş, artık aplike kumaşları, düğme, ütü

İşlem Basamakları

1. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyunuz.
2. Aydınlık, temiz ve düzenli bir çalışma ortamı hazırlayınız.
3. Kullanacağınız araç gereci hazırlayınız.
4. Kumaşları kesime hazırlayınız.
5. Deseni çiziniz.
6. 20 x 30 cm ölçülerinde dikdörtgen fon kumaş kesiniz.
7. Deseni kumaşa geçiriniz.
8. Aplike kalıplarını oluşturunuz.
9. Aplike kumaşın üzerine kalıbı muntazam bir şekilde yerleştiriniz ve 1 cm dikiş payı bırakarak kumaşı düzgün bir şekilde kesiniz.
10. Fon kumaşın üzerine deseni sırasına göre yerleştirip teyelleyiniz.
11. Teyellediğiniz aplike desenlerini zevkinize uygun basit nakış iğne tekniklerini kullanarak sabitleyiniz.
12. Çok amaçlı cüzdanın iki tarafını da bu şekilde tamamlayınız.
13. Her iki parçayı da astar kumaşı ile astarlayınız.
14. Astarladığınız iki parçayı toplu iğne ile birbirine tutturunuz ve teyelleyiniz.
15. Biye kullanarak veya köşe bordür yaparak parçaları makinede birleştiriniz.
16. Düğme için brit yapınız.
17. Düğme dikiniz.
18. Tekniğe ve malzemeye uygun ısıda ütü yaparak çalışmayı tamamlayınız.
19. Çok amaçlı cüzdanın düğmesini dikiniz.
20. Çalışma alanını temiz ve düzenli bırakınız.

Öğrencinin

Adı Soyadı : ..... Toplam Puan : .....

Numarası : ..... Değerlendirme Tarihi : .....

DERECELENDİRME ÖLÇEĞİ

Sıra Sizde uygulaması kapsamında ne kadar başarıya ulaşıldığını ölçmek için aşağıda listelenen ölçütlerin karşısına gözlemleriniz doğrultusunda 1 (Geliştirilebilir), 2 (Orta), 3 (İyi), 4 (Çok İyi) derecelerini göz önünde bulundurarak "X" işareti ile puanlayınız.

ÖLÇÜTLER	PERFORMANS DÜZEYİ			
	Çok İyi (4)	İyi (3)	Orta (2)	Geliştirilebilir (1)
A) EDİNİLEN BİLGİYİ BECERİYE DÖNÜŞTÜRME				
1. Kumaşları kesime hazırladı.				
2. Deseni çizdi.				
3. Fon kumaş kesti.				
4. Deseni kumaşa geçirdi.				
5. Aplike kalıplarını oluşturdu.				
6. Aplike kumaşın üzerine kalıbı yerleştirerek çizdi ve 1 cm dikiş payı bırakarak kumaşı kesti.				
7. Fon kumaşının üzerine deseni sırasına göre yerleştirip teyelledi.				
8. Aplike desenlerine basit nakış iğne tekniklerini kullanarak sabitledi.				
9. İşlemesini tamamladığı parçaları astarladı.				
10. Astarladığı cüzdan parçalarını birbirine toplu iğne ile tutturup teyelledi.				
11. Biye kullanarak veya köşe bordür yaparak kenar temizleme yaptı.				
12. Brit çalışması yaptı.				
13. Düğme dikti.				
14. Ürünü temiz çalıştı.				
B) HAZIRLIK VE BEKLENİLEN DAVRANIŞ				
15. Çalışma ortamını hazırladı.				
16. Araç gereci hazırladı.				
17. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.				
18. Uygulamayı verilen sürede tamamladı.				
Tablo Puanını 100'lük Sisteme Dönüştürme İşlemi Tabloda her bir ölçüt için belirlenen en yüksek puan 4'tür. Tabloda toplam 18 ölçüt vardır. Tablodan alınabilecek en yüksek puan 18 x 4 = 72 **DEĞERLENDİRME PUANI = (Tablo Puanı x 100)/72**				

Değerlendirme: Eğer bu ölçekten 100 üzerinden 70 puan aldıysanız bu öğrenme için başarınız yeterli düzeyde demektir. 69 veya altı puan aldıysanız ilgili konularda kendinizi geliştiriniz.

6. ÖĞRENME BİRİMİ

DEKORATİF KIRKYAMA

KONULAR

6.1. YOYO (BÜZGÜ) TEKNİĞİ

6.2. PENCERE TEKNİĞİ

6.3. KATLAMA TEKNİĞİ

6.4. DOLDURMA TEKNİĞİ

6.5. İĞNESİZ İPLİKSİZ KIRKYAMA TEKNİĞİ

NELER ÖĞRENECEKSİNİZ?

1. Yoyo tekniğini uygulamayı
2. Pencere tekniğini uygulamayı
3. Katlama tekniğini uygulamayı
4. Doldurma tekniğini uygulamayı
5. İğnesiz ipliksiz kırkyama tekniğini uygulamayı

6.1. YOYO (BÜZGÜ) TEKNİĞİ

Yoyo tekniği, farklı renklerdeki kumaşların ton uyumu aranmaksızın daire formunda estetik bir şekilde bir araya getirilerek yapılan üründe hareketli bir görüntü sağlanması sanatıdır. Yoyo ürünler, 1930-1940'lı yıllarda popüler olmuştur (Görsel 6.1). Yoyo motifleriyle bir desen oluşturacak şekilde düzenlemeler yapılmış ve çeşitli ürünler tasarlanarak evleri süslemek amacıyla kullanılmıştır. Eldeki kumaş parçaları, çılgın kırkyama tekniğinde olduğu gibi doğaçlama yöntemle bir araya getirilip hayal gücünün de zenginliğiyle rengârenk ve özgün tasarımlara dönüştürülebilir. Çok renkli bir uygulama olması nedeni ile dekoratif süslemeler yapmaya elverişli bir tekniktir.

Görsel 6.1: Yoyo tekniği ile yapılmış ürün

Dekoratif; dekor olarak kullanılan süsleyici, bezeyici demektir. İnsanların yaşadığı mekânı süsleme arzusu, kırkyamada farklı tasarımların ve tekniklerin ortaya çıkmasına ortam hazırlamıştır. Farklı tasarımlarda yapılan uygun renk ve teknikle tasarlanmış kırkyama ürünler, ev dekorasyonuna hem şıklık katar hem de mekân dekorasyonunda kolaylık sağlar. Uygulanış tekniğinden dolayı her ortama göre tasarım yapılabilir.

Dekoratif kırkyama; ev, restoran, kafe gibi birçok mekânın atmosferine uygun süsleme yapımında tercih edilmektedir. Yoyo, pencere, katlama ve doldurma dikiş tekniklerinin her biri, uygulanış şekli ve görünümü nedeniyle dekoratif kırkyama teknikleri olarak adlandırılır.

6.1.1. Yoyo Tekniğinde Kullanılan Malzemeler

Yoyo tekniğinin uygulanmasında genel olarak kırkyama yapımında kullanılan malzemeler kullanılır.

Kalıp Hazırlamada Kullanılan Malzemeler

- Karton
- Cetvel
- Kurşun kalem
- Silgi

Süslemede Kullanılan Malzemeler

- Nakış iplikleri
- İnci
- Düğme
- Pul, boncuk
- Kurdele
- Fisto vb.

Yoyo Motif Yapımında Kullanılan Malzemeler

- Kumaş
- Elyaf
- Ütü ve ütü masası
- İğne
- Toplu iğne
- İplik
- Dikiş makinesi
- Makas
- Döner keski
- Cetvel
- Kâğıt
- Karton
- Kalem
- Renkli kalemler

Yoyo Tekniğinde Kullanılan Malzemeler

- Yün
- Pamuklu kumaş
- Saten
- Organze
- Tül
- Kurdele
- Fisto
- İnce kot kumaş
- İnce keçe vb.

Ancak tekniklere göre uygulamalarda farklılıklar olduğu için teknik özelliğe uygun özel malzemeler gerekebilir. Yoyo yapımında da tekniğe uygun üretilmiş, yapımı kolaylaştıran malzemeler vardır. Çeşitli ölçülerdeki hazır aparatlar bu malzemelerden biridir (Görsel 6.2).

Görsel 6.2: Yoyo aparatı

Yoyo tekniğiyle motiflerin yapımında estetik ve zarif ürünler elde etmek için yumuşak kumaşlar tercih edilmelidir. Bunun yanı sıra dikimde kullanılan iplik sağlam olmalıdır. İplik ve kumaş renginin uyumuna dikkat edilmelidir. Motifler, her evde bulunabilecek dikiş malzemeleri (iğne, iplik, makas, yüzük, mezura) ile yapılabilir. Teknik özellik olarak her aşamada ütüleme işlemi yapıldığı için ütü ve ütülemede kullanılan malzemeler de önemlidir.

6.1.2. Yoyo Tekniğini Uygulama

Yoyo motiflerle farklı ölçülerde dekoratif örtü, kırlent, perde, farbela (Görsel 6.3), yatak örtüsü takımları vb. ev tekstil ürünleri yapılmaktadır. Bunların dışında dekoratif süs (Görsel 6.4 ve 6.5), abajur süsleme (Görsel 6.6), ataç (Görsel 6.7), giyim ve giyim süsleme (Görsel 6.8), çanta, şapka, takı, dekoratif tablo, kapı süsü vb. ürünler de yapılabilir.

Görsel 6.3: Farbela

Görsel 6.4: Yastığa aplike edilmiş yoyo motif

Görsel 6.5: Yoyo motifli ağaç

Görsel 6.6: Yoyo motifli abajur

Görsel 6.7: Yoyo motifli ataç

Görsel 6.8: Yoyo motifli giysi

Teknik, kolaylığından dolayı pek çok üründe uygulanabilir. Yoyo motifler birbirine birleştirilerek bir ürün oluşturulabildiği gibi zemin kumaşı üzerine aplike de yapılabilir. Bunun yanı sıra birleştirilmemiş hazır yoyo motifler, hobi malzemeleri satan mağazalardan temin edilerek ürün uygulamaları yapılabilir. **Yoyo tekniği,** daire formunda kesilmiş kumaş parçalarının tekniğe uygun şekilde teyellenip büzülerek motif oluşturulması işlemidir. Büzülen kumaşın merkezi boncuk, düğme, inci, pul, küçük yoyo, kumaş parçaları, örgü çiçek, basit nakış iğne teknikleri ile süslenir. Yoyo motifi, geleneksel yöntemlerle aparatsız ve aparatla olmak üzere iki şekilde yapılabilir.

Geleneksel Yoyo Yapımı

Aparat kullanmadan yoyo motifi yapmak için pergel yardımıyla kartona istenilen ölçüde daire kalıp çizilir. Daire formunu bozmadan kesim işlemi yapılır. Kesilen kalıp, kumaşa yerleştirilerek düzgün bir daire çizilir. Kumaş, daire formunu bozmadan kesilir. Kumaşın düz yüzü dışarıda olacak şekilde 0,5 cm'lik dikiş payı içe kıvrılarak teyel tekniği ile dairenin çevresi dikilir. Kenarı atmayan kumaşlarda kenar kıvırma işlemi yapılmaz. Başlangıç noktasına gelince iğne motifin dışında olacak şekilde iplik dikkatlice çekilip büzülerek kumaş toplanır. Pililerin formunu bozmadan dikiş sağlamlaştırılıp düğümlenir. Yoyo motifinin yapımı tamamlanır. Teyel uygulamada iğne batma aralığı geniş tutulursa yoyonun orta kısmında küçük delik olur (Görsel 6.9). Bu aralık sık olursa yoyonun orta kısmında bulunan delik büyük olur (Görsel 6.10).

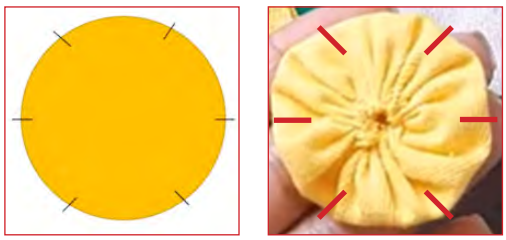

Görsel 6.9: Seyrek teyel uygulanmış yoyo

Görsel 6.10: Sık teyel uygulanmış yoyo

Yoyo motiflerini düzgün ve hatasız birleştirmek için motifin bitmiş ölçüsünde daire şeklinde karton kalıp hazırlanır (Görsel 6.11). Kalıbın üzerine birleştirme noktaları işaretlenir. Yoyo motiflerinin her biri bu işaretleme noktaları baz alınarak birbirine eklenir. Böylece her bir yoyo motifinin birleşme aralığı eşit olur.

Görsel 6.11: Birleştirme kalıbı ve işaretleme

Aparatla Yoyo Yapımı

Aparat kullanımı dekorasyon, aksesuar ve ev dekorasyonu projeleri yapmayı kolaylaştıran bir yoldur. Aparat, güzel şekilli yoyolar üretmeyi hızlı ve kolay hâle getirir. Dairesel şekilli yoyolar için eşit aralıklı büzgüler yapılmasına yardımcı olur. Hazır aparatlarla yoyo motif yapmanın en önemli avantajı, hepsinin aynı boyda ve büzmenin standart olmasıdır. Ürün yapımında dikiş hatalarını aza indirerek daha net sonuç alınmasını sağlar. Yoyo aparatı, plaka ve disk olarak iki parçadan oluşur (Görsel 6.12). Piyasada 2, 4, 5, 6 ve 9 cm ölçüsünde aparatlar bulunur. Plakanın üzerinde dikiş işlemi için delikler vardır. Kumaş, plaka ve disk arasına yerleştirilerek diskin etrafından kesilir. Kesilen kumaş, dikiş iğnesi ile plakanın etrafındaki deliklerden batıp çıkılarak dikilir. Dikiş tamamlandıktan sonra plaka ve disk çıkarılır. Daha sonra iplik, bir ucundan çekilir ve toplanır. Böylece kumaşın büzülmesi işlemi tamamlanmış olur. Bu teknikte ince ve yumuşak kumaşlar tercih edilmelidir. Büzme işleminde ipliğe çekme kuvveti uygulanması gerektiğinden sağlam iplik kullanılmalıdır.

Görsel 6.12: Yoyo aparatı

1. UYGULAMA

Amaç: Geleneksel yöntem yoyo tekniği ile 20 x 20 cm ölçülerinde dekoratif örtü hazırlamak.

Süre ..... ders saati

Verilen işlem basamaklarını uygulayarak öğretmeninizin belirlediği sürede geleneksel yöntem yoyo tekniği ile 20 x 20 cm ölçülerinde dekoratif örtü hazırlayınız.

Araç Gereç

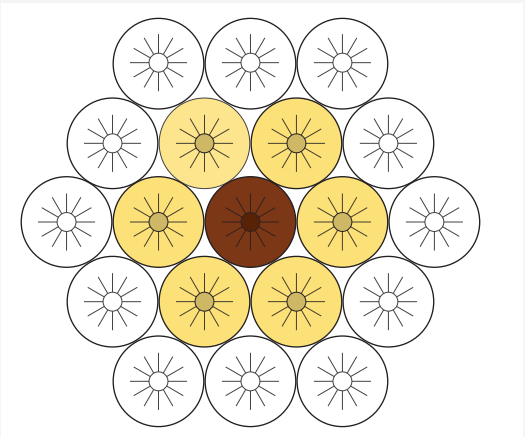
Kalem, kâğıt, karton, cetvel, pergel, silgi, renkli kalemler, makas, kumaş, iğne, iplik, yüzük

Öneriler

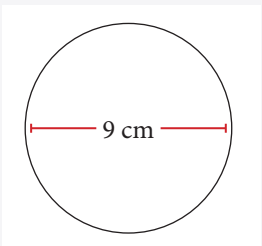
1. Şablon cetvel kullanabilirsiniz.
2. Küçük parçalarda çalışırken kolaylık olması için ince iğne tercih ediniz.
3. İplik kalınlığını kumaşa göre ayarlayınız.

İşlem Basamakları

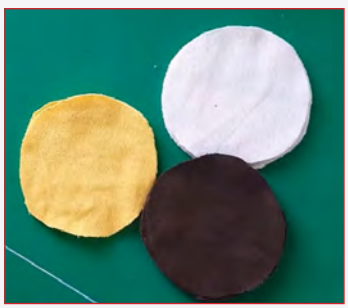
1. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyunuz.
2. Aydınlık, temiz ve düzenli bir çalışma ortamı hazırlayınız.
3. Kullanacağınız araç gereci hazırlayınız.
4. Dekoratif örtü modeli tasarlayarak renklendiriniz (Görsel 6.13).
5. Desen üzerinde yoyo motiflerini ölçülendiriniz.
6. Kumaş hesabını renklere uygun olarak yapınız.
7. Kumaşları kesime hazırlayınız.
8. Kumaşları kesiniz. Kumaş ölçüleri şunlardır:
   - Kahverengi yoyo için 10 x 10 cm
   - Sarı yoyo için 20 x 30 cm
   - Beyaz yoyo için 30 x 40 cm
9. 9 cm çapında daire kalıbı hazırlayınız (Görsel 6.14).
10. Kalıbı kumaşa muntazam şekilde yerleştirerek düzgün bir daire çiziniz.
11. Kumaşı, dairenin formunu bozmadan kesiniz (Görsel 6.15).

Görsel 6.13: Dekoratif örtü modeli

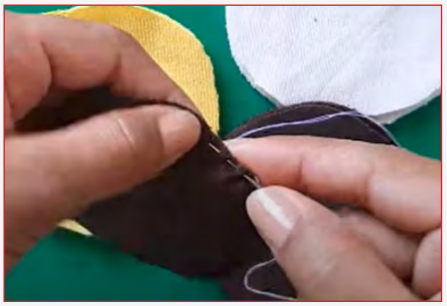

Görsel 6.14: Daire kalıp

Görsel 6.15: Kalıpla kesilmiş kumaş

12. Kumaşın düz yüzü dışarıda olacak şekilde 0,5 cm'lik dikiş payını içe kıvırıp teyel tekniği ile dairenin çevresini dikiniz (Görsel 6.16 ve 6.17).

Görsel 6.16: Teyel tekniği

Görsel 6.17: Yoyo motifi dikme

13. Başlangıç noktasına geldiğinizde iğne motifin dışında olacak şekilde ipiği dikkatlice çekerek büzgü oluşturunuz (Görsel 6.18).
14. Pililerin formunu bozmadan dikişi sağlamlaştırarak düğümleyiniz. Aynı işlemi tekrar ederek yoyo motifleri oluşturunuz (Görsel 6.19 ve 6.20).

Görsel 6.18: Büzgü oluşturma

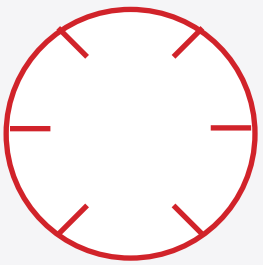

Görsel 6.19: Yoyo motif

Görsel 6.20: Yoyo motifler

15. 4 cm çapında daire kalıp hazırlayınız. Kalıbı, araları 2 cm olacak şekilde işaretleyiniz (Görsel 6.21).
16. Yoyo motifini kalıp üzerine yerleştirerek birleştirilecek noktaları muntazam şekilde işaretleyiniz (Görsel 6.22).

Görsel 6.21: İşaretlenmiş kalıp

Görsel 6.22: Birleşim yerleri işaretlenmiş yoyo

17. Yoyo motifini, işaretlenmiş yerlerinden çırpma dikişi ile 1 cm dikerek birleştiriniz (Görsel 6.23 ve 6.24).

Görsel 6.23: Yoyo motifi birleştirme

Görsel 6.24: Birleştirilmiş yoyo motif

18. Belirlediğiniz renkteki yoyo motifini merkeze alarak diğer yoyo bloklarını bunun etrafında birleştiriniz (Görsel 6.25).

Görsel 6.25: Birleştirilmiş yoyo motifler

19. Tüm yoyo motiflerini birleştirerek çalışmanızı tamamlayınız (Görsel 6.26 ve 6.27).

Görsel 6.26: Yoyo motifi birleştirme

Görsel 6.27: Tamamlanmış ürün

Değerlendirme

Çalışmanız ders öğretmeni tarafından Kontrol Listesi 1 ile değerlendirilecektir.

Kontrol Listesi 1

1. Uygulama ile ilgili gözlemlenmesi gereken beceriler "ÖLÇÜTLER" sütununda listelenmiştir. Gözlemlediğiniz ölçütün karşısına beceriye ilişkin gözlem sonucunuzu (X) işareti ile belirtiniz.

ÖLÇÜTLER	EVET	HAYIR
1. Araç gereç hazırlığı yaptı.		
2. Model tasarımı yaparak renklendirdi.		
3. Desen üzerinden yoyo motiflerini ölçülendirdi.		
4. Kumaş hesabı yaptı.		
5. Kumaşları kesime hazırladı.		
6. Kumaşları kesti.		
7. Daire kalıbı hazırladı.		
8. Kalıbı kumaşa yerleştirip çizdi.		
9. Kumaşı kalıba uygun kesti.		
10. Dikiş payını kıvırarak teyel tekniği ile dikti.		
11. Kumaşı büzdü.		
12. Motifi oluşturdu.		
13. Birleştirme işlemini düzgün yapmak için kalıp hazırladı.		
14. Yoyo motiflerinin üzerine birleştirme noktalarını işaretledi.		
15. Motifleri çırpma dikişi ile birleştirdi.		
16. Tasarıma uygun dekoratif örtü hazırladı.		
17. Uygulamayı, verilen sürede tamamladı.		
18. Temiz ve düzenli çalıştı.		
19. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.		

Değerlendirme : HAYIR olarak işaretlenen becerilere yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

2. UYGULAMA

Amaç: Hazır aparat ile 45 x 45 cm ölçülerinde yoyo mutfak perdesi hazırlamak.

Süre ..... ders saati

Verilen işlem basamaklarını uygulayarak öğretmeninizin belirlediği sürede hazır aparat ile 45 x 45 cm ölçülerinde yoyo mutfak perdesi hazırlayınız.

Araç Gereç

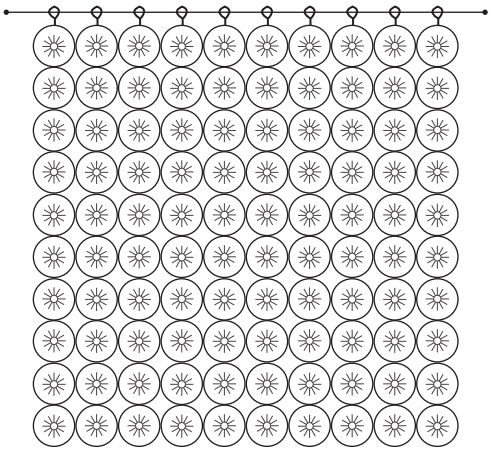
Kalem, kâğıt, karton, pergel, cetvel, silgi, renkli kalemler, yoyo aparat, makas, kumaş, iğne, iplik

Öneriler

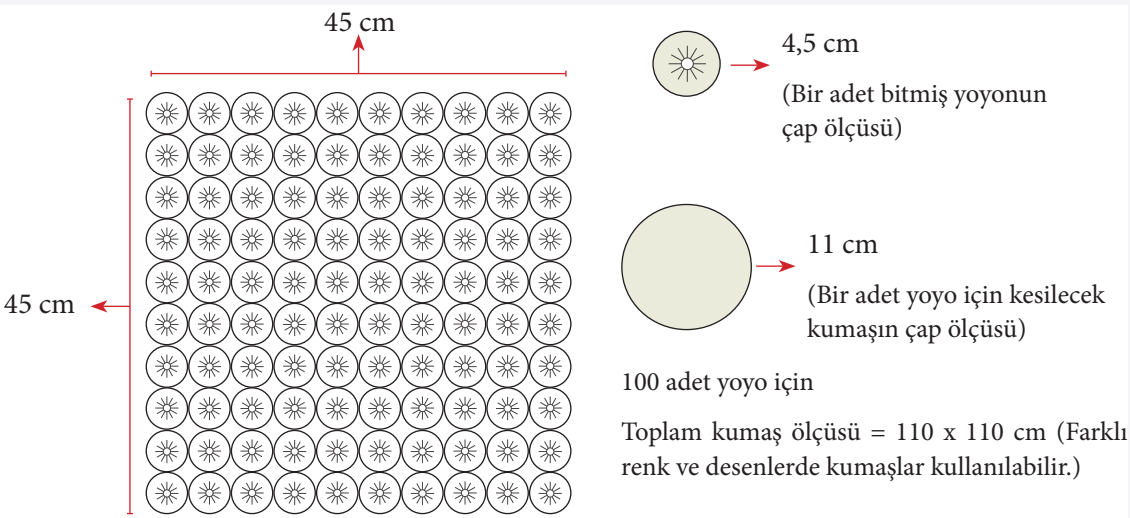
1. Şablon cetvel kullanabilirsiniz.
2. Küçük parçalarda çalışırken kolaylık olması için ince iğne tercih ediniz.
3. İplik kalınlığını kumaşa göre ayarlayınız.

İşlem Basamakları

1. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyunuz.
2. Aydınlık, temiz ve düzenli bir çalışma ortamı hazırlayınız.
3. Kullanacağınız araç gereci hazırlayınız.
4. Yoyo tekniği ile mutfak perdesi modeli tasarlayarak renklendiriniz (Görsel 6.28).
5. Hazırladığınız desen üzerinde yoyo motiflerin ölçülendirmesini yapınız (Görsel 6.29).
6. Yoyo motifi sayısına göre her bir kumaş parçası için kumaş hesabı yapınız (Bir yoyo motifi ölçüsünün çapı 11 cm'dir.).

Görsel 6.28: Yoyo mutfak perdesi modeli

Görsel 6.29: Ölçülendirme

7. Kullanılacak kumaş parçalarını renk uyumuna göre sıralayınız.
8. 9 cm çapında yoyo aparatı kullanınız (Görsel 6.30).
9. Kumaş parçalarını kesime hazırlayınız.
10. Kumaşı, disk ile plakanın arasına yerleştirip 1 cm dikiş payı bırakarak kesiniz (Görsel 6.31).

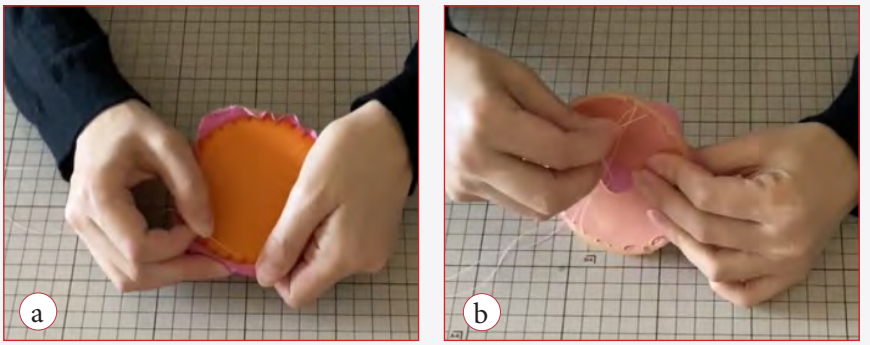

Görsel 6.30: Yoyo aparatı

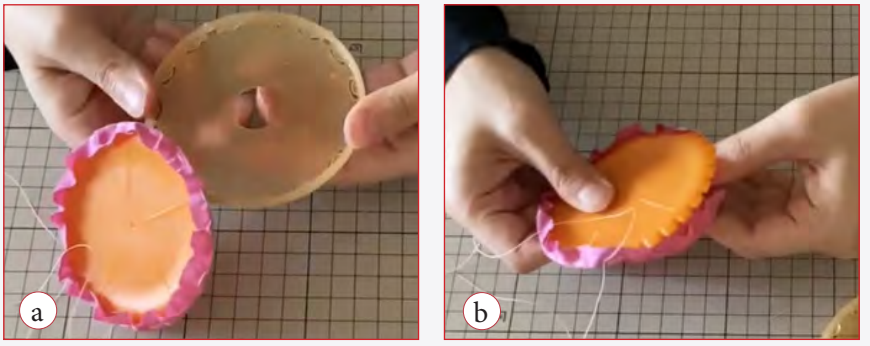
Görsel 6.31: Aparatla kumaşı kesme

11. Yoyo aparatının deliğinin alt kısmından iğneyi batırınız ve aparatın diğer tarafından çıkınız. İşlemi bu şekilde devam ettirerek dikişi tamamlayınız (Görsel 6.32).

Görsel 6.32: Kumaşı dikme

12. Ortadaki delik kısma parmağınızla bastırarak aparatı açınız ve içinden kumaşı çıkarınız (Görsel 6.33).

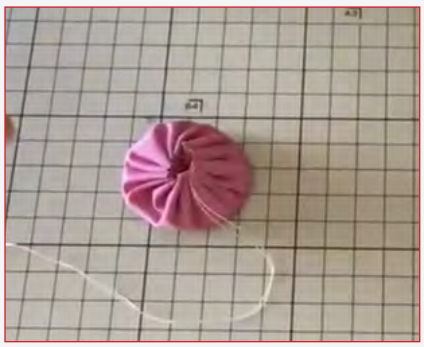

Görsel 6.33: Aparatı açarak kumaşı çıkarma

13. İpliği dikkatlice çekerek kumaşı büzünüz (Görsel 6.34).
14. Pililerin formunu bozmadan dikişi sağlamlaştırarak düğümleyiniz (Görsel 6.35).

Görsel 6.34: Kumaşı büzme

Görsel 6.35: Yoyo motif

15. İşlemi tüm kumaş parçalarına uygulayarak yüz adet yoyo motifi hazırlayınız (Görsel 6.36).
16. Motifleri düzgün ve hatasız birleştirebilmek için 4,5 cm çapında kalıp hazırlayınız ve kalıp üzerine karşılıklı kenar ortalarını işaretleyiniz (Görsel 6.37).

Görsel 6.36: Hazırlanmış yoyo motifler

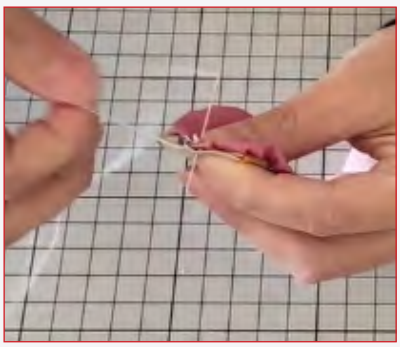

Görsel 6.37: İşaretlenmiş kalıp

17. Kalıp ile her bir yoyo motifin üzerine birleştirme noktalarını işaretleyiniz (Görsel 6.38).
18. Motifleri, büzgülü yüzleri birbirine bakacak şekilde yerleştiriniz ve birleştirme noktalarından 1 cm uzunluğunda çırpma dikişiyle birleştiriniz (Görsel 6.39 ve 6.40).

Görsel 6.38: Yoyo motifi dikişe hazırlama

Görsel 6.39: Yoyo motifi dikme

Görsel 6.40: Birleştirilmiş yoyo motif

19. Aynı işlemi tekrarlayarak on adet yoyo motifinden oluşan bir şerit hazırlayınız (Görsel 6.41).

Görsel 6.41: Birleştirilmiş yoyo motifler

20. Aynı işlemi tekrarlayarak on adet yoyo şerit hazırlayınız (Görsel 6.42).
21. Yoyo şeritleri, büzgülü yüzleri birbirine bakacak şekilde yerleştiriniz ve birleştirme noktalarından 1 cm uzunluğunda çırpma dikişiyle birleştiriniz (Görsel 6.43).

Görsel 6.42: Yoyo şeritler

Görsel 6.43: Birleştirilmiş yoyolar

22. Yoyo şeritlerinin her birine bir adet perde klipsi takınız (Görsel 6.44).
23. Perde klipslerini perde asma aparatına takınız (Görsel 6.45).

Görsel 6.44: Perde klipsi takma

Görsel 6.45: Perde klipslerini aparata takma

24. Kalite kontrolü yaparak ürünü tamamlayınız (Görsel 6.46).

Görsel 6.46: Tamamlanmış ürün

Değerlendirme

Çalışmanız ders öğretmeni tarafından Kontrol Listesi 2 ile değerlendirilecektir.

Kontrol Listesi 2

2. Uygulama ile ilgili gözlemlenmesi gereken beceriler "ÖLÇÜTLER" sütununda listelenmiştir. Gözlemlediğiniz ölçütün karşısına beceriye ilişkin gözlem sonucunuzu (X) işareti ile belirtiniz.

ÖLÇÜTLER	EVET	HAYIR
1. Araç gereç hazırlığı yaptı.		
2. Model tasarlayıp renklendirdi.		
3. Kumaş parçalarını renk uyumuna göre sıraladı.		
4. Kumaş hesabını yaptı.		
5. Kumaşı kesime hazırladı.		
6. Kumaşı yoyo aparatına yerleştirerek kesti.		
7. Kumaşı yoyo aparatını kullanarak dikti.		
8. Kumaşı yoyo aparatından çıkardı.		
9. Kumaşı büzdü.		
10. Dikişi sağlamlaştırarak düğümledi.		
11. Yüz adet yoyo motifi hazırladı.		
12. Birleştirme işlemini düzgün yapmak için kalıp hazırladı.		
13. Yoyo motiflerinin üzerine birleştirme noktalarını işaretledi.		
14. Motifleri çırpma dikişi ile birleştirdi.		
15. Yoyo şeridi hazırladı.		
16. Yoyo şeritleri çırpma dikişi ile birleştirdi.		
17. Perde klipslerini ve aparatlarını taktı.		
18. Kalite kontrolü yaptı.		
19. Uygulamayı, verilen sürede tamamladı.		
20. Temiz ve düzenli çalıştı.		
21. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.		

Değerlendirme : HAYIR olarak işaretlenen becerilere yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

6.2. PENCERE TEKNİĞİ

Katedral penceresi de denen bu teknikle kare şeklinde kesilmiş kumaşların çeşitli şekillerde katlanıp elde ya da makinede dikilmesiyle pencere oluşturulur. Ürün üzerindeki bloklar pencere şeklinde bir görünüm oluşturduğu için **pencere tekniği** denir. Birleştirme işlemi, elde dikiş teknikleri ile ya da makinede dikilerek yapılabilir ancak pencere kısımları elle yerleştirilmelidir. Pencerelerin eşit ve muntazam olması için her aşamada ütüleme yapılmalıdır.

Pencere Tekniğinde Renk

Kumaşlarda renk uyumuna dikkat edilmelidir. Zıt renklerle, aynı tondaki renklerle ya da bir düz kumaş bir desenli kumaş şeklinde tasarım yapılabilir. Ürün yapımında tek blok kullanılabilir ya da blokların birleştirilmesiyle desen oluşturulabilir. Bloğun ortası, tasarıma uygun renk ve şekillerde pul, boncuk, inci vb. aksesuarlar ya da nakış işlemesi ile süslenerek şık ürünler elde edilebilir.

Pencere Tekniğinin Kullanım Alanları

Dekoratif örtüler, kırlent (Görsel 6.47), yatak örtüsü, nevresim takımı, perde, giyim ve giyim süsleme, çanta, paspas, nihale (Görsel 6.48) vb. birçok üründe uygulanabilir. Gösterişli kumaşlarla çeşitli şekillerde süslenerek çeyizlik ürünler hazırlanabilir. Kanaviçe, nakış işlemeleri gibi el emeği göz nuru ürünlerle farklı süslemeler yapılabilir (Görsel 6.49). Böylece aile büyüklerinden kalma antika değerindeki işlemeler günün modasına uygun olarak tasarlanıp kullanıma uygun hâle getirilmiş olur.

Görsel 6.47: Kırlent

Görsel 6.48: Nihale

Görsel 6.49: Blok ortasına makine nakış ile süslenmiş kırkyama

6.2.1. Pencere Tekniğinde Kullanılan Malzemeler

Pencere tekniğinin uygulanmasında genel olarak kırkyama tekniği yapımında kullanılan malzemeler kullanılır.

Kalıp Hazırlamada Kullanılan Malzemeler

- Karton
- Cetvel
- Kurşun kalem
- Silgi

Süslemede Kullanılan Malzemeler

- Nakışlı kumaşlar (eski işlenmiş nakışlar ya da makinede ya da elde yeni işlenmiş)
- Nakış iplikleri
- İnci, düğme, pul, boncuk, kurdele, fisto vb. hazır gereçler

Elde Birleştirmede Kullanılan Malzemeler

- Çeşitli renkte düz ve desenli kumaşlar
- Dikiş iğnesi
- Toplu iğne
- İplik
- Makas
- Yüzük
- Çeşitli süsleme malzemeleri
- Ütü ve ütüleme malzemeleri

Makinede Birleştirmede Kullanılan Malzemeler

- Çeşitli renkte düz ve desenli kumaşlar
- Dikiş iğnesi
- Toplu iğne
- İplik
- Makas
- Çeşitli süsleme malzemeleri
- Zikzak dikiş makinesi
- Ütü ve ütüleme malzemeleri

DİKKAT

Düzgün pencere elde etmek için her aşamada ütüleme yapılmalıdır. Bu nedenle ütünün ve ütü malzemelerinin seçimi önemlidir.

6.2.2. Pencere Tekniği Uygulama

Pencere oluşturma işleminde farklı teknikler uygulanır. Birleştirme işlemi, makinede veya elde yapılabilir (Görsel 6.50 ve 6.51). Makinede birleştirme, işin kolay ve seri yapılmasını sağlar. Bu nedenle büyük ürünlerin hazırlanmasında makine kullanımı daha uygundur. Elde birleştirme ise küçük boy ürünlerde uygundur.

Görsel 6.50: Makinede birleştirilmiş kırlent

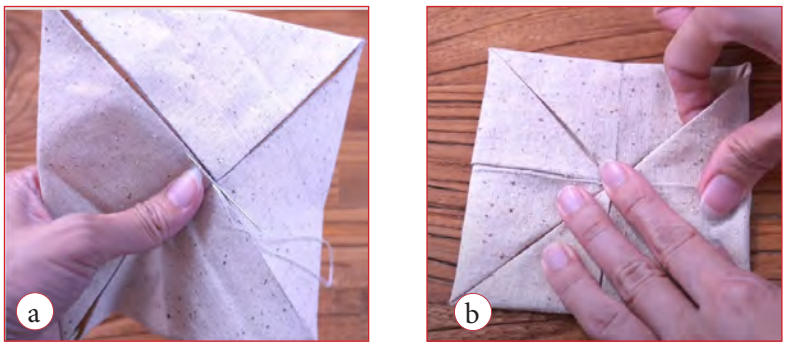

Görsel 6.51: Elde birleştirilmiş dekoratif örtü

Elde Birleştirme Tekniği

Elde birleştirme tekniğinde önce bloklar hazırlanır. Daha sonra hazırlanan bloklar bileştirilir.

Blok Hazırlama: Kartondan kare şeklinde kalıp hazırlanır. Kalıp, kumaş üzerine yerleştirilip çizilir. Kumaş, çizilmiş yerlerden kare formunu bozmadan kesilir. Kare kesilmiş kumaş, kenarlarından 1 cm olacak şekilde katlanır. Karenin kenar ortası üçgen (4 cm) şeklinde katlanarak tırnak ütüsü yapılır. Tüm kenarlar üçgen şeklinde katlanarak tırnak ütüsü yapılır. Katlanan kumaşın köşe kısımları iğne ve iplikle birbirine tutturulup zarf görünümü olacak şekilde iplik çekilerek kare kumaşın merkezinde birleştirilir. Köşeler tekrar iğne iplik ile merkeze birleştirilir ve bloklar hazırlanır (Görsel 6.52).

Görsel 6.52: Blok hazırlama örneği

Blokları Birleştirme: Blok köşeleri muntazam şekilde birleştirilip çırpma dikişi ile dikilerek birbirine eklenir. İki bloğun ortasına yerleştirilecek kumaş için ölçü alınır ve kare kalıp hazırlanır. Hazırlanan kare kalıba kenar orta noktası 0,5 cm olacak şekilde kavis çizilir. Kalıp, kumaşa yerleştirilip kenarlarından çizilir ve kumaş muntazam bir şekilde kesilir. Kumaş iki blok arasına yerleştirilip iğneyle tutturulur. Pencere oluşturmak için zemin blok kenarları kıvrılarak kavis oluşturulur. Kavis, toplu iğneyle tutturulup çırpma dikişiyle dikilir (Görsel 6.53 ve 6.54).

Görsel 6.53: Elde blok birleştirme

Görsel 6.54: Pencere oluşturma

Makinede Birleştirme Tekniği

Makinede yapılan pencere tekniğinde orijinal olan geleneksel yöntemden daha basit yapılan yalancı pencere tekniği de vardır (Görsel 6.55). Bu yöntem seri çalışılması nedeniyle büyük ürünlerin yapımında tercih edilir. Yalancı pencere tekniğinde kenarları kıvrılmadan yuvarlak kesilen kumaşın ortasına kare kumaş yerleştirilir. Yuvarlak kumaşın kenarı, dört yanından kare kumaşın üzerine yatırılarak zikzak dikişiyle sarma yapılarak dikilir.

Görsel 6.55: Yalancı pencere tekniği

3. UYGULAMA

Amaç: Pencere tekniği ile elde birleştirerek 12 x 12 cm ölçülerinde bardak altlığı hazırlamak.

Süre ..... ders saati

Verilen işlem basamaklarını uygulayarak öğretmeninizin belirlediği sürede pencere tekniği ile elde birleştirip 12 x 12 cm ölçülerinde bardak altlığı hazırlayınız.

Araç Gereç

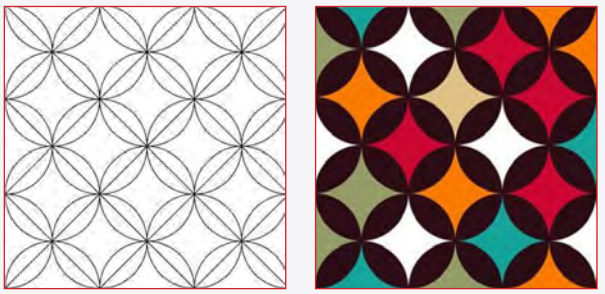
Kalem, kâğıt, cetvel, silgi, renkli kalemler, makas, kumaş

Öneriler

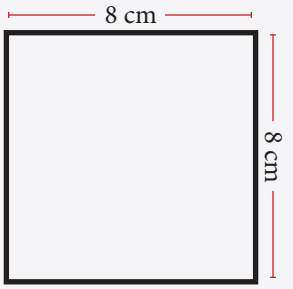
1. Şablon cetvel kullanabilirsiniz.
2. İplik kalınlığını kumaşa göre ayarlayınız.

İşlem Basamakları

1. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyunuz.
2. Aydınlık, temiz ve düzenli bir çalışma ortamı hazırlayınız.
3. Kullanacağınız araç gereci hazırlayınız.
4. Pencere tekniğiyle bardak altlığı modeli tasarlayarak renklendiriniz (Görsel 6.56).
5. Kumaşları kesime hazırlayınız.
6. Kumaşları kesiniz. Kumaş ölçüleri şunlardır:
   - 30 x 30 cm
   - 2,8 x 2,8 cm (her bir kavisli kare için artık parça kumaş)
7. 8 x 8 cm ölçülerinde kare kalıp hazırlayınız (Görsel 6.57).

Görsel 6.56: Bardak altlığı modeli

Görsel 6.57: Kare kalıp

8. Kalıbı kumaşa yerleştiriniz ve kalıbın kenarlarından kalemle çiziniz.
9. Blok kumaşını, çizilmiş yerlerden karenin formunu bozmadan kesiniz.
10. Kare kesilmiş kumaşı, kenarlarından 1 cm olacak şekilde katlayınız (Görsel 6.58).

Görsel 6.58: Kumaşı katlama

11. Kumaşın katlanan kenarlarını uygun ısıda ütüleyiniz (Görsel 6.59).
12. Karenin kenar ortasını 4 cm ölçerek üçgen şeklinde katlayıp tırnak ütüsü yapınız (Görsel 6.60).
13. Tüm kenarları üçgen şekilde katlayarak tırnak ütüsü yapınız.

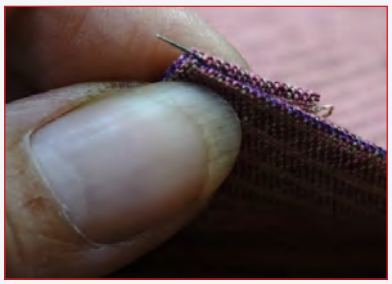

Görsel 6.59: Kumaş katı ütüleme

Görsel 6.60: Tırnak ütüsü yapma

14. Üçgen şekilde katlanan kumaşın köşe kısımlarını iğne ve iplikle birbirine tutturup zarf görünümü olacak şekilde ipliği çekiniz (Görsel 6.61 ve 6.62).

Görsel 6.61: İğneyi kumaşa batırma

Görsel 6.62: Köşeleri dikme

15. Tüm köşelere aynı işlemi uygulayınız ve ipliği çekerek dikişi sağlamlaştırınız (Görsel 6.63).
16. Kare şeklinde bloğun köşe kısımlarına iğneyi batırıp ipliği çekiniz ve ortada birleştirerek blok yapımını tamamlayınız (Görsel 6.64).

Görsel 6.63: Köşeleri birleştirme

Görsel 6.64: Bloğu tamamlama

17. Dokuz adet blok hazırlayınız (Görsel 6.65).

Görsel 6.65: Hazırlanmış bloklar

18. Blokları, köşeleri birbirine tam gelecek şekilde birleştiriniz. Çırpma dikişi ile muntazam bir şekilde dikiniz (Görsel 6.66).
19. Tüm blokları birleştiriniz (Görsel 6.67).

Görsel 6.66: Blok birleştirme

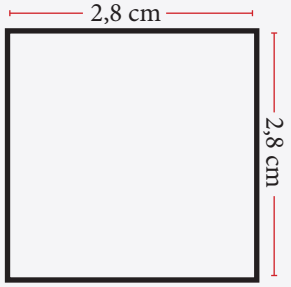

Görsel 6.67: Birleştirilmiş bloklar

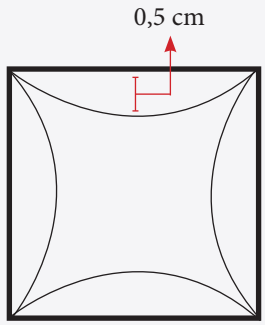
20. İki bloğun ortasına yerleştirilecek kumaş için 2,8 x 2,8 cm ölçülerinde kare kalıp hazırlayınız (Görsel 6.68 ve 6.69).
21. Hazırlamış olduğunuz kare kalıbı, kenar orta noktası 0,5 cm olacak şekilde kıvırarak kavis oluşturunuz ve kesiniz (Görsel 6.70).

Görsel 6.68: İki blok ortası

Görsel 6.69: Kare kalıp

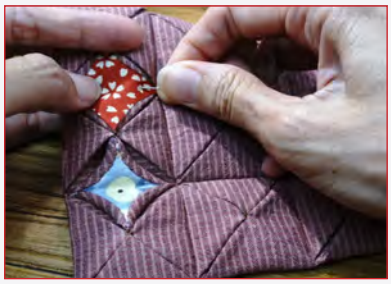

Görsel 6.70: Kalıba kavis çizme

22. Kalıbı kumaşa yerleştirip kenarlarından çiziniz ve kumaşı muntazam bir şekilde kesiniz (Görsel 6.71).
23. Kumaşı iki blok arasına düzgün bir şekilde yerleştirerek iğneyle tutturunuz (Görsel 6.72).

Görsel 6.71: Kalıbı kumaşa çizme

Görsel 6.72: Kumaşı iki blok ortasına yerleştirme

24. Ortaya yerleştirilen kumaş üzerine blok kenar ortasını 0,5 cm kavisli olacak şekilde kıvırınız (Görsel 6.73).
25. Kavisli kenarı çırpma dikişi ile dikerek birleştiriniz (Görsel 6.74).

Görsel 6.73: Kenar kıvırma

Görsel 6.74: Kenarı dikme

26. Farklı renklerde kesilmiş on iki adet kumaşı blok ortasına yerleştiriniz ve çırpma dikişi ile birleştirerek ürünü tamamlayınız (Görsel 6.75).

Görsel 6.75: Blok ortasına dikilmiş kumaş

27. Tekniğe ve malzemeye uygun ısıda ütü yaparak çalışmayı tamamlayınız (Görsel 6.76).

Görsel 6.76: Tamamlanmış ürün

Değerlendirme

Çalışmanız ders öğretmeni tarafından Kontrol Listesi 3 ile değerlendirilecektir.

Kontrol Listesi 3

3. Uygulama ile ilgili gözlemlenmesi gereken beceriler "ÖLÇÜTLER" sütununda listelenmiştir. Gözlemlediğiniz ölçütün karşısına beceriye ilişkin gözlem sonucunuzu (X) işareti ile belirtiniz.

ÖLÇÜTLER	EVET	HAYIR
1. Araç gereç hazırlığı yaptı.		
2. Model tasarlayıp renklendirdi.		
3. Kumaşları kesime hazırladı.		
4. Kumaşları kesti.		
5. Pencere tekniği için kalıp hazırladı.		
6. Blok kalıbını kumaşa yerleştirip kesti.		
7. Kumaşı, muntazam şekilde katladı ve dikti.		
8. Blokları elde çırpma dikişiyle birleştirdi.		
9. İki bloğun ortasına yerleştirilecek kumaş için kare kalıp hazırladı.		
10. Kare kalıbın kenarlarını kavisli kesti.		
11. Kalıbı kumaşa yerleştirerek kesti.		
12. Kumaşı iki blok arasına yerleştirip toplu iğne ile tutturdu.		
13. Pencere kavisini eşit ölçülerde ayarladı.		
14. Pencere kavisini dikti.		
15. Tekniğe ve malzemeye uygun ısıda ütü yaptı.		
16. Uygulamayı, verilen sürede tamamladı.		
17. Temiz ve düzenli çalıştı.		
18. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.		

Değerlendirme : HAYIR olarak işaretlenen becerilere yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

4. UYGULAMA

Amaç: Pencere tekniğiyle blok çalışması yaparak blokları makinede birleştirip 36 x 36 cm ölçülerinde kırlent hazırlamak.

Süre ..... ders saati

Verilen işlem basamaklarını uygulayarak öğretmeninizin belirlediği sürede pencere tekniğiyle blok çalışması yaparak blokları makinede birleştirip 36 x 36 cm ölçülerinde kırlent hazırlayınız.

Araç Gereç

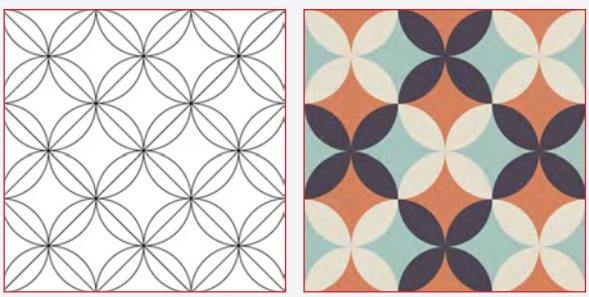
Kalem, kâğıt, cetvel, silgi, renkli kalemler, makas, kumaş

Öneriler

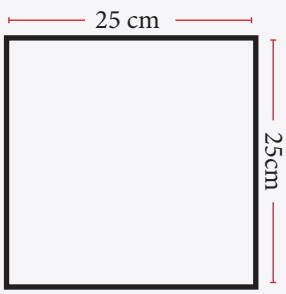
1. Şablon cetvel kullanabilirsiniz.
2. İplik kalınlığını kumaşa göre ayarlayınız.

İşlem Basamakları

1. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyunuz.
2. Aydınlık, temiz ve düzenli bir çalışma ortamı hazırlayınız.
3. Kullanacağınız araç gereci hazırlayınız.
4. Pencere tekniğiyle kırlent modeli tasarlayarak renklendiriniz (Görsel 6.77).
5. Kumaşları kesime hazırlayınız.
6. Blok çalışması için kumaşları kesiniz. Kumaş ölçüleri şunlardır:
   - 26 x 26 cm (tek blok ölçüsü)
   - 6,5 x 6,5 cm (pencere içine yerleştirmek için tek bir kumaş ölçüsü)
   - 28 x 38 cm (arka yüz için iki adet)
7. 25 x 25 cm ölçülerinde kare kalıp hazırlayınız (Görsel 6.78).

Görsel 6.77: Kırlent modeli

Görsel 6.78: Kare kalıp

8. Kalıbı kumaşa yerleştirip kenarlarından kalemle çiziniz.
9. Kumaşı, çizilmiş yerlerden muntazam bir şekilde kesiniz.
10. Kare kesilmiş kumaşı ön yüzü içte kalacak şekilde katlayıp ütüleyiniz (Görsel 6.79).

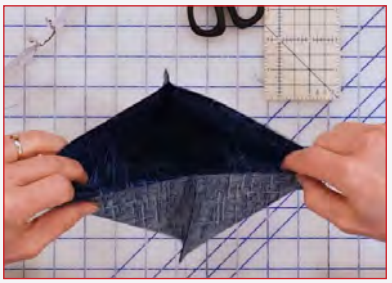
Görsel 6.79: Kumaşı katlama

11. Kumaşın kısa kenarlarını 1 cm dikiş payı kullanarak makine ile dikiniz (Görsel 6.80).

Görsel 6.80: Kumaşı makinede dikme

12. Dikilen kumaşı, birleşim yerlerini üst üste getirerek toplu iğne ile tutturunuz (Görsel 6.81 ve 6.82).

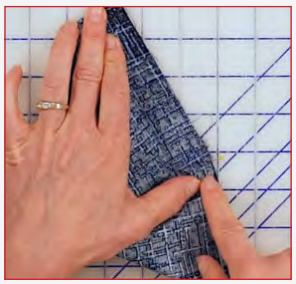

Görsel 6.81: Dikilmiş kumaş

Görsel 6.82: Toplu iğne ile tutturma

13. Toplu iğne ile tutturduğunuz kenarı, ortasında 2 cm boşluk bırakarak makine ile dikiniz (Görsel 6.83 ve 6.84).

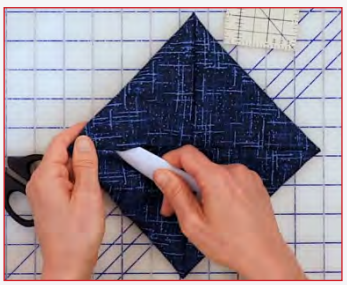

Görsel 6.83: Dikilecek yeri belirleme

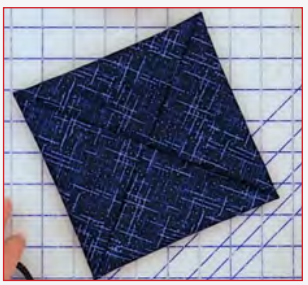

Görsel 6.84: Kumaşı dikme

14. Kumaşın düz yüzünü çevirip kenarları ve köşeleri 13 x 13 cm ölçülerinde kare oluşacak şekilde düzeltiniz (Görsel 6.85 ve 6.86).

Görsel 6.85: Blok kenar ve köşeleri düzeltme

Görsel 6.86: Düzeltilmiş blok

15. Dikilen blok parçayı ütüleyiniz (Görsel 6.87).
16. Kare bloğun tüm köşelerini katlayıp bloğa zarf görünümü veriniz (Görsel 6.88).
17. Katlanan bloğu tekrar ütüleyerek bloğu tamamlayınız (Görsel 6.89 ve 6.90).

Görsel 6.87: Blok ütüleme

Görsel 6.88: Toplu iğne ile tutturma

Görsel 6.89: Katlanmış bloğu ütüleme

Görsel 6.90: Tüm köşeleri katlama

18. Blokları arka yüzleri üst üste gelecek şekilde yerleştiriniz ve iki bloğun üçgen kısmını toplu iğne ile birbirine tutturunuz (Görsel 6.91 ve 6.92).

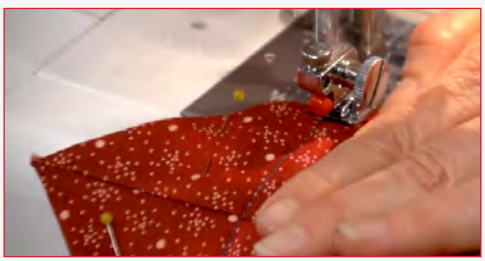

Görsel 6.91: Toplu iğne ile tutturulacak kısım

Görsel 6.92: Toplu iğne ile tutturma

19. İki bloğun üçgen kısmını makine ile dikiniz (Görsel 6.93).

Görsel 6.93: Blokları birleştirme

20. Tüm blokları aynı teknikle toplu iğne ile tutturup makine ile dikerek birleştiriniz (Görsel 6.94, 6.95 ve 6.96).

Görsel 6.94: Birleştirilecek kısım

Görsel 6.95: Toplu iğne tutturma

Görsel 6.96: Birleştirilmiş blok

21. Her bir bloğun ortasını (Görsel 6.97) makinede 2 x 2 cm ölçülerinde dikerek sabitleyiniz (Görsel 6.98).

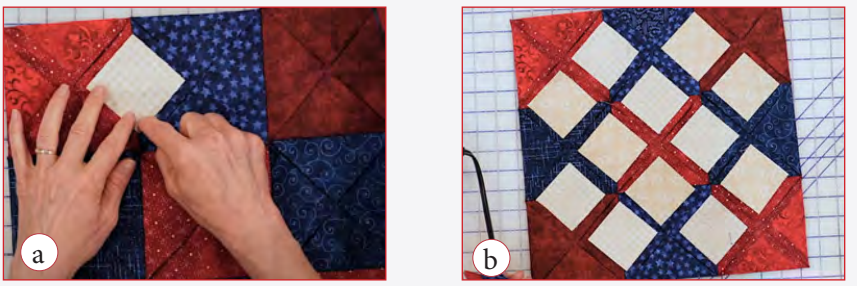

Görsel 6.97: Birleştirilecek kısımlar

Görsel 6.98: Makinede birleştirme

22. Blok ortasına yerleştirilecek kumaş için 6,5 x 6,5 cm ölçülerinde kare kalıp hazırlayınız.
23. Hazırladığınız kare kalıbı kumaşa yerleştirip çiziniz ve kumaşınızı kesiniz.
24. Kare kumaşları iki blok ortasına yerleştirip teyelleyiniz (Görsel 6.99).

Görsel 6.99: Kumaşı iki blok ortasına yerleştirme

25. Blok kenarlarını kumaş üzerine 1 cm kavisli şekilde kıvırarak teyelleyiniz ve pencere oluşturunuz (Görsel 6.100).
26. Kavisli kıvırdığınız blok kenarlarını makine ile dikerek birleştiriniz (Görsel 6.101).
27. Tüm blokların kenarlarını makinede kavisli dikerek pencere oluşturunuz (Görsel 6.102).

Görsel 6.100: Blok kenarı kıvırma

Görsel 6.101: Makinede dikme

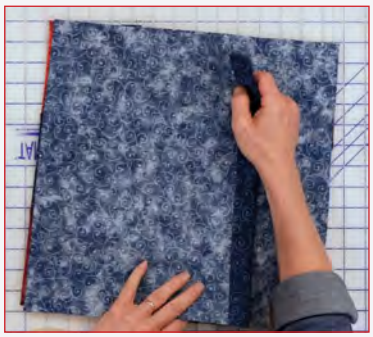

Görsel 6.102: Pencere oluşturma

28. Kırlentin arka yüzü için iki adet 28 x 38 cm ölçülerinde kumaş kesiniz.
29. Dikdörtgen şeklinde kestiğiniz iki adet kumaşın uzun kenarını 2 cm kıvırarak ütüleyiniz ve makine ile dikiniz.
30. Kumaşla kırlentin düz yüzünü birbirine bakacak şekilde yerleştiriniz (Görsel 6.103).
31. Hazırladığınız ikinci parça kumaşı, düz yüzü içte kalacak şekilde birinci parçanın üzerine düzgünce yerleştiriniz ve kenarlarını toplu iğneyle tutturunuz (Görsel 6.104).

Görsel 6.103: Arka yüz kumaşı yerleştirme

Görsel 6.104: Kumaş yerleştirme

32. Kırlentin kenarını 1 cm dikiş payından makinede dikerek birleştiriniz ve düz yüzünü çeviriniz.
33. Kırlenti tekniğe ve malzemeye uygun ısıda ütüleyiniz.
34. Kırlenti elyafla doldurarak tamamlayınız (Görsel 6.105).

Görsel 6.105: Tamamlanmış ürün

Değerlendirme

Çalışmanız ders öğretmeni tarafından Kontrol Listesi 4 ile değerlendirilecektir.

Kontrol Listesi 4

4. Uygulama ile ilgili gözlemlenmesi gereken beceriler "ÖLÇÜTLER" sütununda listelenmiştir. Gözlemlediğiniz ölçütün karşısına beceriye ilişkin gözlem sonucunuzu (X) işareti ile belirtiniz.

ÖLÇÜTLER	EVET	HAYIR
1. Araç gereç hazırlığı yaptı.		
2. Model tasarlayıp renklendirdi.		
3. Kumaşları kesime hazırladı.		
4. Kumaşları kesti.		
5. Pencere tekniği için kalıp hazırladı.		
6. Kalıbı kumaşa yerleştirip çizdi.		
7. Kumaşı kesti.		
8. Kumaşı ön yüzü içte kalacak şekilde katladı.		
9. Kumaşı tekniğine uygun şekilde dikti.		
10. Kumaşın birleşim yerlerini üst üste getirerek toplu iğne ile tutturdu.		
11. Toplu iğne ile tutturulan kenarı makinede dikti.		
12. Verilen ölçülerde kare oluşturdu.		
13. Kare bloğu katlayıp zarf görünümü vererek ütüledi.		
14. Blokların arka yüzleri üst üste gelecek şekilde yerleştirdi.		
15. Blokların üçgen kısmını toplu iğne tutturarak makinede dikti.		
16. Blokların ortasını verilen ölçülerde makinede dikti.		
17. Blok ortasına yerleştirilecek kumaş için verilen ölçülerde kare kalıp hazırladı.		
18. Kalıbı kumaşa yerleştirip çizdi.		
19. Kumaşı kesti.		
20. Kumaşları iki blok ortasına yerleştirip teyelledi.		
21. Blok kenarlarına kavis vererek kıvırdı.		
22. Kavisli kısımları dikerek pencere oluşturdu.		
23. Kırlentin arka yüzü için iki adet verilen ölçülerde kumaş kesti.		
24. Kumaşın uzun kenarını kıvırarak ütüledi.		
25. Kumaşı makinede dikti.		
26. Kumaşla kırlentin düz yüzünü birbirine bakacak şekilde yerleştirip dikti.		
27. Kırlentin düz yüzünü çevirdi.		
28. Tekniğe ve malzemeye uygun ısıda ütü yaptı.		
29. Kırlenti elyafla doldurdu.		
30. Uygulamayı, verilen sürede tamamladı.		
31. Temiz ve düzenli çalıştı.		
32. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.		

Değerlendirme : HAYIR olarak işaretlenen becerilere yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

6.3. KATLAMA TEKNİĞİ

Çeşitli renk ve desenlerdeki kumaşları katlayarak estetik bir bütün oluşturacak şekilde bir araya getirip motif oluşturma sanatına **kırkyamada katlama tekniği** denir. Kırkyama katlama tekniği, adını Japon katlama tekniğinden almaktadır. Japon katlama tekniğinin ilk uygulanış biçimi, kâğıt katlama sanatı olan origamidir (Görsel 6.106). Origami, önceleri hobi olarak yapılan bir etkinlikken zamanla sanat hâline dönüşmüş ve farklı materyallere uygulanmaya başlanmıştır. Kumaşın katlanmasıyla yapılan bu süsleme sanatı, İpek Yolu üzerinden Batı ülkelerine kadar ulaşmıştır. Dekorasyonda sık tercih edilmesi ve insanlarda bıraktığı görsel etkiden dolayı tekstil tasarımlarında da uygulanmaya başlanmıştır. Katlama tekniğinin doku zenginliği oluşturabilmesi için kumaş seçimi çok önemlidir. Katlanan kumaşın formunun bozulmaması ve kesim işlemi sonrasında kumaşta saçaklanma olmaması kaliteli bir görünüm için önemlidir. Bu teknikle tasarlanmış ürün, üç boyutludur ve görsel açıdan etkileyicidir.

Görsel 6.106: Japon kâğıt katlama sanatı

Katlama Tekniğinde Renk

Katlama tekniğiyle yapılan ürünün kaliteli ve gösterişli olmasında en büyük etki, renklerin uyumlu kombinasyonudur. Bu teknik uygulanırken bir araya getirilecek kumaşların renkleri iyi planlanmalıdır. Zıt renklerle, desenli ve düz kumaşlarla çeşitli kombinler yapılabilir.

Katlama Tekniğinin Kullanım Alanları

Katlama tekniğiyle çeşitli kumaşlar kullanılarak günün modasına uygun ürünler tasarlanıp kullanıma hazır hâle getirilmektedir. Örneğin giyim, kırlent, pano, mobilya, çanta, aksesuar, ev tekstili vb. alanlarda uygulanmakta ve bu ürünler oldukça rağbet görmektedir (Görsel 6.107, 6.108, 6.109 ve 6.110).

Görsel 6.107: Kırlent ve pano

Görsel 6.108: Kapı süsü

Görsel 6.109: Dekoratif örtü

Görsel 6.110: Çanta

6.3.1. Katlama Tekniğinde Kullanılan Malzemeler

Pencere tekniğinin uygulanmasında genel olarak kırkyama tekniği yapımında kullanılan malzemeler kullanılır.

Kalıp Hazırlamada Kullanılan Malzemeler

- Karton
- Cetvel
- Kurşun kalem
- Silgi

Ürünün İçini Doldurmada Kullanılan Malzemeler

- Elyaf
- Yün
- Pamuk

Elde Birleştirmede Kullanılan Malzemeler

- Çeşitli renkte düz ve desenli kumaşlar
- Dikiş iğnesi
- Toplu iğne
- İplik
- Makas
- Yüzük
- Çeşitli süsleme malzemeleri
- Ütü ve ütüleme malzemeleri

Makinede Birleştirmede Kullanılan Malzemeler

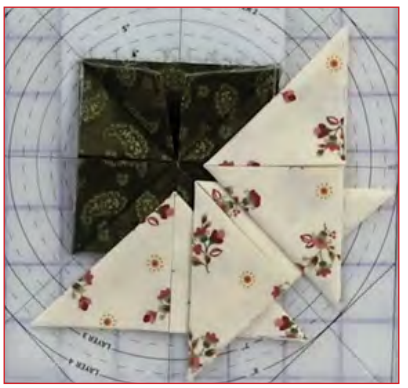
- Çeşitli renkte düz ve desenli kumaşlar
- Dikiş iğnesi
- Toplu iğne
- İplik
- Makas
- Çeşitli süsleme malzemeleri
- Zikzak dikiş makinesi
- Ütü ve ütüleme malzemeleri

6.3.2. Katlama Tekniği Uygulama

Katlama tekniği, geometrik şekillerde kesilen kumaş parçalarının tekniğine uygun şekilde ütü ile katlanıp dikilerek birleştirilmesidir. Katlama işlemi merkezden başlayarak yapılır. Bloklar birleştirilerek ürün yapılabileceği gibi tek parça ürün çalışmak da mümkündür. Ürün çift taraflı kullanılabilir. Farklı şekillerde katlama teknikleri uygulanabilir. Makinede ya da elde birleştirme işlemi yapılabilir. Makinede birleştirme işlemi, pratik bir yöntem olduğu için katlama tekniğinde sıkça kullanılmaktadır.

Elde Birleştirme Tekniği

Elde birleştirme tekniği uygulanırken önce bloklar hazırlanır. Hazırlanan bloklar zemin kumaş merkezine yerleştirilir. Yerleştirme işlemi, toplu iğne tutturularak ya da su bazlı yapıştırıcı ile yapılabilir. Elde makine dikişi ile dikilerek birleştirme işlemi yapılır. Merkezden kenara doğru bloklar üst üste gelecek şekilde zemin kumaşın tamamı doldurularak işlem tamamlanır (Görsel 6.111).

Görsel 6.111: Elde blok birleştirme örneği

Blok Hazırlama: Blok hazırlama işleminde, tasarlanan ürüne uygun ölçülerde kare kumaş kesilir. Kare kumaş dikdörtgen şeklinde ikiye katlanır (Görsel 6.112.a). Dikdörtgen kumaşın kenar ortası baz alınır ve kenar kısımları katlanarak üçgen şeklinde blok oluşturulur (Görsel 6.112.b ve 6.112.c).

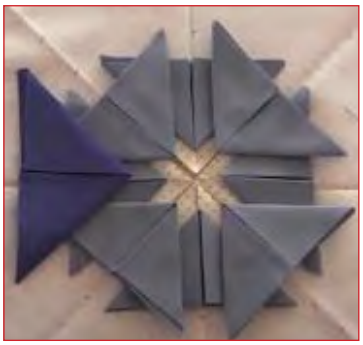

Görsel 6.112: Blok hazırlama

Blok Birleştirme: Blokları birleştirme işleminde yapılacak ilk iş zemin kumaşını işaretlemektir (Görsel 6.113). Hazırlanan bloklar, zemin kumaşın üzerinde merkezden başlanarak işaretli kısımlara yerleştirilir (Görsel 6.114). Elde makine dikişi ile birleştirme işlemi yapılır.

Görsel 6.113: Zemin kumaş işaretleme

Görsel 6.114: Blok birleştirme

Makinede Birleştirme Tekniği

Yapılacak ürüne uygun ölçüde kesilmiş kare kumaştan ya da ince kâğıttan kalıp hazırlanır. Hazırlanan kalıp, köşelerinden ve kenar ortalarından kalem ile çizilir. Katlama işlemi için kare şeklinde olan kumaş, ütü izi baz alınarak köşeleri kenar ortaya gelecek şekilde katlanıp üçgen oluşturulur ve ütülenir. Hazırlanan üçgen blokların geniş kenarı makinede birleştirilir. Dikimi yapılan üçgen bloklar, zemin kumaş üzerinde merkezden başlanıp işaretli kısımlara iğneyle tutturularak ya da su bazlı yapıştırıcı ile yapıştırılarak yerleştirilir (Görsel 6.115). Kenarlarından makinede dikilerek birleştirilir. Farklı renk kumaştan yapılmış üçgen blokları, merkezden dışa doğru blokta işaretlenmiş yerlere yerleştirilerek dikilir. Üçgen blokların tamamı aynı teknikle yerleştirilip dikilir (Görsel 6.116).

Görsel 6.115: Blokları yerleştirme

Görsel 6.116: Makinede blok birleştirme

5. UYGULAMA

Amaç: Katlama tekniği ile makinede dikerek 15 x 15 cm ölçülerinde nihale hazırlamak.

Süre ..... ders saati

Verilen işlem basamaklarını uygulayarak öğretmeninizin belirlediği sürede katlama tekniği ile makinede dikip 15 x 15 cm ölçülerinde nihale hazırlayınız.

Araç Gereç

Kalem, kâğıt, cetvel, silgi, renkli kalemler, makas, kumaş, elyaf, dikiş makinesi, kumaş mandalı, toplu iğne, iplik, ütü, ütü masası

Öneriler

1. Şablon cetvel kullanabilirsiniz.
2. İplik kalınlığını kumaşa göre ayarlayınız.

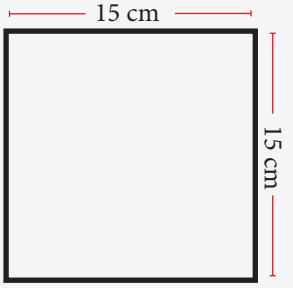
İşlem Basamakları

1. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyunuz.
2. Aydınlık, temiz ve düzenli bir çalışma ortamı hazırlayınız.
3. Kullanacağınız araç gereci hazırlayınız.
4. Katlama tekniğiyle nihale modeli tasarlayarak renklendiriniz (Görsel 6.117).
5. Kumaşları kesime hazırlayınız.
6. Kumaşları kesiniz. Kumaş ölçüleri şunlardır:
   - 30 x 35 cm
   - 15 x 30 cm
   - 4 x 45 cm (biye için)

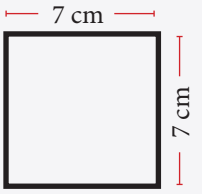

Görsel 6.117: Nihale modeli

7. Zemin kumaşı ve katlama kumaşı için kalıp hazırlayınız.
   - 15 x 15 cm ölçülerinde zemin kumaş için kare kalıp hazırlayınız (Görsel 6.118).
   - 7 x 7 cm ölçülerinde katlama kumaşı için kare kalıp hazırlayınız (Görsel 6.119).

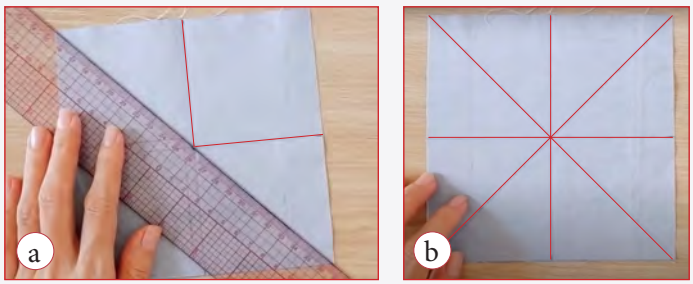

Görsel 6.118: Kare kalıp

Görsel 6.119: Kare kalıp

8. 15 x 15 cm ölçülerindeki kalıbı kumaşın üzerine yerleştirerek çiziniz ve kumaşı kesiniz.
9. 15 x 15 cm ölçülerindeki kumaşı köşelerinden ve kenar ortalarından cetvelle çizerek birleştiriniz (Görsel 6.120).

Görsel 6.120: Kumaşı cetvel ile çizme

10. 7 x 7 cm ölçülerindeki kare kalıbı kumaşın üzerine yerleştirerek çiziniz ve kumaşı kesiniz.
    - Dört adet düz renk kumaşı göbek kısmı için kesiniz.
    - Sekiz adet kareli kumaş kesiniz.
    - Sekiz adet çiçekli kumaş kesiniz.
11. Kare kumaşı, köşelerinin tam olarak birleşmesine dikkat ederek ikiye katlayınız ve ütüleyiniz (Görsel 6.121 ve 6.122).

Görsel 6.121: Kumaşı katlama

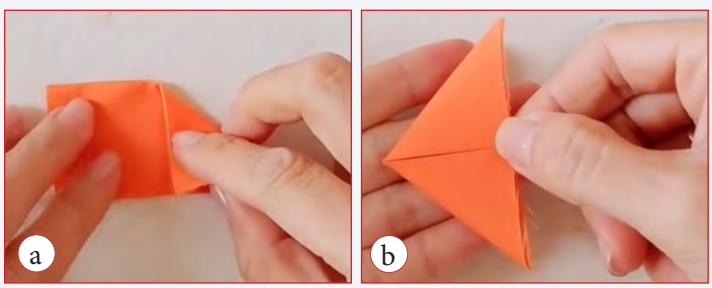

Görsel 6.122: Kumaşı ütüleme

12. Katladığınız kumaşı, tekrar kare şekli olacak biçimde katlayarak ütüleyiniz (Görsel 6.123).
13. Katladığınız kumaşı açarak kat izlerinin üzerinden üçgen şekli oluşacak biçimde katlayınız ve ütüleyiniz (Görsel 6.124).
14. Üçgen şeklinde katlayarak ütüleme işlemini 7 x 7 cm ölçülerinde olan kumaşlara uygulayınız.

Görsel 6.123: Kumaşı kare katlama

Görsel 6.124: Kumaşı üçgen katlama

15. Üçgen şeklinde katlanan kumaşların katlanan yerlerini toplu iğne ile tutturunuz (Görsel 6.125).
16. Üçgen blokların kenarlarını makine ile dikerek birleştiriniz (Görsel 6.126).

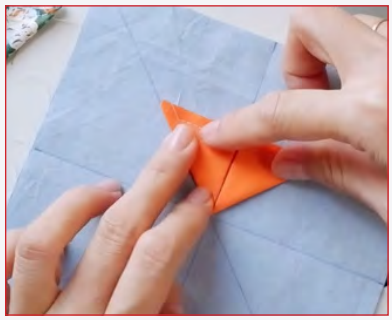

Görsel 6.125: Toplu iğne ile tutturma

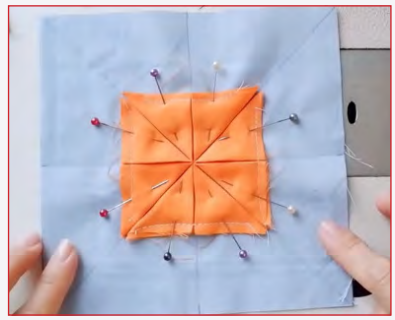

Görsel 6.126: Üçgen kumaşı dikme

17. 15 x 15 cm ölçülerindeki zemin kumaşının merkezine dört adet üçgen blok yerleştiriniz ve bunları toplu iğne ile tutturunuz (Görsel 6.127 ve 6.128).

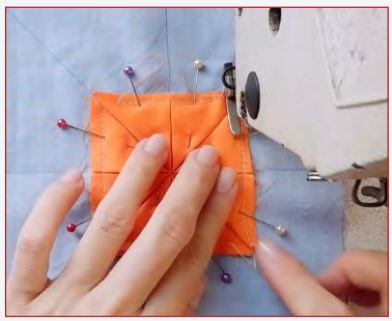

Görsel 6.127: Blok yerleştirme

Görsel 6.128: Blokları toplu iğne ile tutturma

18. Merkezde bulunan üçgen blokların kenarlarını dikerek zemin kumaşa birleştiriniz (Görsel 6.129 ve 6.130).

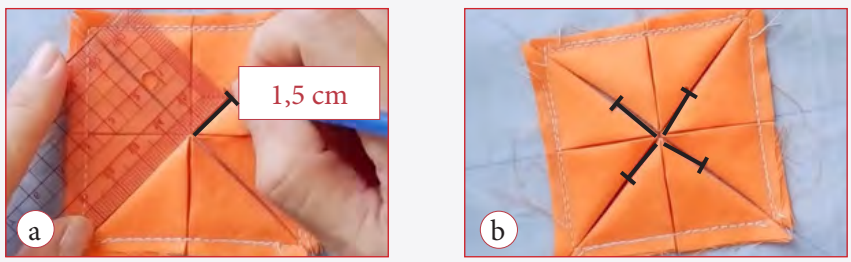

Görsel 6.129: Blokları makinede dikme

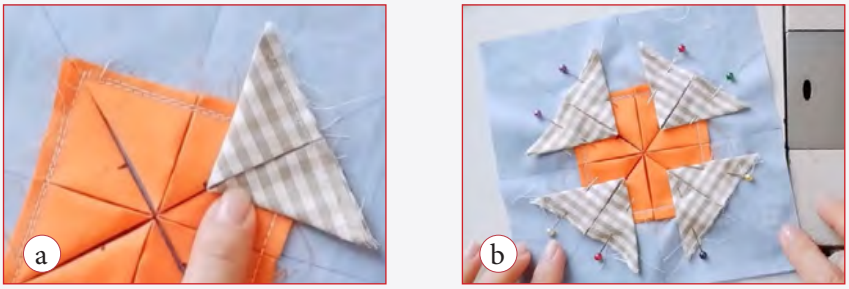
Görsel 6.130: Zemin kumaşa dikilmiş bloklar

19. Üçgen blokları, 1,5 cm'den cetvelle ölçerek işaretleyiniz (Görsel 6.131).

Görsel 6.131: Blokları cetvel ile ölçerek işaretleme

20. Farklı renk kumaştan yapılmış üçgen blokları, işaretlenmiş yerlere yerleştiriniz ve toplu iğneyle tutturunuz (Görsel 6.132).

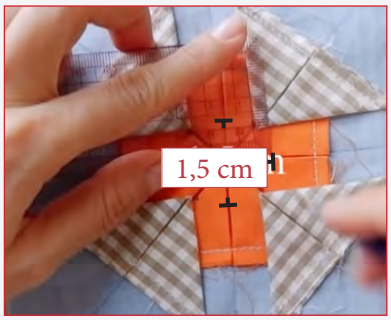

Görsel 6.132: Blok yerleştirme

21. Blokları dikiş makinesinde dikerek zemin kumaşa birleştiriniz (Görsel 6.133).
22. İki üçgen bloğun ortasını, cetvelle 1,5 cm ölçerek işaretleyiniz (Görsel 6.134).

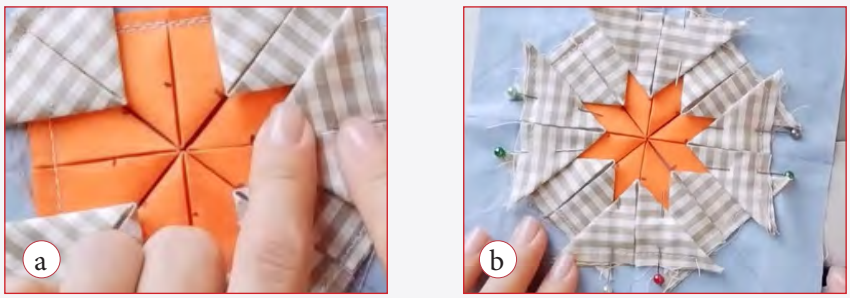

Görsel 6.133: Blokları zemin kumaşa dikme

Görsel 6.134: Cetvelle ölçerek işaretleme

23. İşaretli yerlere üçgen blokları yerleştiriniz ve toplu iğneyle tutturunuz (Görsel 6.135).

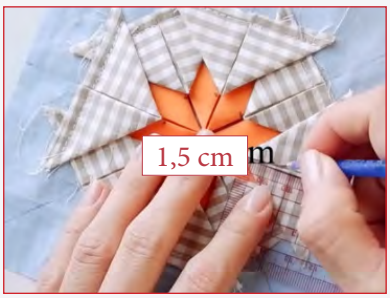

Görsel 6.135: Blok yerleştirme

24. Blokları zemin kumaşa dikerek birleştiriniz ve ikinci sırayı tamamlayınız (Görsel 6.136).
25. Son yerleştirilen blok üçgenlerin ucundan 1 cm ölçerek işaretleyiniz (Görsel 6.137).

Görsel 6.136: Blokları dikme

Görsel 6.137: Blokları işaretleme

26. İşaretlediğiniz kısımlara zevkinize uygun renkte hazırladığınız blokları yerleştiriniz ve toplu iğne ile tutturunuz (Görsel 6.138 ve 6.139).

Görsel 6.138: Blok yerleştirme

Görsel 6.139: Blokları toplu iğne ile tutturma

27. Blokları, kenarından makine ile dikerek zemin kumaşa birleştiriniz ve üçüncü sırayı tamamlayınız (Görsel 6.140).
28. Blokların merkezine pergeli sabitleyiniz ve 3,5 cm yarı çapında bir daire çiziniz (Görsel 6.141).

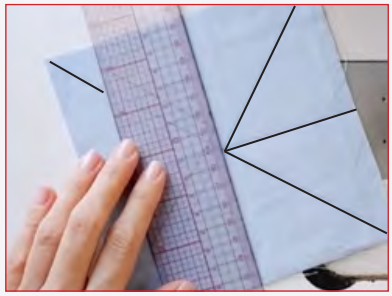

Görsel 6.140: Blokları dikme

Görsel 6.141: Pergel ile işaretleme

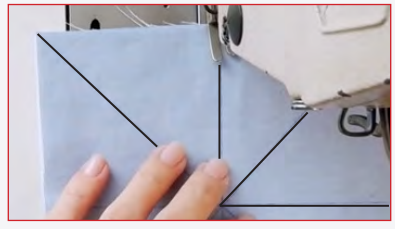
29. 15 x 15 cm ölçülerinde kesilmiş arka yüz kumaşını, cetvelle köşelerden çapraz çizerek birleştiriniz. Daha sonra kenar ortalarını çizerek birleştiriniz (Görsel 6.142).
30. 15 x 15 cm ölçülerinde ve 0,2 cm kalınlığında elyaf kesiniz ve arka yüz kumaşla köşeleri muntazam şekilde yerleştirerek işaretli kısımlardan dikiş makinesiyle dikiniz (Görsel 6.143 ve 6.144).

Görsel 6.142: Kumaşı işaretleme

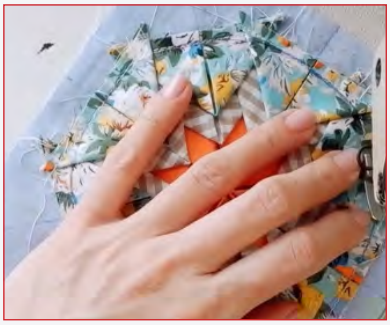

Görsel 6.143: Elyaf yerleştirme

Görsel 6.144: Kumaşı ve elyafı dikme

31. Katlama tekniği ile hazırladığınız uygulamayı, arka yüz kumaşının üzerine yerleştiriniz.
32. Pergelle çizilmiş kısımları dikiş makinesiyle dikiniz (Görsel 6.145 ve 6.146).

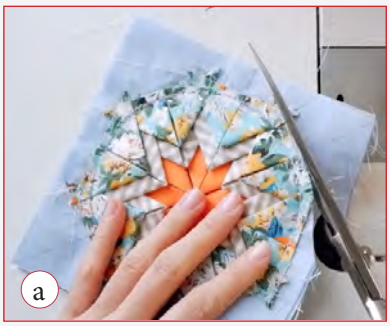

Görsel 6.145: Pergelle çizilmiş kısımları dikme

Görsel 6.146: Birleştirilmiş arka yüz

33. Dikilmiş kısımdan 1 cm pay bırakarak makasla daire şeklinde kesiniz (Görsel 6.147).

Görsel 6.147: Daire şeklinde kesme

34. Uygulama parçasının kenarı için 4 x 45 cm ölçülerinde biye hazırlayınız (Görsel 6.148).
35. Biyeyi katlayıp uygulama parçasının kenarına yerleştiniz ve teyelleyerek dikişe hazırlayınız (Görsel 6.149.a).
36. Teyellediğiniz biyeyi makinede dikiniz (Görsel 6.149.b).

Görsel 6.148: Biyeyi hazırlama

Görsel 6.149: Biyeyi dikme

37. Uygulamanın arka kısmına biyeyi çeviriniz ve 1 cm katlayarak kumaş mandalıyla tutturunuz (Görsel 6.150 ve 6.151).

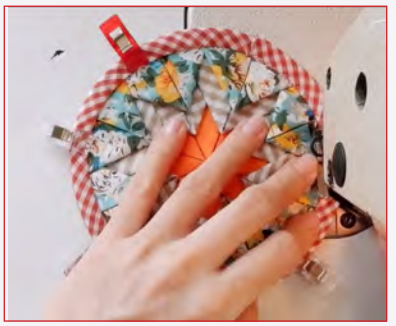

Görsel 6.150: Dikiş payını içe kıvırma

Görsel 6.151: Kumaş mandalı ile tutturma

38. Uygulama parçasına biyeyi dikerek birleştiriniz (Görsel 6.152).

Görsel 6.152: Biyeyi dikme

39. Tekniğe ve malzemeye uygun ısıda ütü yaparak çalışmayı tamamlayınız (Görsel 6.153).

Görsel 6.153: Tamamlanmış ürün

Değerlendirme

Çalışmanız ders öğretmeni tarafından Kontrol Listesi 5 ile değerlendirilecektir.

Kontrol Listesi 5

5. Uygulama ile ilgili gözlemlenmesi gereken beceriler "ÖLÇÜTLER" sütununda listelenmiştir. Gözlemlediğiniz ölçütün karşısına beceriye ilişkin gözlem sonucunuzu (X) işareti ile belirtiniz.

ÖLÇÜTLER	EVET	HAYIR
1. Araç gereç hazırlığı yaptı.		
2. Model tasarlayıp renklendirdi.		
3. Kumaşları kesime hazırladı.		
4. Kumaşları kesti.		
5. Zemin kumaşı ve katlama kumaşı için kalıp hazırladı.		
6. Zemin kumaşa kalıbı yerleştirip çizdi.		
7. Zemin kumaşı kesti.		
8. Zemin kumaşı köşelerinden ve kenar ortalarından cetvelle çizerek birleştirdi.		
9. Kalıbı katlama işlemi yapılacak kumaşın üzerine yerleştirerek çizdi.		
10. Ürün tasarımına uygun sayıda, verilen ölçülerde katlama kumaşı kesti.		
11. Kumaşları ütüyle üçgen şeklinde katladı.		
12. Üçgen şeklinde katlanan kısımları toplu iğne ile tutturdu.		
13. Üçgen şeklindeki kumaşların kenarlarını makine ile dikerek blok oluşturdu.		
14. Zemin kumaş merkezine üçgen blokları yerleştirip toplu iğneyle tutturdu.		
15. Üçgen blokları kenarlarından dikti.		
16. İkinci sıra üçgen blokları yerleştirmek için merkezden ölçüp işaretleme yaptı.		
17. İşaretlenmiş yerlere üçgen blokları yerleştirip toplu iğneyle tutturdu.		
18. Üçgen blokları kenarlarından dikti.		
19. Üçüncü sıra üçgen blokları yerleştirmek için ölçüp işaretleme yaptı.		
20. İşaretlenmiş yerlere üçgen blokları yerleştirerek toplu iğneyle tutturdu.		
21. Üçgen blokları kenarlarından dikti.		
22. Blokların merkezinden pergeli sabitleyip verilen ölçüde daire çizdi.		
23. Verilen ölçülerde arka yüz kumaşı hazırladı.		
24. Verilen ölçülerde elyafı hazırladı.		
25. Arka yüz kumaşı ve elyafı dikti.		
26. Katlama tekniğiyle hazırlanan uygulamayı arka yüz kumaşının üzerine yerleştirdi.		
27. Pergelle çizilmiş kısımları dikiş makinesiyle dikti.		
28. Dikilmiş kısımdan verilen ölçüde pay bırakıp kesti.		
29. Verilen ölçülerde biye hazırladı.		
30. Biyeyi uygulama parçasının kenarına kumaş mandalıyla tutturdu.		
31. Biyeyi, uygulama parçasına makine ile dikti.		
32. Tekniğe ve malzemeye uygun ısıda ütü yaptı.		
33. Uygulamayı, verilen sürede tamamladı.		
34. Temiz ve düzenli çalıştı.		
35. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.		

Değerlendirme : HAYIR olarak işaretlenen becerilere yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

6.4. DOLDURMA TEKNİĞİ

Doldurma tekniği, iki kat kumaşa dikiş tekniği uygulanarak içinin dolgu malzemesi ile doldurulup kabarık bir görüntü oluşturulması işlemidir. Burada amaç, ürüne boyut kazandırmak ve kabarık bir görüntü elde etmektir. Elde ya da makineyle yapılabilir.

Doldurma tekniği iki şekilde uygulanır.

- Tropunto (turopunto) tekniği (Görsel 6.154)
- Bisküvi puf (sandviç) tekniği (Görsel 6.155)

Görsel 6.154: Tropunto görüntüsü

Görsel 6.155: Sandviç görüntüsü

6.4.1. Tropunto Tekniği

Kumaşın üzerine çizilmiş desene boyut kazandırmak için desen hatlarına sıkı bir dikiş tekniği uygulanıp desenin içini dolgu malzemesi ile doldurma işlemidir. Kırkyama tekniğinde kullanılan diğer teknikler arasında bu tekniği ön plana çıkaran en önemli özelliği, desenin üç boyutlu tasarımıdır.

Tropunto Tekniğinde Renk

Bu teknikte ürün tasarımında görselliği ön plana çıkarmak için kumaşın rengi yerine dokusu kullanılır. Teknik, üzerindeki dokuyu gösterebilmesi için genellikle tek renk kumaşa uygulanmaktadır (Görsel 6.156). Ürün üzerindeki kabartı kısmı kumaş boyasıyla renklendirilebilir (Görsel 6.157). Kabartı üzerine renklendirme işlemi yapılacaksa renklerin birbiriyle uyumlu olmasına dikkat edilmelidir.

Görsel 6.156: Tropunto örneği

Görsel 6.157: Tropunto tekniği boyama örneği

Tropunto Tekniğinin Kullanım Alanları

Tropunto tekniği, birçok alanda kullanılabildiği ve uygulandığı her ürüne estetik bir görünüm kattığı için diğer tekniklerden daha çok tercih edilimektedir. Bu teknik; pike takımı, kırlent (Görsel 6.158), yatak örtüsü, dekoratif örtü, masa örtüsü, bebek battaniyesi (Görsel 6.159), bebek şapkası, bebek önlüğü (Görsel 6.160), abajur, çanta, cüzdan, peçetelik (Görsel 6.161), giysi (Görsel 6.162) vb. birçok ürüne uygulanabilir.

Görsel 6.158: Kırlent

Görsel 6.159: Bebek battaniyesi

Görsel 6.160: Bebek önlüğü

Görsel 6.161: Peçetelik

Görsel 6.162: Giysi

6.4.1.1. Tropunto Tekniğinde Kullanılan Malzemeler

Pencere tekniğinin uygulanmasında genel olarak kırkyama tekniği yapımında kullanılan malzemeler kullanılır.

Desen Hazırlamada Kullanılan Malzemeler

- Parşömen
- Karbon kâğıdı
- Kurşun kalem
- Silgi

Ürünün İçini Doldurmada Kullanılan Malzemeler

- Silikon elyaf
- Yün
- Pamuk

Elde Birleştirmede Kullanılan Malzemeler

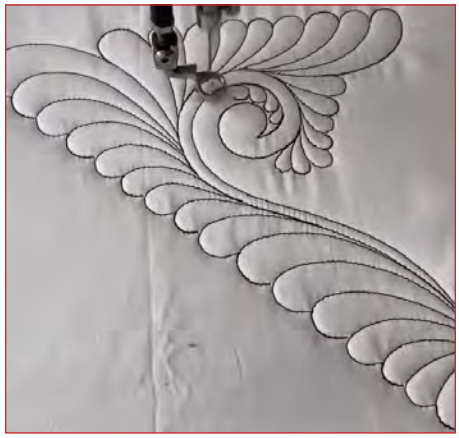
- Dikiş iğnesi
- Toplu iğne
- İplik
- Makas
- Yüzük
- Nakış kasnağı
- Kumaş
- Ütü ve ütü malzemeleri

Makinede Birleştirmede Kullanılan Malzemeler

- Çeşitli renkte düz ve desenli kumaşlar
- Dikiş iğnesi
- Toplu iğne
- İplik
- Makas
- Dikiş makinesi
- Kumaş
- Ütü ve ütü malzemeleri

6.4.1.2. Tropunto Tekniğini Uygulama

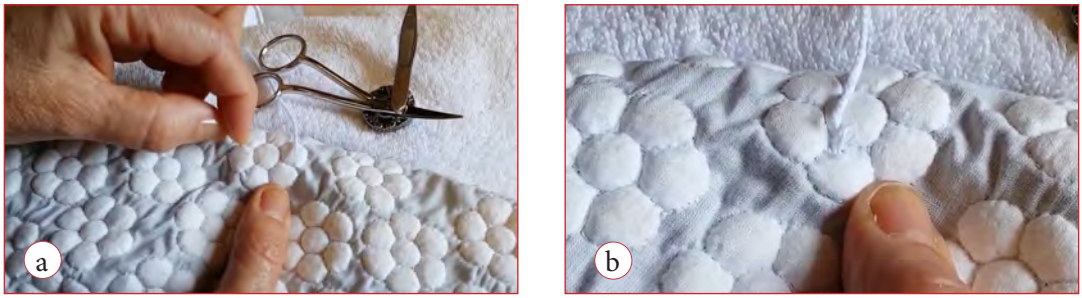
Tropunto tekniğinde geleneksel Türk el sanatları desenleri ya da geometrik desenler kullanılabilir. Gösterişli bir ürün için iri hatlı desenler seçilmelidir. Desen, kumaşın üzerine çizilir. Desen hatları, elde ya da makinede birleştirme tekniğiyle dikilir. Bu işlem günümüzde bilgisayarlı makinelerle daha pratik ve hızlı yapılmaktadır (Görsel 6.163). Desenin içi, dolgu malzemesiyle doldurulur. Doldurma işlemi elle yapılır. Kullanım alanına göre kumaş seçimi yapılmalıdır. Giyim ya da ev tekstili ürünlerinde pamuklu kumaşlar tercih edilmelidir.

Görsel 6.163: Bilgisayarlı makinede tropunto tekniği uygulama

Elde Tropunto Tekniğinde Doldurma

Üzerine desen çizilen fon kumaş, altına astar kumaşı koyularak nakış kasnağına yerleştirilir. Desen hatları üzerine sıkı bir dikiş uygulanır. Bu teknik için elde makine dikişi ya da sap işi tekniği uygulanabilir. Kumaş, arka yüzdeki desen boşluğundan 1,5-2 cm kadar kesilir. Kesik kısımlardan dolgu malzemesi doldurularak kabarık bir görüntü oluşturulur (Görsel 6.164).

Görsel 6.164: Elde tropunto doldurma

Makinede Tropunto Tekniğinde Doldurma

Fon ve astar kumaşı seçilir. Tropunto tekniği için desen seçilip kâğıda çizilir. Desen, fon kumaşının altına yerleştirilerek kumaşa geçirilir. Fon kumaşının altına astar kumaşı yerleştirilir. Her iki kumaş toplu iğneyle birbirine tutturulur ve desenin çevresi teyellenir. Desenin üzerindeki hatlar makineyle dikilir (Görsel 6.165). Kumaş ters çevrilir. Her desen, ortasından 1,5-2 cm uzunluğunda kesilir. Kesilen kısımlardan silikon elyaf doldurulur ve kesikler çırpma dikiş ile dikilir. Her desen bu şekilde doldurulup dikilerek işlem tamamlanır (Görsel 6.166).

Görsel 6.165: Makinede desen hatları dikme

Görsel 6.166: Desen hatları doldurma

6. UYGULAMA

Amaç: Elde tropunto tekniği ile 10 x 25 cm ölçülerinde parça hazırlamak.

Süre ..... ders saati

Verilen işlem basamaklarını uygulayarak öğretmeninizin belirlediği sürede elde tropunto tekniği ile 10 x 25 cm ölçülerinde parça hazırlayınız.

Araç Gereç

Kalem, kâğıt, karbon kâğıdı, silgi, makas, kumaş, iğne, nakış ipliği, iplik, elyaf, kasnak

Öneriler

1. Dolgu tekniğine uygun desen seçimi yapınız.
2. Dolgu tekniğinde elyafı eşit şekilde doldurunuz.

İşlem Basamakları

1. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyunuz.
2. Aydınlık, temiz ve düzenli bir çalışma ortamı hazırlayınız.
3. Kullanacağınız araç gereci hazırlayınız.
4. Kumaşları kesime hazırlayınız.
5. İki adet 15 x 30 cm ölçülerinde kumaş kesiniz.
6. Desen araştırması yapınız.
7. Tropunto tekniği için seçtiğiniz deseni kâğıda çiziniz (Görsel 6.167).
8. Karbon kâğıdı, desenin altına yerleştirip kumaşın üzerine toplu iğneyle tutturunuz. Kalemle desenin üzerinden çiziniz ve deseni kumaşa aktarınız (Görsel 6.168).

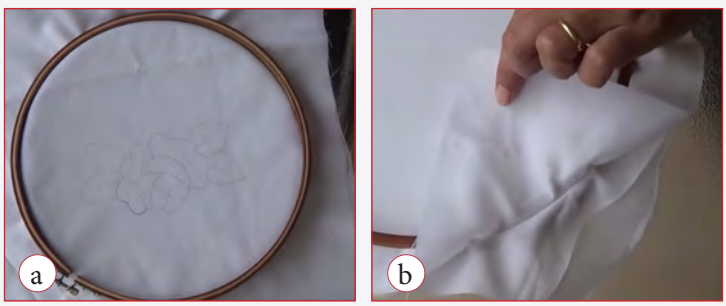

Görsel 6.167: Gül deseni

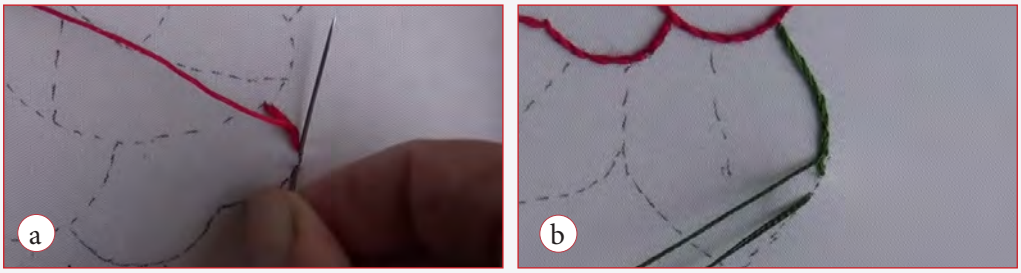
Görsel 6.168: Kumaşa aktarılmış desen

9. Kumaşı iki kat yaparak 23 cm'lik nakış kasnağına yerleştiriniz ve kumaşı çekerek geriniz (Görsel 6.169).

Görsel 6.169: Kumaşı kasnağa yerleştirme

10. Desen çizgilerinin üzerinden sap işi tekniği ile gül desenini işleyiniz (Görsel 6.170.a).
11. Desen çizgilerinin üzerinden sap işi tekniği ile yaprak desenini işleyiniz (Görsel 6.170.b).

Görsel 6.170: Sap işi tekniği uygulama

12. Desene nakış uygulama işlemini tamamlayınız ve ipliği kumaşın arka yüzünden düğümleyiniz (Görsel 6.171 ve 6.172).

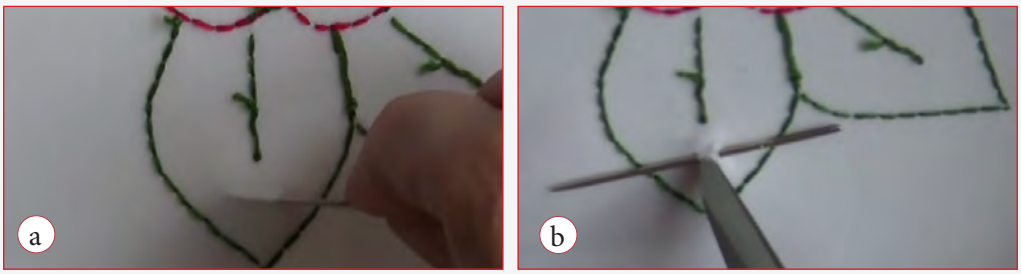

Görsel 6.171: İşlenmiş desen

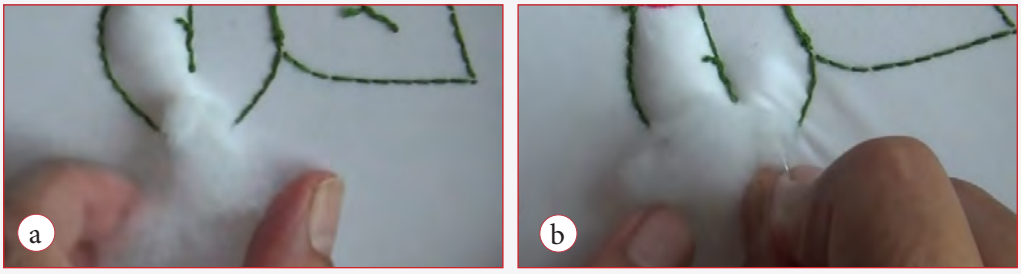
Görsel 6.172: Desenin arka yüzü

13. Arka yüz kumaşı iğne ile ön yüz kumaştan ayırınız (Görsel 6.173.a).
14. İğneyi arka yüz kumaşa 1 cm genişliğinde batırıp makasla kesiniz (Görsel 6.173.b).

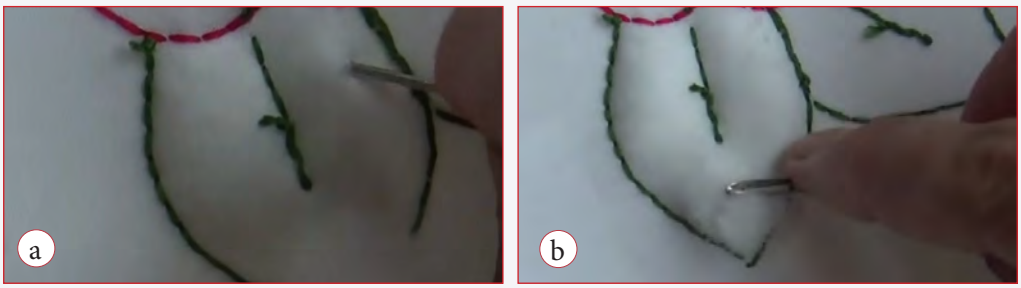
Görsel 6.173: Arka yüz kumaşı kesme

15. Elyafı, kesik olan kısımdan iğne yardımıyla yaprağın içine doldurunuz (Görsel 6.174).

Görsel 6.174: Elyaf doldurma

16. Yaprakta boşluk kalmaması için iğne yardımıyla elyafı eşit şekilde dağıtınız ve sıkılaştırınız (Görsel 6.175).

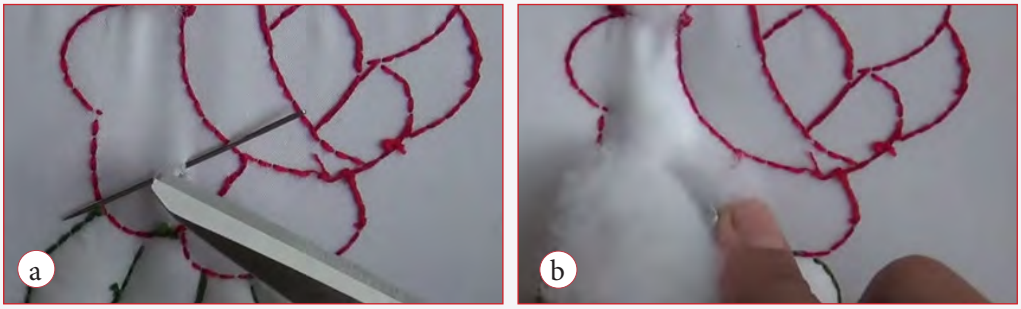
Görsel 6.175: Elyafı sıkılaştırma

17. Kesik olan kısmı iğne ve iplikle dikerek birleştiriniz (Görsel 6.176).

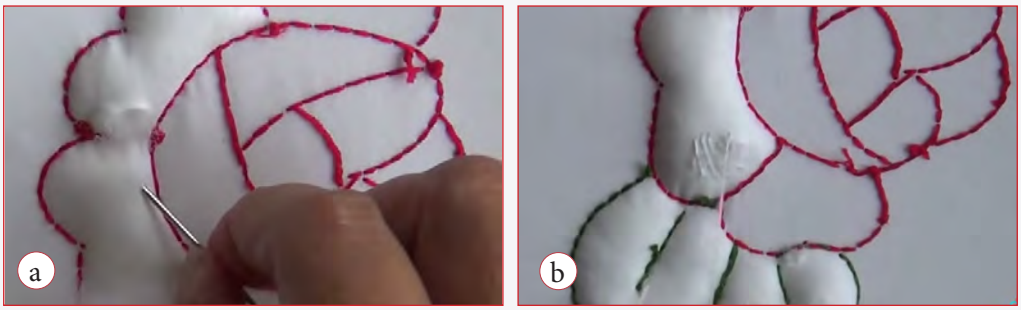
Görsel 6.176: Kesik kısmı dikme

18. Gülün her bir çanak yaprağını 1 cm genişliğinde kesiniz ve elyafla doldurunuz (Görsel 6.177).

Görsel 6.177: Çanak yaprağı kesip elyafla doldurma

19. Elyafı iğne yardımıyla eşit şekilde dağıtıp sıkılaştırarak deseni doldurunuz (Görsel 6.178.a).
20. Kesik olan kısmı iğne ve iplikle dikerek birleştiriniz (Görsel 6.178.b).

Görsel 6.178: Çanak yaprağı kesip elyafla doldurma

21. Kumaşı kesme, elyafı doldurma ve kesilen kısmı dikme işlemlerini desenin tamamına uygulayarak ürünü tamamlayınız (Görsel 6.179).

Görsel 6.179: Tamamlanmış ürün

Değerlendirme

Çalışmanız ders öğretmeni tarafından Kontrol Listesi 6 ile değerlendirilecektir.

Kontrol Listesi 6

6. Uygulama ile ilgili gözlemlenmesi gereken beceriler "ÖLÇÜTLER" sütununda listelenmiştir. Gözlemlediğiniz ölçütün karşısına beceriye ilişkin gözlem sonucunuzu (X) işareti ile belirtiniz.

ÖLÇÜTLER	EVET	HAYIR
1. Araç gereç hazırlığı yaptı.		
2. Kumaşları kesime hazırladı.		
3. Kumaşları kesti.		
4. Tropunto tekniğine uygun desen araştırması yaptı.		
5. Verilen ölçülere uygun deseni kâğıda çizdi.		
6. Deseni kumaşa çizdi.		
7. Kumaşı iki kat yaparak nakış kasnağına yerleştirdi.		
8. Desen çizgilerinin üzerinden sap işi tekniği ile desenini işledi.		
9. Arka yüz kumaşı ön yüz kumaştan iğneyle ayırdı.		
10. Arka yüz kumaşı, verilen ölçü genişliğinde makasla kesti.		
11. Elyafı, kesik olan kısımdan desenin içine doldurdu.		
12. Elyafı, desenin içine eşit şekilde doldurdu.		
13. Elyaf doldurma işleminden sonra kesik olan kısmı dikti.		
14. Uygulamayı, verilen sürede tamamladı.		
15. Temiz ve düzenli çalıştı.		
16. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.		

Değerlendirme : HAYIR olarak işaretlenen becerilere yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

6.4.2. Bisküvi Puf Tekniği

Farklı ölçülerde kesilmiş iki kumaş parçasının pili tekniğiyle aynı ölçüye getirilerek makinede ya da elde dikilerek tutturulmasıdır. Arka yüz kumaşa kesik atılır ve içi elyaf ya da yünle doldurulur. Bu teknikte zevke ve uygulanacak ürüne göre geometrik şekiller kullanılır.

Bisküvi Puf Tekniğinde Renk

Bu teknikte tek renk uygulanabildiği gibi her puf farklı renkle de yapılabilir. Aynı tonda ya da zıt renklerle tasarım oluşturulabilir. Uygulanacak ürüne ve kullanılacak mekâna göre renk seçimi yapılmalıdır.

Bisküvi Puf Tekniğinin Kullanım Alanları

Tekniğin en sık uygulandığı ürünler; minder (Görsel 6.180), yorgan, yatak örtüsü, yastık, kırlent, bebek yorganı (Görsel 6.181), oyun minderi vb.dir.

Görsel 6.180: Minder

Görsel 6.181: Bebek yorganı

6.4.2.1. Katlama Tekniğinde Kullanılan Malzemeler

Pencere tekniğinin uygulanmasında genel olarak kırkyama tekniği yapımında kullanılan malzemeler kullanılır.

Kalıp Hazırlamada Kullanılan Malzemeler

- Karton
- Cetvel
- Kurşun kalem
- Silgi

Süslemede Kullanılan Malzemeler

- Nakış iplikleri
- İnci
- Düğme
- Pul, boncuk
- Kurdele
- Fisto vb.

Elde Birleştirmede Kullanılan Malzemeler

- Dikiş iğnesi
- Toplu iğne
- İplik
- Makas
- Yüzük
- Kumaş
- Ütü ve ütüleme malzemeleri

Makinede Birleştirmede Kullanılan Malzemeler

- Dikiş iğnesi
- Toplu iğne
- İplik
- Makas
- Dikiş makinesi
- Kumaş
- Ütü ve ütüleme malzemeleri

Ürünün İçini Doldurmada Kullanılan Malzemeler

- Elyaf
- Yün
- Pamuk

6.4.2.1. Bisküvi Puf Tekniğini Uygulama

Birbirinden farklı büyüklükte geometrik şekillerde kesilmiş iki kumaş parçası, pililerle aynı ölçüye getirilir. Parçalar birbirine makinede ya da elde dikilerek tutturulur. Astar kumaştaki kesiklerin içi silikon elyaf ile doldurulur. Tek tek hazırlanan blokların birleşimi ile ürün oluşturulur. Uygulanması kolay ve zevkli bir tekniktir.

Elde Birleştirme Tekniği

Elde birleştirme işleminde, makinede birleştirme tekniğinde uygulanan işlem basamakları uygulanır. Pufun ön yüzü için ürün ölçüsüne uygun büyüklükte kare kumaş hazırlanır. Alt zemin için ön yüz kumaştan 2-2,5 cm küçük kare kumaş kesilir. İki kumaş parçası üst üste yerleştirilip köşelerden toplu iğne ile tutturulur. Büyük kare kumaşın fazlalığı pili yapılarak küçük kare kumaşla aynı ölçüye getirilir. Pililerin aynı yönde olmasına dikkat edilir. Astar kumaşa 2 cm kesik atılır. Kesik kısımdan dolgu malzemesi doldurulur. Kesik kısım elde çırpma dikişiyle dikilerek kapatılır. Hazırlanan bloklar elde makine dikişi ile dikilerek birleştirilir.

Blok Hazırlama: Ürün tasarımına uygun ölçülerde fon kumaş ve astarlık kumaş, kare şeklinde kesilir. Fon kumaş astarlık kumaştan 2-2,5 cm büyük kesilir. Köşelerden toplu iğne tutturulur (Görsel 6.182.a). Kenar ortasından katlanarak pili oluşturulur (Görsel 6.182.b). Pili, toplu iğne ile tutturulur. Blok kenarı teyellenir (Görsel 6.182.c). Elde makine dikişi ile dikilerek blok hazırlama işlemi tamamlanır.

Görsel 6.182: Blok hazırlama

Blok Birleştirme: Bloklar, hazırlandıktan sonra yan yana birleştirilir. Birleştirme işleminde elde makine dikişi kullanılır (Görsel 6.183).

Görsel 6.183: Zemin kumaş işaretleme

Makinede Birleştirme Tekniği

Pufun ön yüzü için ürün ölçüsüne uygun büyüklükte kare kumaş kesilir. Alt zemin için ön yüz kumaştan 2-2,5 cm küçük kare kumaş kesilir. Büyük kare kumaşın ön yüzü yukarı bakacak şekilde küçük kare kumaşın köşelerinin üzerine yerleştirilir. Bütün köşeler toplu iğne ile tutturulur. Büyük kare kumaştaki fazla paylardan köşelere 2 cm'lik pay bırakılarak aynı yönde pililer yapılır. Pililer toplu iğne ile tutturulur. Pufun dört kenarı teyellenir ve makinede dikilir. Birleştirilmiş parçalar makinede dikilir. Teyeller sökülür. Her pufun arkasına gelen kısımda 2 cm kesikler yapılır. Kesiklerin içine elyaf doldurulur. Kesikler çırpma dikişle dikilir.

7. UYGULAMA

Amaç: Makinede birleştirerek bisküvi puf tekniği ile 40 x 40 cm ölçülerinde minder hazırlamak.

Süre ..... ders saati

Verilen işlem basamaklarını uygulayarak öğretmeninizin belirlediği sürede makinede birleştirip bisküvi puf tekniği ile 40 x 40 cm ölçülerinde minder hazırlayınız.

Araç Gereç

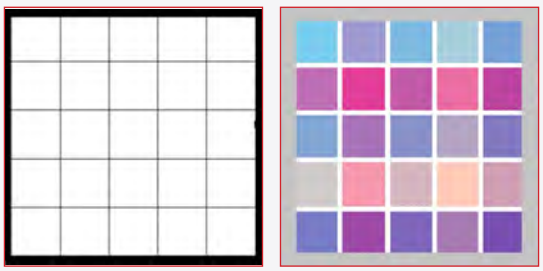
Kalem, kâğıt, cetvel, silgi, renkli kalemler, makas, kumaş

Öneriler

1. Farklı renk kumaş dikerken makineye kumaşa uygun renk iplik takınız.
2. İplik kalınlığını kumaşa göre ayarlayınız.

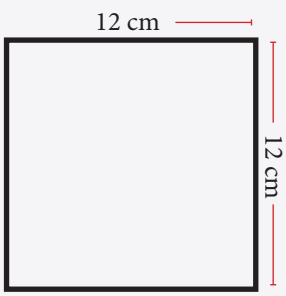
İşlem Basamakları

1. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyunuz.
2. Aydınlık, temiz ve düzenli bir çalışma ortamı hazırlayınız.
3. Kullanacağınız araç gereci hazırlayınız.
4. Bisküvi puf tekniğiyle minder modeli tasarlayarak renklendiriniz (Görsel 6.184).
5. Kumaşları kesime hazırlayınız.
6. Kumaşları kesiniz. Kumaş ölçüleri şunlardır:
   - 44 x 44 cm
   - 50 x 50 cm
   - 60 x 60 cm

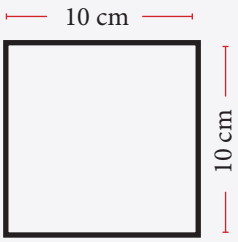

Görsel 6.184: Minder modeli

7. 12 x 12 cm ve 10 x 10 cm ölçülerinde iki adet kare kalıp hazırlayınız (Görsel 6.185 ve 6.186).

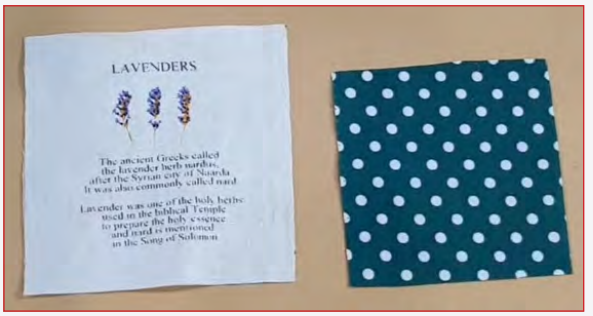

Görsel 6.185: Kare kalıp

Görsel 6.186: Kare kalıp

8. 12 x 12 cm ve 10 x 10 cm ölçülerindeki kalıpları kumaşa yerleştiriniz ve kalıbın kenarlarını kalemle çiziniz.
9. Kumaşı, çizilmiş kısımlardan karenin formunu bozmadan kesiniz (Görsel 6.187).
10. Kare blokları, ters yüzleri içte kalacak şekilde üst üste yerleştiriniz (Görsel 6.188).

Görsel 6.187: Kesilmiş kumaşlar

Görsel 6.188: Kumaşı yerleştirme

11. Kare blokların köşelerini tam denk getirerek toplu iğneyle tutturunuz (Görsel 6.189 ve 6.190).

Görsel 6.189: Bloğun köşelerini tutturma

Görsel 6.190: Köşeleri tutturulmuş blok

12. Kare bloğu katlayıp kenar ortasını bulunuz (Görsel 6.191).
13. 12 x 12 cm ölçülerindeki kare bloğun kenar ortasında 2 cm fazla olan kısmını pili şeklinde katlayınız (Görsel 6.192).

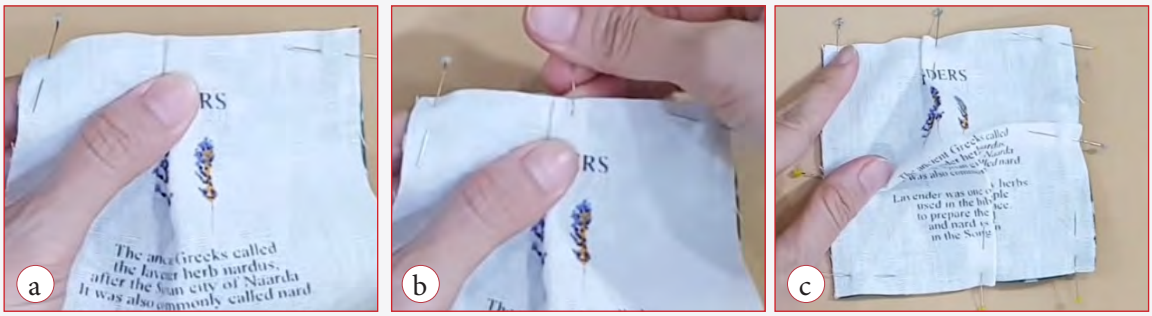

Görsel 6.191: Kare bloğun kenar ortası

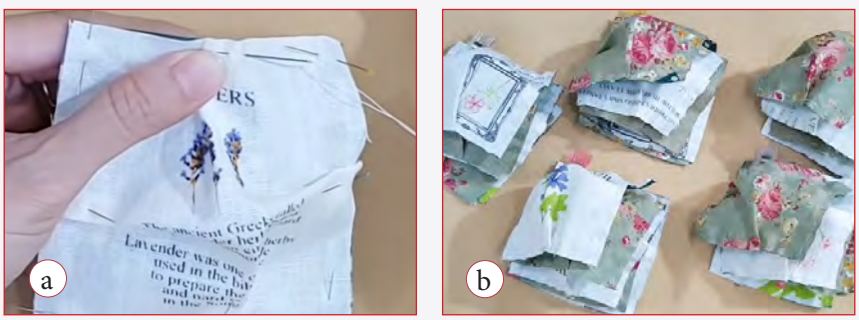
Görsel 6.192: Kenar ortası

14. Kenar ortasını sol tarafa pili şeklinde katlayınız ve toplu iğneyle tutturunuz (Görsel 6.193.a ve 6.193.b).
15. Tüm kenarlara aynı işlemi uygulayınız (Görsel 6.193.c).

Görsel 6.193: Kumaş ortasını katlayıp toplu iğneyle tutturma

16. 0,5 cm dikiş payı bırakarak blok kenarını teyelleyiniz (Görsel 6.194.a).
17. Yirmi beş kare bloğu teyelleyerek birleştirmeye hazırlayınız (Görsel 6.194.b).

Görsel 6.194: Kare blokları teyelleme

18. Blokların düz yüzlerini üst üste yerleştiriniz ve makineyle dikerek birleştiriniz (Görsel 6.195.a).
19. Beş blok yan yana gelecek şekilde birleştiriniz (Görsel 6.195.b).

Görsel 6.195: Blokları makinede birleştirme

20. Birleştirilmiş blokları düz yüzleri üst üste gelecek şekilde yerleştirip makineyle dikiniz (Görsel 6.196.a).
21. Tüm blokları makinede dikerek birleştiriniz (Görsel 6.196.b).

Görsel 6.196: Blokları makinede birleştirme

22. Arka yüz bloğu, ön yüz bloktan ayırınız (Görsel 6.197).
23. Arka yüz bloğun ortasına 2 cm kesik atınız ve aynı işlemi yirmi beş bloğa uygulayınız (Görsel 6.198).

Görsel 6.197: Blokları ayırma

Görsel 6.198: Arka yüz bloklara kesik atma

24. Arka yüz blokların içini kesik kısmından elyaf ile doldurunuz (Görsel 6.199 ve 6.200).
25. Tüm blokların içini elyafla doldurunuz (Görsel 6.201).

Görsel 6.199: Bloğun içini elyafla doldurma

Görsel 6.200: Elyafla doldurulmuş arka yüz

Görsel 6.201: Elyafla doldurulmuş ön yüz

26. Arka yüz blokların kesilen kısımlarını elde çırpma dikişi ile birleştiriniz (Görsel 6.202.a).
27. Tüm blokların kesik olan kısımlarını çırpma dikişi ile birleştiriniz (Görsel 6.202.b).

Görsel 6.202: Blokların kesik kısımlarını çırpma dikişi ile birleştirme

28. Arka yüz için 44 x 44 cm ölçülerinde kumaş hazırlayınız.
29. Puf tekniği uygulanmış ürünü, kenarlarda 2 cm dikiş payı bırakarak kumaşın üzerine düzgün bir şekilde yerleştiriniz (Görsel 6.203).
30. Dikiş payını 1 cm katlayınız ve tırnak ütüsü yaparak düzeltiniz (Görsel 6.204).

Görsel 6.203: Ürünü kumaşa yerleştirme

Görsel 6.204: Dikiş payını katlama

31. Dikiş payını, blok kenarındaki dikiş payının üzerine katlayınız ve toplu iğneyle tutturunuz (Görsel 6.205 ve 6.206).

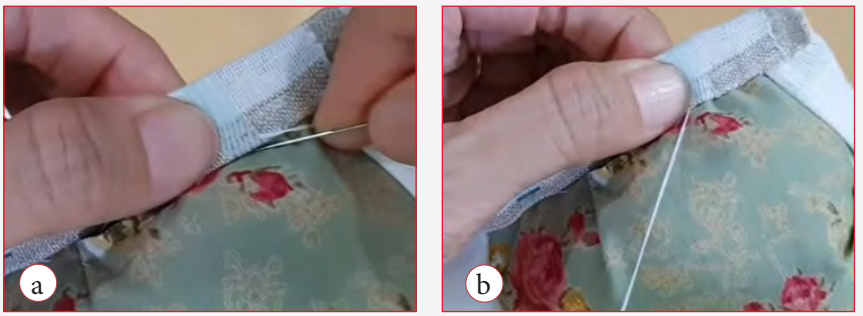

Görsel 6.205: Dikiş payını katlama

Görsel 6.206: Dikiş payını toplu iğne ile tutturma

32. Kenarları çırpma dikişi ile birleştiriniz (Görsel 6.207).

Görsel 6.207: Çırpma dikişi ile dikme

33. Kalite kontrolü yaparak ürünü tamamlayınız (Görsel 6.208).

Görsel 6.208: Tamamlanmış ürün

Değerlendirme

Çalışmanız ders öğretmeni tarafından Kontrol Listesi 7 ile değerlendirilecektir.

Kontrol Listesi 7

7. Uygulama ile ilgili gözlemlenmesi gereken beceriler "ÖLÇÜTLER" sütununda listelenmiştir. Gözlemlediğiniz ölçütün karşısına beceriye ilişkin gözlem sonucunuzu (X) işareti ile belirtiniz.

ÖLÇÜTLER	EVET	HAYIR
1. Araç gereç hazırlığı yaptı.		
2. Model tasarlayarak renklendirdi.		
3. Kumaşları kesime hazırladı.		
4. Kumaşları kesti.		
5. Kare kalıpları hazırladı.		
6. Kalıpları farklı renk kumaşlara yerleştirip çizdi.		
7. Kumaşları kesti.		
8. Kare blokları, ters yüzleri içte kalacak şekilde yerleştirdi.		
9. Kare blokların köşelerini denk getirerek toplu iğne ile tutturdu.		
10. Büyük kare bloğun kenar ortasından verilen ölçüde pili şeklinde katladı.		
11. Bloklardaki pilileri aynı yönde olacak şekilde sabitledi.		
12. Dikiş payı bırakarak blok kenarını teyelledi.		
13. Blokların düz yüzlerini üst üste yerleştirdi.		
14. Blokları makine ile dikerek birleştirdi.		
15. Blokları, verilen ölçüde arka yüzünden kesti.		
16. Blokların kesik kısımlarından elyaf doldurdu.		
17. Kesik olan kısımları çırpma dikişi ile dikti.		
18. Arka yüz için verilen ölçülerde kumaş hazırladı.		
19. Kumaş kenarlarında dikiş payı bırakarak birleştirilmiş blokları yerleştirdi.		
20. Dikiş payını birleştirilmiş blok üzerine katladı.		
21. Katlanmış dikiş payını çırpma dikişi ile dikti.		
22. Kalite kontrolü yaptı.		
23. Uygulamayı, verilen sürede tamamladı.		
24. Temiz ve düzenli çalıştı.		
25. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.		

Değerlendirme : HAYIR olarak işaretlenen becerilere yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

6.5. İĞNESİZ İPLİKSİZ KIRKYAMA TEKNİĞİ

İğnesiz ipliksiz kırkyama çalışması, dikiş işlemi kullanılmadan uygulanan bir tekniktir. Dikiş teknikleri kullanılmadan uygulanan bu teknikle kısa sürede ürün tamamlanmaktadır. Strafor köpük üzerine sivri uçlu bir araç (kretuar, dikiş sökme aparatı, küçük bıçak, büyük iğne vb.) yardımıyla oluşturulan oyukların içine zevke ve tasarıma uygun renkte seçilen kumaş yerleştirilir. Oyuklara kumaş yerleştirme işlemi yapılırken kumaşın gergin tutulması ve elle düzeltilerek yapılması ürünün düzgün olarak ortaya çıkması için önemlidir. Elle düzeltme işlemi yapılmazsa kumaş potluk yapabilir. Her üründe olduğu gibi iğnesiz ipliksiz kırkyama tekniğinde de doğru malzeme seçimi, ürünün kalitesinde ve görünümünde önemli rol oynar. Küçük desenlerle uygulama yapıldığında yapıştırıcı kullanmak daha sağlam ürün etmek için önemlidir. Straforun üzerine kumaş yapıştırma işleminin gerektiği durumlarda mutlaka su bazlı yapıştırıcı kullanılmalıdır. Su bazlı yapıştırıcıların dışındaki yapıştırıcılar straforun erimesine neden olmaktadır.

İğnesiz İpliksiz Kırkyama Tekniğinde Renk

Renk seçimi, uygulanacak desene ve ürüne göre yapılmalıdır. Tablo yapımında renk seçimi, doğadaki renklerle uyumlu olmalıdır. Dekoratif eşya yapımında ise kullanılacak mekânın tasarımına uygun renkler seçilmelidir.

İğnesiz İpliksiz Kırkyama Tekniğinin Kullanım Alanları

İğnesiz ipliksiz kırkyama tekniği, dekoratif amaçlı yapılan ürünlerde kullanılan bir tekniktir. Bu teknikle birçok atık malzeme değerlendirilebilir. Örneğin ayakkabı kutularından çok şık tasarım kutular yapılabilir. Bunun yanı sıra dekoratif tablo (Görsel 6.209), pano, çerçeve, mutfak süsü (Görsel 6.210), kapı süsü, yılbaşı süsü (Görsel 6.211), defter kapağı, anahtarlık, anahtar askısı (Görsel 6.212), çanta (Görsel 6.213), mini bavul (Görsel 6.214) vb. dekoratif eşya yapmak mümkündür.

Görsel 6.209: Dekoratif tablo

Görsel 6.210: Bal kabağı süsü

Görsel 6.211: Yılbaşı süsü

Görsel 6.212: Anahtarlık

Görsel 6.213: Çanta

Görsel 6.214: Mini bavul

6.5.1. İğnesiz İpliksiz Kırkyama Tekniğinde Kullanılan Malzemeler

İğnesiz ipliksiz kırkyama, uygulanış şekli ve kullanılan malzemeler açısından diğer kırkyama tekniklerine göre farklı bir tekniktir.

Desen Hazırlama İşleminde Kullanılan Malzemeler

- Parşömen
- Karbon kâğıdı
- Kurşun kalem
- Silgi
- Yapıştırıcı

Desen Uygulama İşleminde Kullanılan Malzemeler

- Strafor köpük
- Kretuar bıçağı ya da maket bıçağı
- Cetvel
- Kumaş

İri tasarlanmış desenlerle işe başlamak işi öğrenmek ve el alışkanlığı kazanmak için önemlidir (Görsel 6.215).

Görsel 6.215: İri tasarlanmış desen örnekleri

6.5.2. İğnesiz ipliksiz Kırkyama Tekniğini Uygulama

İki aşamada uygulanan bir tekniktir. Birinci aşama, desenin strafora çizilip oyulmasıdır. İkinci aşama, oyularak oluşturulan yarıklara hazırlanan kumaş parçalarının yerleştirilmesidir.

Desen Çizme

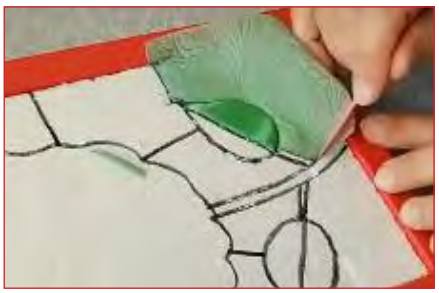
Desenin kopyası parşömen kâğıdına çizilir. Straforun üstüne karbon kâğıdı yerleştirilir. Desen, karbon kâğıdının üzerine yerleştirilip kalemle çizilerek strafora geçirilir. Maket bıçağı ya da kretuarla straforun üzerindeki desen çizgilerinin üzerinden 0,5 cm derinliğinde oyuk açılır (Görsel 6.216).

Görsel 6.216: Desen oyma

Desen Üzerine Kumaşı Uygulama

Tasarıma ve çizilen desene uygun renkte kumaşlar hazırlanır. Desene göre parlak, mat, simli kumaşlar seçilebilir. Kumaş parçaları, desendeki yerlerine göre yarıklardan içeriye sivri uçlu aparatla yerleştirilir. Makasla kumaşın fazlalıkları kesilir (Görsel 6.217). Tüm desen, kumaşla kaplanır. Kenar çerçevesi de kumaşla kaplanarak ürün tamamlanır. Düzgün bir görüntü elde etmek için kumaş gerilerek yerleştirilmelidir.

Görsel 6.217: Kumaşı yerleştirme

8. UYGULAMA **Amaç: İğnesiz ipliksiz kırkyama tekniği ile 25 x 20 cm ölçülerinde pano hazırlamak.** Süre ..... ders saati

Verilen işlem basamaklarını uygulayarak öğretmeninizin belirlediği sürede iğnesiz ipliksiz kırkyama tekniği ile 25 x 20 cm ölçülerinde pano hazırlayınız.

Araç Gereç

Kalem, kâğıt, cetvel, silgi, renkli kalemler, makas, kumaş, kretuar (kıretuar) bıçağı, dikiş sökücü

Öneriler

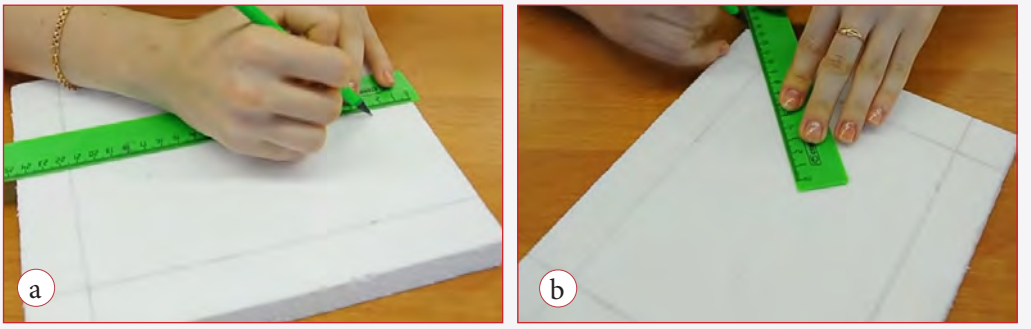
1. Kumaşı oyuklara yerleştirirken potluk oluşmaması için elinizle düzeltebilirsiniz.
2. Straforun erimemesi için su bazlı yapıştırıcı kullanınız.
3. Straforu oyma işleminde ve kumaş yerleştirmede dikiş sökücü ya da kretuar gibi sivri uçlu cisimler kullanınız.

İşlem Basamakları

1. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyunuz.
2. Aydınlık, temiz ve düzenli bir çalışma ortamı hazırlayınız.
3. Kullanacağınız araç gereci hazırlayınız.
4. İğnesiz ipliksiz kırkyama tekniği ile pano modeli tasarlayarak renklendiriniz (Görsel 6.218).
5. Kumaşları kesime hazırlayınız.
6. Kumaşları kesiniz. Kumaş ölçüleri şunlardır:
   - 5 x 5 cm ölçülerinde tohum için kumaş
   - 15 x 15 cm ölçülerinde yeşil yaprak için kumaş
   - 25 x 25 cm ölçülerinde çanak yaprak için kumaş
7. 25 x 20 cm ölçülerinde strafor hazırlayınız.
8. Straforun kenarlarını 3 cm'den cetvelle işaretleyerek çerçeve çiziniz (Görsel 6.219.a).
9. Straforun köşelerini çapraz şekilde işaretleyiniz (Görsel 6.219.b).

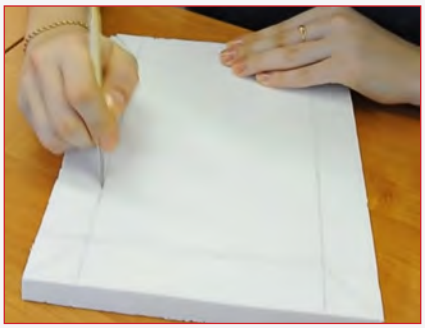

Görsel 6.218: Pano modeli

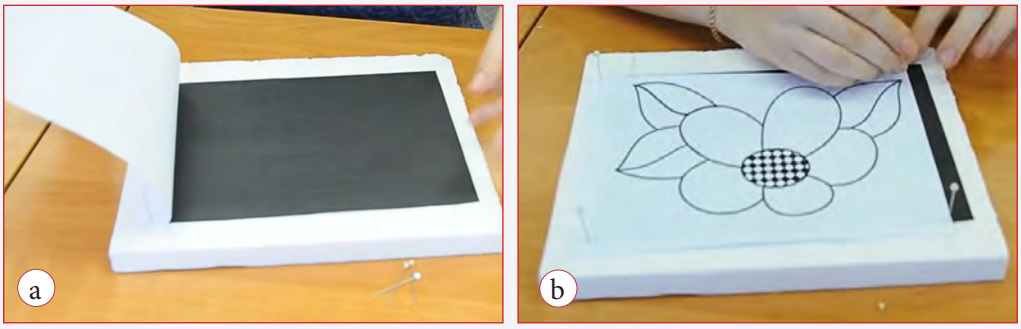
Görsel 6.219: Straforu işaretleme

10. Straforun kenar çerçevelerini kretuar bıçağı ile 0,5 cm derinliğinde çizerek oyuk oluşturunuz (Görsel 6.220).

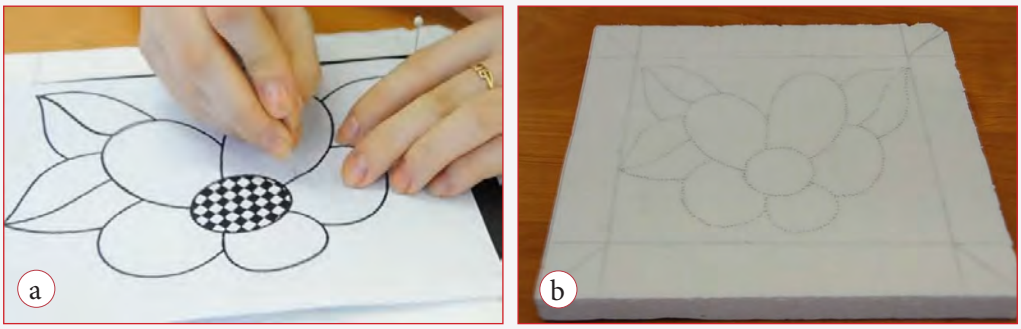
Görsel 6.220: Kretuar bıçağı ile oyuk oluşturma

11. Starofurun üzerine karbon kâğıdını yerleştiriniz (Görsel 6.221.a).
12. Deseni, karbon kâğıdının üzerine toplu iğne ile tutturunuz (Görsel 6.221.b).

Görsel 6.221: Karbon kâğıdını strafora yerleştirme ve deseni tutturma

13. Desenin üzerine toplu iğne batırarak ya da desenin üzerinden kalemle geçerek strafora deseni geçiriniz (Görsel 6.222).

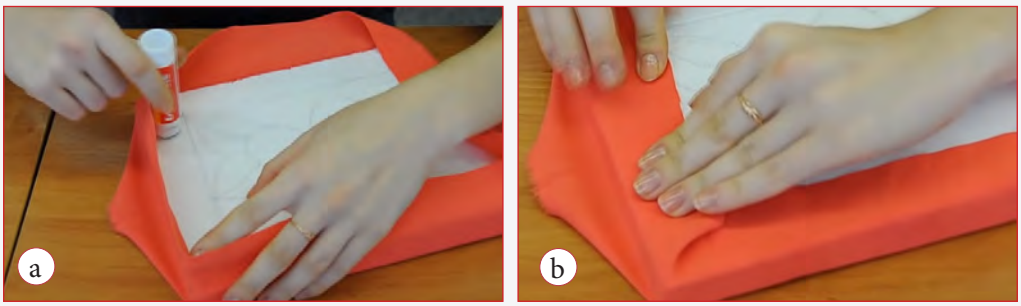
Görsel 6.222: Deseni strafora geçirme

14. Desenin üzerinden kretuar bıçağı ile 0,5 cm derinliğinde çizerek oyuk oluşturunuz (Görsel 6.223).

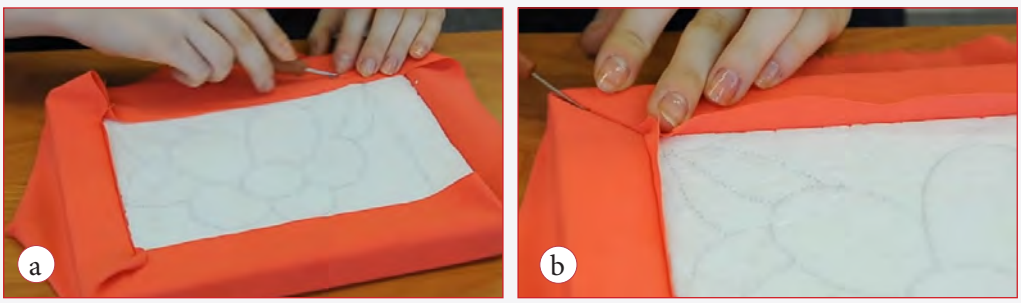
Görsel 6.223: Kretuar bıçağı ile oyma

15. Kenar çerçevelerine su bazlı yapıştırıcı sürünüz ve kenar çerçeve kumaşını muntazam bir şekilde yapıştırınız (Görsel 6.224).

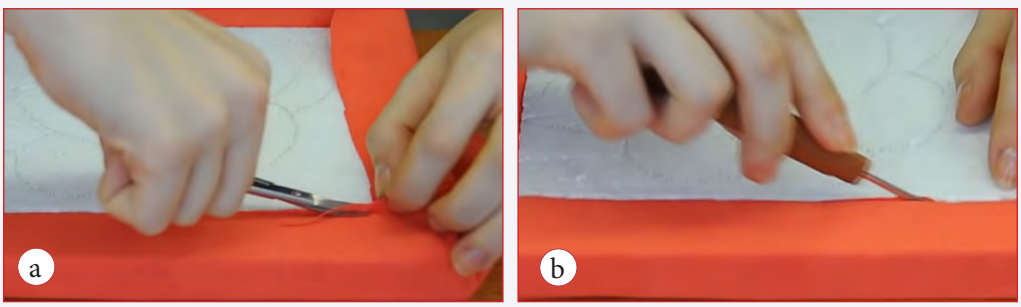
Görsel 6.224: Kenar çerçeve kumaşını yapıştırma

16. Dikiş sökücüyle kenar çerçeve kumaşını oyukların içine muntazam bir şekilde yerleştiriniz (Görsel 6.225).

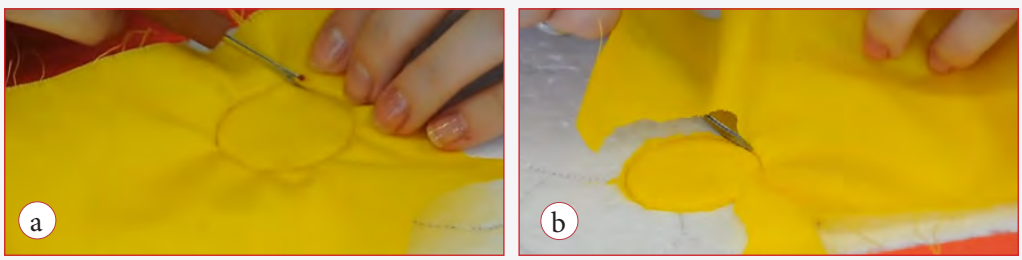
Görsel 6.225: Köşe oyuklarına kumaş yerleştirme

17. Kumaş fazlalıklarını makas ile kesiniz. Dikiş sökücüyle kumaşı iyice yerleştiriniz ve dışarıda kumaş kenarı kalmamasına dikkat ediniz (Görsel 6.226).

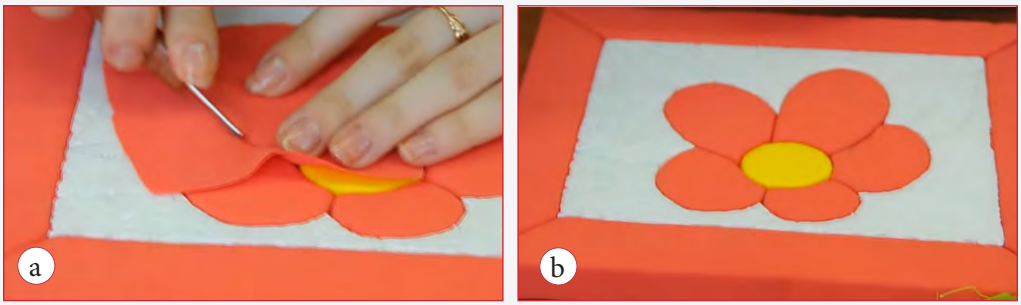
Görsel 6.226: Köşe oyuklarına kumaş yerleştirme

18. Çiçek göbeğine kumaşı yerleştirip elle düzeltiniz. Dikiş sökücüyle oyuk kısımlara yerleştiriniz (Görsel 6.227.a).
19. Kumaşın fazlalık kısmını kesiniz ve dışarıda kumaş kalmayacak şekilde dikiş sökücüyle düzeltiniz (Görsel 6.227.b).

Görsel 6.227: Kumaşı yerleştirip kumaşın fazlalıklarını kesme

20. Çiçek taç yapraklarına kumaşı, dikiş sökücü yardımıyla oyuklara yerleştiriniz (Görsel 6.228.a).
21. Kumaş fazlalığını kesiniz ve dışarıda kumaş kalmayacak şekilde dikiş sökücüyle düzeltiniz.
22. Çiçeğin taç yapraklarını tamamlayınız (Görsel 6.228.b).

Görsel 6.228: Taç yapraklarını yerleştirme

23. Yeşil kumaş parçasını elle düzelterek dikiş sökücüyle oyuğun içine yerleştiriniz (Görsel 6.229.a).
24. Kumaş fazlalıklarını kesiniz. Dikiş sökücüyle dışarıda kumaş kalmayacak şekilde düzeltiniz (Görsel 6.229.b).
25. İşlemi tüm yapraklara uygulayınız (Görsel 6.229.c).

Görsel 6.229: Çiçek yapraklarını yerleştirme

26. Çiçek kenar boşluklarına kumaşı, dikiş sökücüyle yerleştiriniz (Görsel 6.230.a).
27. Kumaş fazlalıklarını kesiniz ve dışarıda kumaş kalmayacak şekilde oyuğun içine yerleştiriniz (Görsel 6.230.b ve 6.230.c).

Görsel 6.230: Boşluklara kumaş yerleştirme

28. Kalite kontrolü yaparak ürünü tamamlayınız (Görsel 6.231).

Görsel 6.231: Tamamlanmış ürün

Değerlendirme

Çalışmanız ders öğretmeni tarafından Kontrol Listesi 8 ile değerlendirilecektir.

Kontrol Listesi 8

8. Uygulama ile ilgili gözlemlenmesi gereken beceriler "ÖLÇÜTLER" sütununda listelenmiştir. Gözlemlediğiniz ölçütün karşısına beceriye ilişkin gözlem sonucunuzu (X) işareti ile belirtiniz.

ÖLÇÜTLER	EVET	HAYIR
1. Araç gereç hazırlığı yaptı.		
2. Model tasarlayarak renklendirdi.		
3. Kumaşları kesime hazırladı.		
4. Kumaşları kesti.		
5. Verilen ölçülerde strafor hazırladı.		
6. Straforun kenarlarını cetvelle işaretleyerek çerçeve çizdi.		
7. Straforun çerçevesini çizerek oydu.		
8. Straforun üzerine karbon kâğıdını yerleştirdi.		
9. Strafora deseni aktardı.		
10. Desenin üzerinden kretuar bıçağı ile çizerek oyuk oluşturdu.		
11. Sivri uçlu aparat ile kumaşı oyukların içine yerleştirdi.		
12. Kumaş fazlalıklarını kesti.		
13. Kalite kontrolü yaptı.		
14. Uygulamayı, verilen sürede tamamladı.		
15. Temiz ve düzenli çalıştı.		
16. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.		

Değerlendirme : HAYIR olarak işaretlenen becerilere yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

SIRA SİZDE

Amaç: Yoyo tekniği ile 50 x 70 cm ölçülerinde dekoratif örtü dikmek.

Süre
.....
ders saati

Verilen işlem basamaklarını uygulayarak Görsel 6.232'de örnek olarak gösterilen dekoratif örtünün benzerini zevkinize uygun kumaşlar ile dikiniz.

İşlem basamaklarını öğretmeninizin belirlediği sürede "Derecelendirme Ölçeği" nde yer alan ölçütleri dikkate alarak uygulayınız.

Görsel 6.232: Yoyo dekoratif örtü

Araç Gereç

Kumaş, makas, cetvel, kalem, pergel, desen kâğıdı, dikiş iğnesi, toplu iğne, dikiş ipliği, artık kumaşlar, ütü, süslemek için aksesuar

Öneriler

1. Şablon cetvel kullanabilirsiniz.
2. Küçük parçalarda çalışırken kolaylık olması için ince iğne tercih ediniz.
3. İplik kalınlığını kumaşa göre ayarlayınız.

İşlem Basamakları

1. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyunuz.
2. Aydınlık, temiz ve düzenli bir çalışma ortamı hazırlayınız.
3. Kullanacağınız araç gereci hazırlayınız.
4. Yoyo tekniği ile dekoratif örtü modeli tasarlayarak renklendiriniz.
5. Kumaşları kesime hazırlayınız.
6. Kumaşları kesiniz.
7. 10 cm çapında daire kalıp çıkarınız ve kalıbı kesiniz.
8. Kalıbı kumaşın üzerine yerleştirip kesiniz.
9. Daire kesilen kumaşı kenarlarından elde oyulgama dikişi ile dikiniz.
10. İpliği çekerek büzgü oluşturunuz.
11. İpliği düğümleyerek yoyo motifi tamamlayınız.
12. Daire kumaşların tamamını yoyo motif yapınız.
13. Yüz kırk adet yoyo motif oluşturunuz.
14. Yoyo motifleri, desen tasarımınıza uygun şeklide yerleştiriniz.
15. Yoyo motifleri, çırpma dikişi ile tasarımınıza uygun şekilde birleştiriniz.
16. Zevkinize uygun aksesuarlarla süsleyiniz.
17. Dikiş sonrası iplik fazlalıklarını kesiniz.
18. Tekniğe ve malzemeye uygun ısıda ütü yaparak çalışmayı tamamlayınız.

Öğrencinin

Adı Soyadı : ..... Toplam Puan : .....

Numarası : ..... Değerlendirme Tarihi : .....

DERECELENDİRME ÖLÇEĞİ

Sıra Sizde uygulaması kapsamında ne kadar başarıya ulaşıldığını ölçmek için aşağıda listelenen ölçütlerin karşısına gözlemleriniz doğrultusunda 1 (Geliştirilebilir), 2 (Orta), 3 (İyi), 4 (Çok İyi) derecelerini göz önünde bulundurarak "X" işareti ile puanlayınız.

ÖLÇÜTLER	PERFORMANS DÜZEYİ			
	Çok İyi (4)	İyi (3)	Orta (2)	Geliştirilebilir (1)
A) EDİNİLEN BİLGİYİ BECERİYE DÖNÜŞTÜRME				
1. Model tasarlayıp renklendirdi.				
2. Kumaşları kesime hazırladı.				
3. Yoyo motif kalıbını çıkarıp kesti.				
4. Kalıbı kumaşın üzerine yerleştirip kumaşı kesti.				
5. Kesilen kumaşları modele uygun şekilde dikerek yoyo motif oluşturdu.				
6. Yoyo motifleri tekniğine uygun şekilde birleştirdi.				
7. Aksesuarlarla süsleme yaptı.				
8. Dikiş sonrası iplik fazlalıklarını kesti.				
9. Ürünü temiz çalıştı.				
B) HAZIRLIK VE BEKLENİLEN DAVRANIŞ				
10. Çalışma ortamını hazırladı.				
11. Araç gereci hazırladı.				
12. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.				
13. Uygulamayı verilen sürede tamamladı.				
Tablo Puanını 100'lük Sisteme Dönüştürme İşlemi Tabloda her bir ölçüt için belirlenen en yüksek puan 4'tür. Tabloda toplam 13 ölçüt vardır. Tablodan alınabilecek en yüksek puan 13 x 4 = 52 **DEĞERLENDİRME PUANI = (Tablo Puanı x 100)/52**				

Değerlendirme: Eğer bu ölçekten 100 üzerinden 70 puan aldıysanız bu öğrenme için başarınız yeterli düzeyde demektir. 69 veya altı puan aldıysanız ilgili konularda kendinizi geliştiriniz.

7. ÖĞRENME BİRİMİ

KIRKYAMA YORGANLAMA

KONULAR

7.1. DESEN ÇİZME
7.2. ARKALIK KUMAŞ HAZIRLAMA
7.3. ELYAFLAMA
7.4. YORGANLAMA
7.5. BASİT NAKIŞ İĞNELERİ İLE SÜSLEME
7.6. ASTARLAMA

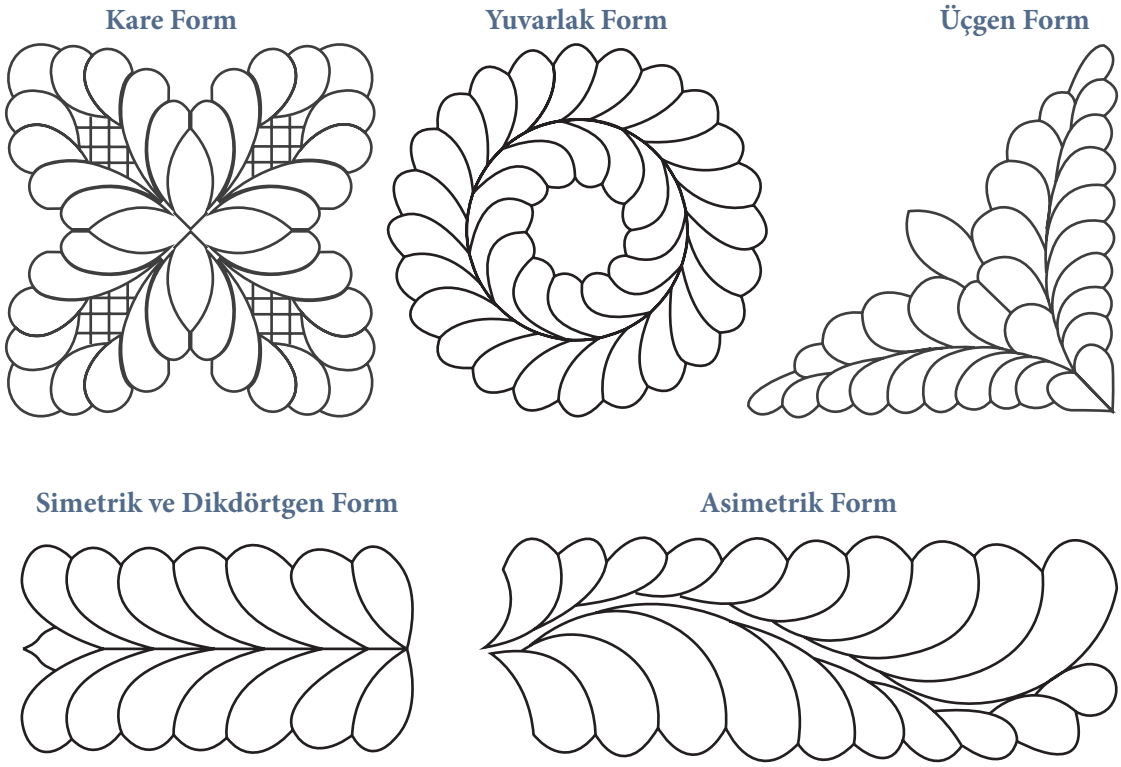
NELER ÖĞRENECEKSİNİZ?

1. Kırkyamada yorganlama desen özelliklerini
2. Desen geçirme tekniklerini
3. Kumaş özelliklerini
4. Arkalık kumaş hazırlamayı
5. Elyaflamayı
6. Yorganlamayı
7. Basit nakış iğne teknikleri ile süslemeyi
8. Astarlamayı

7.1. DESEN ÇİZME

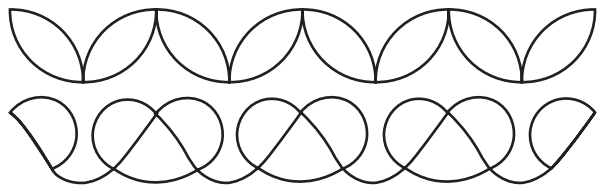
Yorganlama çalışmalarının ilk ve en önemli aşaması desen çalışmasıdır. Desen oluşturmak için yapılmış ürün örneklerinden, desen kitaplarından, patchwork dergilerinden, genel ağdan, çocuk boyama kitaplarından, bitki ve hayvan motiflerinden, geometrik motiflerden faydalanılabilir.

Yorganlamada uygulanacak desenler tek hatlı, düzgün ve birbiriyle bağıntılı olmalıdır. Girintili ve çıkıntılı detaylar, uygulamayı zorlaştırabilir. Yorganlamada desen oluşturmanın ilk aşaması birim tasarımlarıdır. Tasarlanan birimlerin tekrarı ile motifler oluşturulur. Belirlenen kare, yuvarlak, üçgen, dikdörtgen, simetrik, asimetrik vb. formlara motiflerin yerleştirilmesiyle desenler elde edilir (Görsel 7.1).

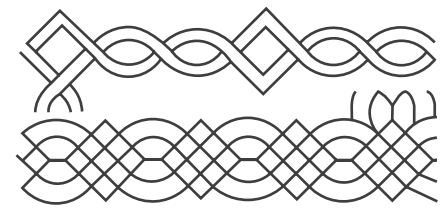

Görsel 7.1: Desen formları

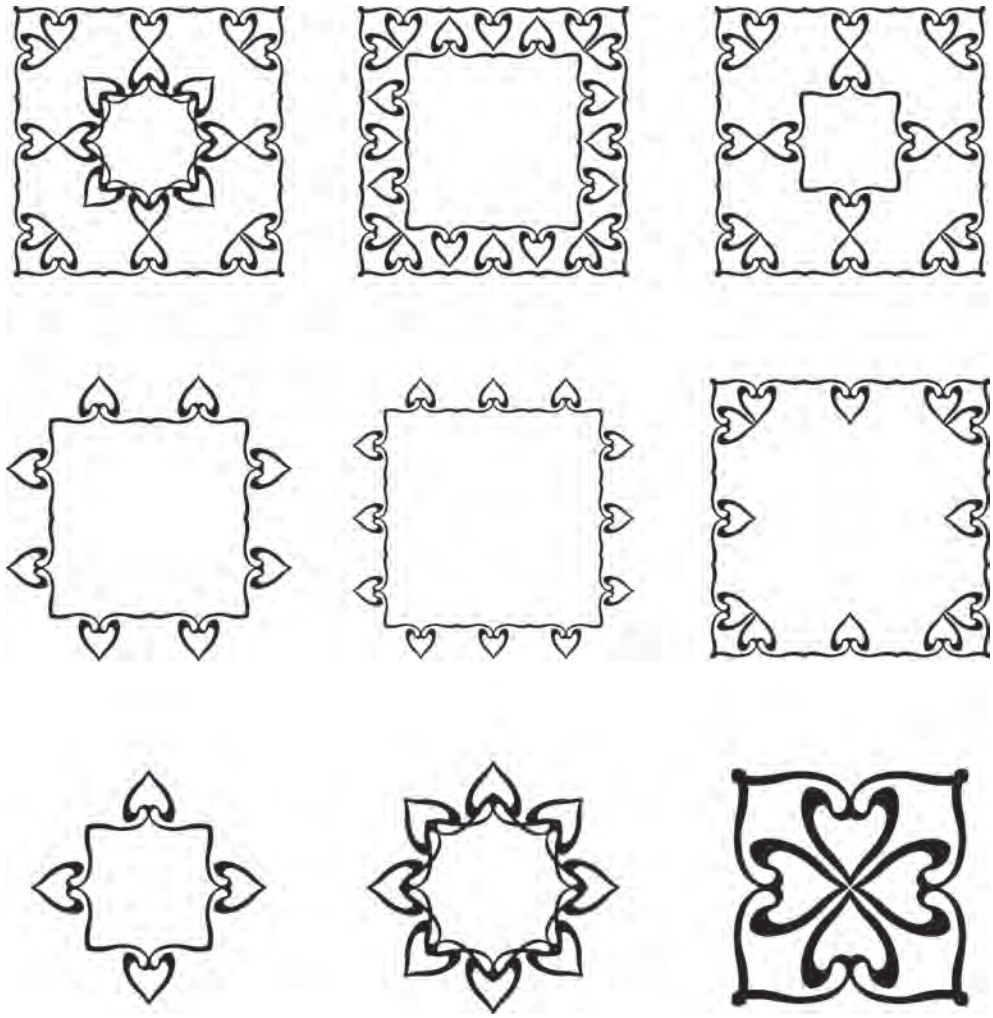
Desenler, tasarlanan kompozisyonlara göre yüzeylere uygulanır. Kompozisyon olarak düzgün sıralamalı (Görsel 7.2), atlamalı sıralamalı (Görsel 7.3), simetrik, asimetrik, kenar, kenardan merkeze yönlendirilmiş, merkezden kenara yönlendirilmiş, serbest, serpme vb. düzenlemeler kullanılır (Görsel 7.4, 7.5 ve 7.6).

Görsel 7.2: Düzgün sıralama

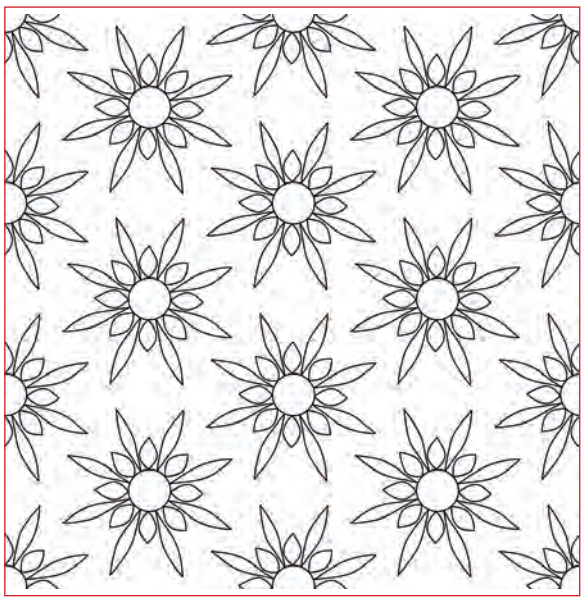
Görsel 7.3: Atlamalı sıralama

Görsel 7.4: Çeşitli düzenlemeler

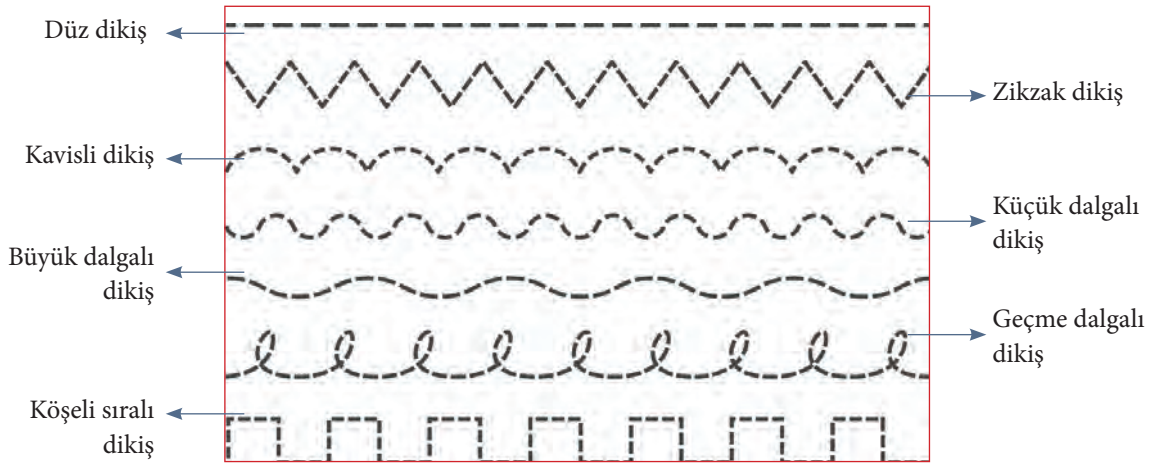

Görsel 7.5: Asimetrik serbest düzenleme

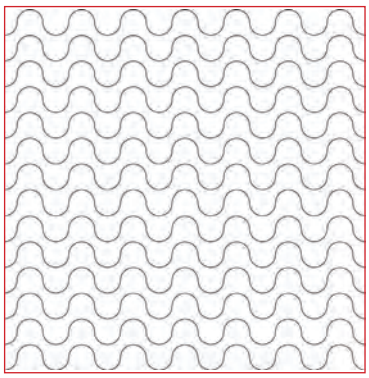

Görsel 7.6: Simetrik serpme düzenleme

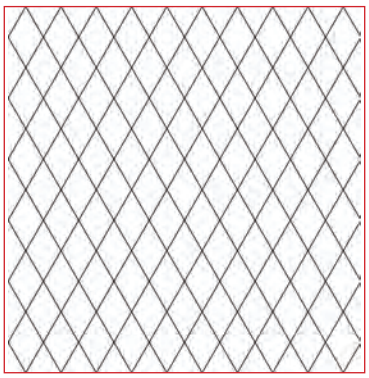
Kırkyama yorganlama; düz veya dekoratif dikiş yapılarak düz, zikzak, kavisli, küçük dalgalı, büyük dalgalı, geçme dalgalı, köşeli sıralı, desenli, grift, serbest vb. formlarla yüzeylere uygulanır (Görsel 7.7, 7.8, 7.9, 7.10, 7.11, 7.12 ve 7.13).

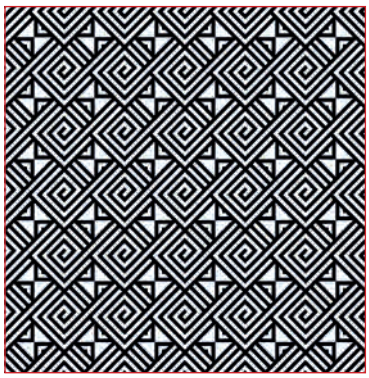
Görsel 7.7: Dikiş örnekleri

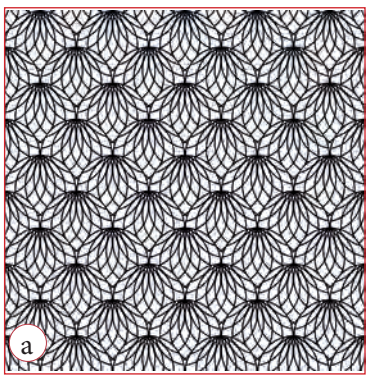
Görsel 7.8: Dalgalı sıra yüzey uygulaması

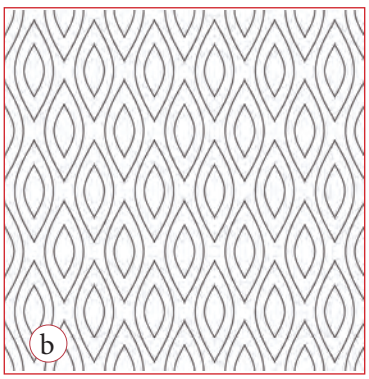

Görsel 7.9: Geometrik sıra yüzey uygulaması

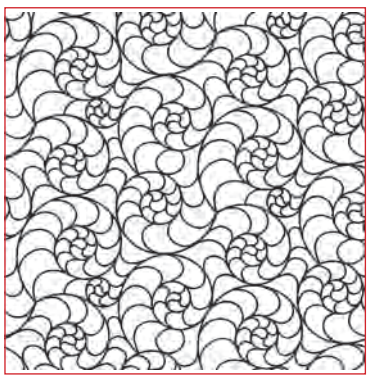

Görsel 7.10: Köşeli form yüzey uygulaması

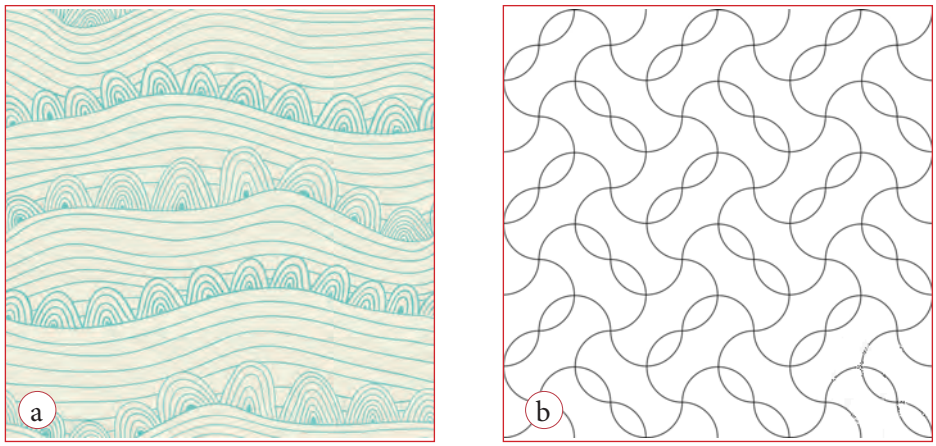

Görsel 7.11: Desenli form yüzey uygulamaları

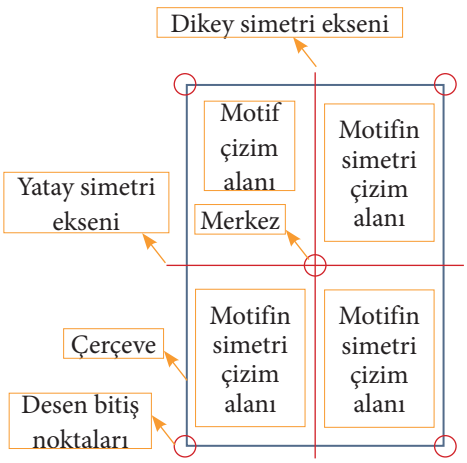

Görsel 7.12: Grift form yüzey uygulaması

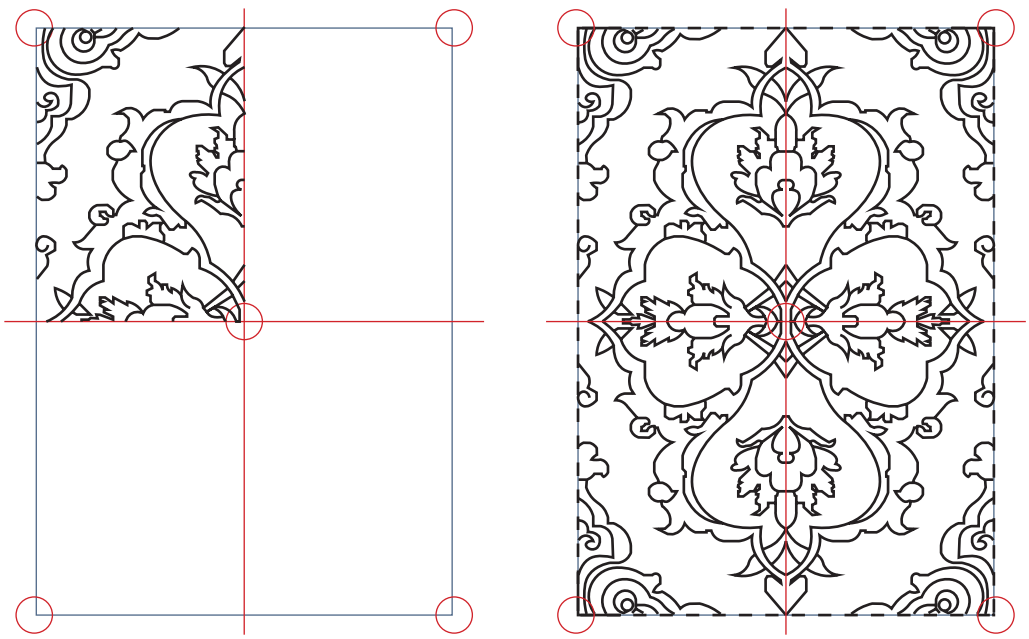

Görsel 7.13: Serbest yüzey uygulamaları

Yorganlama, birbiriyle bağlantılı desen tekrarları ile yapılır. Küçük yüzey uygulamalarında tekrara gerek kalmadan desenin tamamı yüzeyle aynı ölçüdeki kâğıda çizilir. Büyük yüzeylerde ise desen çizimi tekrarlar ile yapılır. Çizimlerin, renklerin, kesimlerin, katlamaların ya da diğer işlemlerin örtüşmesi zorunludur. Bu nedenle desenin parçalara bölünmesi, parçaların hatasız eklenmesi veya birleştirilmesi için rehber işaretler kullanılmalıdır. Desen merkezi, simetri (yansıma), çerçeve, eksen işaretleri ürün ve uygulanacak desen ölçülerine uygun olarak tespit edilir (Görsel 7.14). Yorganlamada kullanılacak çizim ve desenler, bu işaretleme ve ölçülendirmeye göre uygulanır (Görsel 7.15).

Görsel 7.14: Desen çizim ekseni

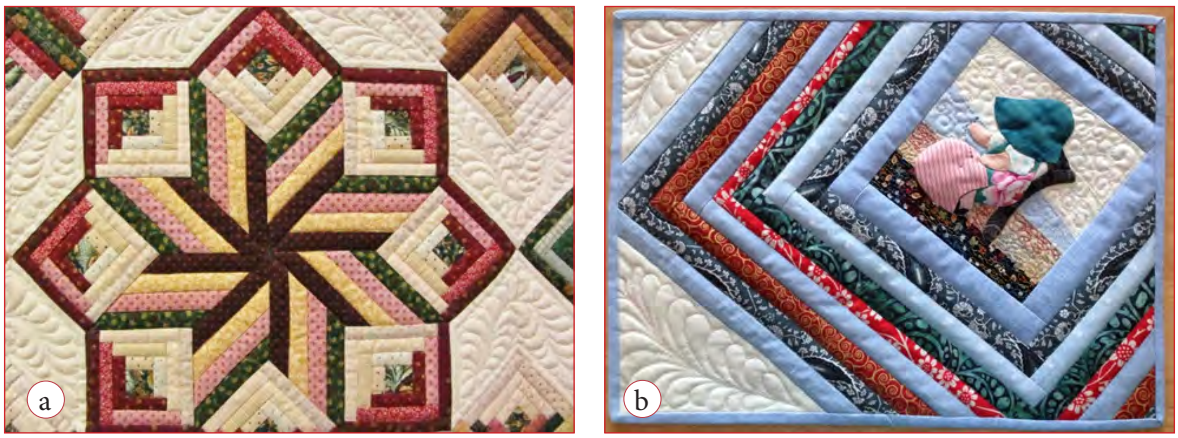

Görsel 7.15: Desenin eksen üzerinde simetrisi alınarak çizimi

7.1.1. Kırkyama Yorganlamada Model Tasarımı

Kırkyama çalışmaları, yorganlama model tasarımlarıyla bir sanat eserine dönüşebilir. Yapılan işin daha estetik ve şık görünmesi, yorganlama deseniyle doğrudan ilişkilidir. Vurgulanmak istenen kısımların belirlenmesi ve sandviç kalınlığı, tasarımı etkileyen önemli unsurlardır.

Yorganlamada yüzeylere geometrik, kavisli, simetrik, asimetrik vb. düzenlemeler yapılır. Bir üründe bu düzlenmelerin sadece bir tanesi kullanılabileceği gibi gerekli uyum sağlanarak birkaç tanesi bir arada da kullanılabilir (Görsel 7.16). Kırkyama blok yorganlaması ile kenar bordürünün yorganlaması da birbiriyle uyumlu olmalıdır (Görsel 7.17). Yorganlama model tasarımları çoğunlukla kırkyama çalışması sona erdikten sonra modele, kişinin zevkine, kullanılan kumaşa ve renklere göre yapılır. Tasarlanan modeller, parşömen kâğıdına çizilir ve uygun desen geçirme tekniğiyle kumaşa aktarılarak uygulama gerçekleştirilir. Bunun yanı sıra makinede manuel dikiş ve şablon cetvellerle simetrik veya asimetrik modeller de tasarlanmaktadır.

Görsel 7.16: Farklı düzenlemelerin bir arada kullanıldığı yorganlama örnekleri

Görsel 7.17: Kenar bordürü ve blok yorganlama örneği

7.1.2. Model ve Desen Özelliğine Uygun Renklendirme

Kırkyama parçaları ve yorganlama yapılacak iplik renkleri birbiriyle uyumlu olmalıdır. Renklendirme kumaşla aynı tek renkle, kumaşla farklı tek renkle, model renklerine göre değişen farklı renklerle veya zıt kontrast renklerle yapılabilir (Görsel 7.18 ve 7.19).

Görsel 7.18: Tek renk ile yapılmış yorganlama örneği

Görsel 7.19: Farklı renklerle yapılmış yorganlama örneği

1. UYGULAMA

Amaç: Yorganlama modeli tasarlamak.

Süre ..... ders saati

Verilen işlem basamaklarını uygulayarak öğretmeninizin belirlediği sürede yorganlama modeli tasarlayınız.

Araç Gereç

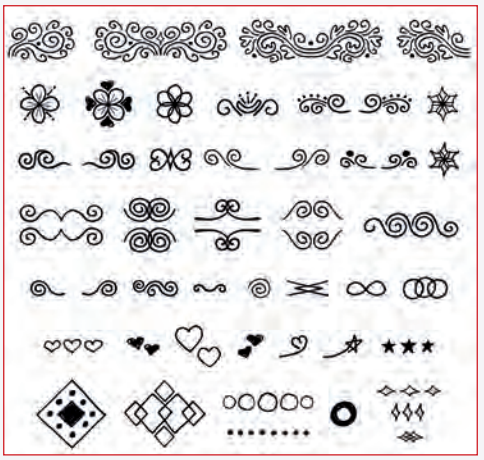
Kalem, silgi, kalemtıraş, parşömen kâğıdı, aydınger, cetvel, simetri aynası

Öneriler

1. Yapılmış ürün örneklerini inceleyebilirsiniz.
2. Simetri aynası ile daha hızlı çalışabilirsiniz.

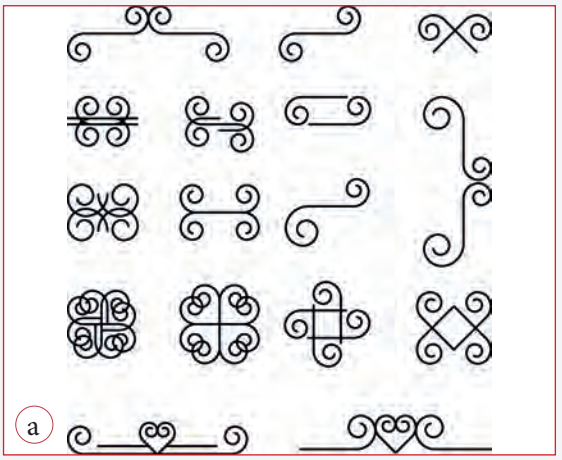
İşlem Basamakları

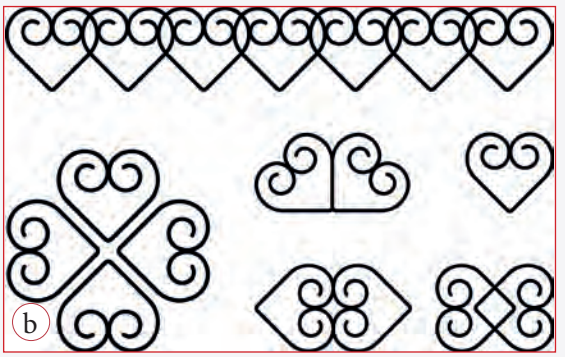
1. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyunuz.
2. Aydınlık, temiz ve düzenli bir çalışma ortamı hazırlayınız.
3. Kullanacağınız araç gereci hazırlayınız.
4. Kırkyama yorganlamada tekrarlanacak birim tasarımları yapınız (Görsel 7.20).

Görsel 7.20: Birim tasarımları

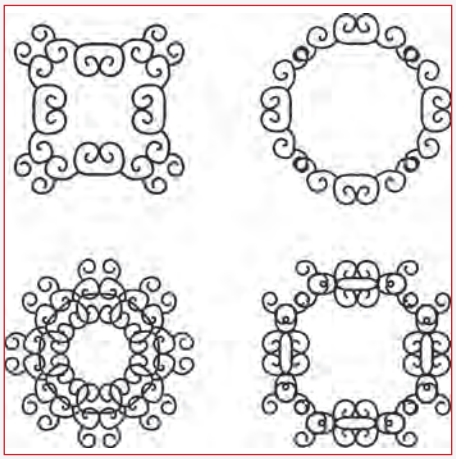
5. Tasarlanan birimlerden çeşitli formlarda motif ve desen tasarımları yapınız (Görsel 7.21).

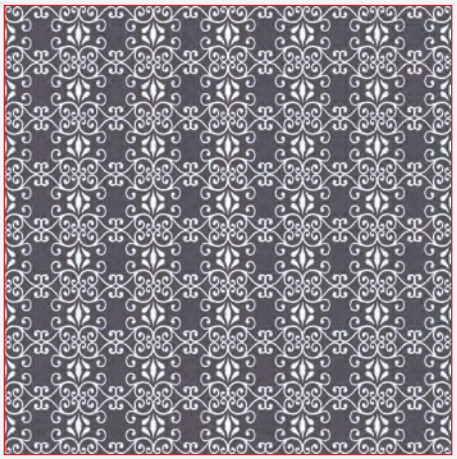

Görsel 7.21: Birim, motif ve çeşitli formlarda desen tasarımları

6. Yaptığınız tasarımlarla kompozisyon oluşturunuz (Görsel 7.22).
7. Yaptığınız tasarımları yüzeye uygulayarak model oluşturunuz (Görsel 7.23).

Görsel 7.22: Kompozisyon tasarımları

Görsel 7.23: Model tasarımı

Değerlendirme

Çalışmanız ders öğretmeni tarafından Kontrol Listesi 1 ile değerlendirilecektir.

Kontrol Listesi 1

1. Uygulama ile ilgili gözlemlenmesi gereken beceriler "ÖLÇÜTLER" sütununda listelenmiştir. Gözlemlediğiniz ölçütün karşısına beceriye ilişkin gözlem sonucunuzu (X) işareti ile belirtiniz.

ÖLÇÜTLER	EVET	HAYIR
1. Araç gereç hazırlığı yaptı.		
2. Desen araştırması yaptı.		
3. Desen tasarımları yaptı.		
4. Yaptığı tasarımlarla kompozisyon oluşturdu.		
5. Yaptığı tasarımlarla yüzey oluşturdu.		
6. Uygulamayı, verilen sürede tamamladı.		
7. Temiz ve düzenli çalıştı.		
8. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.		

Değerlendirme : HAYIR olarak işaretlenen becerilere yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

7.1.3. Yorganlamada Kullanılan Desen Geçirme Teknikleri

Kırkyama yorganlamada desen kadar desenin işlem parçalarına geçirilmesi de önemlidir. Estetik görünümlü, düzgün çizilmiş, modele ve tekniğe uygun bir desen doğru desen geçirme tekniğiyle kendini göstererek beklenen etkiyi yaratır. Desen geçirmede kumaş özelliğini dikkate almak en önemli unsurdur. Uygulanacak yorganlama tekniği, model özelliği, elde var olan imkânlar ve kumaş özelliği de dikkat edilmesi gereken diğer ölçütlerdir. Yorganlama uygulamalarında deseni kumaşa geçirmek için kullanılan desen geçirme teknikleri şunlardır:

Şablonla Desen Geçirme

Üzerinde şekiller ve işaret çizgileri olan çoğunlukla plastikten yapılmış cetvellere **şablon** denir. Kırkyama yorganlamada hazır veya elde hazırlanmış şablon kullanılmaktadır. Hazır şablonlardaki büyük desenli şekillerin çevre çizgileri, kalem ucu girecek biçimde oyuktur. Kalemle desenin çevre çizgileri belirginleştirilerek istenilen biçim elde edilir. Küçük boylardaki hazır işaret şablonlarında ise işaret oyuklarına tebeşir veya mürekkep tozu dökülüp tamponlanarak işaret alınır. Kırkyama için üretilmiş çok sayıda şablon vardır. Hazır şablonları seçerken model özelliğine uygun desende ve büyüklükte olanı seçmek önemlidir. Şablon, desene uygun yerlere yerleştirilerek çizilir. Çizilen yerlerden yorganlama çalışması yapılır. Profesyonel şekilde yorganlama yapan bazı uygulayıcılar, şablonları çizim yapmadan kullanmaktadır. Bu uygulamada şablon makinenin ayağına dayandırılır. Şablonun kenarından yorganlama dikişi yapılır. Şablon yönleri değiştirilerek uygulama tamamlanır.

Piyasada değişik desenlerde ve ölçülerde üretilmiş çok sayıda şablon vardır. Ürüne, yapılan işe uygun desende ve ölçüde seçilebilen hazır şablonlar kırkyama, ahşap boyama vb. çalışmalarda kolaylık sağlar.

BİLGİ KUTUSU

İşaret cetvellerinin bir tarafı, rahat çizim yapılması ya da tamponun kolayca hareket edebilmesi için pürüzsüz ve kaygandır. Diğer taraflarında ise işaret çizgilerinin altında cetvelin kaymasını önlemek amacı ile yapılmış kumaş tutucu çentikler vardır. Cetveli yerleştirirken çentiklerin kumaşa temas etmesine, pürüzsüz yüzeyin ise üstte olmasına dikkat ediniz. Böylece çizim sırasında eliniz kolay hareket edecektir.

Elde şablon hazırlamak oldukça kolay ve zevkli bir çalışmadır. Kırkyama modeline uygun hazırlanan özgün tasarımlarla yapılan iş, estetik ve şık bir görünüm kazanır. Elde şablon hazırlamak için asetat veya karton gibi bir malzemeye ihtiyaç vardır. Tasarlanan desen bu malzemeye kopyalanır ve desenin içi oyulur. Şablonlardan oyularak çıkarılan kısımlar daha sonra farklı yerlerde kalıp olarak kullanılabilir. Elde şablon hazırlanırken desen içindeki birleşme çizgileri çift hat olmalıdır. Tek hat olursa desenin şekli bozulur.

Kalıpla Desen Geçirme

Bu tekniği uygulamak için asetat, sert karton vb. kullanılır. Kalıbı çıkarılacak desenlerin özelliği bozulmamalıdır. Desen, öncelikle parşömen veya aydınger kâğıdına çizilir. Daha sonra asetat, karton gibi materyallerden herhangi birine kopyalama yöntemi ile geçirilir. Çizilen desenin içi oyularak çıkarılır. Hazırlanan kalıp, kullanılacak yere yerleştirilerek dış hatlarından çizilir.

Şablonla Kalıp Arasındaki Fark

Şablonda desenlerin içi oyulur, desen için iç çizgiler baz alınır. Kalıp ise şablondan çıkarılan oyulmuş parçalardır. Desen için dış çizgiler baz alınır.

BİLGİ KUTUSU

Karbon Kâğıdıyla Desen Geçirme

Bir tarafı genellikle karbon içeren koyu, mürekkep benzeri bir maddeyle kaplanmış kopya kâğıdıdır. Kırmızı, mavi, yeşil, sarı, beyaz, siyah gibi pek çok rengi mevcuttur. Kirli bir görüntü oluşmaması için desen geçirmede genellikle sarı ve beyaz olanı kullanılmalıdır. Bu tekniği uygulamak için desenin geçirileceği yer önceden belirlenir daha sonra desen, parşömen veya aydınger kâğıdına çizilen kumaşa sabitlenir. Karbon kâğıdı, desenin altına karbon kaplı yüzey kumaşla yüz yüze gelecek şekilde yerleştirilir. Çizim sırasında kesik çizgiler olmamasına ve desenin yırtılmamasına özen gösterilmelidir.

Deseni Kumaşın Altına Koyarak Desen Geçirme

Bu tekniği uygulamak için açık renk kumaşlar kullanılır. Desenin kumaşın altından görünebilmesi için parşömen veya aydınger kâğıdına keçeli, asetat vb. kalemle desen çizimi yapılmalıdır. Çizgiler tek seferde tek hat olarak düzgün çizilmelidir.

Teyelleme Yaparak Desen Geçirme

Desen parşömen, mulaj veya aydınger kâğıdına çizilir. Çizilen desen, yorganlama yapılacak yüzeyde belirlenen yere yerleştirilir. Desen üzerinden 2-3 mm'lik teyeller alınır. Teyel alınan iplik sağlamlaştırıldıktan sonra kâğıt yavaşça çekilerek çıkarılır. Kâğıdı çıkarırken teyelleri sökmemek ve bozmamak gerekir.

İğneleme ve Tozlamayla Desen Geçirme

Parşömen veya aydınger kâğıdına hazırlanmış desenin çizgileri toplu iğne ile sık sık iğnelenerek delikler açılır. Bu şekilde oluşturulan desen kâğıdı, uygulanacak yorganlama işlem parçası yüzeyine dikkatlice yerleştirilir. Kâğıt, kaymasını engellemek amacıyla yapıştırıcı bantlarla tutturulur. Kömür, tebeşir tozu veya renkli toz boya tampon yardımıyla desen üstünde gezdirilir. Boyaların deliklerden geçirilmesi sağlanır. Bu desen geçirme tekniği, kalemle çizimi zor olan yüzeylerde (kadife kumaş gibi) uygulanır.

Kâğıt Bantla Desen Geçirme

Öncelikle kullanılacak kâğıt bandın genişliği tespit edilmelidir. Yorganlama yapılacak yüzeye, belirlenen aralıklarla kâğıt bantlar yapıştırılır. Bant kenarından elde veya makinede yorganlama yapılır.

Geometrik Çizimlerle Desen Geçirme

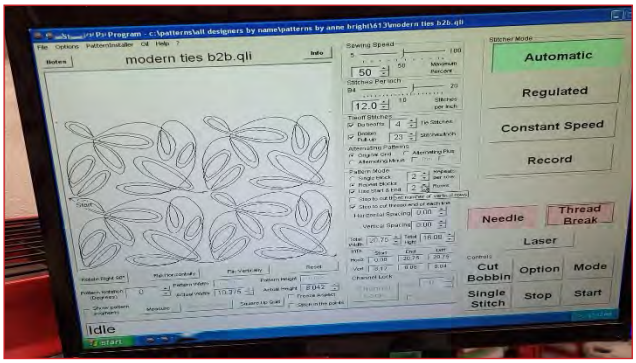
Kullanılacak desen yüzeye doğrudan çizilir. Yüzey, kırkyama biçimlerinin özelliğine uygun olarak yardımcı geometrik çizgilere bölünür. Büyükten küçüğe doğru ayrıntıya geçilir.

Işıklı Masayla Desen Geçirme

Desen, parşömen veya aydınger kâğıdına çizildikten sonra ışıklı masaya bant ile tutturulur. Yorganlama yapılacak yüzey, desenin üstüne belirlenen şekilde yerleştirilir. Alttan gelen ışık sayesinde kumaş yüzeyinde görülebilen desen, üzerinden kalemle çizilerek yüzeye geçirilir. Çizgiler, tek seferde tek hat olarak düzgün çizilmelidir.

Bilgisayar Destekli Yorganlama Makinesiyle Desen Geçirme

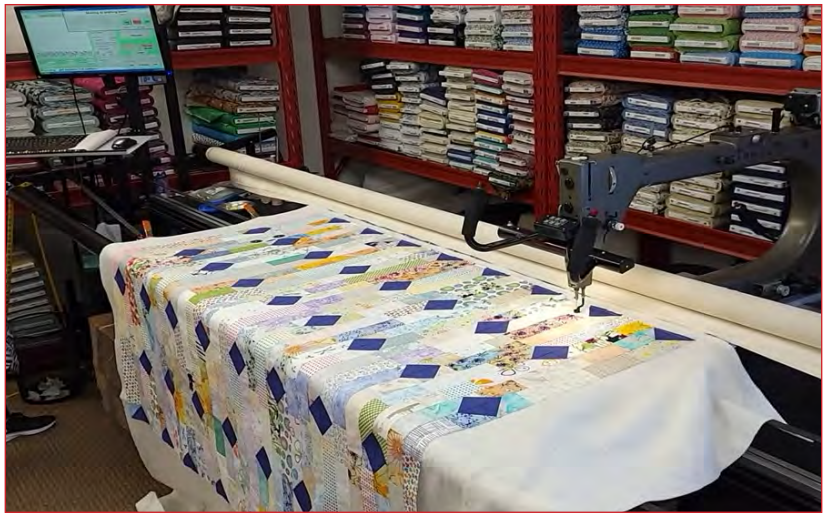
Sanayide çoklu ve seri üretim yapılan yerlerde kullanılan bir yöntemdir. Hazır alınan veya elde çizilen yorganlama deseni, bilgisayar destekli sanayi tipi yorganlama makinesine yüklenir (Görsel 7.24 ve 7.25). Yüklenen desen, ürün boyutuna uygun ölçü ve komutlarla işlemeye hazırlanır. Girilen referanslara göre makinede yorganlama otomatik olarak yapılır (Görseller 7.26 ve 7.27).

Görsel 7.24: Deseni yükleme

Görsel 7.25: Yorganlama deseni

Görsel 7.26: Yorganlama makinesinin uygulaması

Görsel 7.27: Tamamlanmış çalışma

2. UYGULAMA

Amaç: Şablon hazırlama tekniğiyle desen geçirmek.

Süre ..... ders saati

Verilen işlem basamaklarını uygulayarak öğretmeninizin belirlediği sürede şablon hazırlama tekniğiyle desen geçiriniz.

Araç Gereç

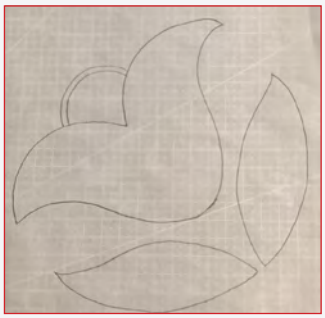
Çizim masası, parşömen veya aydınger kâğıdı, asetat kâğıdı, yorganlama işlem parçası, çeşitli kartonlar, sabun, sonradan silinen kalem, kurşun kalem

Öneriler

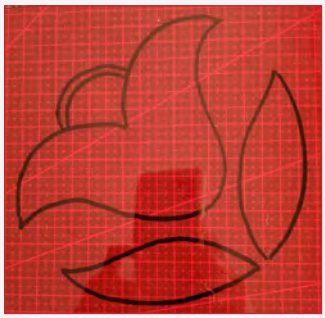
1. Deseni kalıba geçirmek için asetat kalemi kullanabilirsiniz.
2. Oyma işleminde maket bıçağı kullanabilirsiniz.
3. Maket bıçağını kesme tahtası üzerinde kullanınız.
4. Nakış makası ile oyma yapabilirsiniz.
5. Deseninizi sabunla, sonradan silinen kalemle, Hb kurşun kalemle çizebilirsiniz.
6. Çizme işlemini, kumaşta kalıcı iz kalmayacak şekilde bastırmadan yapmalısınız.
7. Kalem izlerini, kumaşı zedelemeden temiz bir silgi ile silebilirsiniz.

İşlem Basamakları

1. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyunuz.
2. Aydınlık, temiz ve düzenli bir çalışma ortamı hazırlayınız.
3. Kullanacağınız araç gereci hazırlayınız.
4. Yorganlama yapılacak deseni, aydınger veya parşömen kâğıdına çiziniz (Görsel 7.28).
5. Şablon olarak kullanılacak materyali desenin üzerine yerleştiriniz.
6. Deseni şablona geçiriniz (Görsel 7.29).

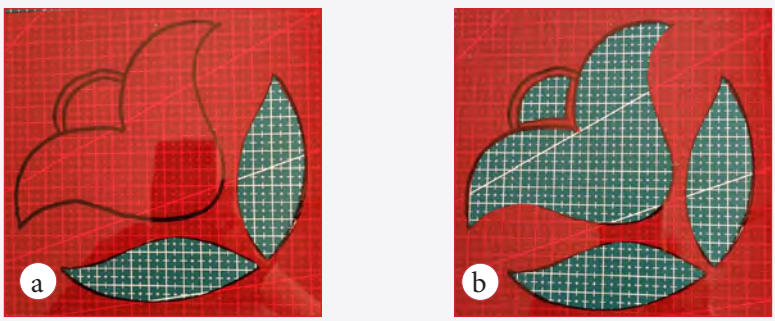

Görsel 7.28: Desen

Görsel 7.29: Deseni asetat kâğıdına çizme

7. Desenin içini oyarak şablonu hazırlayınız (Görsel 7.30).

Görsel 7.30: Deseni oyma

8. Hazırladığınız şablonu, kullanacağınız yere yerleştiriniz (Görsel 7.31).
9. Şablonun iç hatlarından çizerek deseni kumaşa geçiriniz (Görsel 7.32).

Görsel 7.31: Şablonu yerleştirme

Görsel 7.32: Şablonla geçirilmiş desen

Değerlendirme

Çalışmanız ders öğretmeni tarafından Kontrol Listesi 2 ile değerlendirilecektir.

Kontrol Listesi 2

2. Uygulama ile ilgili gözlemlenmesi gereken beceriler "ÖLÇÜTLER" sütununda listelenmiştir. Gözlemlediğiniz ölçütün karşısına beceriye ilişkin gözlem sonucunuzu (X) işareti ile belirtiniz.

ÖLÇÜTLER	EVET	HAYIR
1. Araç gereç hazırlığı yaptı.		
2. Deseni parşömen veya aydınger kâğıdına çizdi.		
3. Kalıp olarak kullanılacak materyali desenin üzerine yerleştirdi.		
4. Deseni şablona geçirdi.		
5. Desenin içini oyarak şablonu hazırladı.		
6. Hazırladığı şablonu kumaşa yerleştirerek deseni çizdi.		
7. Uygulamayı, verilen sürede tamamladı.		
8. Temiz ve düzenli çalıştı.		
9. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.		

Değerlendirme : HAYIR olarak işaretlenen becerilere yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

3. UYGULAMA

Amaç: Şablon cetvel ve makinede manuel dikişle desen geçirmek.

Süre ..... ders saati

Verilen işlem basamaklarını uygulayarak öğretmeninizin belirlediği sürede şablon cetvel ve makinede manuel dikişle desen geçiriniz.

Araç Gereç

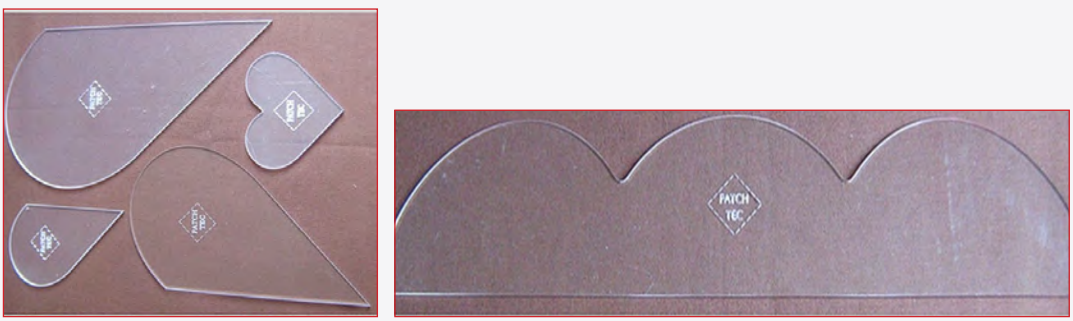
İşlem parçası, makine malzemeleri, iplik, şablon cetvel, yorganlama ayağı

Öneriler

1. El, ayak ve göz konsantrasyonuna dikkat ediniz.
2. Çalışmaya başlamadan önce kâğıt üzerinde şablon ile çizimler yapınız. Bu çizimler, şablonu çevirdikçe çıkacak desenler hakkında bilgi edinmenizi sağlar.

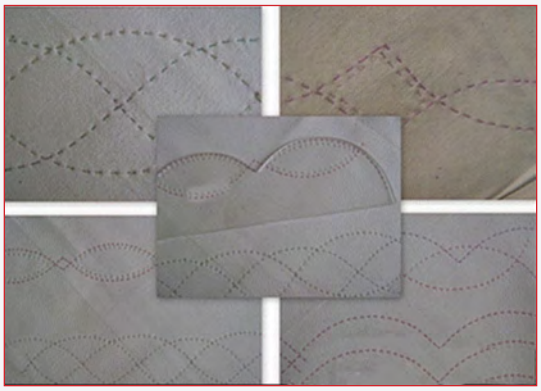
İşlem Basamakları

1. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyunuz.
2. Aydınlık, temiz ve düzenli bir çalışma ortamı hazırlayınız.
3. Kullanacağınız araç gereci hazırlayınız.
4. Kullanacağınız şablon cetveli seçiniz (Görsel 7.33).

Görsel 7.33: Şablon cetveller

5. Makine ayarlarını yapınız.
6. Makineye yorganlama ayağını takınız.
7. Uygun renkte iplik seçiniz.
8. Şablonu makinenin ayağına yaslayınız.
9. Şablon kenarından yorganlama dikişini yapınız.
10. Şablonu hareket ettirip çevirerek model oluşturunuz (Görsel 7.34).

Görsel 7.34: Model tasarım çalışmaları

11. Modeli işlem parçasına uygulayınız.
12. Kumaş ve model özelliğine uygun ısıda ütü yaparak çalışmayı tamamlayınız (Görsel 7.35).

Görsel 7.35: Tamamlanmış çalışma

Değerlendirme

Çalışmanız ders öğretmeni tarafından Kontrol Listesi 3 ile değerlendirilecektir.

Kontrol Listesi 3

3. Uygulama ile ilgili gözlemlenmesi gereken beceriler "ÖLÇÜTLER" sütununda listelenmiştir. Gözlemlediğiniz ölçütün karşısına beceriye ilişkin gözlem sonucunuzu (X) işareti ile belirtiniz.

ÖLÇÜTLER	EVET	HAYIR
1. Araç gereç hazırlığı yaptı.		
2. Kullanacağı şekilli cetveli seçti.		
3. Makine ayarlarını yaptı.		
4. Makineye yorganlama ayağını taktı.		
5. Uygun renkte iplik seçti.		
6. Cetveli makinenin ayağına yasladı.		
7. Cetvel kenarından yorganlama dikişini yaptı.		
8. Cetveli hareket ettirip çevirerek model oluşturdu.		
9. Modeli işlem parçasına uyguladı.		
10. Kumaş ve model özelliğine uygun ısıda ütü yaptı.		
11. Uygulamayı, verilen sürede tamamladı.		
12. Temiz ve düzenli çalıştı.		
13. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.		

Değerlendirme : HAYIR olarak işaretlenen becerilere yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

4. UYGULAMA

Amaç: Kalıp hazırlama tekniğiyle desen geçirmek.

Süre ..... ders saati

Verilen işlem basamaklarını uygulayarak öğretmeninizin belirlediği sürede kalıp hazırlama tekniğiyle desen geçiriniz.

Araç Gereç

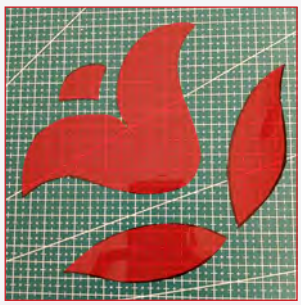
Çizim masası, parşömen veya aydınger kâğıdı, yorganlama işlem parçası çeşitli kartonlar, asetat, sabun, sonradan silinen kalem, Hb kurşun kalem

Öneriler

1. Yuvarlak hatların düzgün kesilmesi için eğri uçlu nakış makası kullanabilirsiniz.
2. Deseninizi sabunla, sonradan silinen kalemle, kurşun kalemle çizebilirsiniz.
3. Çizme işlemini, kumaşta kalıcı iz kalmayacak şekilde bastırmadan yapmalısınız.
4. Kalem izlerini, kumaşı zedelemeden temiz bir silgi ile silebilirsiniz.

İşlem Basamakları

1. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyunuz.
2. Aydınlık, temiz ve düzenli bir çalışma ortamı hazırlayınız.
3. Kullanacağınız araç gereci hazırlayınız.
4. Yorganlama yapılacak deseni aydınger veya parşömen kâğıdına çiziniz.
5. Deseni, kalıp hazırlanacak yüzeye kopyalayınız.
6. Yüzeydeki deseni, etrafındaki çizgilerden kesiniz.
7. Hazırladığınız kalıbı, kullanacağınız yere yerleştiriniz (Görsel 7.36).
8. Kalıbın çevresinden çizerek deseni kumaşa geçiriniz (Görsel 7.37).

Görsel 7.36: Kalıbı yerleştirme

Görsel 7.37: Kalıp ile geçirilmiş desen

Değerlendirme

Çalışmanız ders öğretmeni tarafından Kontrol Listesi 4 ile değerlendirilecektir.

Kontrol Listesi 4

4. Uygulama ile ilgili gözlemlenmesi gereken beceriler "ÖLÇÜTLER" sütununda listelenmiştir. Gözlemlediğiniz ölçütün karşısına beceriye ilişkin gözlem sonucunuzu (X) işareti ile belirtiniz.

ÖLÇÜTLER	EVET	HAYIR
1. Araç gereç hazırlığı yaptı.		
2. Deseni parşömen veya aydınger kâğıdına çizdi.		
3. Deseni kalıp hazırlanacak yüzeye kopyaladı.		
4. Yüzeydeki deseni, etrafındaki çizgilerden kesti.		
5. Hazırladığı kalıbı, kullanılacak yere yerleştirdi.		
6. Kalıbın çevresinden çizerek deseni kumaşa geçirdi.		
7. Uygulamayı, verilen sürede tamamladı.		
8. Temiz ve düzenli çalıştı.		
9. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.		

Değerlendirme : HAYIR olarak işaretlenen becerilere yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

5. UYGULAMA

Amaç: Kâğıt bant tekniğiyle desen geçirmek.

Süre ..... ders saati

Verilen işlem basamaklarını uygulayarak öğretmeninizin belirlediği sürede kâğıt bant tekniğiyle desen geçiriniz.

Araç Gereç

Yorganlama yapılacak kırkyama parçası, kâğıt bant, yorganlama iğnesi, yorganlama ipliği

Öneriler

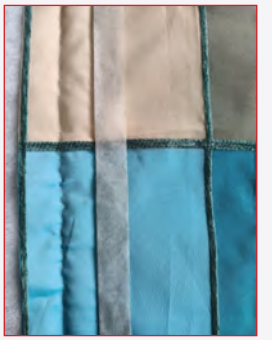
1. Düz çizgilerden oluşan çalışmalarda kâğıt bant kolaylık sağlayacaktır.
2. Yapışkanı iz bırakmayan bantları tercih ediniz.
3. Makinede yapılan uygulamalarda dikişin kâğıt bant üzerine gelmemesine dikkat ediniz.

İşlem Basamakları

1. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyunuz.
2. Aydınlık, temiz ve düzenli bir çalışma ortamı hazırlayınız.
3. Kullanacağınız araç gereci hazırlayınız.
4. Kullanacağınız bant genişliğini ve işlem aralığını belirleyiniz.
5. Belirlenen şekle uygun olarak kâğıt bandı kırkyama çalışmanızın üstüne yapıştırınız (Görsel 7.38).
6. Bandın kenar çizgisini takip ederek makinede veya elde makine dikişi yapınız (Görsel 7.39).

Görsel 7.38: Kâğıt bandın yapıştırılması

Görsel 7.39: Kâğıt bant ile yapılmış yorganlama

Değerlendirme

Çalışmanız ders öğretmeni tarafından Kontrol Listesi 5 ile değerlendirilecektir.

Kontrol Listesi 5

5. Uygulama ile ilgili gözlemlenmesi gereken beceriler "ÖLÇÜTLER" sütununda listelenmiştir. Gözlemlediğiniz ölçütün karşısına beceriye ilişkin gözlem sonucunuzu (X) işareti ile belirtiniz.

ÖLÇÜTLER	EVET	HAYIR
1. Araç gereç hazırlığı yaptı.		
2. Kullanacağı bant genişliğini ve işlem aralığını belirledi.		
3. Belirlenen şekle uygun olarak kâğıt bandı kırkyama çalışmasının üstüne yapıştırdı.		
4. Bandın kenar çizgisini takip ederek makinede veya elde makine dikişi yaptı.		
5. Uygulamayı, verilen sürede tamamladı.		
6. Temiz ve düzenli çalıştı.		
7. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.		

Değerlendirme : HAYIR olarak işaretlenen becerilere yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

6. UYGULAMA

Amaç: Tozlama tekniğiyle desen geçirmek.

Süre ..... ders saati

Verilen işlem basamaklarını uygulayarak öğretmeninizin belirlediği sürede tozlama tekniğiyle desen geçiriniz.

Araç Gereç

İşlem parçası, toz tamponu veya pedi, toz tebeşir, işaret cetveli

Öneriler

1. Tamponlama yaparken cetvelin kaymamasına dikkat ediniz.
2. Tebeşiri rendeleyerek toz tebeşir elde edebilirsiniz.

İşlem Basamakları

1. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyunuz.
2. Aydınlık, temiz ve düzenli bir çalışma ortamı hazırlayınız.
3. Kullanacağınız araç gereci hazırlayınız.
4. Kullanacağınız işaret cetvelini seçiniz.
5. Cetveli, çalışma parçasına yerleştiriniz (Görsel 7.40).
6. Toz tebeşir ile cetvelin işaret çizgilerini tamponlayınız (Görsel 7.41).
7. Cetveli kaldırarak çalışmayı tamamlayınız (Görsel 7.42).

Görsel 7.40: Cetveli yerleştirme

Görsel 7.41: Tamponlama

Görsel 7.42: Tozlama yöntemiyle geçirilmiş desen

Değerlendirme

Çalışmanız ders öğretmeni tarafından Kontrol Listesi 6 ile değerlendirilecektir.

Kontrol Listesi 6

6. Uygulama ile ilgili gözlemlenmesi gereken beceriler "ÖLÇÜTLER" sütununda listelenmiştir. Gözlemlediğiniz ölçütün karşısına beceriye ilişkin gözlem sonucunuzu (X) işareti ile belirtiniz.

ÖLÇÜTLER	EVET	HAYIR
1. Araç gereç hazırlığı yaptı.		
2. Kullanacağı işaret cetvelini seçti.		
3. Cetveli çalışma parçasına yerleştirdi.		
4. Tebeşir tamponu ile cetvelin işaret çizgilerini tamponladı.		
5. Uygulamayı, verilen sürede tamamladı.		
6. Temiz ve düzenli çalıştı.		
7. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.		

Değerlendirme : HAYIR olarak işaretlenen becerilere yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

7.2. ARKALIK KUMAŞ HAZIRLAMA

Kırkyama çalışmalarının bazılarında astarlamadan önce arkalık kumaş kullanılır. Arkalık kumaşlar, astar ile elyaf arasında bulunur. Yorganlamanın tersinden görülmesini önlemek veya yorganlama sonrası işleme yapılan modellerde ürünün ters tarafının temizliğini sağlamak için kullanılır. Astar kumaş için daha az kaliteli kumaşlar kullanılabilir. Özellikle kırlent gibi ürünlerde iç kısımda kalacak arkalık kumaş kullanmak ürünün ön yüzünün daha tok görünmesini sağlar. Arkalık kumaş, ürün kumaşından mutlaka daha büyük olmalıdır. Astar ve ürün kumaşı ile uyumlu bir renk seçilmelidir.

7.3. ELYAFLAMA

Yorganlama yapılacak ürünün kabarık ve yumuşak görünmesini sağlayan malzeme elyaftır. Astar ve asıl iş arasına yerleştirilir. Piyasada çok çeşitli elyaf bulmak mümkündür. Elyaf seçiminde ürünün kullanım yeri, malzemeler ve isteğe göre polyester, pamuklu, yapışkanlı vb. elyaf kullanılır.

90 g'lık Sentetik Elyaf

Standart olarak yatak örtülerinde 90 g'lık elyaf tercih edilir. Polyester içerir. 90 g'lık elyaf, 1m x 1 m2 elyafın ağılığının 90 gram olması nedeni ile bu ismi almıştır.

Pamuklu Elyaf

Bebek battaniyeleri, kırlent ve panolarda pamuklu elyaf kullanılır. Anti alerjik özelliğinden dolayı bebekler için hazırlanan ürünlerde kullanılır. Pano, Amerikan servis gibi kabarması istenmeyen ürünlerde de pamuklu elyaf tercih edilir.

Yapışkan Yüzeyli Elyaf

Yorganlama uygulamaları sırasında elyafın kaymaması için kullanılır. Elyafın bir yüzünde yapışma özelliği olan minik benekler vardır. Ana işin arkasına benekli yüzey denk getirilerek ütülenir. Sıcak ile teması sonucu işe tutunan bu elyaflar büyük boyutlu çalışmalarda kolaylık sağlar.

Elyaf alırken dikkat edilmesi gereken noktalar şunlardır:

- Koyu renk kumaşlar altında koyu renk polyester elyaflar tercih edilmelidir.
- Kalınlık, elyafın her yerinde eşit olmalıdır.
- Kırkyamanın özelliğine uygun elyaf seçilmelidir.

7. UYGULAMA

Amaç: 30 x 30 cm ölçülerinde kırkyama blok için elyaf ve arkalık kumaş hazırlamak.

Süre ..... ders saati

Verilen işlem basamaklarını uygulayarak öğretmeninizin belirlediği sürede 30 x 30 cm ölçülerinde kırkyama blok için elyaf ve arkalık kumaş hazırlayınız.

Araç Gereç

Kırkyama yapılmış ürün, arkalık kumaş, elyaf, kâğıt bant, çengelli iğne, dikiş malzemeleri

Öneriler

1. Arkalık kumaşı, arka yüzü yukarı bakacak şekilde masaya yerleştiriniz.
2. Kaymaması için kumaşı masaya kâğıt bant ile yapıştırınız.
3. Arkalık kumaşa ve elyafa pay vererek yerleştiriniz.
4. Elyafın içinde ek varsa kabarıklık yapmamasına dikkat ediniz.
5. Elyafın kırkayama kumaşından, arkalık kumaşın da elyaftan büyük olmasına dikkat ediniz.

İşlem Basamakları

1. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyunuz.
2. Aydınlık, temiz ve düzenli bir çalışma ortamı hazırlayınız.
3. Kullanacağınız araç gereci hazırlayınız.
4. 32 x 32 cm elyaf kesiniz.
5. 34 x 34 cm arkalık kumaş kesiniz.
6. Arkalık kumaşı, düz yüzü masaya bakacak şekilde yerleştiriniz.
7. Arkalık kumaşın üzerine elyafı yerleştiriniz.
8. Kırkyama yapılmış örtüyü, ön yüzü yukarı bakacak şekilde elyafın üzerine yerleştiriniz (Görsel 7.43).

Görsel 7.43: Arkalık kumaş, elyaf ve kırkyama kumaşının yerleştirilmesi

Değerlendirme

Çalışmanız ders öğretmeni tarafından Kontrol Listesi 7 ile değerlendirilecektir.

Kontrol Listesi 7

7. Uygulama ile ilgili gözlemlenmesi gereken beceriler "ÖLÇÜTLER" sütununda listelenmiştir. Gözlemlediğiniz ölçütün karşısına beceriye ilişkin gözlem sonucunuzu (X) işareti ile belirtiniz.

ÖLÇÜTLER	EVET	HAYIR
1. Araç gereç hazırlığı yaptı.		
2. Elyaf kesti.		
3. Arkalık kumaş kesti.		
4. Arkalık kumaşı, düz yüzü masaya bakacak şekilde yerleştirdi.		
5. Arkalık kumaşın üzerine elyafı yerleştirdi.		
6. Kırkyama yapılmış örtüyü, ön yüzü yukarı bakacak şekilde elyafın üzerine yerleştirdi.		
7. Uygulamayı, verilen sürede tamamladı.		
8. Temiz ve düzenli çalıştı.		
9. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.		

Değerlendirme : HAYIR olarak işaretlenen becerilere yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

7.4. YORGANLAMA

Kırkyama teknikleri ile oluşturulan, örtü yüzü elyaf ve astar kumaştan oluşan üç katmanın üst üste konulmasına **sandviç;** üç katmanın birlikte dikilmesine **yorganlama** denir. Yorganlama dikişleri makinede veya elde kişinin zevkine, ürünün ve desenin özelliğine göre yapılır (Görsel 7.44). Süslemelerde çeşitli basit nakış iğne teknikleri, kurdele işi teknikleri, danteller, harçlar, boncuk, düğme vb. kullanılır.

Yorganlama çalışmaları, ürünün görünümüne estetik değer katar. Ürün ve model özelliği ile uyumlu yorganlama uygulamaları, çok emek isteyen son derece şık ve değerli sanat eserleri elde edilen çalışmalardır.

Görsel 7.44: Yorganlama yapılmış kırkyama çalışması

7.4.1. Yorganlamada Kullanılan Araç Gereç

Kırkyama yorganlamada; kırkyama çalışma parçaları, şekilli ve işaretli kırkyama şablonları, asetat, karbon kâğıdı, kâğıt bant, desen kâğıtları, mulaj kâğıdı, aydınger kâğıdı, sabun, kurşun kalem, kapitone kalemleri, sonradan silinen kalemler, tebeşir, mürekkep veya kömür tozu, toz tamponu, sıvı toz temizleyici, toplu iğne, teyel ipliği, yapılan işe uygun dikiş iğneleri, dikiş ve yorganlama yüksüğü, makine, makine malzemeleri, yorganlama makinesi, bilgisayar destekli yorganlama makinesi vb. kullanılır.

Yorganlama yaparken dikiş iğnesi seçimi çok önemlidir. Uygun dikiş iğnesi ile kaydırmadan ve düzgün teyel almak mümkündür. Ana teyel iğnesi seçerken ucu sivri, düzgün, kaygan, çapaksız, uzun, esnek, pürüzsüz ve iğne gözünün büyük olmasına dikkat edilmelidir. Bu iğneler, kendi yerinde esner ancak kırılmaz. Ana teyel iğnesi, sandviç hazırlandıktan sonra yani kırkyama kumaşı, elyaf ve astar kumaşı üst üste yerleştirildikten sonra bunları birbirine teyellemek için kullanılır. Yapılan işin yerinden kaldırılmadan teyellenmesini sağlar.

Teyel alındıktan sonra elde yorganlama yapılırken kullanılacak iğnenin ucu sivri, düzgün, kaygan, çapaksız, en kısa boyda, sert, esnemeyen ve pürüzsüz olmalıdır. Elde yorganlama yapılırken iğne boyu ne kadar kısa olursa yorganlama adımları da o kadar kısa olur. Yorganlama adımlarının kısa olması uygulanan desenlerin daha net ve güzel görünmesini sağlar.

Görsel 7.45: Yorganlama yüksüğü

Yorganlama sırasında işaret ve baş parmaklara takılan yorganlama yüksükleri kullanılmalıdır (Görsel 7.45). Piyasada üç boy olarak üretilen bu yüksükler esnek olduğu için her parmağa uyar. Silikondan yapılmıştır ve tutucu özelliği vardır. Bu sayede yorganlama sırasında kullanılan kısa iğneyi iterken parmağı korur, tutucu özelliğinden dolayı da iğneyi çekerken kolaylık sağlar. Elde yorganlamada dikkat edilmesi gereken önemli bir ayrıntı da yüzde yüz pamuklu iplik kullanmaktır. İnce dantel iplikleri, koton, kuka ve merserize iplikler kullanılır.

BİLGİ KUTUSU

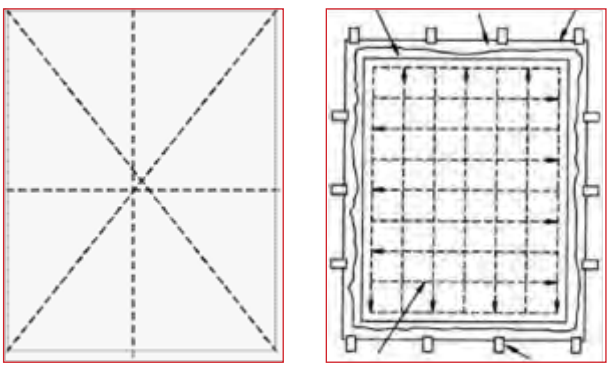
Seçilen malzemelerin uygunluğu ürünün düzgün ve net bir görünümde olmasını sağlar. Bunun yanı sıra zamandan da tasarruf edilir.

7.4.2. Yorganlama Dikişi Çeşitleri

Yorganlama; kırkyama çalışmasında ön plana çıkarılmak istenen birim, motif, blok veya bordüre göre planlanır. Elde veya makinede dikiş teknikleri, bağlama yöntemi ve süsleme gereçleri ile yorganlama yapılır.

Yorganlama dikişi yapılacak yerler belirlendikten sonra cetvelle kesik çizgiler hâlinde işaretler alınır. Dikiş, işaretlerin üzerinden uygulanır. Deneyim kazandıkça işaretleme yapmadan göz kararı ile de çalışmalar yapılabilir. Küçük yüzeylerde dikiş çizimleri, sandviç hazırlandıktan sonra yapılabilir ancak yatak örtüsü, battaniye gibi büyük boyutlu ürünlerde sandviç hazırlamadan çizilmelidir. Aksi durumda elyafın oluşturduğu kalınlıktan dolayı eşit mesafeli çizim yapmak oldukça güç olur.

Sandviç katlarının kaymasını önlemek için dikiş çeşidinin seçiminden ve dikiş uygulamalarından önce katlar sabitlenmelidir. Sabitleme işlemi, referans teyeliyle veya kilitli iğneler yardımıyla yapılır. Bu uygulama genel olarak tüm ürünlerde merkezden yukarı, aşağı, sağa ve sola doğrudur. Merkezden kenara doğru olan referans teyelleri baz alınarak ürün boyutuna göre belirlenen aralıklarla işlem devam ettirilir. Referans teyellerinde dikkat edilmesi gereken en önemli nokta, tüm teyellerde ortadan kenara doğru işlem yapmaktır. Bu noktaya dikkat edilmediği takdirde yorganlamada potluklar, kaymalar ve şekil bozuklukları oluşur. Özellikle elde yorganlamada referans teyelleri alınmalıdır. Makinede yorganlamada ise hem teyel alınabilir hem kilitli iğnelerle sabitleme yapılabilir. Sabitleme iğneyle yapıldığında kilitli iğne kullanmak, iğnenin düşmesini ve buna bağlı olarak çıkabilecek problemleri önlemede yardımcı olur. Ürün boyutu ne olursa olsun teyel veya iğneyle sabitlemede daima merkezden kenara doğru işlem yapılmalıdır. Uygulamadan önce teyel planı hazırlanarak teyel aralıkları belirlenmelidir (Görsel 7.46). Teyel planı hazırlanırken ürünün boyutu, model ve kumaş özelliği dikkate alınmalıdır.

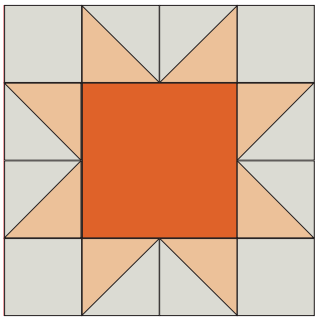

Görsel 7.46: Teyel planı

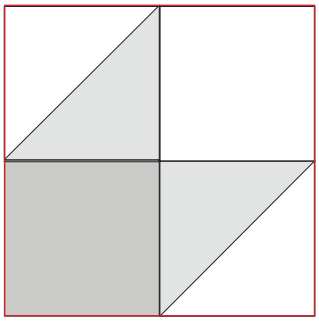
Yorganlama dikişinin seçiminde kişinin beğenisi, ürünün kullanım yeri, kullanılan malzemeler, elde var olan imkânlar etkilidir. Yorganlama yapılırken uygun olan çeşit seçilerek uygulama yapılır. Yorganlama dikiş uygulamalarında potluk oluşmaması için aynı teyellemede olduğu gibi merkezden kenara doğru bir yön izlenmeli, dikiş ilerledikçe merkezden kenara doğru sıvazlanmalıdır. Aynı şekilde ütüleme de merkezden kenara doğru olmalıdır. Elde veya makinede sıklıkla kullanılan yorganlama

dikiş çeşitleri şunlardır:

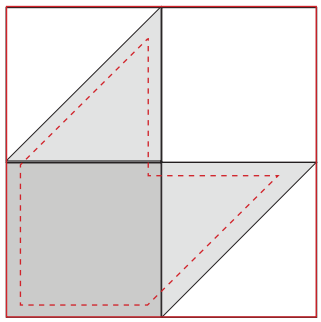
Kırkyama Modeline Göre Yorganlama Dikişi: Kırkyama modelinin birleşme çizgilerine uygun olarak iç kısımlardan 0,5 veya 1 cm mesafe ile yapılan yorganlama dikiş çeşididir (Görsel 7.47, 7.48 ve 7.49).

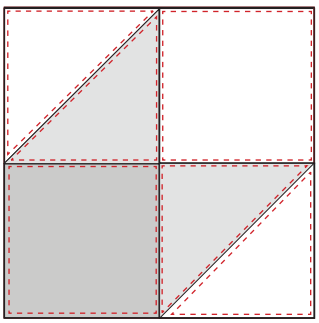
Görsel 7.47: Kırkyama modeli

Görsel 7.48: Modelin birim motifi

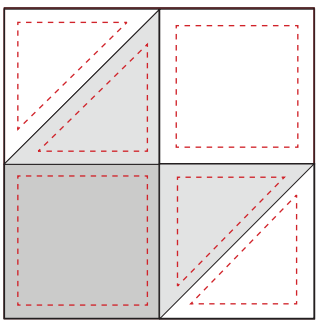

Görsel 7.49: Modele göre yorganlama dikişi

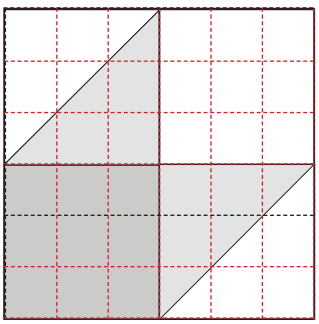
Görsel 7.50: Hendek yorganlama dikişi

Hendekte Yorganlama Dikişi: Çoğunlukla aplike çalışmasını vurgulamak, sağlamlaştırmak ve belirginleştirmek için uygulanan dikiş çeşididir. Birleşme dikişlerine 1 veya 2 mm mesafeden yorganlama dikişi yapılır (Görsel 7.50).

Görsel 7.51: Çerçeve yorganlama dikişi

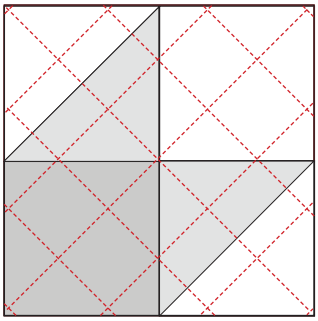
Çerçeve Yorganlama Dikişi: Kumaş parçalarının birleşme dikiş yerlerinin her iki tarafından yapılan yorganlama dikiş çeşididir. Yorganlama dikişleri birleşme dikişlerinden 6 mm mesafe bırakılarak yapılır (Görsel 7.51).

Görsel 7.52: Eşit aralıklarla düz yorganlama dikişi

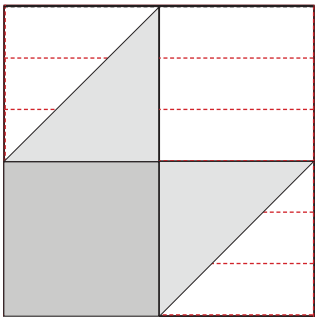
Eşit Aralıklarla Düz Yorganlama Dikişi: Kırkyama çalışmasının üzeri, enine ve boyuna eşit aralıklarla çizilip üzerinden dikiş yapılan yorganlama dikiş çeşididir (Görsel 7.52).

Eşit Aralıklarla Çapraz Yorganlama Dikişi: Kırkyama çalışmasının üzeri, çapraz olarak eşit aralıklarla çizilip üzerinden dikiş yapılan yorganlama dikiş çeşididir (Görsel 7.53).

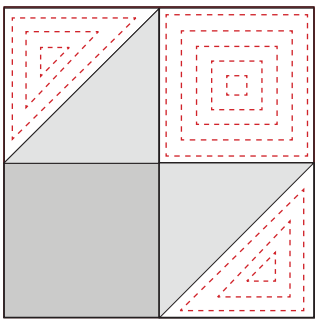
Görsel 7.53: Eşit aralıklarla çapraz yorganlama dikişi

Paralel Çizgilerle Yorganlama Dikişi: Kırkyama çalışmasının üzeri, birbirine paralel 1 veya 1,5 cm aralıklı enine çizgiler çizilip üzerinden dikiş yapılan yorganlama dikiş çeşididir (Görsel 7.54).

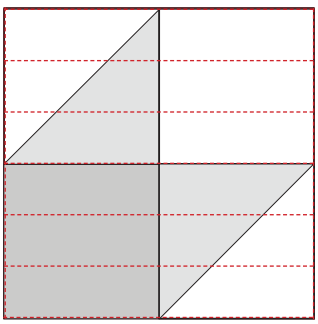
Görsel 7.54: Paralel çizgilerle yorganlama dikişi

Yankılı veya Ekolu Yorganlama Dikişi: Her bir kumaş parçasının kenarlarından merkeze doğru eşit aralıklarla dikilmesi ile yapılan yorganlama dikiş çeşididir (Görsel 7.55).

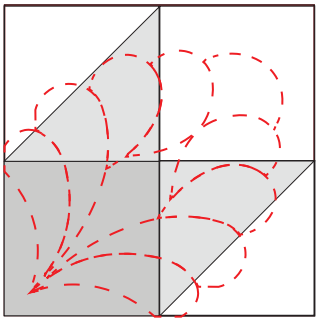

Görsel 7.55: Yankılı veya ekolu yorganlama dikişi

Izgara veya Kanal Yorganlama Dikişi: Kırkyama çalışmasının üzerine birbirine paralel, tek yönlü, eşit aralıklı, enine çizilen çizgilerin üzerinden dikiş yapılan yorganlama dikiş çeşididir (Görsel 7.56).

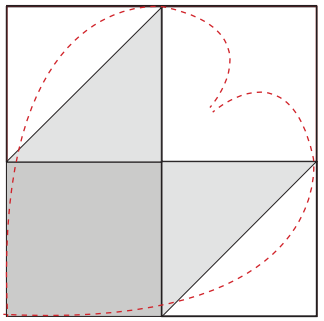

Görsel 7.56: Izgara veya kanal yorganlama dikişi

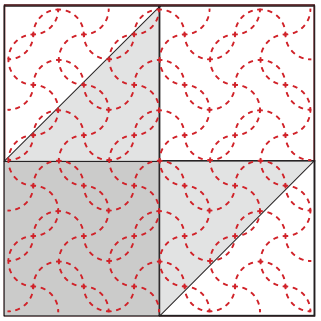
Görsel 7.57: Kırkyama modeline dikkat etmeden motif çizerek yorganlama dikişi

Kırkyama Modeline Dikkat Etmeden Motif Çizerek Yorganlama Dikişi: Kırkyama çalışmasının üzerine motifler çizilerek yapılan yorganlama dikiş çeşididir. Uygulama için kırkyama modeline uygun formda motif olması gerekmez, herhangi bir motif seçilebilir (Görsel 7.57).

Görsel 7.58: Kırkyama modeline dikkat edip motif çizerek yorganlama dikişi

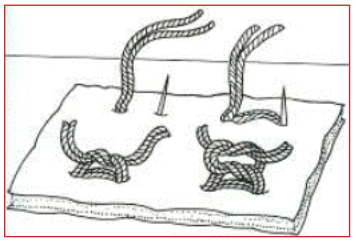
Kırkyama Modeline Dikkat Edip Motif Çizerek Yorganlama Dikişi: Kırkyama çalışmasının model özelliğine uygun olarak üzerine motifler çizilip yapılan yorganlama dikiş çeşididir (Görsel 7.58). Uygulama için kırkyama modeline uygun formda motifler seçilir.

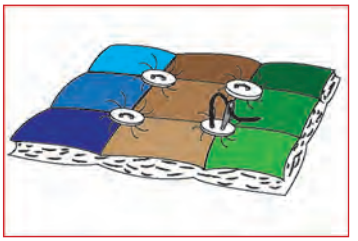
Görsel 7.59: Girintili kavislerden oluşan yorganlama dikişi

Girintili Kavislerden Oluşan Yorganlama Dikişi: Kırkyama çalışmasının üzerinde girintili kavislerle doğaçlama yapılan yorganlama çeşididir. Bu uygulamalarda tek renk yorganlama ipliği, simli veya ebruli nakış ipliği kullanarak farklı görünüm elde edilebilir (Görsel 7.59).

Bağlama yöntemi ile yorganlama, ürünün modeline göre tercih edilen uygulamalardır. Sandviç hazırlandıktan sonra belirlenen birleşme noktalarından Görsel 7.60'taki gibi iplikler geçirilir. Geçirilen ipliklerin bağlanması ile yorganlama işlemi tamamlanır. Süsleme gereçleriyle yorganlama ürünün modeline göre tercih edilen uygulamalardır. Sandviç hazırlandıktan sonra belirlenen birleşme noktalarından Görsel 7.61'deki gibi düğme, kordon vb. süsleme gereçleri geçirilir. Kullanılan süsleme gereci sabitlenerek yorganlama işlemi tamamlanır.

Görsel 7.60: Bağlama ile yorganlama

Görsel 7.61: Süsleme gereçleri ile yorganlama

8. UYGULAMA

Amaç: Elde yorganlama yapmak.

Süre ..... ders saati

Verilen işlem basamaklarını uygulayarak öğretmeninizin belirlediği sürede elde yorganlama yapınız.

Araç Gereç

30 x 30 cm ölçülerinde kırkyama blok, 32 x 32 cm ölçülerinde elyaf, 34 x 34 cm ölçülerinde astar kumaş, uçucu kalem, sabun, cetvel, makas, toplu iğne, teyel iğnesi, renkli teyel ipliği, yorganlama iğnesi, yorganlama ipliği, yüksük, iplik sökücü, biye

Öneriler

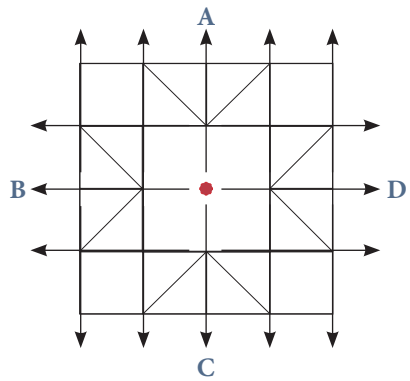
1. Teyel alırken kumaşı kaldırmayınız.
2. Merkezden başlayarak kenar ortalarına ve köşelere kadar teyelleyiniz.
3. Deneyim kazandıkça yorganlama dikişlerini göz kararı ile dikebilirsiniz.
4. Teyel için zıt renkte bir iplik, yorganlama içi zeminle aynı renk iplik seçilmelidir.
5. Teyelleme için esnek, yorganlama dikişi için sert dikiş iğnesi kullanınız.
6. Düğümler, astar kumaş ile elyaf arasına çekilmelidir.
7. Bitirme dikişleri astar ile elyaf arasında kalmalı, iğne elyaf içinde hareket ettirilip ilerletilerek sağlamlaştırılmalıdır.

İşlem Basamakları

1. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyunuz.
2. Aydınlık, temiz ve düzenli bir çalışma ortamı hazırlayınız.
3. Kullanacağınız araç gereci hazırlayınız.
4. Kırkyama işlem parçasının altına elyaf ve arkalık kumaşı yerleştiriniz (Görsel 7.62).
5. Teyel planı hazırlayınız (Görsel 7.63).

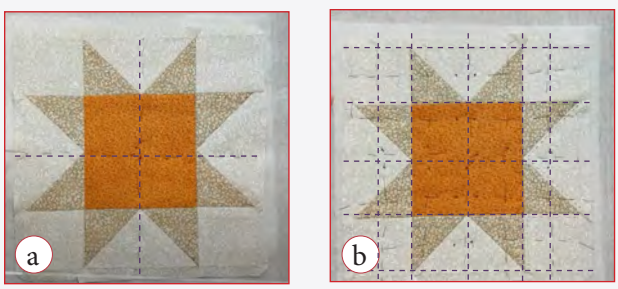

Görsel 7.62: Astar, elyaf ve kırkyama kumaşlarını yerleştirme

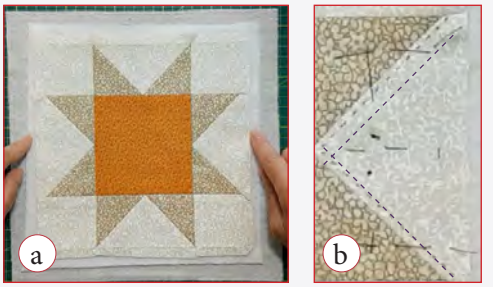
Görsel 7.63: Teyel planı

6. Katmanları, kırkyama çalışmasının merkezinde birleşen yatay ve dikey çizgilerle işaretleyiniz.
7. Merkezden başlayarak Görsel 7.64.a'daki gibi orta hatları yatay ve dikey teyelleyiniz.
8. Tekrar merkezden başlayarak 3 cm aralıklarla yatay ve dikey teyelleyiniz (Görsel 7.64.b).

Görsel 7.64: Çalışmanın teyellenmesi

9. Kırkyama işlem parçasına uygulanacak yorganlama dikiş yerlerini belirleyerek cetvelle çiziniz (Görsel 7.65).

Görsel 7.65: Yorganlama dikiş çizimleri

10. Çizdiğiniz yerlerden yorganlama dikişi yapınız (Görsel 7.66).
11. Yorganlama dikişlerini tamamlayınız.
12. Referans teyellerini kumaşı yıpratmadan sökünüz (Görsel 7.67).

Görsel 7.66: Yorganlama dikişi

Görsel 7.67: Teyelleri sökülmüş kırkyama blok

Değerlendirme

Çalışmanız ders öğretmeni tarafından Kontrol Listesi 8 ile değerlendirilecektir.

Kontrol Listesi 8

8. Uygulama ile ilgili gözlemlenmesi gereken beceriler "ÖLÇÜTLER" sütununda listelenmiştir. Gözlemlediğiniz ölçütün karşısına beceriye ilişkin gözlem sonucunuzu (X) işareti ile belirtiniz.

ÖLÇÜTLER	EVET	HAYIR
1. Araç gereç hazırlığı yaptı.		
2. Kırkyama işlem parçasının altına elyaf ve arkalık kumaşı yerleştirdi.		
3. Teyel planı hazırladı.		
4. Katmanları, kırkyama çalışmasının merkezinde birleşen yatay ve dikey çizgilerle işaretledi.		
5. Merkezden başlayarak belirlenen yerleri teyelledi.		
6. Yorganlama dikiş yerlerini belirleyerek cetvel ile çizdi.		
7. Çizdiği yerlerden yorganlama dikişi yaptı.		
8. Referans teyellerini kumaşı yıpratmadan söktü.		
9. Uygulamayı, verilen sürede tamamladı.		
10. Temiz ve düzenli çalıştı.		
11. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.		

Değerlendirme : HAYIR olarak işaretlenen becerilere yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

9. UYGULAMA

Amaç: Yorganlamaya uygun modeli kâğıda çizerek kâğıt üzerinde manuel makinede yorganlama yapmak.

Süre ..... ders saati

Verilen işlem basamaklarını uygulayarak öğretmeninizin belirlediği sürede yorganlamaya uygun modeli kâğıda çizip kâğıt üzerinde manuel makinede yorganlama yapınız.

Araç Gereç

Kumaş, elyaf, desen çizilmiş kâğıt, makine, makine malzemeleri, makas, toplu iğne, iplik

Öneriler

1. Kumaş, düz yüzü masaya bakacak şekilde yerleştirilmelidir.
2. Dikişte kopmalar olmamasına dikkat ediniz.
3. Kâğıdı yırtarak çekerken dikişleri koparmayınız.
4. Özellikle elyafı dikkate alarak ütü yapınız. Aşırı sıcak ütü, elyafın eriyerek keçeleşmesine yol açar.

İşlem Basamakları

1. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyunuz.
2. Aydınlık, temiz ve düzenli bir çalışma ortamı hazırlayınız.
3. Kullanacağınız araç gereci hazırlayınız.
4. Kumaşı, elyafı ve desen kâğıdını üst üste yerleştiriniz (Görsel 7.68).

Görsel 7.68: Kumaş, elyaf ve desen kâğıdını yerleştirme

5. Kumaşı, elyafı ve deseni iğneleyerek sabitleyiniz (Görsel 7.69).
6. Makineyi ayarlayınız.
7. Desen üzerinden makine dikişi ile dikiniz (Görsel 7.70).

Görsel 7.69: İğne ile sabitleme

Görsel 7.70: Makinede dikme

8. Dikiş işlemi bittikten sonra kâğıdı yırtarak çıkarınız (Görsel 7.71).
9. Tekniğe ve malzemeye uygun ısıda ütü yaparak çalışmayı tamamlayınız (Görsel 7.72).

Görsel 7.71: Kâğıdı çıkarma

Görsel 7.72: Tamamlanmış çalışma

Değerlendirme

Çalışmanız ders öğretmeni tarafından Kontrol Listesi 9 ile değerlendirilecektir.

Kontrol Listesi 9

9. Uygulama ile ilgili gözlemlenmesi gereken beceriler "ÖLÇÜTLER" sütununda listelenmiştir. Gözlemlediğiniz ölçütün karşısına beceriye ilişkin gözlem sonucunuzu (X) işareti ile belirtiniz.

ÖLÇÜTLER	EVET	HAYIR
1. Araç gereç hazırlığı yaptı.		
2. Kumaşı, elyafı ve desen kâğıdını üst üste yerleştirdi.		
3. Kumaşı, elyafı ve deseni iğneleyerek sabitledi.		
4. Makineyi ayarladı.		
5. Desen üzerinden makine dikişi ile dikti.		
6. Dikiş işlemi bittikten sonra kâğıdı yırtarak çıkardı.		
7. Tekniğe ve malzemeye uygun ısıda ütü yaptı.		
8. Uygulamayı, verilen sürede tamamladı.		
9. Temiz ve düzenli çalıştı.		
10. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.		

Değerlendirme : HAYIR olarak işaretlenen becerilere yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

10. UYGULAMA

Amaç: Makinede yorganlama yapmak.

Süre ..... ders saati

Verilen işlem basamaklarını uygulayarak öğretmeninizin belirlediği sürede makinede yorganlama yapınız.

Araç Gereç

Kırkyama işlem parçası, kâğıt, kurşun kalem, renkli kalemler, kalemtıraş, silgi, elyaf, arkalık kumaş, makine malzemeleri, yorganlama ayağı, toplu iğne, makas, iplik, ütü, ütü masası

Öneriler

1. Astar kumaşın arka yüzü yukarı bakacak şekilde masaya yerleştiriniz.
2. Kumaşı, kaymaması için kâğıt bant ile masaya yapıştırınız.
3. Astar kumaşı ve elyafı, pay vererek yerleştiriniz.
4. Elyafın içinde ek varsa bunun kabarıklık yapmamasına dikkat ediniz.
5. Elyafın kırkyama kumaşından, arkalık kumaşın da elyaftan büyük olmasına dikkat ediniz.

İşlem Basamakları

1. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyunuz.
2. Aydınlık, temiz ve düzenli bir çalışma ortamı hazırlayınız.
3. Kullanacağınız araç gereci hazırlayınız.
4. Kırkyama işlem parçasının altına elyaf ve arkalık kumaşı yerleştiriniz (Görsel 7.73 ve 7.74).

Görsel 7.73: Astar, elyaf ve kırkyama kumaşlarını yerleştirme

Görsel 7.74: Katları iğneleme

5. Makineyi yorganlamaya uygun ayarlayınız.
6. Makineye yorganlama ayağını takınız.
7. Kırkyama parçalarının birleşme dikişleri üzerinden yorganlama dikişlerini yapınız (Görsel 7.75).
8. Dış çerçeve yorganlama dikişlerini yapınız (Görsel 7.76).

Görsel 7.75: Makinede yorganlama dikişi

Görsel 7.76: Dış çerçeve dikişi

9. Kenarlarda kalan fazlalıkları kesiniz (Görsel 7.77).
10. Tekniğe ve malzemeye uygun ısıda ütü yaparak çalışmayı tamamlayınız.

Görsel 7.77: Fazla payları kesme

Değerlendirme

Çalışmanız ders öğretmeni tarafından Kontrol Listesi 10 ile değerlendirilecektir.

Kontrol Listesi 10

10. Uygulama ile ilgili gözlemlenmesi gereken beceriler "ÖLÇÜTLER" sütununda listelenmiştir. Gözlemlediğiniz ölçütün karşısına beceriye ilişkin gözlem sonucunuzu (X) işareti ile belirtiniz.

ÖLÇÜTLER	EVET	HAYIR
1. Araç gereç hazırlığı yaptı.		
2. Kırkyama işlem parçasının altına elyaf ve arkalık kumaşı yerleştirdi.		
3. Yorganlama planı hazırladı.		
4. Yorganlama çizimini yaptı.		
5. Makineyi yorganlamaya uygun ayarladı.		
6. Makineye yorganlama ayağını taktı.		
7. Merkez parçanın yorganlama dikişini çizim üzerinden yaptı.		
8. Kırkyama parçalarının birleşme dikişleri üzerinden yorganlama dikişi yaptı.		
9. Dış çerçeve yorganlama dikişlerini yaptı.		
10. Kenarlarda kalan fazlalıkları kesti.		
11. Tekniğe ve malzemeye uygun ısıda ütü yaptı.		
12. Uygulamayı, verilen sürede tamamladı.		
13. Temiz ve düzenli çalıştı.		
14. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.		

Değerlendirme : HAYIR olarak işaretlenen becerilere yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

7.5. BASİT NAKIŞ İĞNELERİ İLE SÜSLEME

Kırkyama tekniğiyle yapılan çalışmaları süslemek için sıklıkla basit nakış iğne tekniklerinden yararlanılır. Süslemelerde kullanılan nakışlar, ürünün estetik ve şık görünmesini sağlar. Nakış ile süslemeler, yorganlamadan önce veya sonra yapılabilir. Bu tamamen tasarıma ve kişinin zevkine bağlıdır. Basit nakış iğneleri, parçaların birleşme çizgilerine düz sıra hâlinde veya kumaş parçalarının üzerine motif hâlinde uygulanır. Tasarıma uygun olarak kırkyama birleştirmeye başlanmadan önce kumaş parçalarına çeşitli motifler işlenip sonrasında birleştirme de yapılabilir. Birleşme çizgilerinin üzerine düz sıra hâlinde zincir iğnesi, iğne ardı, ikili veya tekli çengel iğne, eğrelti otu iğnesi, battaniye iğnesi, kanava, antika vb. teknikler uygulanır. Motifler, kumaş parçalarının üzerine doğaçlama veya desen çizilerek işlenir. Doğaçlama yapılan işlemelerde papatya iğnesi, zincir iğnesinden yapılmış çiçek formları, tohum işinden yapılmış çiçek formları vb. uygulanır. Diğer uygulama da parşömen kâğıdına çizilen desen, uygun desen geçirme tekniği ile kumaşa geçirilir. Desene uygun iğne teknikleri seçilerek uygulanır. Bazı işlemeler ise kumaş parçalarının desenleri referans alınarak yapılır. Desende bulunan yaprak, dal, çiçek vb. uygun iğne tekniğiyle işlenerek süslemeler oluşturulur (Görsel 7.78). Basit nakış iğnesi uygulanırken büzme olmaması, daha düzgün ve net bir görünüm için kasnak kullanılmalıdır. İşleme yapılacak kırkyama parçasına tela yapıştırılmışsa gergin ve sert bir zemin olacağı için kasnak kullanmadan uygulama yapılabilir. Elde işlemelerin yanı sıra gelişen teknolojiyle birlikte makine nakışları da kırkyama uygulamalarında kullanılmaktadır. Makine işlemeleri, kırkyama çalışması bittikten sonra veya birleştirme yapmadan önce kumaş parçalarına uygulanır (Görsel 7.79). İşlemeler ile birlikte pul, boncuk, dantel, harç, düğme, sim, tel vb. yardımcı süsleme gereçleri kullanılır (Görsel 7.80).

Görsel 7.78: Yorganlama üzerine basit nakış iğne teknikleriyle süsleme dikişi

Görsel 7.79: Makine nakışı ile süslenmiş kırkyama çalışması

Görsel 7.80: Basit nakış iğneleri ve yardımcı gereçlerle süsleme yapılmış ürünler

11. UYGULAMA

Amaç: Doğaçlama kırkyama çalışmasını basit nakış iğne teknikleri ile süslemek.

Süre ..... ders saati

Verilen işlem basamaklarını uygulayarak öğretmeninizin belirlediği sürede doğaçlama kırkyama çalışmasını basit nakış iğne teknikleri ile süsleyiniz.

Araç Gereç

Çeşitli ölçülerde artık kumaş parçaları, döner keski, makas, dikiş iğnesi, toplu iğne, makine dikiş ipliği, çeşitli renklerde el nakışı iplikleri, elyaf, dikiş makinesi, makine malzemeleri, kasnak, kasnak bezi, nakış makası, cetvel

Öneriler

1. Çalışmayı elde veya makinede yapabilirsiniz.
2. Kumaş ve modele uygun el nakışı iplikleri seçiniz.
3. İğne ve iplik kalınlığını kumaşa göre ayarlayınız.

İşlem Basamakları

1. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyunuz.
2. Aydınlık, temiz ve düzenli bir çalışma ortamı hazırlayınız.
3. Kullanacağınız araç gereci hazırlayınız.
4. Kumaşları kesime hazırlayınız.
5. Zemin kumaşını 23 x 26 cm ölçülerinde kesiniz (Görsel 7.81).
6. Kumaş parçalarını, zemin kumaşını kaplayacak şekilde zevkinize göre yerleştirerek toplu iğneyle sabitleyiniz (Görsel 7.82).

Görsel 7.81: Basit nakış iğne teknikleri uygulanacak zemin kumaş

Görsel 7.82: Basit nakış iğne teknikleri için yerleştirilmiş kumaş

7. Papatya iğnesi tekniğinin uygulanacağı yeri belirleyiniz ve tekniği uygulayınız (Görsel 7.83).
8. Tohum iğnesi (Fransız düğümü) tekniğini uygulayacağınız yeri belirleyiniz ve tekniği uygulayınız (Görsel 7.84).

Görsel 7.83: Papatya iğnesi tekniği

Görsel 7.84: Tohum iğnesi tekniği

9. Çengel iğne tekniğini uygulayacağınız yeri belirleyiniz ve tekniği uygulayınız (Görsel 7.85).
10. Battaniye iğnesi tekniğini uygulayacağınız yeri belirleyiniz ve tekniği uygulayınız (Görsel 7.86).

Görsel 7.85: Çengel iğne tekniği

Görsel 7.86: Battaniye iğnesi tekniği

11. Zincir iğnesi tekniğini uygulayacağınız yeri belirleyiniz ve tekniği uygulayınız (Görsel 7.87).
12. Oyulgama tekniğini uygulayacağınız yeri belirleyiniz ve tekniği uygulayınız (Görsel 7.88).

Görsel 7.87: Zincir işi tekniği

Görsel 7.88: Oyulgama tekniği

13. Kanaviçe tekniğini uygulayacağınız yeri belirleyiniz ve tekniği uygulayınız (Görsel 7.89).
14. Hristo teyeli tekniğini uygulayacağınız yeri belirleyiniz ve tekniği uygulayınız (Görsel 7.90).

Görsel 7.89: Kanaviçe tekniği

Görsel 7.90: Hristo teyeli

14. Tekniğe ve malzemeye uygun ısıda ütü yaparak çalışmayı tamamlayınız (Görsel 7.91).

Görsel 7.91: Basit nakış teknikleri uygulanmış ürün

Değerlendirme

Çalışmanız ders öğretmeni tarafından Kontrol Listesi 11 ile değerlendirilecektir.

Kontrol Listesi 11

11. Uygulama ile ilgili gözlemlenmesi gereken beceriler "ÖLÇÜTLER" sütununda listelenmiştir. Gözlemlediğiniz ölçütün karşısına beceriye ilişkin gözlem sonucunuzu (X) işareti ile belirtiniz.

ÖLÇÜTLER	EVET	HAYIR
1. Araç gereç hazırlığı yaptı.		
2. Kumaşları kesime hazırladı.		
3. Zemin kumaşını kesti.		
4. Kumaş parçalarını zemin kumaşına yerleştirdi.		
5. Papatya iğnesi tekniğini uyguladı.		
6. Tohum iğnesi tekniğini uyguladı.		
7. Çengel iğne tekniğini uyguladı.		
8. Battaniye iğnesi tekniğini uyguladı.		
9. Zincir iğnesi tekniğini uyguladı.		
10. Oyulgama iğnesi tekniğini uyguladı.		
11. Kanaviçe tekniğini uyguladı.		
12. Hristo teyeli tekniğini uyguladı.		
13. Tekniğe ve malzemeye uygun ısıda ütü yaptı.		
14. Uygulamayı, verilen sürede tamamladı.		
15. Temiz ve düzenli çalıştı.		
16. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.		

Değerlendirme : HAYIR olarak işaretlenen becerilere yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

12. UYGULAMA

Amaç: Kırkyamada makine nakışı ile süsleme yapmak.

Süre ..... ders saati

Verilen işlem basamaklarını uygulayarak öğretmeninizin belirlediği sürede kırkyamada makine nakışı ile süsleme yapınız.

Araç Gereç

Kalem, kâğıt, cetvel, silgi, kalemtıraş, renkli kalemler, döner keski, makas, kırkyama bloklar, makinede işleme yapılmış parçalar, ip, iğne, iplik, toplu iğne, elyaf, makine, makine malzemeleri, biye

Öneriler

1. Makine ayarınızı yapınız.
2. Dikiş makinesine kumaş rengine uygun renkte iplik takınız.

İşlem Basamakları

1. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyunuz.
2. Aydınlık, temiz ve düzenli bir çalışma ortamı hazırlayınız.
3. Kullanacağınız araç gereci hazırlayınız.
4. Dekoratif örtü model tasarımı yapınız (Görsel 7.92).

Görsel 7.92: Model tasarımı

5. Kumaşı kesime hazırlayınız.
6. 35 x 35 cm ölçülerinde dört adet işleme yapılacak kumaş kesiniz.
7. İşleme desenini seçiniz.
8. Seçtiğiniz deseni renklendiriniz.
9. Deseni makinede işleyiniz (Görsel 7.93).

Görsel 7.93: Makine nakışı

10. Tasarımınıza uygun kırkyama modelini oluşturunuz.
11. Kırkyama tekniği ve makine nakışı tekniğiyle hazırlanan blokları makinede dikerek birleştiriniz (Görsel 7.94 ve 7.95).

Görsel 7.94: Kırkyama blokları

Görsel 7.95: Birleştirilmiş bloklar

12. Hazırladığınız kırkyama parçanın altına elyaf ve arka yüz kumaşı yerleştiriniz, toplu iğneyle tutturunuz.
13. Nakış desenin kenar boşluklarına ve birleşme dikişlerine dikiş makinesinde yorganlama işlemi yapınız (Görsel 7.96).

Görsel 7.96: Makinede yorganlama

14. 3 x 210 cm biye hazırlayınız.
15. Hazırladığınız ürünün kenarına biyeyi yerleştirerek teyelleyiniz.
16. Biyeyi makinede dikiniz (Görsel 7.97).

Görsel 7.97: Biyesi dikilmiş ürün

17. Tekniğe ve malzemeye uygun ısıda ütü yaparak çalışmayı tamamlayınız (Görsel 7.98).

Görsel 7.98: Tamamlanmış ürün

Değerlendirme

Çalışmanız ders öğretmeni tarafından Kontrol Listesi 12 ile değerlendirilecektir.

Kontrol Listesi 12

12. Uygulama ile ilgili gözlemlenmesi gereken beceriler "ÖLÇÜTLER" sütununda listelenmiştir. Gözlemlediğiniz ölçütün karşısına beceriye ilişkin gözlem sonucunuzu (X) işareti ile belirtiniz.

ÖLÇÜTLER	EVET	HAYIR
1. Araç gereç hazırlığı yaptı.		
2. Model tasarımı yaptı.		
3. Kumaşı kesime hazırladı.		
4. Dört adet işleme yapılacak kumaş kesti.		
5. İşleme desenini seçip renklendirdi.		
6. Deseni makinede işledi.		
7. Tasarıma uygun kırkyama modeli oluşturdu.		
8. Kırkyama bloklarını makinede dikerek birleştirdi.		
9. Kırkyama parçanın altına elyaf ve arka yüz kumaşı yerleştirip iğneyle tutturdu.		
10. Makinede yorganlama yaptı.		
11. Biyeyi ölçülendirmeye uygun hazırlayarak teyelledi.		
12. Biyeyi dikti.		
13. Tekniğe ve malzemeye uygun ısıda ütü yaptı.		
14. Uygulamayı, verilen sürede tamamladı.		
15. Temiz ve düzenli çalıştı.		
16. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.		

Değerlendirme : HAYIR olarak işaretlenen becerilere yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

7.6. ASTARLAMA

Astarlık kumaş seçimi ve hazırlığı ön yüz kumaşı kadar önemlidir. Ürünün daha kaliteli, hijyenik ve kullanışlı olması için astarlık kumaşın seçiminde dikkat edilmesi gereken ölçütler şunlardır:

- Kaliteli pamuklu kumaşlar tercih edilmelidir.
- Boya vermeyen düzgün dokunuşlu olmalıdır.
- Ön yüz ile uyumlu renkte ve dokuda olmalıdır.
- Yorganlama sırasında tutma ve çekme yapmamalıdır.
- Sıkı dokunmuş pamuklu kumaşlar astarlama için kullanışlı değildir.
- İçinden elyafların görünebileceği seyrek dokunuşlu kumaşlar kullanışlı değildir.
- Yorganlama astar kumaş üzerinde görünecekse başlama düğümleri çektirilerek elyaf kısma geçirilmelidir. Burada çekme işlemi astardan yapılmalıdır. Sadece ön taraftan uygulanacak bir çekme hareketi, düğümün elyafı geçerek ön yüz kumaşını zedelemesine yol açabilir.

Astarlık kumaşı dikime hazırlamadan önce dikkat edilmesi gereken noktalar şunlardır:

- Arkalık kumaş, kullanılmadan önce yıkanmalıdır.
- Kumaşlar nemliyken ütülenmeli kuruduktan sonra işlem yapılmalıdır.
- Arkalık kumaşta ek yerleri varsa sağlam ve muntazam dikilmelidir.
- Dikiş payları açılarak ütülenmelidir.

13. UYGULAMA

Amaç: 25 x 15 cm ölçülerinde astarlı cüzdan yapmak.

Süre ..... ders saati

Verilen işlem basamaklarını uygulayarak öğretmeninizin belirlediği sürede 25 x 15 cm ölçülerinde astarlı cüzdan yapınız.

Araç Gereç

Kırkyama blok, arka yüz kumaşı, iki kat iç astar kumaş, elyaf, makine, makine malzemeleri, yorganlama ayağı, fermuar, fermuar ayağı, makas, sıkıştırma mandalı, iplik, biye

Öneriler

1. Yapışkanlı elyafı, bitmiş ölçülerde kullanabilirsiniz.
2. Yapışkan elyafı ütülerken ütü bezi kullanmayı unutmayınız.
3. Yapışkan olmayan elyafları, zemin kumaşından fazla kesmeyi unutmayınız.
4. Elyaf ile işlem yaparken elyafın dişlilere takılmaması ve rahat ilerlemesi için kâğıt kullanınız.

İşlem Basamakları

1. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyunuz.
2. Aydınlık, temiz ve düzenli bir çalışma ortamı hazırlayınız.
3. Kullanacağınız araç gereci hazırlayınız.
4. Kumaşları kesime hazırlayınız.
5. 27 x 17 cm ölçülerinde arka yüz kumaşı, iki kat elyaf ve iki kat astar kumaş kesiniz.
6. Kırkyama bloğu, elyafın üzerine yerleştiriniz (Görsel 7.99).
7. Elyaf ve kumaşı mandal ile tutturunuz (Görsel 7.100).
8. Yorganlama planı yapınız (Görsel 7.101).

Görsel 7.99: Elyaf ve kumaşın yerleştirilmesi

Görsel 7.100: Elyafın kumaşa tutturulması

Görsel 7.101: Yorganlama planı

9. Makine ayarlarını yapınız.
10. Kapitone baskı ayağını takınız.
11. Kapitone ayağını hiza alarak yorganlama dikişini yapınız (Görsel 7.102).
12. Yorganlama planına uyarak yorganlama dikişlerini tamamlayınız (Görsel 7.103).

Görsel 7.102: Yorganlama dikişinin yapımı

Görsel 7.103: Yorganlama dikişi yapılmış blok

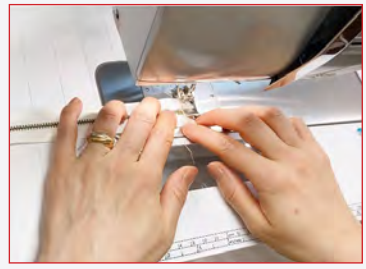
13. Arka yüz kumaşı elyafın üzerine yerleştiriniz.
14. Arka yüz kumaşa, eşit aralıklarla çapraz yorganlama dikişi yapınız (Görsel 7.104).
15. Fermuarın uç kısımlarını 1 cm pay bırakarak kesiniz (Görsel 7.105).
16. Fermuar başlarına 3 cm boyunda, 1 cm eninde biye geçirerek dikiniz (Görsel 7.106).

Görsel 7.104: Yorganlama dikişleri tamamlanmış ön ve arka yüz kumaşları

Görsel 7.105: Fermuarın hazırlanması

Görsel 7.106: Biyenin dikilmesi

17. Fermuarı Görsel 7.107'deki gibi ön parçaya yerleştiriniz.
18. Astar kumaşın ön yüzünü fermuar olan yüze çevirerek yerleştirip tutturunuz (Görsel 7.108).

Görsel 7.107: Fermuarın yerleştirilmesi

Görsel 7.108: Astar kumaşın yerleştirilmesi

19. Makineye fermuar ayağını takınız.
20. Fermuarı dikiniz (Görsel 7.109).
21. Astar kumaşı çeviriniz (Görsel 7.110).

Görsel 7.109: Fermuarın dikimi

Görsel 7.110: Astar kumaşı çevirme

22. Astar kumaşı çevirdikten sonra fermuarı Görsel 7.111'deki gibi dikiniz.
23. İkinci astar kumaşın düz yüzüne fermuar dikilmiş parçayı Görsel 7.112'deki gibi yerleştiriniz.

Görsel 7.111: Fermuarı dikme

Görsel 7.112: İkinci parça astarı yerleştirme

24. Arka yüz kumaşı, yüzü ön yüze bakacak şekilde yerleştiriniz (Görsel 7.113).
25. Tüm katları mandal ile tutturunuz.
26. Tutturduğunuz kenarı makinede dikiniz (Görsel 7.114).

Görsel 7.113: Arka yüz kumaşın yerleştirilmesi

Görsel 7.114: Fermuarın dikilmiş hâli

27. Ön yüz, arka yüz ve astarı yüz yüze gelecek şekilde yerleştirerek tutturunuz (Görsel 7.115).
28. Düz yüze çevirmek için astar kumaşta 10 cm açıklık bırakarak diğer kısımları dikiniz (Görsel 7.116).

Görsel 7.115: Parçaları yüz yüze yerleştirme

Görsel 7.116: Kenarların dikimi

29. Bırakılan açıklıktan çevirme işlemini yapınız.
30. Bırakılan açıklığı dikiniz (Görsel 7.117).
31. Dikilen astarı cüzdanın içine doğru yerleştiriniz (Görsel 7.118).

Görsel 7.117: Bırakılan açıklığın dikimi

Görsel 7.118: Astarı yerleştirme

32. Fermuar ve köşe kısımları düzelterek ütüleyiniz (Görsel 7.119).

Görsel 7.119: Ütüleme

33. Tekniğe ve malzemeye uygun ısıda ütü yaparak çalışmayı tamamlayınız (Görsel 7.120).

Görsel 7.120: Tamamlanmış ürün

Değerlendirme

Çalışmanız ders öğretmeni tarafından Kontrol Listesi 13 ile değerlendirilecektir.

Kontrol Listesi 13

13. Uygulama ile ilgili gözlemlenmesi gereken beceriler "ÖLÇÜTLER" sütununda listelenmiştir. Gözlemlediğiniz ölçütün karşısına beceriye ilişkin gözlem sonucunuzu (X) işareti ile belirtiniz.

ÖLÇÜTLER	EVET	HAYIR
1. Araç gereç hazırlığı yaptı.		
2. Arka yüz kumaşı, iki kat elyafı, iki kat astar kumaşı kesti.		
3. Yorganlama planı yaptı.		
4. Makine ayarlarını yaptı.		
5. Kapitone ayağını hiza alarak yorganlama planına uygun yorganlama dikişi yaptı.		
6. Arka yüz kumaşa elyaf yerleştirerek eşit aralıklarla çapraz yorganlama dikişi yaptı.		
7. Fermuarı ölçüye uygun keserek uç kısımlarına biye geçirdi.		
8. Astar kumaşın ön yüzünü, fermuar olan yüze çevirerek yerleştirip tutturdu.		
9. Astar kumaşları ve arka yüz kumaşını doğru yönde yerleştirerek fermuarı dikti.		
10. Tutturduğu kenarı makinede dikti.		
11. Ön yüzü, arka yüzü ve astarları yüz yüze gelecek şekilde yerleştirdi.		
12. Düz yüzü çevirmek için astar kumaşta açıklık bırakarak diğer kısımları dikti.		
13. Bırakılan açıklıktan çevirme işlemini yaptı.		
14. Bırakılan açıklığı dikti.		
15. Dikilen astarı cüzdanın içine yerleştirdi.		
16. Fermuar ve köşe kısımları düzeltti.		
17. Tekniğe ve malzemeye uygun ısıda ütü yaptı.		
18. Uygulamayı, verilen sürede tamamladı.		
19. Temiz ve düzenli çalıştı.		
20. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.		

Değerlendirme : HAYIR olarak işaretlenen becerilere yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

SIRA SİZDE

Amaç: Kırkayama blokta yorganlama çalışması yapmak.

Süre
.....
ders saati

Verilen işlem basamaklarını uygulayarak Görsel 7.121'de örnek olarak gösterilen kırkyama blokta yorganlama çalışmasının benzerini yapınız.

İşlem basamaklarını öğretmeninizin belirlediği sürede "Derecelendirme Ölçeği" nde yer alan ölçütleri dikkate alarak uygulayınız.

Görsel 7.121: Yorganlama yapılmış kırkyama bloğu

Araç Gereç

Kırkyama blok çalışması, uygun renkte dikiş iplikleri, cetvel, işaret sabunu, makas, dikiş iğnesi, toplu iğne, makine, makine malzemeleri, ütü, ütü masası

Öneriler

1. Yorganlama sırasında kaymayı önlemek için teyel alınız veya iğne ile sabitleme yapınız.
2. Yorganlamayı merkezden dışa doğru yapınız.

İşlem Basamakları

1. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyunuz.
2. Aydınlık, temiz ve düzenli bir çalışma ortamı hazırlayınız.
3. Kullanacağınız araç gereci hazırlayınız.
4. Kırkyama bloğuna uygun yorganlama planı yapınız.
5. Makine ayarlarını yapınız.
6. Yorganlama planına uygun yorganlama dikişlerini yapınız.
7. Tekniğe ve malzemeye uygun ısıda ütü yaparak çalışmayı tamamlayınız.

Öğrencinin

Adı Soyadı : ..... Toplam Puan : .....

Numarası : ..... Değerlendirme Tarihi : .....

DERECELENDİRME ÖLÇEĞİ

Sıra Sizde uygulaması kapsamında ne kadar başarıya ulaşıldığını ölçmek için aşağıda listelenen ölçütlerin karşısına gözlemleriniz doğrultusunda 1 (Geliştirilebilir), 2 (Orta), 3 (İyi), 4 (Çok İyi) derecelerini göz önünde bulundurarak "X" işareti ile puanlayınız.

ÖLÇÜTLER	PERFORMANS DÜZEYİ			
	Çok İyi (4)	İyi (3)	Orta (2)	Geliştirilebilir (1)
A) EDİNİLEN BİLGİYİ BECERİYE DÖNÜŞTÜRME				
1. Yorganlama planı yaptı.				
2. Makine ayarlarını yaptı.				
3. Yorganlamaya uygun renkte iplik seçti.				
4. Yorganlama dikişlerini uyguladı.				
5. Tekniğe ve malzemeye uygun ısıda ütü yaptı.				
B) HAZIRLIK VE BEKLENİLEN DAVRANIŞ				
6. Çalışma ortamını hazırladı.				
7. Araç gereci hazırladı.				
8. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.				
9. Uygulamayı verilen sürede tamamladı.				
Tablo Puanını 100'lük Sisteme Dönüştürme İşlemi Tabloda her bir ölçüt için belirlenen en yüksek puan 4'tür. Tabloda toplam 9 ölçüt vardır. Tablodan alınabilecek en yüksek puan 9 x 4 = 36 **DEĞERLENDİRME PUANI = (Tablo Puanı x 100)/36**				

Değerlendirme: Eğer bu ölçekten 100 üzerinden 70 puan aldıysanız bu öğrenme için başarınız yeterli düzeyde demektir. 69 veya altı puan aldıysanız ilgili konularda kendinizi geliştiriniz.

KAYNAKÇA

- Emine ODABAŞI, Kırkyama-Kırkpare Yapımı, T.C. Ticaret Bakanlığı Yayını, Ankara, 2021.
- Firdevs KAYSA, Cavidan ERGENEKON, Yorgan Sanatı, Kültür ve Sanat, S.35-37, 1992.
- Füsun ÖZPULAT, Geleneksel Kültürümüzde Kırkpare, Tekstil ve Mühendis Yıl:8, 1994.
- Hülya TEZCAN, Topkapı Sarayı Müzesi, Döşemelikler, MAS Matbaacılık, İstanbul, 2007.
- Hülya TEZCAN, Parçalı Bohçalarımız, ETSD Magazine (Ev Tekstili Sanayicileri Derneği), İstanbul, 2000.
- Semra Kılıç KARATAY, Kırkyama Geleneği ve Kullanım Alanları, 2019.
- T.C. Ticaret Bakanlığı Geleneksel Meslekler Ansiklopedisi, 2. Cilt. S. 15- 26 Ankara, 2021.
- Bahar Selimgil, Kırkyama Temel Motif Teknikleri, Zinde Yayınevi, 2012.
- Bahar Selimgil, Kırkyama ile 12 Blok Çalışması, 2021.
- Bahar Selimgil, Kırkyama Projeler, Nobel Akademik Yayıncılık, 2014.
- İnsan Ve Hayat Aktüel Kültür Dergisi, Nisan 2018, Sayı 98.
- Selma Önbaş, Serap Mutlu, Geleneksel Atık Değerlendirme Kırkyama, İksad Yayınevi, Adıyaman, 2018.

GENEL AĞ KAYNAKÇASI

- Mesleğim Hayatım, İş Güvenliği Talimatı ve Tutanağı. Erişim Adresi: https://meslegimhayatim.meb.gov.tr/dokumanlar/ Erişim Tarihi: 01.07.2022
- TDK (Türk Dil Kurumu) Sözlüğü, Erişim Adresi: https://sozluk.gov.tr/
- TDK Yazım Klavuzu, Erişim Adresi: https://www.tdk.gov.tr/tdk/kurumsal/yazim-kilavuzu/
- MEB, Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Anadolu Meslek ve Anadolu Teknik Programı, El Sanatları Teknolojisi Alanı, Çerçeve Öğretim Programı Erişim Adresi: http://meslek.eba.gov.tr
- https://www.academia.edu/28009377/Pechwork_KIRKPARE_Yamali_Bohca Erişim Tarihi: 19.07.2022
- https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/796084 Erişim Tarihi: 13.07.2022
- https://acikders.ankara.edu.tr/pluginfile.php/102309/mod_resource/content/1/Resim%20Hafta%2011.pdf Erişim Tarihi: 21.07.2022
- http://megep.meb.gov.tr/mte_program_modul/moduller_pdf/Dekoratif%20K%C4%B1rkyama.pdf Erişim Tarihi: 08.07.2022

Kaynakca TDK kurallarına gore yazılmıştır.

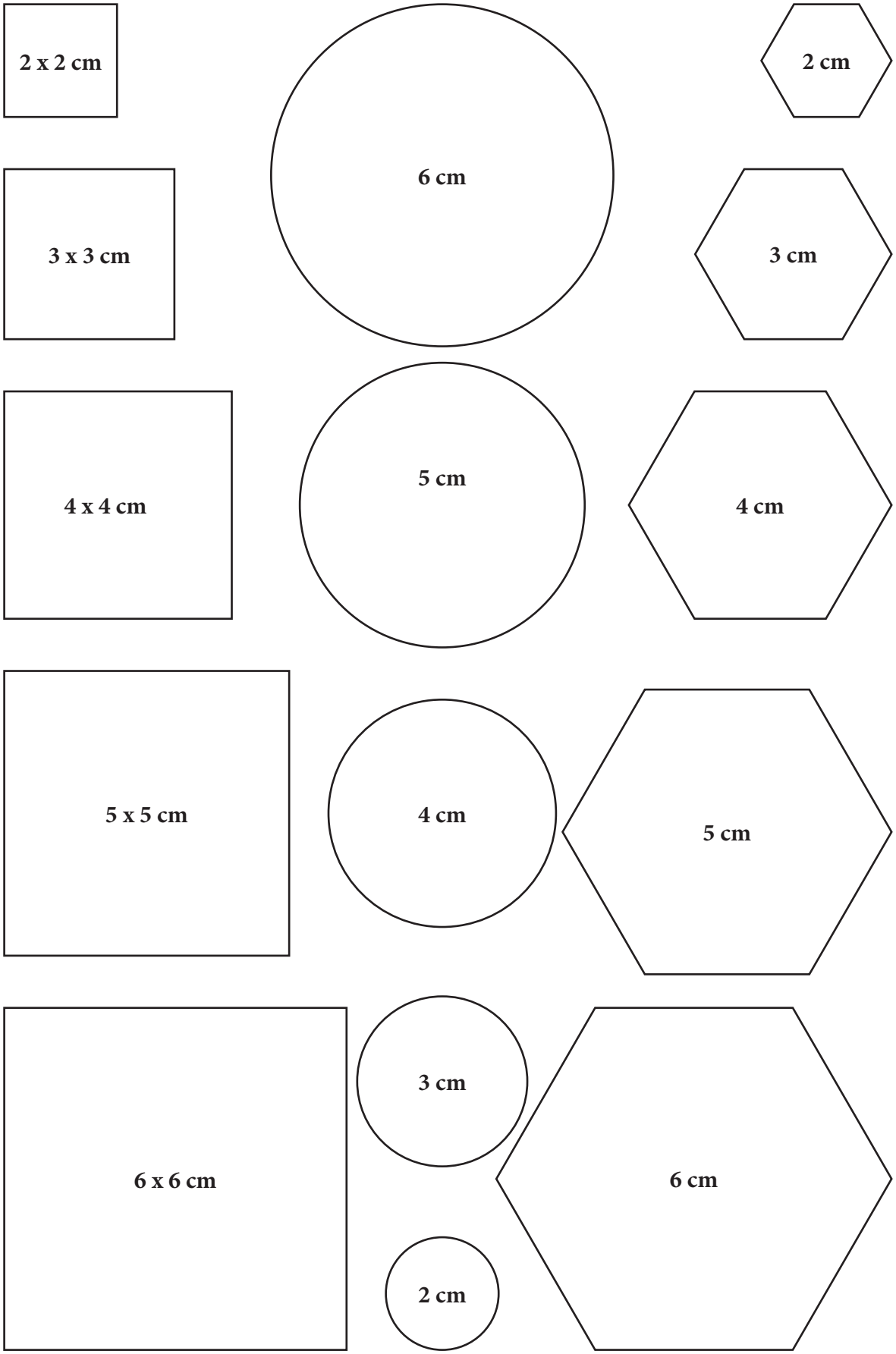
GÖRSEL KAYNAKÇASI

Ders materyalinde kullanılan görsellerin kaynaklarının sıralandığı kaynakçaya ulaşmak için karekodu okutunuz.

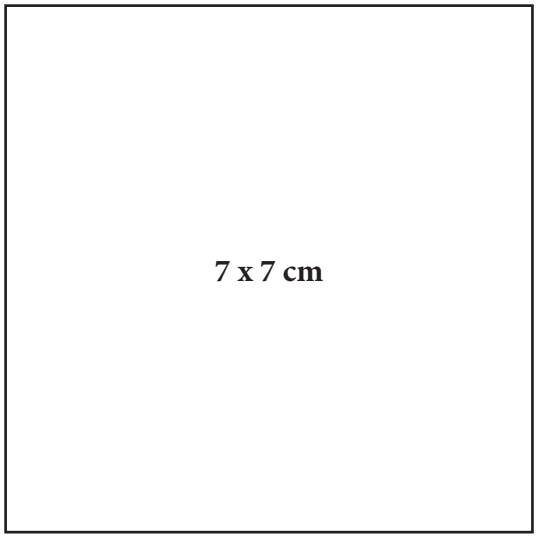
http://kitap.eba.gov.tr/karekod/Kaynak.php?KOD=3135

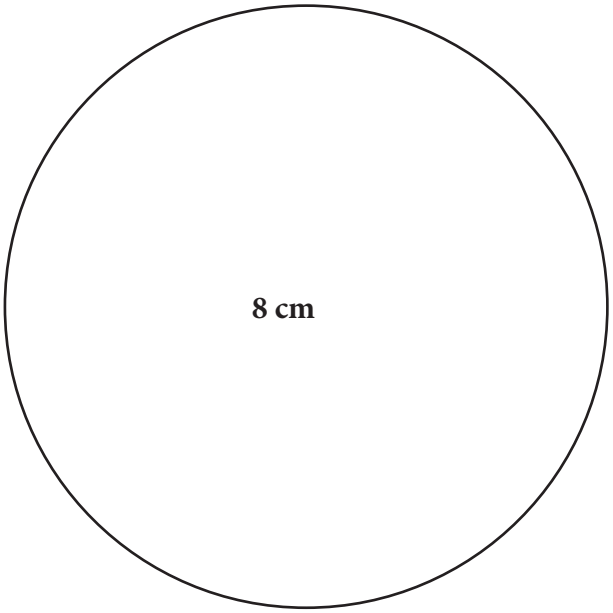
Boş sayfayı model tasarımı yapmak için kullanabilirsiniz.

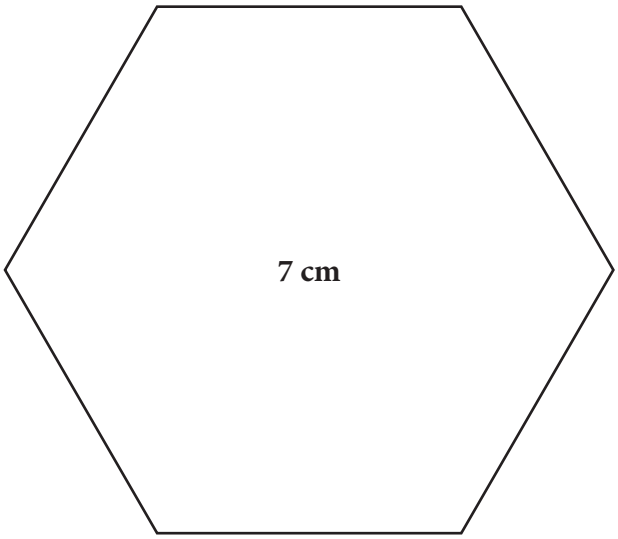
Bu sayfadaki kalıpları keserek çalışmalarınızda kullanabilirsiniz.

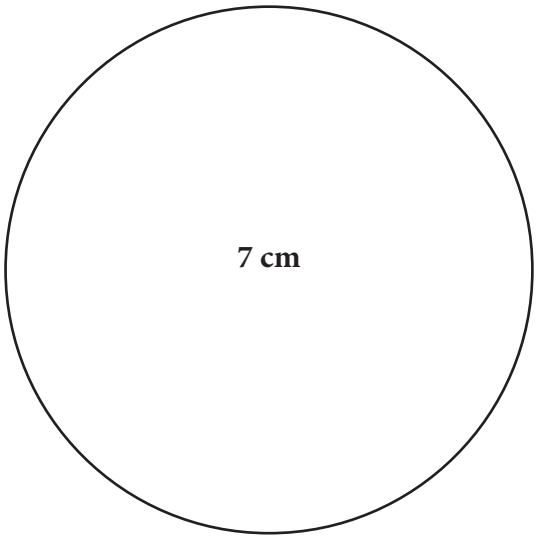

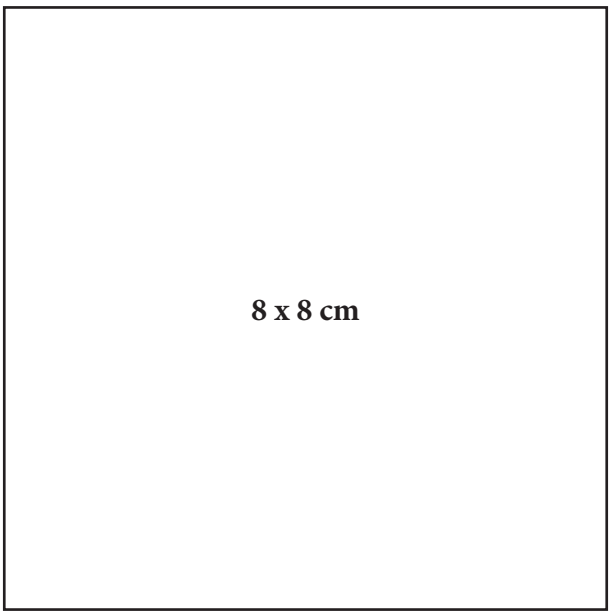
Bu sayfadaki kalıpları keserek çalışmalarınızda kullanabilirsiniz.

Bu sayfadaki kalıpları keserek çalışmalarınızda kullanabilirsiniz.

